NOBILIS, CLARISSIMI AC
probatissimi Philosophi & Medici,
Dn. AVREOLI PHILIPPI

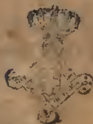
THEOPHRASTI BOMBAST, AB HOHENHEIM, DICTI PARACELSI,

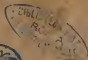
Operum Medico-Chimicorum
SIVE
PARADOXORVM,

Tomus Genuinus Septimus,

E Chimicis Secundus, Continens, vires efficacias, & proprietates Rerum Naturalium, & earum quoad Medicinam praeparationes: Cum multis Alchimicam scientiam secretis spectantibus.

Recenter Latine factus, & in vsum Asseclarum Nouae & Veteris Philosophiae foras datus,

A Collegio Musarum Palthenianarum in Nobili Francofurto.

ANNO M. DC. V.

ELENCHVS OMNIVM LIBRORVM IN SEPTIMA PARTE OPERUM Paracelsi contentorum.

I.

)( )( )(*

Effigies Theophrasti Bombast dicti Paracelsi.

ALTERIVS NON SIT
QVI SVVS ESSE POTEST.

EHEM MOME.

SI foret Auctori concessa facundia Linguæ,
Vidissent PHYSICVM *secula nulla parem?*
*Verba age flo*RE CARENT: *& melle: sed vndiq;* R*Erum*
Mel RE*dolet,* RE*rum flo*RE RE*fragrat Opus,*
Eloquium tulit ipse Deus, Natura negauit.
Quod non, cur poscis Zoile, Tantus habet.

L. P.

THEO-

I.

THEOPHRASTVS BOMBAST

Ex Hohenheim Eremita,

Vtriusque Medicinæ Doctor ac Professor, Medicæ Artis Studiosis,

S. D.

VVM sola omnium disciplinarum Medicina, tanquam diuinum quoddam munus, tum Sacrorum, tum prophanorum Scriptorum suffragio, necessitatis titulo laudetur, atq; paucissimi Doctorum eam feliciter hodie tractent; visum erat illam ad pristinam suæ Auctoritatis laudem reuocare, & quam quidam a face Barbarorum, nos ab Erroribus grauissimis purgabimus. Non Veterum addicti præceptis, sed iis duntaxat, quæ partim Indicatione rei Naturæ, partim nostro Marte inuenimus, & longo rerum vsu atq; Experientia cōprobauimus. Quis n nescit, plurimos Doctorum hac tempestate, vel summo ægrorum discrimine, fœdissime lapsos? quum anxie Hippocratis, Galeni, & Auicennæ, aliorumque dictis adhæserint, perinde ac ex Tripode Apollinis hæc veluti Oracula, manauerint, a quibus ne digitum latum discedere liceret. His enim Auctoribus splendidissimi quidem Doctores, si diis placet, non autem Medici nascuntur. Non Titulus, non Eloquentia, non Linguarum peritia, nec multorum Librorum lectio, etsi hæc non parum exornent, in medico desideranda: sed summa Rerum ac Mysteriorum cognitio, quæ vna facile aliorum omnium vices agit. Rhetoris quidem est diserte posse loqui ac persuadere, atq; Iudicem in suam sententiam trahere. Medici autem, affectuum genera, caussas ac συμπτώματα nouisse, & iis insuper sua sagicitate & industria pharmaca applicare, atque pro cuiuslibet ingenio ac ratione vel cunctis mederi. *Medico quæ necessaria sint.* Ceterum vt paucis modum docendi depingam: inprimis igitur quod ad me attinet, Ego amplo Dominorū Basiliensiū stipēdio inuitatus, duab. quotidie horis, tum actiua, tum inspectiua Medicinæ, & Physices & Chirurgiæ, libros, quorum & ipse Auctor, summa diligentia, magnoq; Auditorum fructu, publice interpretor: Illos tamen non aliorum more, ex Hippocrate aut Galeno aut quibuslibet emendicamus, sed quos summa rerum Doctrice Experientia atque labore assequutus sum. Proinde si quid probaturus, experimenta ac Ratio Auctorum loco mihi suffragātur. Quare, optimi Lectores, si quem huius Apollineæ artis Mysteria oblectant, amor desideriumque tenent, cupitque breui admodum temporis spatio quicquid huius disciplinæ est, perdiscere, ad nos e uestigio BASILEAM se conferat & longe alia atque maiora, quam paucis describere possim, comperiet. Sed vt nostrum Institutum clarius Studiosis innotescat, non piget exempli loco subiicere nos in compelxionum ac humorum ratione Veteres nequaquam imitari, qui sane *Theophr. Medicina qualis.*

omnes ægritudines illis falso acceptas ferunt: vnde nullis, aut certe paucissimis Doctorum hodie, morbos, caussas, ac decretorios dies exacte nouisse contingit. Postremo hæc veluti per transennam demonstrata sufficiant: vobisque tamen de his non, nisi audito prius THEOPHRASTO, *temere iudicandum permitto. Valete, & hunc nostrum instaurandi Medicinam conatum, boni consulite. Datæ Basileæ Nonis Iunii Anno M. D. XXVII.*

Sequuntur

THEOPHRASTI EX HOHENHEIM EREMITÆ

vtriusque Medicinæ Doctoris insignis,

DE GRADIBVS & *COMPOSITIONIBVS RECEPTOrum ac Naturalium, Libri septem.*

THEOPHRASTVS EX HOHENheim Heremita,

Vtriusque Medicinæ Doctor, Physicus et Ordinarius Basiliensis, clarissimo Domino CHRISTOPHORO CLAVSERO, Doctori Medicorum ac Philosophorum Tigurinorum eruditissimo, suo Salutem.

Medici veri quod officium.

XCELLENTISSIMVM *atque optimum cuiusque veri Medici est, vt suam ipsius ac propriam veritatem medicam probe cognitam habeat, sciatque, sui ne Arcani potens sit an non, perinde ac tu, Christophore Tigurinorum Medicorum optime, nihil plane citra iudicium & exquisitam (quam mille testem haud immerito vocant) Conscientiam in medica facultate vsurpas. Sed qua potestate in hac nostra Monarchia ego me exerceam, sic habe: Innata mihi mea est violentia medica ex patrio solo: sicut enim Arabum*

Theophrasti Medicina a sua natura soli patrii.

rabum medicus erat Auicenna, Pergamensium Galenus, Italorum vero Marsilius Medicorum optimus fuit: ita etiam ipsa me Germania fœlicissima in suum Medicũ necessariũ delegit. Scis nãque & tu ipse uniuscuiusq; Medici, velut matrẽ esse ipsam Experientiam, imo nostræ quoque totius monarchiæ. Præterea vero & sui quoque iuris esse omnem patriam, insuper nullum peregrinum (al. cum alio peregrino probe vniri) cum patritio patriæ probe vniri, neque contrarium, hoc est, alienum, cum alio sibi contrario vnquam bene comparari posse. Ex quo quidem obserua, vt ad me Hippocratem conferas, me vero ad Auerroen, Rasim autem cum nobis tribus compara simul, quemlibet nempe iuxta suam patriam. *Medici magister Experientia.*

Quandoquidem & Arabes & Græci vna cum Germanis non secus atque triplex Marrubium in eodem consistunt æquilibrio: Et Ambram Germaniæ Græcamque cum Storace & Terebintho, Balsamo & Mumia parem faciunt. Neque enim clam te est, vnamquamque patriam sui Elementi in se continere Matrices, sibique ipsi id, quod est necessarium, exhibere. Est enim Ambra suæ patriæ Ambra: Et licet forte Chaldaicæ Rosæ ad Arpinatem nulla sit comparatio, quid hoc ad ipsas attinet ægritudines? Rosa quippe semper suæ patriæ Rosa. Eodem sane pacto qualibet natio suum sibi proprium ac peculiarem Medicum producit, illumque nimirum ex suo Archeo. Omnis enim necessitas artifici suo præstat industriam. Cæterum ipsa eadem necessitas Medici cuiusque velut præceptor ac parens est. Quocirca excusare se possunt a Græcis Itali, & ab vtrisque Germani: quilibet enim horum suam sibi ipsis habent necessitatem, eiusque necessitatis peculiarem item adiutorem, propriæ scilicet Nationis naturæ. Atque vt Arabum aut Græcorum quis ingenia sectetur ac mores, necessitas nulla est: patriæ autem error, peregrina vero arrogantia. Oscitanter siquidem hoc fit, ac velut per somnium citra omnem rationem, incoacte præterque vel oportunitatem vel occasionem, ex quibus tamen rebus Medicum gigni oportet. Cæterum, qui præter eiuscemodi oscitantiam ac somnium ex patriæ suæ necessitate in Medicum excitatur, is demum Nationis suæ perfectius Medicus existit, ac plane eius soli Hippocrates ipse, Auicenna ipse, ac ipse denique Lullius. Quanquam hoc loco non idcirco eos laudarim in hoc, quasi illi ex necessitate sint prognati, cum quod de istis silentio præteream, eorum errores sua ipsorum etiam patria sufferre nequeat. Quid enim quæso Viennam Rasis iuuat? quid Friburgo prodest Sauonarola? quid Arnoldus Sueuis? quid Gentilis, Iacobi de partibus & Trusani commentarii Misnicis conferunt Medicis? quid his omnibus Auicenna? quandoquidem vel sola infirmorum consideranda est Sanitas. Hæc igitur facultas ea est, ex qua ego scribo, quam ipsa mihi patria dedit, idque ipsum per necessitatem, quam dixi, ex qua prognatus ego sum. Proinde & hoc, quicquid est Libelli tibi dedico, vt in Typis excudendo eo commendatum tibi habeas. Per- *Terra cuiuslibet Archeus proprium sibi Medicum gignit.*

suesum vero mihi est, hisce meis propediem ab aliquo fortassis imperitiore responsum iri, atque illi ipsi a me rursum: inde enim vtrinque manifesta fiet atque innotescet plane cuiusque Medici necessitas, ægrorumque Sanitas. Ceterum iis, quos ego dilectissimos habeo, breuiter forte aliquos obscuriorum in hu locorum interpretationes dabunt, non autem illi ex meis vetustissimi, vulpibus nempe. Dissecta est quippe ac lacera mea Medicorum turba, pars vna linguæ fallacis, altera cordis & linguæ. Quidnam velim ni mirum intelligis. Proxime ad te aliquot mittam Descriptiones, vna cum mea olei Colcotharini Emendatione. Boni consule, semperque amicum vt agas, operam dato. Vale, Basileæ quarto Idus Nouembris, Anno XXVI.

THEOPHRASTVS EX HOHENHEIM,

Vtriusque Medicinæ Doctor & Physicus Basiliensis, ornatissimo studiosorum Tigurinorum cœtui, Salutem.

Gaudii semper comes tristitia.

HEV *quam misera mortalium est conditio: nullum enim fere gaudium est, cui non statim plerunque luctus sequitur comes, candidissima fautorum cohors. Hactenus cæcitatem in me, non vnquam iam acurate animaduerti, quam in præsentia, non considerans, viro sapienti non ea solum, quæ ante pedes sunt sed & quæ a tergo (instar iam illius bicipitis) a latere circumquaque eueniunt summo esse studio obseruanda. Ratio est, quia suauissimus ille vester conuictus, quo nuper apud vos fruitus sum, cuius etiam adhuc cum summa gratiarum actione recordor, sic animum meum atque oculos delinierat & oblectauerat, vt futurorum plane immemor (nempe nihil sinistri præsagiente animo) rem omnem bene gestam, atque adeo gaudium illud apprime citra comitem tristitiã transactum atque absolutum arbitrarer. Atqui cum ea nunc demum videam, quæ tum temporis præuidisse oportuerat qui quæso a mærore ac luctu temperem? Nempe quod ille quem Basileæ carissimum habui amicum, nunc iam demotino lapsu, quo tamen etiam secundario antea decubuerat, post hæc tamen per me cum a grauissimis vinculis, in quæ ab imperitis illis apud Italos creatis Doctorculis coniectus fuerat, tum a morbo etiam ipso liberatus, (cuius Erasmus ille Roterodamus quoque testis est, Epistola illa suapte manu conscripta, præterea tota illius familia) postremo vero cum iam conualuisset, etiam ipsemet, quem ita sanitati restitutum ac bene iam habentem, hinc ad vos hilaris profectus, hic reliqui. Interim dum sic apud vos genio indulgeo atque animum laxo, correptus illo quem dixi casu, diem obiit,*

ille, ille, inquam, quem perinde atque oculos meos amaui, IOANNES FROBENIVS, *omnium doctorum & bonorum (nimirum ipse quoque doctus & bonus) virorum parens ac tutor, omnigenaque eruditionis diligentissimus propagator. Quamobrem eiuscemodi quoque improuisus vitæ meæ, ab eo qui illum rapuit, timendus mihi est obitus: quid meæ mihi animæ dico? imo suæ vniuersus? Quocirca moniti, vigilate combibones optimi, & si quid forte hic a nobis minus ex officio fiat, grauissimo illi, quo nunc torqueor, & qui mei me compotem esse non sinit, mærori adscribite. Valete sodales suauissimi, &* THEOPHRASTVM *vestrum amate. Basileæ ex Museo nostro III. Id. Nouembris. Anno M.D.XXVII.*

THEOPHRASTI
ex Hohenheim, vtriusque Medicinæ Doctoris,
De Gradibus & Compositionibus Receptorum & Naturalium
LIBER PRIMVS.
CAPVT. I.

ANTEQVAM de Gradibus tractare incipiam, obseruandæ sunt Complexiones naturæ, quarum duæ sunt, alia calida & alia frigida. Porro, quælibet harum ingenitam quandā Diathesin habet in se: Nam omne Calidum est siccum, & omne Frigidum humidum: neq; n. calor, neq; frigus sola esse possunt. Itaq. hæ duæ naturæ, calidum & siccum, vnum sunt, similiter frigidum & humidum. Nunc igitur Gradus facile deprehenduntur, quemadmodum scil. vnumquodq. in suo gradu exsistit, & quotumquēque gradum singula occupant: Huic loco forsitan reclamabunt hi, qui cataractas aliquandiu in panniculis gestauerunt: prætereahi, qui cū scotomia consuetudinem habent, quatuor scil. esse Complexiones, calidā, frigidam, siccam & humidam, ex quib. isti collegerunt, frigidum adesse humido & sicco, similiter & calidū cū vtrisq; copulari. Et in hanc sententiam singula direxerunt, frigidum scil. posse esse siccum, & calidum humidum, quæ vere Enantiosis est. Hi si propius accessissent, naturamque penitus indagassent, argumenta nostra insequentia propiora Vero de-

Complexionis rerum Natura duæ tantum calida & frigida.

prehendissent: quicum hæc quatuor, duo solum esse non satis intelligerent, quatuor, Elementis falso ascripserunt, cum nihil minus, quam Elementa sint, id quod Philosophia palam indicat.

CAPVT II.

Complexiones cur duæ tantum.

SEd vt clarius innotescant ea, quæ de duab. complexionibus dixi, sic habe: Quicquid in rerum natura produxerunt Elementa, aut est frigidum, aut calidum: Si frigidum, habet in se ingenitam quandam & indiuiduam humiditatem. Vbi igitur humidum, ibi etiam est frigidū: Sin calidum, est siccum: Nam siccitas soli caliditati inest, neque fieri potest, vt frigidum sit siccum, & calidum humidum. Hæc enim sunt coniunctiones Elementales, quæ ex Ares veniunt, id quod exemplo viri patet, & mulieris. Vir in se habet calidum & siccum, Mulier autem frigidum ac humidum: sed ad Complexiones, quatenus Gradibus conferunt. Principio igitur obseruandum, quid humidum, quid coagulatum, quid deniq; siccum resolutum: Nam inde fluxit communis error, qui vel inter Medicorum principes grassari solet. Exempli vice sume Crystallum qui frigidus apparet, præterea siccus & aridus: Exsiccat enim & arefacit, sed falso. Nam aridissima Crystalli vis est humidum coagulatum, & in administratione sua, quicquid superat, transmutat & cogit in humidum coagulatum, id quod denuo resoluitur, quemadmodum glacies. Similiter in Petroleo siccum resolutum non est, perinde vt apparet: Nam siccitas est resoluta in substantia corporis sui. Quare hoc loco Epilogi vice definio, Gradus bifariam obseruandos, calidos ac frigidos: proinde & siccum duplex, & humidum duplex, puta, siccum per se, & siccum resolutum, humidum per se & humidum congelatum. Reliqua quæ hoc loco desiderantur, in ipsa habentur Philosophia.

Crystallus est humidus, & quomodo.

CAPVT III.

QVanquam hoc loco plura dicenda erant de Gradibus, quam a me hactenus annotata sunt: tamen, quia apud medicæ rei vel vtcunque peritos hæc constant, non possum non prętererire hunc locum silentio, & ea arripere, quæ hactenus falso & communi quodam errore prodita sunt, id quod ad hunc modum oportet accipias. Principio, summa, quæ est de Gradibus Elementatis, non solum obseruari debet: quippe, quæ tantum inseruit ægritudinibus elementatis, sed etiā ea, quæ sunt de Mūdificatiuis, incarnatiuis, Laxatiuis, Constrictiuis, Repercussiuis, Diaphoreticis, Narcoticis, in Cicatrisantibus, & in id genus aliis. Ad hoc autem requiritur in primis plena cognitio ægritudinum, proinde suorū vnius-

vniuſcuiuſque ægritudinis graduum: Nam ad Vulnera, ſui requiruntur gradus incarnationis: Ad Hypoſarcham gradus Exſiccationis: Ad Guttam gradus Confortationis: Ad Analentiã gradus ſpecificationis: Ad Cachexiam gradus qui ſunt ex commiſtione. Hæc omnia ſi probe excuſſeris, tum demum aggredere Compoſitionem Receptorum.

Neque hoc loco prætereundum cenſeo, ad hanc perfectam cognitionem tum ægritudinum, tum Graduum non modo requiri profeſſionem medicam, verum etiam Aſtrologiam, præterea Spagyricas ſpecies: Nam hæc omnia perfectam atque adeo longam Experientiam deſiderant. Hac enim vel ſola (non autem lectione aſſidua aut iudicio, licet exacto) erumpit huius libelli ſcopus. Poſtremo, ſi quæ hoc loco de Gradibus a vobis deſiderantur, ab aſſiduo vſu petite, quo vos omnes ablegamus ad cognoſcendam virtutem Antheræ: præterea Tereniabin, quæ inſigniter nobilitatur: poſtremo ad florem Cheyri. *Medico quæ noſcēda ſint.*

CAPVT IV.

PRiuſquam tamen ad Gradus ipſos perueniamus, obſeruandæ ſunt regulæ quædam graduum, qua videlicet ratione gradus cum intendatur tum remittatur. Principio igitur obſeruabis hunc modum: Quicquid eſt ex Elementis Terræ, primum gradum occupat, cuiuſmodi ſunt Lactuca, Viola, Anthos, &c. Similiter quicquid ex aere fit, cuiuſmodi ſunt Pe[illegible]is, Ephemera, Cauſon, in ſecundo gradu exſiſtunt: Quod autem ex elemento Aquæ gignitur, tertium gradum poſſidet, vt ſunt, Plũbum, Sapphyrus, Topazius, &c. Quæ vero ex elemento Ignis deſcendunt, vt ſunt Glacies, Cryſtallus, Nix, quartum gradum vendicant: & eum ſiue calidum ſiue ſiccum. Obſeruandum igitur, quicquid eſt ex Elemento Senſitiuum, idem eſſe cum Elemento, quemadmodum Rana, cuius ſperma eſt in tertio gradu, ſimiliter Camphora. Quod ex Terra eſt, vt Homines, in primo, vt Rebis. Quod ex Volatilibus prouenit, in ſecundo gradu, vt vua. Quod autem ex Igne erumpit, vt Salamandra, in quarto gradu exſiſtit. Qua ratione autem aliud alteri præſtet, in ſequentibus patebit. *Gradus qui quib. inſint.*

CAPVT V.

POrro vt in ſuis punctis clarius innoteſcant Gradus, præſens ſume exemplum. Quemadmodum gradus, qui ſunt herbarum, in quatuor gradus hactenus ſunt diuiſi: ſic quotquot ſunt, ad primum gradũ referuntur, neq; tamen idipſum ex æquo: Nam aliud plus intenditur alio, per principia ſcil. vtraq; media, & finem; ſed ita, vt quicquid ex elemẽto Terræ deſcendit, in primo gradu perſeueret, neq; extra eundẽ collocet:

Nam apud vos Nenuphar quartum gradum occupat, Staturnus apud vos tertium vendicat, qui in frigiditate Nenuphar fere octo gradibus pręcedit. Quare ad eosdem gradus nūquam collocari possunt. Sic quicquid hic in secundo gradu exsistit, illic etiam primus punctus superat quartum gradum Elementi, quod est ex terra. Et quartus punctus quatuor gradibus sublimior est vltimo puncto primi gradus. In tertio gradu similiter est iudicandum: Sic etiam de quarto. Inde colliguntur sedecim puncta, quæ ad veros gradus vsque ad sexcentesimum sexagesimum tertium tanquam per scalas ascendunt. Merito igitur eos errasse dicimus, qui Camphoram, Sperma ranatum, Nenuphar, Alumina, in vnum gradum coegerunt, ex quibus verus ac certus gradus nullo pacto in Receptis deprehendi potuit: id quod in sequentib. modis de compositionib. indicabitur.

Error modi eorum circa gradus assignandos.

CAPVT VI.

Gradus calorum qui sunt.

SEd vt peculiariter habeas cum gradus tum puncta eorum, quæ calorem inducunt, nota: Quicquid vel Cinerem, vel Calcem, vel Vitrum conficit, in quarto gradu ignis esse, vt Ignem, Aquam Mercurialem, Aquam fortem, &c. Sic quicquid mordicus offendit, & in Escharam conicit ad putrefaciendum, tertium gradum occupat: cuiusmodi sunt Colcothar, Arsenicus, Sal armoniacus, Borax, Auripigmentum, cetera que id genus, Alcali. Quod autem ad virtutes horum attinet, quibus alia aliis pręstant, punctorum est non graduū. Prçterea, quicquid efficit Cicatrices aut Vesicas, secundum gradum vendicat, cuiusmodi sund Raberbora, Cantharides, Flammula, Melona, & id genus alia. Flammula enim etsi in primo gradu sit, tamen alioquin secundum affectat: Quia spiritus Salis eo red git Flammulam, vt modo non conferatur ad primum punctum secundi gradus. Postremo quicquid calefacit; neque tamen prædicta signa attingit, vt Zinziber, cardimomum, Abrotanum, ceteraque id genus, in primo gradu exsistit vna cum punctis sublimioribus & inferioribus. Obseruandum autem in hac Regula, non occurrere gradus pro natura ac ratione Elementorum, sed extra illa in regulam præsentem concludi, & idipsum hac ratione: quia præsens Regula, detr bus primis est sumta, & his rebus inseruit: quæ in Sale, Mercurio, denique in Sulphure præcellunt. Quare hoc loco prima Cautio est, ne regula præsenti in ægritudinibus Elementaris vtamur: Sunt enim non nisi excerpta quædam ex his morbisque inseruiunt, quos per tres primas sanari oportet.

CAPVT VII.

SEd vt simul habeas gradum Frigidi, præter id quod Elementorum est, sic

est, sic accipe. Quicquid congelat humores, quartum gradũ occupat, cuiusmodi sunt, quæ ex Elemento Ignis gignuntur. Quicquid autem infrigidat (vt communi vocabulo vtar) neque tamen spiritum Vitæ offendit, administrato in sua dosi remedio, vt Narcotica, Anodyna, Somnifera, Sperma ranarum, Cicuta, tertio gradui subiiciuntur. Porro quicquid humores congelat, vt Berillus, Carniola, secundum gradum vendicat. Quicquid autem Calores, qui præter naturam sunt, exstinguit, & paroxysmos sedat, in secundo gradu exsistit. Postremo, quicquid non sinit morbum in paroxysmum erumpi, primi gradus est. Hæc regula non ita multum abhorret ab ea, quæ est de calore: Hæc enim Enantiosin habent prædictorum. Quicquid autem graduum habent, qui sunt ex Elementis, idipsum etiam porro manet iuxta præscriptum, vna cum præsenti gradu, ita, vt iam geminus fiat gradus Naturæ, operaturque non nisi pro ratione ac natura Elementorum.

CAPVT VIII.

PRæterea obseruanda est regula de Coloribus, qui simul indicant naturam rerum suarum, vt Centaurea, quæ est rubea, ergo calidæ naturæ. Lilium, quod est candidum: igitur frigidæ naturæ. Sed ex coloribus, qui extrinsecus sunt, nihil est certi definiendum, nisi in hunc modum. Rosa exsistit rubea & frigidæ naturæ, propter antheram in ea delitescentem, quæ calorem Rosæ attrahit. Præterea vbicumque est flauum in flore rubeo, illic etiam exsistit calor: Rubedo autem frigidæ naturæ esse iudicatur: in aliis floribus similiter iudicandum. Porro sunt flores, qui, etsi natura calidi apparent, tamen frigidi sunt, inter quos est Minium. Alii natura frigidi cum calidi sint, cuiusmodi est Cuprum. Ad harum rerum cognitionem, sequentem regulam nota: Quicquid est viride, fuscum, simulacque in commixtione ex corpore excerptum, calidum exsistit: Item corpus sub quo colores delitescunt. Argentum ex sui natura frigidum est & frigidi colorem seruat: Nam ad finem in Lazurium colorem abit. Mars vero natura est frigidi coloris, & in calidam naturam seipsum transmutari sinit, nihilominus tamen vim atque adeo virtutem vniuersam propriæ naturæ seruat. Atri colores nullius naturæ sunt: nihil enim aliud sunt præter Sulphur, quod est exustum, sub quo nihil delitescit prorsus, quod est Elementorum. Quicquid autem est candidum, liuidum, nigrum & hyacinthinum, frigidum est, reliqui colores sunt calidi. Quicquid autem est variegatum, in vna natura consistit, puta in ea, quæ est coloris magis principalis. Sic etiam in viridi quanquam insit frigidum, tamen in capite suo comprehenditur.

Gradus vt ex coloribus noscantur.

De colorib. regula.

Pars VII. B

CAPVT IX.

Graduum regula premissa.

QVicquid exsistit Pingue atque adeo humectatum, frigidum est: hoc etsi viridi insit, tamen viriditas illa in frigidam naturam vertitur: Quicquid autem est Aridum, calidam naturam induit. Præterea quicquid est ex Sulphure, Mercurio & Sale, in vtramque naturam, calidam scilicet & frigidam cadit, & id ipsum ratione trium primarum. In summa, omne quod vrit, Sulphur exsistit, & calidæ naturæ, nisi calidis coloribus insit: quicquid autem in Sublimationem aut Calcinationem abit, calidam naturam admittit. Sic quicquid seipsum resoluit, aut in Alcali cogitur, calidum exsistit. Porro quicquid austerum est, frigidum: dulce & amarum calidam naturam induit, nisi prioribus regulis subiiciatur: quod vero cutem exsiccat, calidum: quod autem constringit, frigidum est. Iam si velis ex odoribus horum iudicare, nihil est quod certi definias, nisi quatenus eandem naturam cum corpore seruant. Postremo sunt aliæ regulæ, quæ si cum superioribus non pugnant, admittendæ sunt.

CAPVT X.

POrro obseruandum est, quasdam esse res, in quibus præter eos, qui naturales sunt, gradus bifariam delitescunt: & idipsum ex duobus corporibus, vt in Metallis, Gemmis & Lapidibus. In hanc sententiam Mercurius inter Metalla summus est, & peculiarem quandam naturam in se complectitur, calidam scilicet ac frigidam: neque potest auferri ab eo. Iam si inde generatur Metallum, in Ferro aut Plumbo, præter hanc naturam aliam acquirit, & hæ duæ naturæ vni substantiæ inerunt. Quare plumbum porro Mercurii vice erit, si plumbea natura, quam vna concepit, tuis rebus accommodata fuerit. Similiter iudicandum est de Stanno, Argento, Ferro & Cupro, quod in corpus suum redeunt. In hunc modum in Gemmis liquor permanet in sua natura, & idipsum in Mercuriali natura. Iam si fuerit congelatus in Gemmam, duplicem naturam ex æquo induit, quia denuo reducuntur in primum liquorem. Sic etiam de quibusdam communibus Lapidibus est iudicandum. Et in herbis quibusdam similis natura inest. Quare lege ac relege, denique ad Experientiam reuoca, quicquid est de Rerum Natura memoriæ proditum: At ita reuoca, vt iam non opineris, sed exacte singula cognoscas: nam in his verus ac certus Physicus delitescit.

DE

DE GRADIBUS ET Compositionibus LIBER SECVNDVS

CAPVT I.

Tsi naturæ Relollea pro ratione ac natura, quod frigidi ac calidi est, vna cum Essentia innata præscripsi: tamen sunt alia præterea, quæ Ares naturæ produxit, id quod multis partibus præstat eo, quod superiori libro tractaui. Et vt inde exordiar: principio si volueris de accidentalibus complexionibus exacte loqui, reperies, hoc loco de Gradibus superiora naturæ Relollea parum approbari, & id ipsum hac ratione: quia in vniuersum duæ naturæ rebus insunt, quæ simul in vna substantia exsistunt (quamuis altera solum appareat) hoc est, accidens Innatum, & accidens Elementale: Porro ex sui natura nihil non est calidum. Prima enim rerum Materia calida est per se, neque transmuiat accidens innatum: quia quælibet tres primæ in complexione vsq; in vltimam suã materiam consistunt: hoc est, qua ratione deprehenduntur ante Relollea, eadem ratione tantisper manent dum abit Relolleum. Quemadmodum igitur finem experientia concludit, sic principium seipso patet: priusquam tamen ad simplicia, quæ in gradibus sunt, perueniamus, obseruandum, neque calidum, neque frigidum eorum innatum accidens esse, sed elementale potius accidens externum.

Relolleum, &c.

Ares, &c.

CAPVT II.

PRæterea nihil prorsus ex se emittit natura, id quod medicæ rei peritus facile colligit, sed tantisper accidens innatum seruat, dum manet res, aut corpus, cui accidens inest. Exemplum habes in Igne: In hoc enim accidens innatum est calor, & natura trium primarum; quæ palam calida est. Porro fieri non potest, quin vna cum calore abeat substantia, si velis calorem in aliud conferre. Etsi calefaciat calor ille, tamen, non nisi calor mortuus exsistit, neque ægritudinem sanat, neque quicquam confert, sed superfluus quidam calor est, extrinsecus corpori additus. In hunc modum omne accidens innatum vim suam aperit ac indicat citra subsidium ægroti. Quicquid igitur accommodatur Medicinæ morborum, ad hunc modum adornari debet. Principio confer Medicinam ad eum, qui separat duas essentias, aliam in substantia, & aliam in spiritu vitæ: vbicunque enim Medicinam adhibere volueris, illic oportet spiritus vitæ discedat a substantia, & cum materia peccante morbi con-

ueniat, tum demum apparebit Medicina sola in corpore suo, & hæc pro ratione trium primarum: Accidentia autem externa elementata eo abeunt, ubi ægritudo delitescit. Itaque colligo, in vniuersa rerum natura duplex inesse accidens, innatum & externum: innatum valetudini parum confert, sed externum tantum: neque in igne quicquam esse de accidente externo: quare imperfectum Naturæ opus assero.

Accidens rerum est duplex

CAPVT III.

PRincipio cum parturit natura in proprio Elemento, præparat eandem Archeus pro ratione ac natura priuati Iliastis, ita vt Ares in trib. plane consistat & generet in eadem re corporis substantiam: Hæc generatio per se est solius corporis gratia, vt cum Relolleo eadem appareat. Sed quid hæc ad ægrotum? Nam Ignis ex æquo est Relolleum accidens, item Nix: neque tamen ægritudines sanant, neque vllam sanandarum ægritudinum in se vim habent, quia Relolleum per se. Præterea autem efficiunt elementa externa Cherionem naturæ, quem porro ad Relolleum conferas oportet: quod etsi vna cum Cherione accipias, cunctas tamen Cherio ægritudines sanat. Hoc loco de Cherione nota, nihil aliud esse Cherionem nisi calorem aut frigiditatem earum rerum, quæ corpus relinquit & in naturam abit. Exemplum de Camphora: hæc frigiditatem suam ex Cherione habet, quare præsentissimum remedium est in inflaturis, in substantia autem (natura) primarū calida manet: quemadmodum Sulphur & Spiritus Salis vna cum Mercurialibus, sic & Gēmæ & Herbæ. Præterea quicquid natura producit, suū Cherionem habet, hoc est, Elementale accidens externum. Quare hoc loco de Gradibus assero, in alio plus esse Cherionii caloris aut frigiditatis Cherioniæ, quam in alio: Sic omnia disposuit Archeus, & id ipsum pro ratione Microcosmi.

Cherio quid

Camphora frigiditas a Cherione.

CAPVT IV.

SEd vt de Compositionibus Receptorum consilium nostrum clarius innotescat, obseruandum, quemadmodum supra mentionem feci Relollei & Cherionis, sic hoc loco rursus de corpore accipias oportet, nimirum ægritudines quæ solius sunt naturæ Cherioniæ, in corpore delitescere, & in corpus descendere citra destructionem trium primarum corporis sui. Sicut enim Iliastes in quatuor Elementis (velut mater producit Relolleum & Cheriorem: sic homo in quatuor Elementis consistit, & velut hereditario ægritudines, quæ subinde in corpore pullulascunt, excipit, adeo vt porro in ægritudines, externas elementatas erumpant. Quare ad Recepta Cherionia ordinanda, oportet ex-

Cherionia ægritudines, eminentia sunt.

ter externa elementata corpora sua vna cum substantiis relinquant ac deserant, & in Spiritum vitæ vergant: nam inde liberantur ægrotus. Obseruandum igitur, Mortem non esse Cherioniam, sed Relolleaceam: Atqui hinc est, cur quaqua versum non possit morti occurri. Quis enim id, quod indiuiduum est, ab eo, sub quo delitescit, auferat? Nos autem hic de frigido ac calido Cherioniis, non Relollaceis, loquimur. Reliqua quæ hoc loco desiderantur, de origine morborum lege.

CAPVT V.

SIcut in superiori libello cognitionem naturæ rerum, quæ est aut frigida aut calida, multis ac variis regulis tradidi: ita hoc loco Regula præsens est obseruanda de Herbis, quarum pleræque frigidæ sunt acaridæ, quæ scilicet viriditatem quandam obscuram in se promittunt. Hæ quamuis vt calidæ iudicentur, vere tamen frigidæ, vt Verbena, Bursa pastoris. Quædam pro frigidis reputantur, cum calidæ sint, vt Buglossa, Anethum. Et id ipsum hac ratione quia humidum coagulatum sua congelatione maximam ariditatem adfert, & siccum resolutum non citra paruum humorem resoluit, propter Cherioniam naturam. Constat enim alioqui nihil ex Elemento Terræ gigni, quin calidum sit, neque ex Elemento Aquæ quin frigidum occupet: nã hæc est ratio naturæ. Quod autem nihil tale accidit, in caussa est externum elemẽtatum, quod priorem naturam corrumpit ac frangit. Quare pro Cherionia natura, hoc est, pro Experientiæ ductu agendum erit: Porro, quia eadem natura, siue frigida, siue calida, corpus, sub quo delitescit, non format: nihil est quod de corpore labores, sed omnem Experientiam in prædictas tres naturas impendas, quemadmodum in primo Libello præscripsimus.

CAPVT VI.

POstremo obseruanda erunt corpora Medico, earum scilicet rerum, quæ sensu carent. Nam omnia illa, in quibus hæ res delitescunt, nihil aliud sunt nisi liquor, subtus quem, quod Cherionium est, absconditur. Liquor a. est congelatus similiter suo elemento, quemadmodum Iliastes produxit: Quare separationes naturæ denuo resoluunt id, quod natura congelauit, & in hac resolutione separantur prædictæ duæ naturæ. Hinc liquet, externa elementata naturæ accidens Relolleum naturæ esse & sine omni virtute seorsum consistere. Sic etiam alteram naturam plene ac pfectè simul adesse, manentib. proprio innato, & ꝓprio accidẽtali, vtrunq; in sua separatione. Ex his ergo colligitur, nihil, ꝙ frigidum aut calidum est, ingenitum esse, sed id, ꝙ innatum est, nemini neq; commodare, neq; incõmodare. Præterea tamen est alia quædã natura, quæ calidum aut frigidum inducit, secundum quam calorem aut frigidum

iudicamus, iudicio videlicet Cherionio: quo interueniente, sananda est omnis ægritudo. Nam eadem frigiditas aut caliditas ab ingressu suo in ægritudinem vergit, id quod proprium innatum nunquam efficit. Hæc omnia habentur de Coniunctione rerum in proprietatibus duarum naturarum iuxta Tres primas, & idipsum iuxta præscriptum Philosophiæ: Porro in sequentibus capitibus videbis ordinem graduum, idq; pro ratione ac natura suorum Elementorum.

CAPVT VII.

Sequentia sunt Calidæ naturæ.

Quæ ex TERRA proueniunt, primum gradum caloris occupant.

Crescentium terræ calidorum catalogus.

Diptamum	*Humulus*	*Cyperus*
Alchimilla	*Leucopiper*	*Cataputia*
Anthos	*Siseleos*	*Galanga*
Lacca	*Basilicon*	*Filipendula*
Epithymum	*Marrubium*	*Sanguinaria*
Ficus	*Serapium*	*Laudanum*
Genista	*Agrimonia*	*Caryophilli*
Costus	*Gentiana*	*Grana paradisi*
Pulegium	*Enula campana*	*Citonia*
Melissa	*Zinziber*	*Diagridium*
Chamæpitheos	*Flammula*	*Labrum*
Bdellium	*Herba paralysis*	*Alchimilla*
Fumus terræ	*Lauendula*	*Lappatium*
Cardo	*Sinapi*	*Macropiper*
Cheyri	*Galbanum*	*Fœniculum*
Melilotum	*Gamandrea*	*Maiorana*
Gallitricum	*Liquiritia*	*Serpillum*
Filix	*Cichorea*	*Opopanacum*
Calamus	*Cubebe*	*Armoniacum*
Hirundinaria	*Cardamomum*	*Glycyrrhiza.*
Pæonia	*Cretamus*	

Crescent. Aeris calidorum catalogus.

AEREA secundum gradum Caliditatis vendicant.

Tereniabin, Nuba, Chaos, Ilech.

Quæ

Quæ ex AQVA proueniunt, in tertio gradu Caloris exsistunt.

Crescent. Aqua calidorum catalogus.

Vitriolum	*Sal congelatum*	*Chrysolithus*
Sulphur	*Sal gemmæ*	*Ogorum*
Talkaureum	*Aurum*	*Alumen plumosum*
Cuprum	*Smaragdus*	*Kakimia salis*
Topazius	*Atramentum*	*Argentum vinum*
Carniola	*Sal fusum*	*Rubinus*
Arsenicus rubeus & albus	*Kakimia sulphurea*	*Granatus*
Margasita rubea	*Chimolea calcis*	*Realgar.*
	Hyacinthus	

Quæ ex IGNE proueniunt, quartum gradum Caloris affectant.

Crescent. Igne calid. catalogus.

Fulgur con: cal: Grando cal: Æthna omnis.

CAPVT VIII.

Sequentia sunt Frigida natura.

Quæ ex TERRA producuntur, in primo gradu Frigida sunt.

Cresc. Terra frig. catal.

Cuscuta	*Genera Sandalorum maiora*	*Mali mat.*
Fraga		*Quatuor sem. frig. minora*
Consolida	*Traganthum*	*Fiba*
Branca vrsina	*Solatrum*	*Galla*
Castaneus	*Tapsus barbatus*	*Crispula*
Nenuphar	*Lactuca*	*Fraxinus*
Lenticula	*Endiuia*	*Melon*
Euphragia	*Orobus*	*Antirrhinum*
Mandragora	*Milua*	*Pisa*
Quatuor sem. frigid	*Mercurialis*	*Lolium*
Flor: mor.	*Granatum*	*Lilium conuallium*
Ribes	*Gladiolus*	*Citrulli*
Dactyli	*Flor. frumenti*	*Barba syluana*
Rosa	*Iusquiamus*	*Psyllium*
Acetum	*Portulaca*	*Genera papauerum.*
Citonidion.	*Citrum*	
Cucurbita	*Genera myrabolan.*	

Quæ ex AERE producuntur, secundum gradum frigidi possident.

Cresc. Aere frig. catalog.

Vt Nebulgea.

Cr. sent. Aqu. frig. catal.

Quæ ex AQVA proueniunt, tertium gradum Frigidi obtinent.

Plumbum	*Antimonium*	*Argentum*
Camphora	*Hæmatites*	*Alumen extali,*
Kakimia alba	*Stannum tri:gener.*	*Talk album*
Electrum ter.	*Alumen de glacie*	*Triagen. Corallorum*
Thallena a:	*Marcasita argen.*	*Lotho*
Thallena frigida	*Ferrum*	*Aqua glariona.*

Cresc. Ignis frig. catal.

Quæ ex IGNE producuntur, quartum gradum Frigidi affectant.

Crystallus	*Fulgur frig.*	*Citrinula*
Arles	*Citrinaus*	*Nix*
Berillus	*Grando frig.*	*Glacies.*

CAPVT IX.

OBseruandum igitur, quacunq; ratione quæque res ex Elementis proueniunt, eadem ratione etiam gradum eundem possidere, iuxta ea, quæ prædicta sunt: Porro quicquid ex Elementis sensitiuum exsistit, sequens figura indicat.

Sensitiua sequentia.

Sens. Terr. cal. catalog.

Quæ ex TERRA proueniunt, primum gradum Caliditatis occupant.

Viri	*Equus*	*Galli*
Capricornus	*Boues*	*Vulpes*
Leorpardus	*Vrsus*	*& huiusmodi alia.*
Pueri	*Arietes*	
Leo	*Lupus*	

Sensit. Aeris calidor. catalog.

Sequentia Animantia ex AERE nata, secundum gradum Caloris obtinent.

Aquila	*Phœnix*	*Passer*
Struthio	*Hirundo*	*Ardea, &c.*

Et omnia Animalia volatilia, præter ea, quæ sunt in aqua.

Sensitiu. Aquæ calid. catalog.

Quæ ex AQVA gignuntur, tertium Calidi gradum habent.

Castoreum.

Quæ ex IGNI, quartum gradum.

Salamandra.

Sensitiu. Ignis calid. qua.

Sequentia sunt Frigida natura, vt:

Quæ ex TERRA, primum gradum Frigidi possident.

Mulieres	*Vacca*	*Sperma omne.*
Puella	*Menstruum*	

Quæ ex Aere, ſecundum gradum Frigidi vendicant.

Senſ. Aeris frig. qua. Senſ. ſicca. Aqua frig. qua. Senſ. Ign. frig. qua

Columba	*Ciconiæ, &c.*

Quæ ex Aqva, tertium gradum.

Piſces	*Lumbrici*	*Teſtudines*	*Ranæ.*

Quæ vero ex Igne, quartum gradum Frigidi occupant.

Gnaui	*(al. Gnani)*	*Zonneti.*

CAPVT X.

PRæterea ſunt & alia quædam Simplicia, quæ interueniente Compoſitione ſecundum gradum attingunt. Hæc quamuis non omnino pro ratione ac natura Elementorum gradus ſuos aſſequuntur, quæ tamen in primo ſunt, ſecundum, quæ in ſecundo, tertium, quæ in tertio, quartum gradum acquirunt, quæ in ſequenti Figura patent.

Simplicia.

Roſa	*Nenuphar*	*Flores Centaureæ,*
Viola	*Chamomilla*	*Flores Prunellæ.*
Solatrum	*Flores Tapſi*	
Anthera	*Flor. Hypericonis*	

Additio Compositionis.

Oleum	*Deſtillatum acetum*	*Et omnis pinguedo.*
Acetum crudum	*Vinum ardens*	

Porro etſi natura per ſe non ſit adeo frigida, tamen eo redigit Compoſitio, vt per additionem erumpat ſecundus gradus frigiditatis aut caliditatis: id quod in oleo Roſarum palam eſt, & in aceto Roſarum ceteriſq; id genus. Sunt etiam quæ in tertio gradu alioquin quartū gradum attingunt, vt acetum Camphoratum, oleum Plumbi, &c. Inſuper ſunt gradus qui per Separationem a primo in quartum, item a tertio in quartum gradum aſcendunt: id quod in tertio Libello de Gradibus Spagyrorum patebit. Sunt præterea quę prorſus non intenduntur, cuiuſmodi eſt Nix & glacies, & idipſum propter naturam Relollei. Sunt etiam quæ non niſi præparata naturam eliciunt, vt ſperma Ranarum, Cryſtallus & Sulphur: Item ſunt quæ ex calido gradu in frigidum rediguntur, vt Gemmæ: alia ex frigido in calidum, vt Camphora, Coralli, &c. Poſtremo ſunt, quæ gradum in præparatione amittunt, vt ea quæ congelantur aut reſoluuntur: Item quæ in ſubſtantia corporis ſui nihil prorſus operantur, vt oleum Iuniperi & id genus alia. Reliqua quæ hoc loco deſiderantur, indicabit Experientia.

DE GRADIBVS ET COMPOSITIONIBUS

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

Quinta Essentia, accidens Elementale, & forma specifica eiusdem.

N frontispicio huius tertii Libri obseruandum, præter eas Essentias, de quibus in superioribus libris mentionem feci, aliam a superioribus esse naturam siue essentiam, quæ Quinta Essentia appellatur, siue, vt Philosophi loquuntur, accidens Elementale, siue, vt Physica vetus habet, forma Specifica. Quinta autem appellatur hac ratione, quia in primis tribus quatuor Essentiæ delitescunt. Proinde accidens Elementale, & quæ hoc loco Quinta dicitur, cuius natura neque calida, neque frigida est, citraque omnem complexionem in se- ipsa. Sed vt exemplo clarius innotescat, Quinta Essentia valetudinem

Essentia Quinta sola vale. ...

firmam sola introducit, quemadmodum sunt fortitudo siue firma valetudo, quæ in Viro est, citra omnem complexionem, ad finem suum deducitur, sic in natura virtus delitescit. Nam quicquid ægritudines pellit, nihil aliud nisi confortatio quædam est, quemadmodum si viribus fretus hostem pellas. De Natura Rerum habetur, nihil esse in rerum natura, quod virtute careat, nisi sit naturæ laxatiuæ, id quod ex æquo Quinta Essentia exsistit, quæ citra complexionem accidit. Quanquam frigiditas aliubi laxet, nonnunquam & calor: tamen præter Naturam fit, & ex virtute naturæ Relo'leaceæ. Quicquid autem secundum naturam operatur, eius rei Quinta Essentia exsistit: Nam in hoc virtus est disposita, vt sordem a corpore auferat, sicut incarnatiua in Vlceribus sanandis, hac ratione recentem carnem inducunt, vt interueniente eorum virtute materia peccans tollatur. Tria hæc triplicis sunt Essentiæ, sed Virtus vna, quæ iusta nomenclatura, Quinta Essentia dicitur.

CAPVT II.

AD cognitionem Graduum qui sunt de Quinto Esse, maxime earum rerum, quæ confortant, quatuor requiruntur inprimis obseruanda: Primum, quicquid est ex Terra, primum gradum valetudinis occupat: Secundum, quicquid ex Aere est, secundum gradum affectat: Tertium, quicquid ex Aqua, tertium: Quartum, quicquid ex Igne gignitur, quartum gradum vendicat. Porro frustra sudabit, quicunque ex Terrenis Quintam Essentiã affectauerit, similem ei, quæ ex Aere elicitur. In hunc modum, ea, quæ ex Aere est ad illam quæ ex Aqua erumpit, nunquam conferri potest. In hanc sententiam de quarto Elemento est iudicandũ.

Exem-

Exemplū, de extrahenda ꝗ. Essentia de Chelidonia. Nihil est, ꝗ labores per Quintam Essentiā Chelidoniæ, Quintā Essentiam Phœnicis assequi, similiter per Quintā Essentiam Phœnicis, Quintam Essentiam Auri: Itē per Quintam Essentiam auri, Quintā Essentiā Ignis. Quinquā in Chelidonia, Melissa, Valeriana, plus Arcani, quam in reliquis insit: tamen eousque præcellit Gradus, vt hac eminentia Arcanum istud multis partibus superet: sic in quolibet Gradu aliud consistit altius alio: quare in Terrenis obseruandum, num Chelidonia Melissæ præstet, num Melissa Valerianæ. Similiter etiam de tribus aliis Elementis iudicandum.

CAPVT III.

IN superioribus capitibus quicquid tractaui, in hoc solum tractaui, vt in sequentia Graduum signa descenderem, atque adeo palam fieret, qua ratione Gradus in Elementis consisterent. Non enim quantum ab hoc loco dissentiant Plateatius, Dioscorides, Serapio, ceterique qui hos sunt sequuti, qui non pauca de Quinta Essentia scripserunt, sed falso. Tu autem, quisquis es, huius Quintæ Essentiæ cognitionem ab Experientia pete: sic enim deprehendes Gradus in sua diuisione. Sed vt simul innotescat, qua ratione morbi per Quintam Essentiam pellantur, principio diligenter obserua Concordantiam Rerum ac morborum. Nam aliæ virtutes in sola Synocha pugnant, aliæ in Mania, aliæ in Asclite, aliæ in Lethargico morbo, &c. id quod de Concordantiis habetur. Hoc loco scitu dignum existimo, id quod in natura delitescit, vt in Gelutta & Melissa, quæ renouant ac transferunt morbum sine omni virtute Graduum, in Reparatione videlicet ac Regeneratione pristinæ iuuētutis. Qua ratione autem & qua virtute hæc fiant, de Vita Longa velut peculiaria quædam mysteria, quæ in rerū natura præter Arcana sunt, indicantur. Quare hoc loco prætereundum censeo, & quod de Gradibus quatuor Elemētorum cœpi, tandem persequar. Hic etsi multæ ac variæ sunt virtutes, quæ per Diaphoreticam naturam, aliæ per Narcoticam, aliæ per alia, ægritudines vincunt: tamen ad eos, qui animum ad Theoremata conferunt, ista remitto.

Quint. Ess. cognitio ab Experientia petenda.

Gelutam vs'ant ess carinam.

CAPVT IV.

OMne quod confortat, est temperatum. Hoc loco nihil impediet Substantia, quę, etsi frigida est, aut calida, non tamen incommodabit Quinta Essentia neq; in (sal. neq; in opere suo) corpore suo. Porro, omne Specificum est Quinta Essentia, sine omni corruptione corporis sui. Præterea, nihil est temperatum, nisi Quinta Essentia: vniuersa corpora sunt elementata in natura & accidente suo.

Confortans est temperatum.

Specificum quid.

Confortatiua quæ secundum quatuor Elementa.

GRADVS VALETVDINIS.

Quæ ex TERRA proueniunt, primum gradum Valetudinis occupant.

Herbarum
Seminum
Radicum
Spongiarum
Animantium } *Omnia genera.*
Florum
Corticum
Fructuum

Quæ ex AERE, secundum:

Omnia genera Volucrum.

Quæ ex AQVA, tertium.

Metallorum
Marcasitarum
Kakimiarum
Salium
Mineralium } *Omnia genera.*
Resinarum sul:
Piscium
Gemmarum
Lapidum.

Quæ ex IGNI; quartum.

Tinctura, *Lapis Philosophicus.*

Quanquam aliæ quædam virtutes obseruandæ sunt, quæ in Herbis, non autem in Volatilibus, neque in Metallis, delitescunt, quemadmodum Visina, Carlina, indicant, quæ extra gradum alienas virtutes in se admittunt: Inter quas est etiam Smaragdus, qui præter alia vim alienam in se admittit, nihil tamen ad sanitatem conferunt. Sunt enim non nisi virtutes externæ, quæ intrinsecus prorsus nihil valent.

CAPVT V.

Gradus laxatiuorum qui

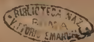
DE Confortatiuis diximus hactenus, nunc ad Laxatiua & eorum Gradús. Principio igitur obseruandum, diuisionem istam, qua laxatiua diuiduntur in quatuor naturas, hoc loco non obseruari, quæ quidem ad hunc modum iuxta veterem consuetudinem describuntur:

Colo-

Coloquintida, Scamonea, Choleram purgant: Turbith, Helleborus, Phlegma: Manna, Capillus Veneris, Sanguinem: Lapis Lazuli, Helleborus niger, Melancholiam. Præterea sunt & alia, quæ Choleram vitellinam pellunt, alia quæ æruginosam, alia quæ aquam citrinam Hydropicorum, & id genus alia, quæ alibi describuntur, apud nos fide indigna, & id ipsum hac ratione: Quia per materiam (al. pro materia peccante) peccantem superiora operantur, vel in quibuscunque generibus morborum. In hanc sententiam Coloquintidæ ingenita Diathesis est prouocare sedes, cum Melancholia sit, sic Thurbith excitare sedes haud dissimiliter limo vel in Cholera, & sic de aliis. Quare iudicium, quod est super Coloribus sedium, non ex natura morbi, sed potius eo, quod sedes excitauit, sumendum est. Porro etsi sedes nonnunquam pro ratione ægritudinis, a qua productæ sunt, exeant: tamen citra differentiam agendum est, quibus purgationibus hæ sedes sistantur: scilicet non iuxta naturam quatuor Humorum, sed potius iuxta naturam quatuor Graduum, qui fortius aluum sistunt. O ingentem Alaoscopian, qua id, quod nullo pacto deprehendi potuit, ad iudicium reuocare homines statuunt, sicut infra de sedibus clarius patebit.

CAPVT VI.

Sicut in superiori capite de gradibus Laxatiuorum mentionem feci, ita hoc loco, quo altius animis insideant, eadem repeto, scilicet, Laxatiua non obseruare prorsus quatuor gradus Elementorum, sed mixtos habere gradus citra omnem respectum Elementorum. Quare diligentius intuenda erit morbi natura, ne temere abutaris confortatiuis ad medendum morbo, sed potius ita accommodes, vt quaquauersum cum morbi natura conueniat, & gradum vndecunque cum morbo conferas. Sed ne hoc loco illotis manibus (quod dici solet) in hanc purgandi rationem irruamus, hoc opus, hic labor est. Obseruandum igitur, partes nonnunquam esse inæquales, in eadem operatione in quarto gradu, vt Elleborus aliquando tollit quod Tithymallus nequit, item Cataputia pellit id, quod reliqua duo nunquam præstare possunt: Aliquando Præcipitatus: nonnunquam Esula: Item Cassia fistula. Præterea in Febribus aliquando purgat febriles humores laxatiuum, vt Centaurea, nonnunquam in morbo Catalentico, vt Elleborus, interdum in Ascaridibus, vt Agaricus & in id genus aliis: in caussa est Natura, non Humores, quæ in hoc est adornata, vt tollat quicquid est, siue melancholicum, siue cholericum, siue phlegmaticum, siue aliud quiddam, quod huc conferri potest. Nam ex his omnibus scatere potest, quod Choleram æruginosam dici-

tis, quemadmodum de humoribus habetur. Hæc omnia cuiusmodi in se Mysteria seorsim habeant, Experientia indicabit.

CAPVT VII.

Laxatiuorũ catalogus & gradus. De Gradibus igitur intensius & remissius purgandi hæc sequentia nota.

I.

Polypodium.	*Locustæ Sambuci.*	*Locustæ Ebuli.*
Locustæ Botim.	*Sena.*	*Manna.*
Capilli Veneris.	*Gamandrea.*	*Cichorea.*
Terpentina.	*Stomachiolum.*	*Serum Lactis.*

II.

Siler Montanus.	*Turbith.*	*Hermodactylus.*
Cyclamen.	*Azarabachara.*	

III.

Rhabarbarum.	*Diagridium.*	*Scammonea.*
Esula.	*Agaricus.*	*Centaurea.*
Vitriolum.	*Lazuli.*	

IV.

Helleborus vterque.	*Tithymallus.*	*Cataputia.*
Coloquintida.	*Serapinum.*	*Præcipitatus.*

CAPVT VIII.

Incarnatiuorum & consolidatiuorum gradus 4. DE Incarnatiuis & Consolidatiuis hæc nota. Incarnatiua ac Consolidatiua quatuor gradus in se claudunt: Consolidatiua autem eodem modo cum Laxatiuis Elementa excludunt. Principio igitur obseruandum, qua ratione ægritudines, quibus mederi volumus, in Gradibus consistant: Ex his enim insequitur gradus Rerum naturalium: Nam alia Ossium fracturam sanant, alia Vulneribus medentur, alia communibus Vlceribus, alia Esthiomenis, (al. Carnosis.) Cancrosis. Inde consequuntur quatuor gradus in hunc modum.

I.

Fracturam Ossium sanant.

Alchimilla.	*Diapensia.*	*Consolida.*
Peruinca.	*Aristolochia rotunda.*	*Serpentina.*
Perfoliata.		

Vul-

II.

Vulnera ſanant.

Balſamus naturalis: *Balſamus artificialis.*

Oleum { *Hipericonis,* *Centaureæ,*
Brunellæ, *Anethi,*
Terpentinæ, *Benedicti,*
Laterini.

Emplaſtra } *Apoſtolica.*
Vnguenta }

Pulueres Apoſtolorum, *Potus vulnerum.*

III.

Apoſtemata & Vlcera comunia ſanant.

Emplaſtra gummata.
Emplaſtra mumiata.
Emplaſtra Apoſtolica.
Vnguenta Apoſtolica.

IV.

Eſthiomena, Cancroſa ſanant.

Compoſitio { *Mercurii*
Braſſatelle
Realgaris.

Huc huc ſimul adeſte, omnes Chirurgi, quorum ego ne vnum quidem, vel ſolo titulo dignum hactenus conſpexi. Huc huc, inquam, properate ſimul Impoſtores, vt ſemel agnoſcatis ſingulos gradus ſeorſim iuxta præſcriptum, a quibus iam aliquot ſecula lõge aberraſtis, capti videlicet illecebris veſtrorum Receptiunculorũ, quæ ſubinde a pannutia Baucii hoſtiatim emendicaſtis, vel nuce indigna. Reſipiſcite queſo, reſipiſcite, & a veſtris Vnguentis, Sparatrapiis atque Cataplaſmatis, quæ ſurſum, deorſum, ordine confuſo diſcurrunt, tandem ad veram medẽdi rationem deficite.

CAPVT IX.

SVnt inſuper alia a ſuperioribus, quæ ſuos gradus ex æquo poſſident, cuiuſmodi ſunt Venena, in quibus vel maxime obſeruandi ſunt gradus, ne pro elementata natura eorum in compoſitionem Receptorum admittantur. Principio igitur introſpiciatur veneni quantitas, tum demum adornetur pondus, idque in hanc ſententiam.

Venenorum gradus qui sint.

Venena in Gradibus:

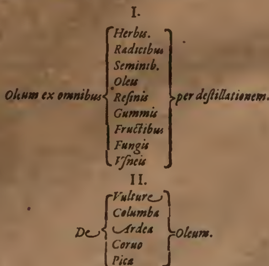
I.	II.	III.	IV.
Simplex, per se.	Reuerberata.	Calcinata.	Sublimata.
Colcothar,	*Spiritus Iouis,*	*Tartarum.*	*Arsenicus,*
Alumen.	*Spirit. Saturni.*	*Scissum.*	*Mercurius.*

Reliqua Veneni genera, vt Aranei, Bufonis, Scorpionis, Lacerti, Serpentis, Draconis minoris, & aliorum, quia non sunt ingredientia, prætereunda censeo, præter Tyrum, qui suo loco dicetur. Sunt præterea quæ Menstruum prouocant: quare in sistendis Menstruis apprime accommoda fuerint, relata scilicet inter reliqua Recepta, pro ratione suorum graduum, iuxta præscriptum componendi Recepta. Sunt insuper quæ Tumores reprimunt & Vrinam prouocant. Hæc omnia & his similia ab Experientia petenda sunt & Concordantia. Hæc de Gradibus: Reliqua quæ hoc loco desiderantur, assiduus Vsus indicabit: nunc de Gradibus Spagyrorum.

CAPVT X.

Spagyricorum graduum qui sint.

EX industria Spagyrica quatuor Gradus eodem modo cum quatuor Elementis proueniunt, qui reliquos gradus quantitate sua vincunt. Porro vbicunque postremus gradus desiit, illic primus punctus in Spagyricis principium habet, in hunc modum.

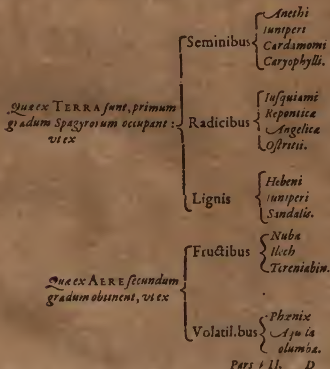
III.

Aqua Vitrioli.
Liquor.
Aqua Mercurialis.
Oleum Argenti viui.
Viriditas Salis.
Aquæ Aluminosæ.
Calcinata Olea.
Olea Metallorum.
Liquores Gemmarum.
Aurum Potabile.
Essentia Antimonii.

IV.

Oleum Crystalli.
Oleum Berilli.
Tinctura.
Lapis Philosophorum.

Hæc omnia calida sunt: nam gradus Spagyrici elementatum tollunt, & super id, quod elementum est, gradibus suis tendunt. Quare ad cognitionem istorum Graduum requiritur plena ac perfecta Experientia, vt videas præparationem eorum, quæ ex Elementato eo, vbi superant Elementatum, deueniunt.

Quæ ex AQVA *tertium gradum, vt ex*

- Metallis: *Auro, Mercurio, Argento, Cupro, Lothone, Ferro, Plumbo, Stanno, Electro.*
- Gemmis: *Sapphyro, Smaragdo, Granato, Topazio, Rubino, Hyacintho, Amethysto, Corallis.*
- Mineralibus: *Marcasita, Cachimia, Talk, Realgar.*
- Salib. vt: *Vitriolis, Aluminibus, Salibus.*

Quæ ex IGNE, *quartum gradum vendicant, vt ex* { *Berillo, Crystallo, Arle.* }

Et quæ ex prædictis quatuor elementatis descendunt, vt:

Ex Terra.

Aqua vitæ — *Aquæ circulatæ,*
Balsama distillata — *Liquores distillati.*

Ex Aere.

Aues distillatæ.
Therentabin, *Nuba*, *Ilech* } *Retort.*

Ex Aqua.

Aurum potabile, — *Liquor Argenti,* — *Resolutio Mercurii,*
Sublimata, — *Calcinata,* — *Reuerberata,*
Resoluta, — *Congelata.*

Ex Igne.

Liquor Crystalli, — *Liquor Berilli,* — *Liquor Arle.*

DE

DE GRADIBVS ET COMPOSITIONIBVS Receptorum.

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

QVEMADMODVM in ſuperioribus libris ea, quæ de Gradibus vna cum differentiis eorum vehementer commendaui, ita hoc loco differentiam tibi rurſus commendo, in hanc ſententiam. Herbæ quæ ſunt frigidæ naturæ & ex Terra, non in vniuerſum accommodæ ſunt omnibus morbis calidæ naturæ, neq; calidæ rurſus, ægritudinibus frigidæ naturæ. Ex his ſeptem genera Morborum & ſeptem quoque genera Calorum & Frigiditatum colliguntur, cuiuſmodi ſunt inter reliqua membra, ea quæ Cordis ſunt. Hæc igitur differentia vel maxime obſeruanda eſt in huius libelli principio, cui titulus præfigitur de Compoſitione Receptorum, vt ea, quæ Hepati deſunt, ſiue calidũ ſit, ſiue frigidũ, ab iiſdem herbis petantur. Sic ea, quibus Cerebrum deſtituitur, ſuas herbas requirunt. Porro etſi Herbæ in vniuerſum ſunt aut calidæ aut frigidæ, tamen herbæ, quæ Splenis ſunt, nihil prorſus commodant ægritudinibus Renum: quocirca ſub cognitionem graduum inſequitur differentia herbarum in hunc modum.

Septem vt morborum, ſic calorum & frig ditatum genera ſunt.

CAPVT II.

DIfferentiam Herbarum ad hunc cognoſce modum: Principio diuiduntur herbæ in ſeptẽ ſpecies vna cũ reliquis Elementis, & idipſum pro ratione ac natura Aſtri, quod ex æquo cum his in ſeptem ſpecies cõ ncitur. Porro qua ratione hæc ſeptimembrem diuiſionem recipiunt, eadem quoque ratione Corpus partitionem ſeptimembrem recipit, ſingulaque ſingulis æqualia affectant. Vt ea, quæ ſub Sole ſunt, Cordi accommodantur, quæ duplicia ſunt: quæ vero ſub Luna Cerebro, idq; in gradibus vtriſque: Quæ ſub Venere, Renibus medentur: quæ ſub Saturno, Splenem confortant: Quæ ſub Mercurio, Hepar defendunt: Quæ ſub Ioue, Pulmonem reſpiciunt: Poſtremo quæ ſub Marte ſunt, Felli omnino accommoda referuntur. Præterea, etſi herbæ vna cum ſimplicibus non regantur a Planetis, neq; Planetæ ab ipſis: tamen ſingulare quoddam dominium exiſtit in quolibet Elemento, citra commixtionem alterius.

Septem Herba vt accommodentur partib. ſeptẽ corporis.

CAPVT III.

AD cognitionẽ eorum Elemẽtorum, quæ Cordis ſunt, principio obſeruandũ. Quicquid regenerat, Cordi finitimũ eſt, vt Aurũ, Meliſſa, Nuba, &c. Præterea, quicquid abſumit Phlegma, interueniente natu-

eius rei fragrantia, ad cerebrum refertur, cuiusmodi sunt Rosa, Camphora, Muscus, Ambra. Porro, quod sanguinem aut extinguit, aut calefacit, Hepati inseruit. Quod vrinam prouocat & sperma adauget, Renibus. Quod Vitam Longam conseruat, spleni: quod deoppilat, Pulmoni. Horum cognitio in Experientia consistit, sed in ea potius, quæ ex Philosophia, (hoc est, Regeneratione) quam quæ ex Medicina, (id est, de Morbo,) imo quæ ex transmutatione nascitur: Nam ibi cum medica, tum philosophica Experimenta concurrunt, atq; genuina vniuscuiusque rei Diathesis deprehenditur.

CAPVT IV.

COgnita igitur Transmutatione, quæ septem species cum frigiditum calidi indicat, obseruandum: Quicquid regenerat, & id, quod inueterauit, expellit, ac munditiem adfert, & rem integram atque adeo incorruptam reddit, sub eandem speciem concludi, siue idem ex frigore, siue ex calore Elementorum suboriatur. Præterea, quicquid in transmutatione humores superfluos consumit, vt Sal, leprositatem Lunæ tollit, quare præsentissimum remedium est Cerebri. Hoc loco obseruabis, Herbas non ea ratione administrandas, quia Lunares sunt, sed quia Lunaria in sui potestatem redigunt ac cogunt. Per Argentum enim aut Lunam nullo pacto Cerebrum sanatur, sed per ea potius, quæ cum his pugnant. Porro quicquid aduersus rubiginem ac putrefactionem munit & in Essentia conseruat, vt Fixa, quæ in transmutatione Metallorum deprehenduntur, eadem ratione Splenem incorruptum conseruat. Sic, quicquid substantiam ac corpus in liquorem resoluit, Hepar confortat, & id, quod repugnat, expellit. Quicquid autem eousque resoluit, vt contraria separet inter se, ad pulmonem confertur, cuiusmodi sunt a kali in Stanno. Postremo, quicquid præparat res, & easdem idoneas reddit augmentis Transmutationum, cuiusmodi sunt cōiunctiones Arcanorum, vel in primis vsurpandum est. Harum rerum experientiam ex Transmutatione Naturæ pete. Neque interim in istis deplorandis gradibus, neque in frigidis descriptionibus herbarum, quas Codices insulsi habent, vitam vniuersam contere: Non enim seruientia sunt, sed potius sæuientia aduersus Pulmonem.

CAPVT V.

POrro, qua ratione septem species prædictæ in quatuor Elementis deprehendantur, quid scilicet ex Terra, quid ex Aere, quid ex Aqua, quid demq; ex Igne sit, sequentia indicabunt: ex quorum descriptione, modum cōponendorum Receptorum iudicabis, idq; in hanc sententiā.

Species quæ quibus partibus commoda.

Quæ ex TERRA Calidæ naturæ.

Cerebrũ	Cor	Renes	Hepar	Splen	Pulmo	Fel
Viriditas Salis. LiquorVitrioli. LiquorLunariæ.	*Essentia Melissæ. Eßentia quinta Auri.*	*Corectio Sibetæ. Essentia Satyrionis.*	*Liquor Brassitellæ. Mannæ, Xyloaloes.*	*Mysteriũ Ellebori nigri. Valeriana. Verbena.*	*Extractio de Pulmone. DeVsnea.*	*Quinta Essentia Chelidoniæ.*

Quæ ex TERRA, Frigidæ.

Esse Geloen. Esse de Antheris.	*Materia Laudani. Materia Perlarũ. Materia Sapphyrorum.*	*Materia Sintocorum (f. Stincorum) Materia sem. Lactucæ.*	*LiquorSenæ. Q. Sanguinis. Q. Gamãdreæ, Cichoreæ.*	*Compositio Cãdi. Confectio Dubeltelephi.*	*Materia Roris. Materia Sulphuris. Materia Ologan.*	*Compositio Agrestæ. Compositio Balaustiarum.*

CAP. VI.

Quæ ex AERE, Calidæ naturæ.

Cerebrum, Cor, Renes, Epar, Splen, Pulmo, Fel.

Nubs, Symous. — *Ilech Hallcreon.* — *Tereniabin.*

Quæ ex AERE, Frigidæ naturæ.

Halcyon — *Ilechcrudum* — *Arlescrudum.*

CAPVT VII.

Quæ ex AQVA, Calidæ naturæ.

Cerebrum	Cor	Renes	Hepar	Splen	Pulmo	Fel
Oleum Mercurii Lunæ. Essentia Argenti. Eßentia de sexto, id est, Venere.	*Aurũ potabile. LiquorSolis. Oleũ de septimo. i. Saturni*	*Eßentia Vitrioli. Q. de Sulphure, Flos Veneris.*	*Mysteriũ Mercurii. Mysteriũ Antimonii.*	*Magisterium de Asphalto. Rubedo de nigro.*	*FlosIouis. ExtractioStãni. Talkresolutum.*	*Crocus de Marte. Topazius e Ferro.*

Quæ ex AQVA Frigidæ naturæ.

Succus de Amethisto. Liquor de Granatis. Cõpositio de Gẽmis	*Marcasita viri usque. Talkalbi.*	*Tinctura, Lapis de Physico.*	*Spiritus Saturni. Esse de Plumbo.*	*Mysteriũ Mercurii coagulati.*	*Flos de Ione crudo.*	*Ferrugo de quinto.*

CAPVT VIII.

Quæ ex IGNI Calidæ naturæ.

Cerebrum, Cor. Renes, Epar, Splen, Pulmo, Fel

Nostoch cal.

Quæ ex IGNI Frigidæ naturæ.

Arcana Crystalli,
Magisteria Berilli,
Liquores Citronei.

CAPVT IX.

Recepta, ut secundum 4. Elementa cõnnentur.

COgnitis Gradibus & speciebus graduum, tum demum aggredere compositionem Receptorum iuxta præscriptum Regulæ sequẽtis. Quemadmodum quatuor Elemẽta sunt, sic quadruplicia Recepta sunt adornanda, in hanc sententiam. Alia sunt genera morborum, quæ terrena remedia affectant. Alia desiderant aerea. Alia requirunt aquatica. Alia ex igni petunt. Principio igitur obseruãdæ sunt ægritudines in prædictis septem membris, inter quæ scilicet Elementa referantur: Nam inde sunt elicienda Simplicia, quibus Compositum adornes, pro ratione cum graduum tum specierum. Proinde in Elementatis ægritudinibus, puta Terrenis, Compositum non est altius apparandum suo gradu, sed in eo ipso gradu relinquendum. Similiter in Aereis, nihil ex alienis Elementis est admiscendum. Eodem modo de ceteris elementis, Aqua, & Igni iudica. Sed vt singulas ægritudines singulis Elementis accommodes, hoc opus, hic labor est: Nam inde accidit communis ille error, qui subinde repullulascit in Podagra, in Paralyticis morbis, ceterisque id genus, propter præposteram medendi rationem, quam homines imperiti aggrediuntur. Exemplũ habes in Epilepsia: species Epilepsiæ Elemẽto aquæ subiicitur: quare ex his, quæ Mineralia vocant, sananda est: sic de aliis quoq; iudicandum.

Epilepsia est Elem. Aqua.

CAPVT X.

Receptum quodlibet sex rebus cõstat, & cur.

REgulas generales de Compositionibus Receptorum in hanc sentẽtiam accipe. Vniuersa Recepta, quæ pro elementalibus morbis adornantur, sex rebus constant, quarum duæ ex Planetis, duæ ex elementis, deniq; duæ ex Narcoticis sunt. Quamuis etiam tribus cõfici possint, ita vt de singulis alterum solum recipiatur, tamen infirmiora hæc sunt, quam quæ ad medendi rationẽ admittenda sint. Veruntamen vt ad priora redeam, Duæ sunt, inquam, quæ ex Planetis const nr, hac ratione, quia Medicinam conciliant ac corrigunt. Duæ ex elementis, vt gradus ægri-

ægritudinis superetur: postremo duæ ex Narcoticis, hac ratione, quia quatuor partes prædictæ imbecilliores sunt, quam quæ morbum ante Crisim expellant. Quare hoc loco de Compositione obseruabis potissimum, vt criticum diem anteuertas. Ad hunc igitur modum adornata Recepta apprime valent in morbis cum acutis, tum peracutis, & peracutissimis, quæ quaquauersum agas.

CAPVT XI.

POstremo de Ponderibus nota regulam sequentem: principio obserua gradum, vincatur ne a Medicina gradus, an quaquauersum cum gradu suo consonet, sed ita, vt hæ triplices species sese non corrumpant, sub hęc dispone pondera in hanc sententiam. Principio, quę ex Planetis sunt, ad quatuor partes refer in Receptum: Quę ex elementis, ad tres: Quę ex Narcoticis, ad vnam partem. Et vt clarius innotescat cōsilium, confero me ad illa Composita, quę iuxta modum præparandi confecta sunt, in hunc modum. Recipiatur Essentia Planetarum, Essentia elemētata, denique Narcoticum purum: alioqui si substantię admittuntur in pondera, deprauatur Receptum: Non enim ex multitudine graminis aut fœni, iuxta Cataracticorum pręscriptum, sed potius ex virtute natiua, hęc compositio fiat. Hęc de Compositione Receptorum in genere. Qua ratione autem singula Recepta singulis morbis accommodanda sint, quintus Liber indicabit.

Recepti formula generalis.

DE GRADIBVS ET COMPOsitionibus

LIBER QVINTVS.

CAPVT I.

RINCIPIO in descriptione [illegible]ceptorum diuide morbum in quatuor species, deinde [illegible] species, inter Elementa refer, gradumque, qui occurrit, accipe, & iuxta modum insequentem procede. Porro si accidit translatio morbi de vno in alium gradum, recipe eundē gradum: sic n. permanent ęgritudines primi gradus, q̄ ex Terra sunt: Secundi, q̄ ex Aere: Tertii, q̄ ex Aqua. Et quod quartū attingit, per solam Tincturā sanario portet, alioquin nihil est, quod huic loco accōmodari possit. Pręterea, etsi in superiori

Recepta quomodo sint secundū morbos dirigenda.

Morbi 4. gradus sola Tinctura sanāt.

Libro Receptum sex partibus adornari præscripsi, tamen tribus confici poterit, aut superiora duplicari, vt duodecim appareant: Aut ad hunc modum describi, vt eorum, quæ Planetarum sunt, quatuor, quæ Elementatorum, duo, quæ Narcoticorum, vnum recipias: sed ita, vt porro pro ratione huius descriptionis digeras pondus in hanc sententiam. ℞. de his, quæ Planetarum sunt, drachmas quatuor, de Elemẽtatis drachmas tres, de Narcoticis drachmam vnam: sic in Pondere, non autem in numero Simplicium res consistit. Rursus ad Dosin, non ad pondus, neque ad Receptum refertur vis atque adeo effectus earum rerum: quæ in huius Recepti descriptionem admittuntur, vt in his, quæ Planetarum sunt, maiorem energiam deprehendas, quam in Elementatis. Sed hoc Doseos est, non Ponderis, neque Recepti: Quare superior modus obseruandus est. Postremo, insignis peritia medicæ rei hoc loco requiritur, ne medendi rationem ante tempus aggrediare, sed ita potius rem tractes, vt illic, vbi opus est purgatione, purges: Vbi sanitate, sanes: Vbi consolidatione, consolides, in hanc sententiam, vt sequitur.

CAPVT II.

Recepti Laxatiui formula.

AD Compositionem Receptorum, quæ pro Laxatiuis præscribuntur, duo sunt necessaria, quæ aduersus laxationem digeruntur, aliud quod confortat, & aliud quod mitigat. His igitur ad hunc modum dispositis: citra omne periculum exsistit Recepti descriptio. Principio igitur, quod ad confortatiuum attinet. ℞. Aromata, Cinamomum, Caryophyllos, Nucem muscatam, ceteraque id genus. Quod autem ad Mitigatiuum attinet, ℞. Anodyna, idque ad minimum pondus. His duabus rebus erumpit correctio eorum, quotquot in Recepto sunt. Neque hoc loco obseruanda est differentia, quid Choleram, quid Phlegma purget, sed potius intuenda Experientia, quid cui præstet, quẽmadmodum de modo Pharmacandi habetur. Purgandi enim ratio omnium maximum est, quod Medicæ rei peritus obseruare debet.

CAPVT III.

Recep. vomitiui formula.

EXemplum in Laxatiuis, quæ Vomitum cient, ad hunc modum describuntur. ℞. *Ellebori albi.* ʒj.

Cinnamomi, *Nucis muscatæ, an.* ʒß.

Succi de Thebaico ℈j. Hæc descriptio indicat, cum pondus, tum naturam Vomitiuorum, quæ per secessum etiam purgant in hunc modum. ℞. *de Vomitiuis partem vnam, de Confortatiuis tantundem, de Thebaico succo tertiam partem simplicis laxatiuorum:* Dein iuxta conficiendi modum digere, & pro ratione doseos administra. Aut in hanc sententiam:

℞. Mi-

℞. *Mithridati*, *Rob de Ribes,an.* ℥.ß.
Succi de Papauere ℈ j.
Præcipitati ℥.j. Confice ad formam.

Aut ad hunc modum.

℞. *Cataputiæ*, *Tithymalli*, *Ellebori,an.* ℈.j.
Anisi, *Fœniculi*, *Croci Martis*,
Terræ sigillatæ,an. gr.xv.
Succi Thebaici, *de Papauere*, *de Iusquiamo,an.* gr.vij.
Dispone ad formam.

Si autem per secessum nō operantur Vomitiua, cuiusmodi sunt *Rhabarbara*, *Coloquintida*, ceteraque id genus, ℞. ea, quæ inter Laxatiua efficacissima sunt, & in tertio gradu cōsistunt. ea ad Confortatiua confer & ad 16. partem Narcoticorum, in hunc modum. *Rec. Vomitiui & laxat. formula.*

℞. *Scammoneæ* ℥ j.
Specierum de Gemmis,
Damasci, ana ℥.ß.
Opij ℈.ß. *misce ad formam.* Similiter de Rhabarbaro, ceterisque iudicandum. Proinde si secundum gradum attingunt, adde duodecimā partem Narcoticorum, quemadmodum fieri consueuit in *Thurbith* & Hermodactylo, ceterisq; id genus. Si vero primum occupant, nihil immuta, sed vna cum Confortatiuis ita coniunge, vt consulto cum his agas, num scilicet frigida an calida habere velis, ea interuenientibus Confortatiuis præpara in hanc sententiam.

℞. *Diagridij*, *Agarici Cyclaminis,an.* ℈.j.
Corallorum rubeorum ℈.j.
Opij ℈.j.

Aut in hunc modum: ℞. Vomitiua & Laxatiua mixtim, ita tamen vt pondus suum seruetur vtrinque, atque ita Receptum duplica, dein ad formam misce.

CAPVT IV.

IN Curatiuis siue ante, siue post purgationem iuxta peritiam Physices describuntur Recepta in hanc sentētiam. Principio singula colloca in primum gradum: proin, si transmutet morbus de primo gradu in secundum, de tertio in quartum, similiter age in hanc sententiam. In Ictеritia, *Rec. ad Ictеritiam formula.*

℞. *Locustarum* ℥ j. *Centaureæ* ℥.ij.
Rebisolæ ℥.iij.

Misce iuxta præscriptum Experientiæ, interueniente vino: dein vice Potionis administra. Eiusmodi recepto si non sanatur ęgrotus, secundum, tertium, aut quartum gradum inquire, & in eam sententiam, quam

præscripsi, Receptum describe. Itaq; tria in compositione Receptorum considerantur, Specificum Planetæ, cuiusmodi sunt *Larusci*, id est, *auriculæ muris*. Elementata naturæ, vt *Centaurea*: postremo Narcotica, vt *Rebsolæ*, vt *Opium*. Porro quāuis Centaurea plenius operetur elementatis, tamen hoc experientia requirit. Quod autem pondus in præsenti Recepto cum regula pugnat, in caussa est iam dicta Experientia, q̄ Receptum ex sui natura, non autem ex Regulis colligit. Sic etiam in febribus:

℞. *Nectaris* ℈.j. *de Testudinibus* ʒ ß.
Succi de Thebiaco ℈.j.

Rec. ad seb. formula. Quæ autem Regulas sequuntur, eandem rationem cum superiore descriptione, quæ sex partibus aut plurib. constat, habent. Ego vero malim Experientiam quam nudam istam literarum depictionem eorum, qui solis regulis student.

CAPVT V.

Caduci Rec. p. quale. Paralysis Rec. quale. IN morbo Caduco, vbi Receptum compositionem in tertio gradu desiderat, Compositum non habet locum, sed simplex tantum administratur, vt per spiritum Vitrioli, & alia id genus: In primo gradu describitur Receptum iuxta præscriptum primi gradus, in hanc sententiam. In paralysi administratur Confortatiua per se vt *Aqua Vitæ*, *Essentia Lauendulæ*, *Aurum potabile*, *liquor Gemmarum*, ceteraq; id genus: Sic in 4. gradu regula obseruanda est.

Porro si duplex Medicinæ vsus inciderit, scilicet, intra cutem & extra cutem, vt in Paralysi: Paralyticis & contractis bifariam administra: Intrinsecus iuxta modum supra præscriptum: Balsamum autem extrinsecus iuxta Experientiam, quemadmodum modus administrandi habet. Sed ea quæ ex balsamo conficiuntur, ad hunc modum accipe. Principio duntaxat ea Recipe, [*al. Respice*] quæ ex Planetis sunt, neq; interim Elemētata vide, neq; Narcotica: vt in contracturis summū Experimentum est specificum Serpentinæ, deinde pinguedo, quæ ex Hebeno, hominibus, Terpentina, oleo nucum, oleo Guaiaci, ceterisq; id genus elicitur. In hanc sententiam innumera sunt, quæ experientiam, non Regulas, sequuntur: Nam id genus morbi per ea, quæ longo & assiduo vsu eruperunt, sanari mauult, quam per canonica Recepta.

Contractiuarum quæ remedia summa.

CAPVT VI.

Rec. Incarnatiuorum modus. IN Incarnatiuis cum Experiētia, tum Regulæ sunt obseruandæ, in hunc modum. Quicquid est Planetarum, exacte inquire, & in quoto scil. gradu cum Incarnatiuis conueniat, deniq; qua ratione componatur, quemadmodum in fractura Ossium sequens Receptum indicat:

℞. *Consol. de, Aristolochiæ rotundæ, Serpentinæ ana* lb. j. Porro etsi infiniti præ-

præter hunc habentur modi medendi Ossium fracturas, tamē quicquid præterid, quod dictum est, huc adhibetur, incommodat, & præsentem medicandi rationem impedit. Neque hoc loco silentio prætereundum censeo, varia Consolidarum genera, ac multa. Præterea Serpentinarum cognita & incognita, quæ ideo nō recensentur a me, quia nihil impediunt pondus, sed in idem iuxta præscriptum referuntur, citra respectum cum caloris tum frigoris, quæ descriptionem Recepti corrumpunt. In Vulneribus autem sequentem componendi modum obserua. Principio collige in vnum quæ Planetarum sunt ac Vulnerum: singula iuxta Experientiam, in hanc sententiam: Quicquid est Balsami crudi, ad oleum redige per Extractionem, & idipsum pondere æquali, citra omnem additionem cum caloris tum frigoris, ita vt solis specificis immoreris. In hūc modum Gummi tractari debet in Emplastris, siue Vnguentis Apostolicis nisi quatenus sextam partem erga reliquas species complent, & 5. reliquę partes specierum sunt, & corpus harum rerum pondera 4. habet. Potus autem Vulnerum iuxta Experientiam in pondera refertur, & idipsum intentius aut remissius, in hunc modum: *Rec. ad ossium fract. tæ medēd.* *Rec. ad Vulnera medend.*

Potio Vulneraria.

℞. Pyrulæ M. ij.
Peruincæ, Diapensiæ, ana M. j.
Agrimony M j. ß.

Iam si fuerint alii præstantiores, ab illis ad has desice. Postremo etsi multa sunt, quæ hoc loco de Receptis Vulnerum desiderantur, tñ citra Experientiam, quæ Recept. Mater est, regula comprehendi nequeunt. *Experiētia Recep. mater.*

CAPVT VII

IN descriptione Receptorum pro Apostematibus, principio obserua, nihil eorum hic admitti, quæ in superiori capite inter Recepta Vulnerum referenda diximus, sed præterea, quæ Planetarum sunt, simul ēt Elementa considerari, vt vtraq; conueniant. Præterea dispositis ita Receptis, nihil de his quæ putrefaciunt, aut in loco purgant, apponi, cuiusmodi sunt Maturatiua, & Laxatiua. Est autem huius Recepti, hæc ratio & natura, vt Gummi, Incarnatiua, deniq; quæ Planetarū sunt, in subscriptum pondus digerantur. De Gummi scil. pars vna prodeat, de Incarnatiuis tres, de his, quæ Planetarum sunt, reliquæ duæ, in hanc sententiam. *Rec. Apostematum qualia.*

℞. Gummorum Bdellij, Armoniaci, Galbani, Oppoponaci an. ℥. ij.
Thuris, Mastiçis, Myrrhæ, Mumiæ, Aristolochiæ rotundæ, Aloe epatici, ana ℥. ß.
Flor. AEris, Cinnabrij, Cerussæ, Camphoræ, ana ℥. ß.

Hæc omnia in Lithargyrio exlixato, aut Minio, aut nuda Cera, admixta Colophonia, in vnū coge: atq; in hunc modū digere Emplastra com-

munium Vlcerum & Apostematum: Postremo vt formam Emplastri accipiant prædicta, ℞. cum Ceram, tum Terpentinam, & idipsum pro Experientia.

CAPVT VIII.

Rec. ad Esthiomena & cancrosa modi tres.

IN Esthiomenis, aut Cancrosis, vtin serpigine, Noli me tangere, cęterisque id genus tres modi componendorum Receptorū obseruandi sunt: Primus ex virtute Planetarum erumpit, & vniuersa Vlcera cura adiectionem alterius sanat, cuiusmodi est Brassatella. Secundus ex his, quæ per medicamina Escharæ in hoc præparantur: Tertius ex medicaminibus Præcipitati elicitur. Receptum, quod ad prouocandum Escharam facit, ad hunc modum describitur.

℞. de medicaminibus Eschara part. 4.

de Aqua Brassatellæ partes quatuor, eandem Aquam vsurpa.

Experientia nec. sima.

Alterum est. ℞. *decimamsextam partem præcipitatorum, & idipsum ad Vnguentum siue Emplastrum Apostolicum, & administra.* Hæc quamuis ita se habeant, tamen non nisi Mercurialis statua sunt eorum; quę experientia palam indicat, quam volo vobis esse commendatissimam, vt vniuscuiusque propriam ac natiuam vim pernoscatis, & a vestra Experientia, quæ ieiuna ac arida, imo nulla est, ad eum, cui velut Apollini Lacedæmonio 4. insunt aures, deficite.

LIBER SEXTVS.

De Dosibus.

CAPVT I.

Dosi. Rec. vnde decernenda. Doses duæ tantum sunt.

IN Dosibus vero describendis prętere id quod superioribus quinque libris tractauimus, quantum ad complexiones, atq; adeo Aretem ipsum attinet, sciendum est id vniuersum, quod naturæ probandum venit, eius videlicet rei, cuius subire Medicus audet prouinciam. Hoc namque solum, quod ipsis etiam oculis probatur, in Dosibus considerari debet. Obseruandum igitur inprimis, vnamquamq; dosim secundum proprium ipsius ac verum Aretem, vel calido consistere, vel frigido. Vbi etiam sciendum in Receptis componendis, nec humidum, nec siccum (quantum ad dosim spectat) considerandum esse. Sicut enim principio duas tantum esse complexiones indicaui: Ita etiam duplices solummodo quoque doses existunt. Nam gradum calidi vel frigidi quicunq; probe nouerit, eidem quoq; non solum siccum & humidum eius adiunctum esse, sed & sicum resolutum & humidum coagulatum, haudquaquam ignorabit. Præterea scire quoq; debes, calido & sicco nullum prorsus inesse vel Arcanum, vel Aniadum: Quādoquidem nullus etiam

mor-

morbus exsurgit, qui horū alterutrum solūmodo petat. In calido & frigido rei summa est. Illa namque Diathesis vel in calido dominatur vel in frigido: Cuiusque vero morbi inclinatio hæc sola est, vt alterutrum a Medico solum, siue calidum hoc sit, siue frigidum, obseruetur. Quilibet autem gradus sui morbi Dosis est. Quocirca ex gradu quoque, dosis accipi debet: Id quod vel ignis comparatione intelligas licet, qui vnum tantummodo gradum habet, atque is quidem gradus per se solus ad consumendam sibi contrarium abunde sufficiens est: quod quidem secundum calorem est. Haud dissimili modo omnis quoque glacies vnum quoque habet gradum ad infrigidandum membrum sufficientem, idq, secundum frigus. Proinde omnis morbus gradum suū habet, nec plus, nec minus. Eodem quoque pacto se habet ad vnum quemque morbum dosis. Piper & Castor, doses morborū sunt, vt sic dixerim, piperinorum & castoreorum. Ceterum alius morbus est, qui dosim suam ab igne petat. Spermiola & Camphora vnum habent gradum, eundem vero morbi quoque, qui sunt ex Persicis, gradum occupāt. Vnde fit, vt Spermiola & Camphora eorundem quoque dosis existant. Sciendum vero item res Naturæ non gradari ex æquo ad morbos, quantum refert dosim, verum vnaquęque gradum suum habet morbo suo æqualem, atque is est Doseos gradus.

CAPVT II.

PОrro vero, quoniam vnus solummodo gradus est, nec vlla res tam in calido, quam in frigido altius gradatur alia: Præcipuum certe est, ad inueniendam dosim, *Æqualitas*. Ceterum in rebus naturæ & in morbis vtrinque vnus est gradus. Neque etiam vllus morbus deterior fit eo, quo eius medicaminis gradus est altior: Deterior enim, nisi iuxta naturæ nobilitatem, nullus fieri morbus potest. Ad recipiendam vero in his dosim, ab vtraque parte consideranda est copia. Hinc itaque dosim accipe: Morbi copia abunde tibi doseos quoque copiam ostendit. Quocirca scire oportet Medicum, qualinam pondere morbus grauatus sit: Tantundem enim ponderis Medicinæ quoque dosis sibi vendicat. Quamobrem obserua, pondus administrandum esse, nō gradum: In hoc enim situm est præcipuum, quamlibet dosim recte fundi fundamentum. Ex numero siquidem hoc prodire debet, non ex earum rerum corpore. Primum itaque est, vt seipsum curet Microcosmi Ares, & non medicamina adhibita. Quamprimum enim morbus ad æqualitatem adductus fuerit, sequitur statim, vt ipsa natura, quod sibi ipsi contrarium est, curet. Proinde sciendum, quamlibet dosim non vltra prædictum numerum, qui ex morbo sumitur, vsurpandam. In ipsa namque natura viginti qua-

Dosis quomodo a quolibet inueniat.

tuor comprehenduntur! In quo numero etiam Medicina ipsa sumi debet, vt quemcunque numerum attigerit, idem ex Naturæ sumatur Anatomia. Nam & in hac viginti quatuor morborum (*vt ita dicam*) Minuta sunt. Sic etiam in Medicina 24. Lotones exsistunt. Per hæc igitur viginti quatuor minuta, & Lotones totidem, quilibet Medicus administrare medicamina nouisse debet: Vt æqualem vtrobique numerum in Microcosmum deducat. Quo facto, virtus Naturæ ea est, quæ curat ægrotum. Quare notandum, sæpenumero euenire, vt plerique morbo iam iam defuncto, nihilo tamen minus valetudinariis adhuc similes exsistant, idque ex ratione, quod ipsius naturæ virtus, quæ idcirco Medicum exhibere nequit, in vniuersum non consentit, ex cuius tandem defectu no ex ipso morbo, Mors ducit originem.

Minuta, &c.

CAPVT III.

SEd vt porro de viginti quatuor Minutis loquamur, notandum, quod in his summa vtrinque, tam naturæ, quam morbi æqualitas consistit. Vbi obserua morbum complexionatũ sese diuidere, & partim descendere, partim item ascendere, ab vno vsque ad 24. idque non, quia vnus tantum sit morbus: verum quotquot morbi totidem etiam e duerso Minuta exsistunt: e regione etiam Complexionem facultas a supremo ad XXIIII. vsque ascendit. Hinc Medico ignorantia oboritur vsque adeo, vt nullus in minutis dignoscere morbum queat, præterquam per solam dosim. Neque enim hic in eam differimus sententiam, quod morbus aliquis in tertia vel quarta Minuta consistens, se possit vel euehere, vel augere: Sed potius id solum intelligi debet, viginti quatuor esse Lotones, ex quibus dosis proficiscitur. Vt exempli gratia: In Caduco viginti quatuor minuta sunt, quæ quidem totidem etiam lotones desiderant, & est tamen hic vnus solummodo morbus, vel eius morbi Species. Dosim itaque vt inuenias, exhibere isthoc Theorica non potest: Potest autem ipsa experientia. Nam velut hereditario a natura procedit dosis cõposita, quocirca & seruari, & iuxta naturam administrari debet, idque secundum Experientiæ dosim. Cum autem hoc ipsum in Experientiam transferri debeat, principio intelligas oportet, vtrum isti doseos Anatomiæ, cum Anatomia morbi probe conueniat, nec ne. Ex quo sequitur, in hoc vigesimoquarto numero, vnumquenque morbum dosim suam affectare ad qualitatem vsque ascendendo. Vltra autem hunc numerum transcendas caue. Siquidem sanitatem præstare, cum naturæ Microcosmi, tum externorum Elementorum, quando ea in corpore conueniũt, officium est. Et perinde est ea Coniunctio, velut Zinobrium quod Minium

Dosis vltra 24. minuta non ascendit, &c. [sic]

nium gradatur. In eiuscemode itaq; Exaltatione elementata virtuti Microcosmi suas præbent Exaltationes: sicque Granum primum in Scrupulum, Drachmam & Lotonam abit: nõnulla vero in Libram: quædam etiam in maiores Kist: alia autem in Talenta quoque.

CAPVT IIII.

HActenus de virtute rei & naturæ dictum est: aliter autem habet, si vel Putrefactio fuerit, vel superfluitas, vel Syndenocha, quarũ equidem dosim sic administra. Eiuscemodi enim Syndenochas per Laxatiua præsumi oportet, idque in hanc sententiam, vt omne laxatiuum pro resolutiuo habeat, quo circa ex resolutione dosim accipias necessum est, non ex laxatione. Ex hac enim si sumseris, confestim mutabitur in homine id, quod per illam fieri nullo pacto potest. Scire etiam conuenit vos Medicos, vt primo statim aspectu resolutionem probe dignoscatis, vt composita ex hac dosi impune purgare citraq; noxam possitis. Quæ quidem cognitio ad eum debet esse modum: Quicquid sese in solidam resoluit aquam granis decem consistit: Quiquid vero in perfectam se resolutionem resoluit, granis consistit solummodo sex: Quod si vero vna cum substantia materiali perdurat, tria tantum grana continet. Porro, quod in se ipso ante suam resolutionem ad putrefactionem abit: de hinc vero in solidam vergit substantiam vegetabilem, granum sibi vendicat quadragesimum: si vero in putrefactione permanserit, vel etiam post resolutionem animalem putrefiat, octuagesimum tertium granum occupat: Ceterum, quod in suo Esse permanet, crudam vtriusque sexus conseruans indiuise in se ipso substantiam, ad vnciam vsque porrigitur. Et si ex matrice Aeris descendat, duplum numeri obtinet: si vero ex matrice Aquæ, triplum sibi eius numeri acquirit. Ex igne ad dimidium in im pondus peruenit dosis. Hic igitur obserua, quæ ad laxationem necessaria sunt, nempe, nonnulla Soluta quæ a coagulatis proficiscuntur, dimidiata etiam dosi purgare: Item solida ad solida similiter: Quædam vero deinde laxare ex proprietate resolutionis alterius: Vt Manna laxat ex virtute, qua vnumquodque siccum resoluit: Et Slera contrario: Harmel ex coniunctione. Proinde notãdum ex his omnibus, purgationem nihil esse aliud, quam veluti Tincturam quandam, tamen sine coloris indicio, quæ & Mineralia resoluit & Tartara dissoluit, quemadmodum idem etiam Anatomia in suis partibus indicat. Cũ igitur Tinctura quædam exsistat, cogimur necessario resolutionem animaduertere, & quidnam resoluendum sit, quidue resolutionis Tincturam assumat, & quæ de materia resolutiua in Microcosmo necessario adpareant.

Regula de Dosi.

Purgatio quid vere sit.

CAPUT V.

Dosis Relollinorum & Cheroniorum quales.

NVnc autem de Relollinis & Cheroniis, quæ ad hunc debēt modum intelligi, quod ex transuerso per vim, alteram partem superant, secundum eius Iliastri naturam: siquidem solum Relollinum Iliastrum esse debet. Quo circa tale quid, non ex æqualitate quidem, verum potius super æqualitatem per vim proficiscatur oportet. Neque vero etiam ex ingenio Microcosmi, sed magis ex Aretis proprietate, vnde etiam Iliastrum deriuatur, quod vi morbum expellit, idque ex vtriusque naturæ virtute: id quod sic intelligi debet, quod hic duodecim grana diuidenda sunt, iuxta doseos numerum: Et sextum quidem granum principium est, reliqua sex æqualitatem exhibent. In Cheroneis vero ab vno vsque ad sextum numera, nec vltra progredere, quandoquidem dimidia huius pars decedit, quæ a sex vsque ad duodecim est. Cheronium namque & Relollinum in sexto numero medium suum assumunt, vnumquodque tamen cum proprio suo Iliastro: Quamuis eiuscemodi doses etiam supra æqualitatem deduci queunt, ex indiuidui virtute Iliastris, qui nō secus, atque Crocus quidam, operationem suam perficere potest.

CAPUT VI.

Dosis Arcanorum, Essatorum hoc qualis.

QVicquid præterea de Arcanis, Essatis & Essentificatis, Specificis, & id genus aliis, in eorum Dosibus sciendum est, ad hunc habet modum: *Quod ex prædictis granis assumi dosis debet, cui deinde Arcanum, Essatum & essentiale vna cum Specifico, Virtute, & Complexione æquali adiungi conuenit:* Idque hoc pacto, vt virtutes Arcanorum super æqualitatem morborum etiam congerantur. Quamuis enim, quoties aliqua species, toties item peculiaris ac propria dosis: nihil tamen idcirco eo in loco dosis obest. Proinde rursus, quid eo damnum inferat, considera: vt si Arcanum potenter administratum fuerit, & detrimenti quippiam hinc forte oriatur, siue in eo Paroxysmo, seu in alio quopiam pristinus ille morbus moueatur, aut nouus aliquis inde pullulescat: non id statim idcirco virtuti ascribas Arcani, sed potius eius corporis proprietates antea contemplare, in quo huiuscemodi Arcanum est positum Est autem possibile, vt in vno tantum simplici, composito a natura, cum excellens aliquod Arcanum, tum etiam iuxta maximum noui alicuius, aut etiam veteris morbi venenum, simul delitescant. Vbi obserua, in ex natura compositis, vt ad hunc modum conseruetur dosis, ne corporis venenum nouum, & pestiferum aliquod semen inferat: Vt ex Vitscaleo patet, qui speciem Epilepsiæ septimam curat: e regione vero etiam alium morbum inducit, nempe Siphytam in prima specie. Quod si autem dosis in morbo Caduco fue-

Vitscaleum curat 7 speciem Epilepsiæ.

eo fuerit in Arcano, cogitet porro Medicus, iſtud Arcanum nullam exhibere doſim, ſed ipſum corpus, quod primam Siphytæ ſpeciem adfert. Anticipatur autem iſthoc ipſum corpus per doſim. Similiter eſt etiam in Apoplecticis & Lethargicis, quando liquor Colcotharinus ſecũdum Arcanum doſis accipitur, etſi corpus Microcoſmicum in hoc animaduerſum non fuerit tum recentis morbi, nempe Tartari, venenũ eſt præſentiſſimum. Quocirca in hoc capite admonitum volumus quemlibet Medicum, vt eiuſmodi regulam, qualecunque tandem adminiſtraturus eſt medicaminis genus, crebro ante oculos habeat ſeduloq; obſeruet, ab hac nẽ latum quidem vt diſcedat vnguem.

CAPVT VII.

DE Spagyricis verò doſibus, vt in *Alcohol, Balſamis*, & id genus aliis Magnalibus, talem accipite regulam: *Quod verus illorum vſus, atque adeo fundamentum ipſum, ex Tinctura proficiſcitur, & eſt ſolummodo cõiunctio Ephaliſhera*, quæ quidem ad hunc debet modum cõſiderari: *Quod in omnium minutiſſima quoque gutta Anatomia Microcoſmi conſiſtat.* Quilibet enim Spagyricus gradus virtutis ſuæ Tinctura eſt, & cuiq; Medico intelligendum venit, in vnaquaque gutta, quotquot earum ſunt, tot etiam integras eſſe Anatomias, & in Microcoſmo, & in Elementatis. Vt autem dignoſcantur a vobis eiuſcemodi doſes, ſcitote, in vniuerſa operatione tres comprehendi ſolum diuiſiones, *Elixir* nempe, *Eſſatum & Tincturam*. Elixir doſim ſuam in ſexta ſibi minuta vendicat: *Eſſatum* vero in quarta & dimidia: ipſa autem Tinctura in centro conſiſtit. Obſeruandum dehinc etiam, *eiuſcemodi Extractiones ſecundum corpus diiudicandas eſſe:* Corpus ſiquidem cum ſuo ſpecifico æqualis eſt Ares, atque idem is Aniadus æquali operatione, hic ſe diuidit etiam doſis in Karenas. Eſt vero *Karena* vigeſimaquarta pars minutiſſimæ Guttæ, quæ tamẽ citra corpus in quaternionem abire nequit, niſi maius aliquod adipiſcatur corpus. Ab eo vero corpore temperatura exit, doſimque ſuam iuxta diaphinitatem exhibet. Vt autem exacte hæc & reperias & diiudices, ex Coloribus accipe: quandoquidem doſim color indicat: proinde in hoc Karenæ quæri debent, & non in quantitate viſibilis ſubſtantiæ: nam in colore virtus eſt ſita, citraque illum nulla exire virtus poteſt.

Doſes Spagyricæ quales.

Karena quid.

CAPVT VIII.

DE fixis vel per artem vel per naturam porro medicaminibus, qualeſnam in his dignoſcẽdæ ſint doſes, obſerua. Quicquid Reuerberum ſuſtinet, nec ſe in ſua forma tranſmutat, vt vltima materia rerũ ad ſexageſimum octauum vſq; granum porrigitur. Quod ſi vero formam mu-

Doſes Fixorũ, &c. quales ſint.

Dosis quælibet est gradus vnus. tet, in centesimum vsque & quadragesimum, ascendit; totidem grana dosim constituunt. Quælibet vero dosis, vnus gradus est, id quod etiam a Libelli huius vestibulo abunde ostendimus. Quotquot enim grana accipiuntur ad pellendum morbum sufficientura, tot etiam vnum gradum constituunt & faciunt. In calcinatis autē communibus, *centesima & trigesima octaua* gutta est: In acutis Calcinatis post fulmen Athanar, *vigesima quarta*: In Resolutis fixis, *scrupulus semis*. In Coagulatis, *Rhenensis aureus*: In Alkalibus, *vitellum oui pondus*, est: In Transmutatis, *quatuor faba nostrates*: In Oleis, *palea præter granum*: In Aquis, *nucis testa*: In reductis a prima materia, *Thorusculi pini*: In transmutatis a prima materia, *locusta populi*: In Corrosiuis singularibus *æqualis latitudo sui loci*: In Præcipitatis, *minutissima moneta pondus*: In terræ liquoribus, instar calami quo fœdula dependet: In Liquoribus *aquæ, semigranata*: In Thereniabin aeris, velut spiritus ex flatu quopiam: In liquoribus Ignis, simile pruinis granis: Ab Arbore maris, *Kist vnum*: A Resina terræ, *sesqui Kist*: A Natantibus, *vncia semis*: De Homunculis, instar magnitudinis auellanæ. Hæ doses ex fixis procedunt, & in summa Karenas a guttis citra noxam corpus suum concludunt, quocirca de Fixis intelligenda hic dosis.

CAPVT IX.

QVæ de Dosibus hactenus tradita sunt, non omnia sane, quæ fortassis vniuersæ medicinæ necessaria erāt, comprehendunt: veruntamen vtcunque se res habeat, complexum in his esse centrum, atque adeo radicem ipsam, certum est. Expendat autem quiuis porro Medicus eruditionem suam, qua nō tam sui, quam ægrotorū emolumēti studiosus esse debet, ex sola arte proficisci debere Spagyrica: Sed & in omnibus suis negotiis Ephallaterosagat: tametsi hæc omnia probe expertum virum desiderant, qui non solum iners, ac cœcum (quod aiūt) caput compleuerit, sed etiam oculos, atque animum denique satiarit: non sibiipsi tantum, verum etiam reliquis omnibus, quibus cum versari studet. Hi namque omnes, & tu & illi, Medicum ex te faciunt: Quandoque Archeus & eius Taphnæus ac vniuersæ eorum proles, Iliaster & ceteri, per imperitum ac rudem dignosci Medicum non queunt. Quicunq; enim eiusce- *Medicum quæ faciāt.* modi cognoscere vult ex Iliado atque omnibus Anatomiis, probe & ad amussim eruditus atque instructus sit, necessum est: oportet Medicum tam in mente, quam in exterioribus officio suo fungi. Manus equidem ac pedes, oculique & lingua Medicum efficiunt. Quin etiam, vt tegatur ex Ares totus Ilech, opus habent: Nam in hoc (mihi crede) sita est facultas, potestas ac tota denique vis medica.

DE

DE GRADIBVS ET COMpositionibus Receptorum:

LIBER SEPTIMVS.

CAPVT I.

SEd quæ in superioribus Libris, velut rudis quædam & impolita materia proposita sunt, ea hic & in sequẽtibus cũ politiora, tum magis ac magis clara apertioraque fient: idque in hanc sententiam. Prædicti gradus, vt ad compositionem veniant, inprimis notandum est: Quodlibet Receptum eo dirigi deducique oportere, vt æquales cum morbo vires habeat. Ex quo dehinc obseruari conuenit, quod in componendis Receptis simplicia per se sola plus satis debilia sunt minusque sufficiunt. Quibus equidem ita sese habentibus, sic institutum decet esse Medicum, vt eiusmodi rationes quam optime sciat, & velut in promtu habeat, videlicet: vnum idemque Arcanum sæpe numero in plus minus trecentas distribui Herbas, quæ singula, si in omnia cõferas, tum demum perfectum atque adeo integrum Arcanum adest: Quandoquidem, omne perfectũ medicamen Arcanum est. Cuiusmodi quidem de Origine morborum ac rerum naturæ ego instituo, sicque porro tali demonstro vobis exemplo. Quemadmodum ferme supra ducentas Febrium species sunt, & tamen vna solum, atque eadem per omnia Febris est, ex quo considerandum est, vt in tot speciebus simili quoq; modo ipsa eiusdem distribuatur Cura: Nam quoties morbi species, toties eiusdem e diuerso Simplex. Hinc duo oriũtur Medicorum genera: Alterum *Naturalium*, Alterum *Experimentatorum*. Quocirca in hoc libello nihil tam considerari debet, quam id solum, vt Virtus in Arcanum eat. Et quoties morbus, toties item Arcanum: Et in speciebus nihil omnino agendum, nisi forte naturali, quid vtrinque agat, sit perspectissimum.

Receptum quoduis cũ morbo vires æquales habere debet.

Arcanum quid.

Febrium species sunt vltra 200.

Medici sunt vel Naturales vel experimentatores.

CAPVT II.

POrro autem obseruandum, hunc componendi modum in solis consistere virtutibus, vt eæ perfectæ atque adeo integræ fiant: Siquidem Centaurea Febres pellit, simili modo etiam Nectar albuginis, sic quoq; Harmel minus, & præterea plura alia. Verum enimuero in Recepto bene componendo has virtutes in vnũ conferri necessum est, vt quotquot Simplicia contra Febres nata sunt, in vnum traducantur cõtrahanturq; Arcanum: id quod tum demum contra Febres Arcanũ est. Similiter est

Recepti optimi quæ compositionis ratio sit.

Lauendula, Melissa, & cum paralysi Magisterium.

etiam in aliis morbis. Eodem modo etiam considerãdi sunt morborum gradus, Sic: Ex Dosibus Compositũ proficiscitur, hoc est, ex Virtutibus. Præterea in Paralysi, Lauendula summum est Magisterium, nec nõ Melissa quoque vnum est: veruntamen illo minus. Fit porro alio in loco, idque in ipsa etiam Paralysi, vt Melissa quam Lauendula sit potior, multoque virtutibus magis pollens. Hinc sæpenumero contingit, quod vnum idemq; Simplex in vno eodemque morbo alterum iuuet, alterũ nequaquam: nonnunquam vero aliquid morbo demat, nec ipsum tamen morbum idcirco totum sanet. Nam in Paralysi ipsum etiã Aurum, si recte administres, medicina est, nec non *Vitticella*, *Betonica*, *Maiorca*, cum plurib. aliis: interdum enim sumta prodest Betonica, interdum non. Nonnunquam si Castoreum vsurpes, iuuat, nonnunquam vsurpatum prodest omnino nihil. Aliquando ceteris omnibus deficientibus valet Piper: Sæpe etiam *Pipere languente*, administratum confert *Sulphuris oleum*. Accidit deinde nonnunquam vt Pinguedines, reliquis omnibus in cassum adhibitis, vsurpatæ prosint. Quocirca sciendum, virtutes Arcanorum inprimis indagandas esse, tam in Paralysi quam in aliis morbis: Neq; vero caliditatem, vel ẽt Frigiditatem ipsam, sed solum ingenitũ ab Iliaste nato.

CAPVT III.

Caduci Receptorum qua conditio.

HAud dissimili modo est in Caducis quoq;, in quibus etiam nõ paucæ sunt trium primarum species: quæ quidem totidẽ etiam contra Caducum species exhibent: quarũ equidem alia nunc valet, alias alia. Item quædam ex his aliis prosunt, aliis tantum abest, vt prosint, vt etiam damnum vsurpatæ inferant. Vt sunt, qui ex Visco curantur: Quidã ex Corallis, alii ex Ceruicula, nonnulli ex Vitriolatis, & his similibus. Quocirca præcipua vobis hic fundamenta intelligenda tradimus, quibus quicquid omnino solidi saltem superstruxeritis, haud facile corruet. nempe, vt Archeus ille Naturæ, ante omnia apprime cognoscatur, cum in Microcosmo, tum etiam extra, hoc est, vtrorumque Anatomia: Quemadmodum in Anatomia mundi & morborum abunde satis ego indico. Ex hoc namque vera atque solida cuiusque sani ac perfecti Medici excrescit Eruditio, cui dein tuto, velut sacræ cuidam ancoræ inniti potest. Sunt enim sæpenumero multæ res ad aliquem morbum iam vtiles & proficuæ, iam omnino inutiles & noxiæ. Idcirco compositum ex eo procedat, adque hunc fiat modum, vt singula, quæ ad totum morbum, vna cum omnibus eiusdem speciebus attinent, in vnum hinc inde congerantur: Quo facto, omnes morbi species in vno illo comprehendantur Composito. Nam, *vt supra dictum est*, quotquot morborum sunt

species,

species, totidem etiam simplicia. Ex quo necessario sequitur, vt Medicus ex naturalib. componere volens, omnes & morborum & rerum species per Anatomiam probe dignoscat. Nam tum demum, & est, & dici Medicus, Experimentatorumque parens iure potest. Idque ea ratione, qua prædictũ est, duplex esse Medicorũ genus, naturales & Experimentatores. Naturalis ad relictum vertere loricam scit, medeturq; p species. Experimentator a suo innititur Composito ab illo sibi præscripto per omnia ferme similis ei, qui bibere Vinum nouit, ex colore a. Vineas nescit: nec tamen idcirco minus bene bibit, atque is qui probe etiam excolit: Quia quidem ex re, hæc tria certa sic absoluta velim in hoc, quod vnica ac vera vtriusq; generis Medicorum tam expertorum, quam inexpertorum basis, ex vtraque cum morborum, tum etiam rerum Anatomia constare oportet, sine qua quicquid fit, tam est improbum atque audax, vt nihil sit magis. *Medicus Natural. & Experimentat. vt differant.*

CAPVT IV.

SEd vt ad rem redeamus, eadem sane via, qua prædictum est, etiam hic notabis, nempe in Pertica quoque vim esse consolidatiuam: Nec minus in Aristolochia: & simili modo in Plantagine quoq; ac compluribus supra quadringentas aliis. Veruntamen harum vnaquæq; suam nihilominus in rerum habet propriam ac peculiarem quandam curandi energiam ac vim, qua vel celerius, vel tardius, prout natura innatum est, medetur modo hæc, modo alia. Proinde hic notandum, quotquot in ipsa quoq; Chirurgia morbi seu (quas vocant) passiones sunt, totidem etiam e diuerso esse species: Haud dissimili modo temporum quoque ratio habet, vt aliud quidem curam aliquousque differat, aliud opem quam primum admittat. Vnde obseruatione dignũ est, veram atque adeo perfectam cuiusq; Vulneris curam, aut vigintiquatuor horas, vel tres etiam dies, aut in maximis, nouem quoque necessario expostulare. Sed si etiam id quantumcunque temporis non sufficiat, quid tum postea? nihil aliud certe hinc, quam ipsum quidem Receptum non probe (vt debuerat) compositum esse iudicabis. Sunt enim alia, quæ vel vnius solum diei ac noctis spatio curam accelerant: Sunt præterea, quæ etiam integrum desiderant mensem, nonnulla vero annum quoq; transiliunt. Quæ quidem omnia ac singula simul in vnum conferas oportet, si ad præscriptum qualecunque tempus (id quod certissimum est futurum) curari Vulnus velis. Perinde etiam in Vlceribus atque Apostematibus eadem sunt tempora animaduertenda. *Consolidatiuæ vis quib. insit.* *Vulnera, &c. quot cura dies requirant.*

Eiusce modi Laxatiuorum quoque ratio est, in quibus quicquid componi debet: præterea, quæ in superioribus libris velut suspensa ma-

nu tractauimus: hoc quidem intelligendum est pacto, quod vniuersa Laxatiua quotquot sunt, solummodo vnum etiam Laxatiuum exsistunt, purgantq; per species, secundum a. Complexiones nequaquam. Similiter & in confortatiuis, atq; item aliis iudicandum est. Porro a. his quoq; adiiciendum censeo, id quod summa est obseruatione dignum, nempe nonnulla quidem esse simplicia, quæ radicem atq; adeo rem ipsam quâproxime virtutibus attingunt in vniuersum: Ex quibus, puta 4. aut 5. omnis virtus in vnum conferre traduciue potest. Neque tamen idcirco in omnibus est hoc simplicibus, quandoquidem etiam inter hæc non pauca abiecta (vt ita dixerim) ramenta sunt, quæ cum per se penitus nullius frugi exsistât, inconcinnum quiddam atque adeo superuacaneum velut abortum in ipsis statuerent vsurpata Receptis: Proinde hic in hanc concludo sententiam, Decere eum, qui perfectus & dici, & vere esse Medicus velit, vt principaliora illa ac præcipua naturæ Simplicia, ab inutilibus eiusdem (quæ dixi) ramentis probe discernat: ne præteritis his, aut [illegible]bus intellectis, confusum quoddam Receptorum chaos, id quod fieri solet, exoriatur.

Medicis cir- ca simplicia quod officium.

CAPVT V.

HArum rerum omnium gratia Iliadus in Anatomiam positus est, & quemadmodum *Coloquintida, Turbith, Hermodactyli, Lazuli, Therenia-bin*, &c. se in suis separant operationibus, sic etiam Iliadus, perinde vtvtraq; continet Anatomia, se separat. Quamobrem neq; Cholera, neque Phlegma, nec Sanguis, aut Melancholia, purgationis ergo consideranda sunt: Nam in solo sanguine purgando, vel supra quadraginta obseruanda veniūt: Similiter & in aliis quoque. Proinde ex Anatomia numerus, non ex Humoribus procedat, necessum est. Vbi quoque sciendum, nô in hoc doctum esse oportere Medicum, vt sciat, quid purgare velit ac debeat: Verum id solum animaduertat, vt Anatomia laxatiua ad morbi Anatomiam se comparet, planeq; ex aduerso eat. Ex quo sequitur, id solum euacuandum, quod in Anatomia contrarium, ac velut hostem agit: Neque n. in purgando, quemadmodum visum est Medico, res procedit, sed sicut naturæ in seipsam placuit, vt qui Lesbiam regulam sequi nolit: Nam ad amussim (vt prouerbium habet) applicandus est lapis, non ad lapidem amussis: Cui quidem rei, ita se accommodet Medicus, neq; prædictorum aliquod, puta Choleram, & Phlegma, vi conetur euellere, sed solum id, quod naturæ aduersum est, aggrediatur. Quanquam omnes inter se virtutes discerptæ sunt, & nulla in se penitus integra est, id quod est in Consolidatiuis prædictum. Hæc namq; Vulneribus medetur, illa

Purgatiua vnde ascis- cenda.

Rup[illegible]u

Rupturam sanat, alia curat Vlcera, alia Serpiginem, quædam a. Syrones. Quod quidem vniuersum ex dissipata ac lacera quodāmodo naturæ ꝓprietate, q̄ sic dissecta est, vt nullam habeat integram in se virtutem, prouenit. Vera namq; ac perfecta Consolidatio, nō Rupturas solum & Vulnera, sed etiam Vlcera ac Syrones, & quicquid denique eius est generis, curare debet. Sed quia distracta est virtus, alia hoc valet, alia alio: idcirco Medicus in eo esse peritus debet, vt discerptum illud, huc illucq; diuisum in vnum rursus contrahat: Neque hoc in dictis solum, verum etiam in omnibus aliis virtutibus. Adhæc, cuiq; etiam Elemento ad eum, quo Matrix eius condita est, modum, suam Anatomiam perfecte adiungat: Vnde obseruandum hic, vt Virtus totum curet morbi genus, quo perfecta Anatomia simul consistat.

CAPVT VI.

QVemadmodum igitur dictum est de Anatomiis, necessarium esse in modo componendi: ita etiam porro notanda est processus institutio. Cum enim homo Microcosmus sit, 4. Anatomiis cōparari oportet, quarum quidem ea dominatur, quę infensa est, & insidias struit. Atq; hæc est Iliastes, idque in hanc sententiam: In Mineralib. hæ Anatomiæ consistunt ex 4. Elementorum matricibus. Proinde in Conformatiuis inter alias exigua Virtus, quæ Aurum est, sumi debet in prima: in secunda vero 4. genus Tereniabin: in tertia Cheyri: in quarta Saphyrica Granata: quæ si in vnum componantur, aut tota cuiusque matricis virtus simul cōferatur: tum demum consistit Medicina, quemadmodum Aniadus exquirit. Cum enim 4. illa simul conueniunt, tunc Anatomia perfecta aduersus eum est morbum: estque tunc Aniadus Balsamo naturæ similis, qui ex æquo tam curat, quam conseruat. In harum namq; rerū omnium fine Microcosmus integer quidem sit Ares oportet, id quod citra dictam Compositionem nullo fieri pacto pōtest, quandoquidem in hoc liquor Naturæ, eiusq; virtus, quam venaris, consistit.

Confortatiua vnde obseruanda.

CAPVT VII.

SEd quia demonstratæ iam sunt Virtutum facultates, obseruabis item, appetitu quoq; nonnihil laborare Naturam. Priusquā enim totus fiat Ares, inimicitias quasdam Archeus in seipso gerit per suum Ilech aduersus Microcosmum: Et pari modo intelligendus est, vt is, cui alia quidem sordet mulier, alia vero nequaquam, cum tamen sit in vtrisque vnum & idem. Id medico considerādum non est: Nam vbicunque Archeus nauseam simulat, siamque ipsius naturam ac opus proprium odio habet, in eo Medicus, vtpote eius minister, Archeicam illam abominationem

Naturæ appetitum vt Medico inspiciendum.

frenare non potest. Quapropter in modo Componendi scire necessarium est, sæpenumero contingere, quod Archeus Anatomiam suam, vna quidem re, altera vero nequaquam vult habere compositam. Atque is componendi modus Spagyricis gradibus dignoscitur: Nam si in ea Archeus fuerit victus, hoc est in suo Ilech: tum perinde est, atque si cui mulier non nisi splendido ac variegato placeat ornata vestitu: Nam hoc ex Philosophia cognoscitur, ob nihil aliud cõstituta esse Arcana, nisi vt tali ornatu ac cultu erga Archeum vtantur: Idcirco etiã sæpenumero Arcanis nullam, nisi prius in seipso deficiat, permittit operandi facultatem. Proinde in supradictis his solummodo vis atq; efficacia cum Archei, tum etiam Arcani intelligenda est.

CAPVT VIII.

Consolidatiua vnde sint petenda.

PORRO, vt tandem etiam de anatomia consolidatiua nonnihil dicamus quo pacto componi debeat, & omnes in ea virtutes exsistant: Notandum, quod hic simul accipiendus est totus maior Anthos, nempe, qui non ex vna solũmodo matrice, verum ex quatuor prognatus sit: id quod de Tartaro dici potest: Quandoquidem ex eo separant se, non tam fracturæ incarnatiua, quam consolidatiua Vulnerum, atq; omnium deniq; Vlcerum cuiusque generis aliorum perfecta cõsolidatio: Vnumquodq; vero in propriam partem iuxta Anatomiæ distributionem. Quælibet a. pars id curat, q. Anatomiæ ipsius subiacet. Ceterum, anteaq̃ separatæ sint partes, Consolidatiuum ad omnes morbos Chirurgicos generale, in vna namq; eo quadruplicia sunt mineralia simul: id q. omnib. medicinæ candidatis sum̃e est obseruandũ industria. Eiusmodi est n. Cheyri quoq; qui idem ẽt ex 4. Matricibus prouenit, quadrupliciaque in se cuiusq; Iliastis Mysteria continet. Vnde super octuaginta quoque partes ab eo separantur, atque totidem etiam morborum species vsurpandæ. Atq; istæc quidem sunt Magnalia illa, quibus ego haud iniuria ex natura glorior, suntq; horum adhuc etiam plura. Quo circa toties Anatomiæ seriem ad præscriptum vsum perstringere non est necessarium, cum in hoc vniuersæ per se comprehendantur.

Cheyri natura qua.

CAPVT IX.

Incarnatiua vnde sumenda.

IN Compositione autem omnia incarnatiua ex Mercurio procedere debent: similiter omnia quoq; Laxatiua, Mundificatiua, Conseruatiua & quicquid huc attinet, vt integer Balsami more cõseruetur Ares. Quicquid autem porro aut cõfortat, aut acuit, aut prolongat, ex Sulphure fieri oportet. Præterea, quid vel incarnandi vel corrodendi, vel consolidandi id, quod semel apertum est, munus occupat, ex Sale Mercuriali hoc fit necesse est. Sub his itaque tribus, omnium morborum comprehen-

hendunrur Curæ. Quælibet nempe ex tribus hisce composita: vt in oculis, hoc Sal esse Mercuriale oportet. Similiter in Vulneribus laxando; Balsamo conseruando necesse est, per Mercuriũ corporis id fiat. Quicquid vero præter hæc est, hoc totum Sulphur operatur. Ceterum quicunque harum trium Anatomiam in suum Jlech contulerit, is Arcanum habet eiusmodi, vt nullo præterea Medicamine omnino opus habeat, tantum abest, vt post adeptum hoc, Theoricam, vel Physicam subinde peruestigare sit necessarium. Et quamuis hæc qualiscunq; demonstratio iis, qui se Medicorũ nomine passim venditant, obscurior fortassis, atque ob id etiam lectu inutilis exsistat: nihil moramur, neque præterea eos alia dignamur responsione, nisi quod ob ipsorum imperitiam excusatos nos volumus. Itaque quicquid posthac vel scripturi sumus, vel quocunque modo tradituri, hoc quale quale est, solis dedicamus (quos vocant) Artistis: quibus equidem, vel soleas (quod aiunt) abstergere non est digna facultas medica. Verum interim tandem etiam rogatos velim iuniores Medicinæ Candidatos, ne ista scribendi obscuritate commoti, vel terreantur, vel desperent, sed potius artes indagare Spagyricas studeant: Quibus docti, huius scripti nostri rationem, atque adeo fundamentum abunde percipient. Præterea ne quisquam hic nos iudicet, nostrarum solummodo viriũ nomine, vt quæ sociis, suppetiisque, atque aliorum omnino ope careant. Ego enimuero arbitror, ac vere etiam affirmare ausim, alios qui aduersus me libellum, cui Laudanum Sanctum Tituli est, conscripserunt, nec semetipsos quidem intellexisse, nec eos, a quibus ipsi suo tempore acceperunt vniuersa. Qui cum in me suis gerris debacchati sint (id quod risu plane, quod aiunt, Syracusio excipio, tantum abest, vt me male habeat) probe iam cum libellum meum, tum etiam vniuersum Medicinæ meæ fundamentum, non expugnatum modo ac laceratum, verum etiam penitus euersum autumant, & me quoque omnino iam oppressum sibi pessime persuadent, haud cogitantes, interim, & se & eos, a quibus ipsi sunt edocti, quibusque imprimis innituntur, a me dudum antea separatos. Tametsi inter alia præcipuum hoc & summum est eorum aduersus me argumentum: Sensisse ita Veteres: Veteres ita scripsisse. Quam quidem Veterum auctoritatem non modo non magnifacio, sed etiã rem ipsam potius probe excutiendam, atque ipsa quoque scripta, cuiusmodi in seipsis sunt, exacte discutienda censeo. Et in hanc sententiam, tum ipsis, tum ipsorum Asseclis responsum volumus, planeque persuasum habemus, non ipsos modo, verum vniuersos etiam suos conatus, quoniam

Theophr. sol in Artistis scribit.

CAPVT V.

Dosis Relollinorum & Cheroniorum qualis.

NVnc autem de Relollinis & Cheroniis, quæ ad hunc debēt modum intelligi, quod ex transuerso per vim, alteram partem superant, secundum eius Iliastri naturam: siquidem solum Relollinum Iliastrum esse debet. Quo circa tale quid, non ex æqualitate quidem, verum potius super æqualitatem per vim proficiscatur oportet. Neque vero etiam ex ingenio Microcosmi, sed magis ex Aretis proprietate, vnde etiam Iliastrum deriuatur, quod vi morbum expellit, idque ex vtriusque naturæ virtute: id quod sic intelligi debet, quod hic duodecim grana diuidenda sunt, iuxta doseos numerum: Et sextum quidem granum principium est, reliqua sex æqualitatem exhibent. In Cheroneis vero ab vno vsque ad sextum numera, nec vltra progredere, quandoquidem dimidia huius pars decedit, quæ a sex vsque ad duodecim est. Cheronium namque & Relollinum in sexto numero medium suum assumunt, vnumquodq; tamen cum proprio suo Iliastro: Quamuis eiuscemodi doses etiam supra æqualitatem deduci queunt, ex indiuidui virtute Iliastris, qui nō secus, atque Crocus quidam, operationem suam perficere potest.

CAPVT VI.

Dosis Arcanorum, Essatorum, et qualis.

QVicquid præterea de Arcanis, Essatis & Essentificatis, Specificis, & id genus aliis, in eorum Dosibus sciendum est, ad hunc habet modum: *Quod ex prædictis granis assumi dosis debet, cui deinde Arcanum, Essatum & essentiale vna cum Specifico, Virtute, & Complexione æquali adiungi conuenit:* Idque hoc pacto, vt virtutes Arcanorum super æqualitatem morborum etiam congerantur. Quamuis enim, quoties aliqua species, toties item peculiaris ac propria dosis: nihil tamen idcirco eo in loco dosis obest. Proinde rursus, quid eo damnum inferat, considera: vt si Arcanum potenter administratum fuerit, & detrimenti quippiam hinc forte oriatur, siue in eo Paroxysmo, seu in alio quopiam pristinus ille morbus moueatur, aut nouus aliquis inde pullulescat: non id statim idcirco virtuti ascribas Arcani, sed potius eius corporis proprietates antea contemplare, in quo huiuscemodi Arcanum est positum. Est autem possibile, vt in vno tantum simplici, composito a natura, cum excellens aliquod Arcanum, tum etiam iuxta maximum noui alicuius, aut etiam veteris morbi venenum, simul delitescant. Vbi obserua, in ex natura compositis, vt ad hunc modum conseruetur dosis, ne corporis venenum nouum, & pestiferum aliquod semen inserat: Vt ex Vitcaleo patet, qui speciem Epilepsiæ septimam curat: e regione vero etiam alium morbum inducit, nempe Siphytam in prima specie. Quod si autem dosis in morbo Caduco fue-

Vitcaleum curat 7 speciem Epilepsiæ.

eo fuerit in Arcano, cogitet porro Medicus, istud Arcanum nullam exhibere dosim, sed ipsum corpus, quod primam Siphytæ speciem adfert. Anticipatur autem isthoc ipsum corpus per dosim. Similiter est etiam in Apoplecticis & Lethargicis, quando liquor Colcotharinus secũdum Arcanum dosis accipitur, etsi corpus Microcosmicum in hoc animaduersum non fuerit tum recentis morbi, nempe Tartari, venenũ est præsentissimum. Quocirca in hoc capite admonitum volumus quemlibet Medicum, vt eiusmodi regulam, qualecunque tandem administraturus est medicaminis genus, crebro ante oculos habeat seduloq; obseruet, ab hac ne latum quidem vt discedat vnguem.

CAPVT VII.

DE Spagyricis vero dosibus, vt in *Alcohol, Balsamis*, & id genus aliis Magnalibus, talem accipite regulam: *Quod verus illorum vsus, atque adeo fundamentum ipsum, ex Tinctura proficiscitur, & est solummodo cõiunctio Ephalathera*, quæ quidem ad hunc debet modum cõsiderari: *Quod in omnium minutissima quoque gutta Anatomia Microcosmi consistat.* Quilibet enim Spagyricus gradus virtutis suæ Tinctura est, & cuiq; Medico intelligendum venit, in vnaquaque gutta, quotquot earum sunt, tot etiam integras esse Anatomias, & in Microcosmo, & in Elementatis. Vt autem dignoscantur a vobis eiuscemodi doses, scitote, in vniuersa operatione tres comprehendi solum diuisiones, *Elixir* nempe, *Essatum & Tincturam*. Elixir dosim suam in sexta sibi minuta vendicat: *Essatum* vero in quarta & dimidia: ipsa autem Tinctura in centro consistit. Obseruandum dehinc etiam, *eiuscemodi Extractiones secundum corpus diiudicandas esse:* Corpus siquidem cum suo specifico æqualis est Ares, atque idem is Aniadus æquali operatione, hic se diuidit etiam dosis in Karenas. Est vero *Karena* vigesima quarta pars minutissimæ Guttæ, quæ tamẽ citra corpus in qua ternionem abire nequit, nisi maius aliquod adipiscatur corpus. Ab eo vero corpore temperatura exit, dosimque suam iuxta diaphinitatem exhibet. Vt autem exacte hæc & reperias & diiudices, ex Coloribus accipe: quandoquidem dosim color indicat: proinde in hoc Karenæ quæri debent, & non in quantitate visibilis substantiæ: nam in colore virtus est sita, citraque illum nulla exire virtus potest.

Doses Spagyricæ quales.

Karena quid.

CAPVT VIII.

DE fixis vel per artem vel per naturam porro medicaminibus, qualesnam in his dignoscẽdæ sint doses, obserua. Quicquid Reuerberum sustinet, nec se in sua forma transmutat, vt vltima materia rerũ ad sexagesimum octauum vsq; granum porrigitur. Quod si vero formam mu-

Doses Fixorũ, &c. quales sint.

Dosis quælibet est gradus vnus. tet, in centesimum vsque & quadragesimum, ascendit; totidem grana dosim constituunt. Quælibet vero dosis, vnus gradus est, id quod etiam a Libelli huius vestibulo abunde ostendimus. Quotquot enim grana accipiuntur ad pellendum morbum sufficctura, tot etiam vnum gradum constituunt & faciunt. In calcinatis autē communibus, *centesima & trigesima octaua* gutta est: In acutis Calcinatis post fulmen Athanar, *vigesima quarta*: In Resolutis fixis, *scrupulus semis*. In Coagulatis, *Rhenensis aureus*: In Alkalibus, *vitellum oui pondus*, est: In Transmutatis; *quatuor fabæ nostrates*: In Oleis, *paleæ præter granum*: In Aquis, *nucis testa*: In reductis a prima materia, *Thorusculi pini*: In transmutatis a prima materia, *locusta populi*: In Corrosiuis singularibus *æqualis latitudo sui loci*: In Præcipitatis, *minutissima monetæ pondus*: In terræ liquoribus, instar calami quo fœdula dependet: In Liquoribus *aqua, semigranata*: In Thereniabin aeris, velut spiritus ex flatu quopiam: In liquoribus Ignis, simile pruinis granis: Ab Arbore maris, *Kist vnum*: A Resina terræ *sesqui Kist*: A Natantibus, *vncia semis*: De Homunculis, instar magnitudinis auellanæ. Hæ doses ex fixis procedunt, & in summa Karenas a guttis citra noxam corpus suum concludunt, quocirca de Fixis intelligenda hic dosis.

CAPVT IX.

QVæ de Dosibus hactenus tradita sunt, non omnia sane, quæ fortassis vniuersæ medicinæ necessaria erāt, comprehendunt: veruntamen vtcunque se res habeat, complexum in his esse centrum, atque adeo radicem ipsam, certum est. Expendat autem quiuis porro Medicus eruditionem suam, qua nō tam sui, quam ægrotorū emolumēti studiosus esse debet, ex sola arte proficisci debere Spagyrica: Sed & in omnibus suis negotiis Ephallateros agat: tametsi hæc omnia probe expertum virum desiderant, qui non solum iners, ac cœcum (quod aiūt) caput complexerit, sed etiam oculos, atque animum denique satiarit: non sibiipsi tantum, verum etiam reliquis omnibus, quibus cum versari studet. Hi namque omnes, & tu & illi, Medicum ex te faciunt: Quandoque Archeus & eius Taplinæus ac vniuersæ eorum proles, Iliaster & ceteri, per imperitum ac rudem dignosci Medicum non queunt. Quicunq; enim eiusce-modi cognoscere vult ex Iliado atque omnibus Anatomiis, probe & ad amussim eruditus atque instructus sit, necessum est: oportet Medicum tam in mente, quam in exterioribus officio suo fungi. Manus equidem ac pedes, oculique & lingua Medicum efficiunt. Quin etiam, vt regatur ex Ares totus Ilech, opus habent: Nam in hoc (mihi crede) sita est facultas, potestas ac tota denique vis medica.

Medicum quæ faciāt.

DE

DE GRADIBVS ET COMpositionibus Receptorum:

LIBER SEPTIMVS.

CAPVT I.

Sed quæ in superioribus Libris, velut rudis quædam & impolita materia proposita sunt, ea hic & in sequētibus cū politiora, tum magis ac magis clara apertioraque fient: idque in hanc sententiam. Prædicti gradus, vt ad compositionem veniant, inprimis notandum est: Quodlibet Receptum eo dirigi deducique oportere, vt æquales cum morbo vires habeat. Ex quo dehinc obseruari conuenit, quod in componendis Receptis simplicia per se sola plus satis debilia sunt minusque sufficiunt. Quibus equidem ita sese habentibus, sic institutum decet esse Medicum, vt eiusmodi rationes quam optime sciat, & velut iñ promtu habeat, videlicet: vnum idemque Arcanum sæpe numero in plus minus trecentas distribui Herbas, quæ singula, si in omnia cōferas, tum demum perfectum atque adeo integrum Arcanum adest: Quandoquidem, omne perfectū medicamen Arcanum est. Cuiusmodi quidem de Origine morborum ac rerum naturæ ego instituo, sicque porro tali demonstro vobis exemplo. Quemadmodum ferme supra ducentas Febrium species sunt, & tamen vna solum, atque eadem per omnia Febris est, ex quo considerandum est, vt in tot speciebus simili quoq; modo ipsa eiusdem distribuatur Cura: Nam quoties morbi species, toties eiusdem e diuerso Simplex. Hinc duo oriūtur Medicorum genera: Alterum *Naturalium*, Alterum *Experimentatorum*. Quocirca in hoc libello nihil tam considerari debet, quam id solum, vt Virtus in Arcanum eat. Et quoties morbus, toties item Arcanum: Et in speciebus nihil omnino agendum, nisi forte naturali, quid vtrinque agat, sit perspectissimum.

Receptum quoduis cū morbo vires æquales habere debet.

Arcanum quid.

Febrium species sunt vltra 200.

Medici sūt vel Naturales vel experimentatores.

CAPVT II.

POrro autem obseruandum, hunc componendi modum in solis consistere virtutibus, vt ex perfectæ atque adeo integræ fiant: Siquidem Centaurea Febres pellit, simili modo etiam Nectar albuginis, sic quoq; Harmel minus, & præterea plura alia. Verum enimuero in Recepto bene componendo has virtutes in vnū conferri necessum est, vt quotquot Simplicia contra Febres nata sunt, in vnum traducantur cō trahanturq; Arcanum: id quod tum demum contra Febres Arcanū est. Similiter est

Recepti optimi quæ compositionis ratio sit.

Lauendula, Melissa, & c. in paralysi Magisterium.

etiam in aliis morbis. Eodem modo etiam considerãdi sunt morborum gradus, Sic: Ex Dosibus Compositũ proficiscitur, hoc est, ex Virtutibus. Præterea in Paralysi Lauendula summum est Magisterium, nec nõ Melissa quoque vnum est: veruntamen illo minus. Fit porro alio in loco, idque in ipsa etiam Paralysi, vt Melissa quam Lauendula sit potior, multoque virtutibus magis pollens. Hinc sæpenumero contingit, quod vnum idemq; Simplex in vno eodemque morbo alterum iuuet, alterũ nequaquam: nonnunquam vero aliquid morbo demat, nec ipsum tamen morbum idcirco totum sanet. Nam in Paralysi ipsum etiã Aurum, si recte administres, medicina est, nec non *Vittcella, Betonica, Maiorea*, cum plurib. aliis: interdum enim sumta prodest Betonica, interdum non. Nonnunquam si Castoreum vsurpes, iuuat, nonnunquam vsurpatum prodest omnino nihil. Aliquando ceteris omnibus deficientibus valet Piper: Sæpe etiam *Pipere languente*, administ atum confert *Sulphuris oleum*. Accidit deinde nonnunquam vt Pinguedines, reliquis omnibus in cassum adhibitis, vsurpatæ prosint. Quocirca sciendum, virtutes Arcanorum inprimis indagandas esse, tam in Paralysi quam in aliis morbis: Neq; vero caliditatem, vel ẽt Frigiditatem ipsam, sed solum ingenitũ ab Iliaste nato.

CAPVT III.

Caduci Receptorum qua conditio.

HAud dissimili modo est in Caducis quoq;, in quibus etiam nõ paucæ sunt trium primarum species: quæ quidem totidẽ etiam contra Caducum species exhibent: quarũ equidem alia nunc valet, alias alia. Item quædam ex his aliis prosunt, aliis tantum abest, vt prosint, vt etiam damnum vsurpatæ inferant. Vt sunt, qui ex Visco curantur: Quidã ex Corallis, alii ex Ceruicula, nonnulli ex Vitriolatis, & his similibus. Quocirca præcipua vobis hic fundamenta intelligenda tradimus, quibus quicquid omnino solidi saltem superstruxeritis, haud facile corruet: nempe, vt Archeus ille Naturæ, ante omnia apprime cognoscatur, cum in Microcosmo, tum etiam extra, hoc est, vtrorumque Anatomia: Quemadmodum in Anatomia mundi & morborum abunde satis ego indico. Ex hoc namque vera atque solida cuiusque sani ac perfecti Medici excrescit Eruditio, cui dein tuto, velut sacræ cuidam ancoræ inniti potest. Sunt enim sæpenumero multæ res ad aliquem morbum iam vtiles & proficuæ, iam omnino inutiles & noxiæ. Idcirco compositum ex eo procedat, adque hunc fiat modum, vt singula, quæ ad totum morbum, vna cum omnibus eiusdem speciebus attinent, in vnum hinc inde congerantur: Quo facto, omnes morbi species in vno illo comprehendantur Composito. Nam, *vt supra dictum est*, quotquot morborum sunt

species,totidem etiam simplicia. Ex quo necessario sequitur, vt Medicus ex naturalib. componere volens, omnes & morborum & rerum species per Anatomiam probe dignoscat. Nam tum demum, & est, & dici Medicus, Experimentatorumque parens iure potest. Idque ea ratione, qua prædictũ est, duplex esse Medicorũ genus, naturales & Experimentatores. Naturalis ad teli ictum vertere loricam scit, medeturq; p species. Experimentator a suo innititur Composito ab illo sibi præscripto per omnia ferme similis ei, qui bibere Vinum nouit, ex colore a. Vineas nescit: nec tamen idcirco minus be bibit, atque is qui probe etiam excolit: Quia quidem ex te, hæc tria ca- ta sic absoluta velim in hoc, quod vnica ac vera vtriusq; generis Medicorum tam expertorum, quam inexpertorum basis, ex vtraque cum morborum, tum etiam rerum Anatomia constare oportet, sine qua quicquid fit, tam est improbum atque audax, vt nihil sit magis. *Medicus Natural. & Experimentat. vt differant.*

CAPVT IV.

Sed vt ad rem redeamus, eadem sane via, qua prædictum est, etiam hic notabis, nempe in Pettica quoque vim esse consolidatiuam: Nec minus in Aristolochia: & simili modo in Plantagine quoq; ac compluribus supra quadringentas alijs. Veruntamen harum vnaquæq; suam nihilominus interim habet propriam ac peculiarem quandam curandi energiam ac vim, qua vel celerius, vel tardius, prout natura innatum est, medetur modo hæc, modo alia. Proinde hic notandum, quotquot in ipsa quoq; Chirurgia morbi seu (quas vocant) passiones sunt, totidem etiam e diuerso esse species: Haud dissimili modo temporum quoque ratio habet, vt aliud quidem curam aliquousque differat, aliud opem quam primum admittat. Vnde obseruatione dignũ est, veram atque adeo perfectam cuiusq; Vulneris curam, aut viginti quatuor horas, vel tres etiam dies, aut in maximis, nouem quoque necessario expostulare. Sed si etiam id quantumcunque temporis non sufficiat, quid tum postea? nihil aliud certe hinc, quam ipsum quidem Receptum non probe (vt debuerat) compositum esse iudicabis. Sunt enim alia, quæ vel vnius solum diei ac noctis spatio curam accelerant: Sunt præterea, quæ etiam integrum desiderant mensem, nonnulla vero annum quoq; transiliunt. Quæ quidem omnia ac singula simul in vnum conferas oportet, si ad præscriptum qualecunque tempus (id quod certissimum est futurum) curari Vulnus velis. Perinde etiam in Vlceribus atque Apostematibus eadem sunt tempora animaduertenda. *Consolidatiua vis quib. insit.* *Vulnera, &c. quot curã dies requirant.*

Eiusce modi Laxatiuorum quoque ratio est, in quibus quicquid componi debet: præterea, quæ in superioribus libris velut suspensa ma-

nu tractauimus: hoc quidem intelligendum est pacto, quod vniuersa Laxatiua quotquot sunt, solummodo vnum etiam Laxatiuum exsistunt purgantq; per species, secundum a. Complexiones nequaquam. Similiter & in confortatiuis, atq; item aliis iudicandum est. Porro a. his quoq; adiiciendum censeo, id quod summa est obseruatione dignum, nempe nonnulla quidem esse simplicia, quæ radicem atq; adeo rem ipsam quãproxime virtutibus attingunt in vniuersum: Ex quibus, puta 4. aut 5. omnis virtus in vnum conferre traduciue potest. Neque tamen idcirco in omnibus est hoc simplicibus, quandoquidem etiam inter hæc non pauca abiecta (vt ita dixerim) ramenta sunt, quæ cum per se penitus nullius frugi exsistãt, inconcinnum quiddam atque adeo superuacaneum velut aborrum in ipsis statuerent vsurpata Receptis: Proinde hic in hanc concludo sententiam, Decere eum, qui perfectus & dici, & vere esse Medicus velit, vt principaliora illa ac præcipua naturæ Simplicia, ab inutilibus eiusdem (quæ dixi) ramentis probe discernat: ne præteritis his, aut [illegible]us intellectis, confusum quoddam Receptorum chaos, id quod fieri solet, exoriatur.

Medicicirca simplici: quod efficiunt.

CAPVT V.

HArum rerum omnium gratia Iliadus in Anatomiam positus est, & quemadmodum *Coloquintida*, *Turbith*, *Hermodactyli*, *Lazuli*, *Therenia-bin*, &c. se in suis separant operationibus, sic etiam Iliadus, perinde vtrăq; continet Anatomia, se separat. Quamobrem neq; Cholera, neque Phlegma, nec Sanguis, aut Melancholia, purgarionis ergo consideranda sunt: Nam in solo sanguine purgando, vel supra quadraginta obseruanda veniűt: Similiter & in aliis quoque. Proinde ex Anatomia numerus, non ex Humoribus procedat, necessum est. Vbi quoque sciendum, nó in hoc doctum esse oportere Medicum, vt sciat, qu d purgare velit ac debeat: Verum id solum animaduertat, vt Anatomia laxatiua ad morbi Anatomiam se comparet, planeq; ex aduerso eat. Ex quo sequitur, id solum euacuandum, quod in Anatomia contrarium, ac velut hostem agit: Neque n. in purgando, quemadmodum visum est Medico, res procedit, sed sicut naturæ in seipsam placuit, vt qui Lesbiam regulam sequi nolit: Nam ad amussim (vt prouerbium habet) applicandus est lapis, non ad lapidem amussis: Cui quidem rei, ita se accommodet Medicus, neq; prædictorum aliquod, puta Choleram, & Phlegma, vi conetur euellere, sed solum id, quod naturæ aduersum est, aggrediatur. Quanquam omnes inter se virtutes discerptæ sunt, & nulla in se penitus integra est, id quod est in Consolidatiuis prædictum. Hæc namq; Vulneribus medetur, illa Rupturis

Purgatiua vnde asciscenda.

Rupturam sanat, alia curat Vlcera, alia Serpiginem, quædam a. Syrones. Quod quidem vniuersum ex dissipata ac lacera quodãmodo naturæ ꝓprietate, q̃ sic dissecta est, vt nullam habeat integram in se virtutem, prouenit. Vera namq; ac perfecta Consolidatio, nõ Rupturas solum & Vulnera, sed etiam Vlcera ac Syrones, & quicquid denique eius est generis, curare debet. Sed quia distracta est virtus, alia hoc valet, alia alio: idcirco Medicus in eo esse peritus debet, vt discerptum illud, huc illucq; diuisum in vnum rursus contrahat: Neque hoc in dictis solum, verum etiam in omnibus aliis virtutibus. Adhæc, cuiq; etiam Elemento ad eum, quo Matrix eius condita est, modum, suam Anatomiam perfecte adiungat: Vnde obseruandum hic, vt Virtus totum curet morbi genus, quo perfecta Anatomia simul consistat.

CAPVT VI.

QVemadmodum igitur dictum est de Anatomiis, necessarium esse in modo componendi: ita etiam porro notanda est processus institutio. Cum enim homo Microcosmus sit, 4. Anatomiis cõparari oportet, quarum quidem ea dominatur, quę infensa est, & insidias struit. Atq; hæc est Iliastes, idque in hanc sententiam: In Mineralib. hæ Anatomiæ consistunt ex 4. Elementorum matricibus. Proinde in Conformatiuis inter alias exigua Virtus, quæ Aurum est, sumi debet in prima: in secunda vero 4. genus Tereniabin: in tertia Cheyri: in quarta Saphyrica Granata: quæ si in vnum componantur, aut tota cuiusque matricis virtus simul cõferatur: tum demum consistit Medicina, quemadmodum Aniadus exquirit. Cum enim 4. illa simul conueniunt, tunc Anatomia perfecta aduersus eum est morbum: estque tunc Aniadus Balsamo naturæ similis, qui ex æquo tam curat, quam conseruat. In harum namq; rerũ omnium fine Microcosmus integer quidem fit Ares oportet, id quod citra dictam Compositionem nullo fieri pacto põtest, quandoquidem in hoc liquor Naturæ, eiusq; virtus, quam venaris, consistit. *Conformatiua vnde cõponenda.*

CAPVT VII.

SEd quia demonstratæ iam sunt Virtutum facultates, obseruabis item, appetitu quoq; nonnihil laborare Naturam. Priusquã enim totus fiat Ares, inimicitias quasdam Archeus in seipso gerit per suum Ilech aduersus Microcosmum: Et pari modo intelligendu est, vt is, cui alia quidem sordet mulier, alia vero nequaquam, cum tamen sit in vtrisque vnum & idem. Id medico considerãdum non est: Nam vbicunque Archeus nauseam simulat, suamque ipsius naturam ac opus proprium odio habet, in eo Medicus, vtpote eius minister, Archeicam illam abominationem *Naturæ appetitus vt Medico inspiciendus.*

henduntur Curæ. Quælibet nempe ex tribus hiſce compoſita: vt in oculis, hoc Sal eſſe Mercuriale oportet. Similiter in Vulneribus laxando, Balſamo conſeruando neceſſe eſt, per Mercuriū corporis id fiat. Quicquid vero præter hæc eſt, hoc totum Sulphur operatur. Ceterum quicunque harum trium Anatomiam in ſuum Ilech contulerit, is Arcanum habet eiuſmodi, vt nullo præterea Medicamine omnino opus habeat, tantum abeſt, vt poſt adeptum hoc, Theoricam, vel Phyſicam ſubinde perueſtigare ſit neceſſarium. Et quamuis hæc qualiſcunq; demonſtratio iis, qui ſe Medicorū nomine paſſim venditant, obſcurior fortaſſis, atque ob id etiam lectu inutilis exſiſtat: nihil moramur, neque præterea eos alia dignamur reſponſione, niſi quod ob ipſorum imperitiam excuſatos nos volumus. Itaque quicquid poſthac vel ſcripturi ſumus, vel quocunque modo tradituri, hoc quale quale eſt, ſolis dedicamus (quos vocant) Artiſtis: quibus equidem, vel ſoleas (quod aiunt) abſtergere non eſt digna facultas medica. Verum interim tandem etiam rogatos velim iuniores Medicinæ Candidatos, ne iſta ſcribendi obſcuritate commoti, vel terreantur, vel deſperent, ſed potius artes indagare Spagyricas ſtudeant: Quibus docti, huius ſcripti noſtri rationem, atque adeo fundamentum abunde percipient. Præterea ne quiſquam hic nos iudicet, noſtrarum ſolummodo viriū nomine, vt quæ ſociis, ſuppetiiſque, atque aliorum omnino ope careant. Ego enimuero arbitror, ac vere etiam affirmare auſim, alios qui aduerſus me libellum, cui Laudanum Sanctum Titulus eſt, conſcripſerunt, nec ſemetipſos quidem intellexiſſe, nec eos, a quibus ipſi ſuo tempore acceperunt vniuerſa. Qui cum in me ſuis gerris debacchati ſint (id quod riſu plane, quod aiunt, Syracuſio excipio, tantum abeſt, vt me male habeat) probe iam cum libellum meum, tum etiam vniuerſum Medicinæ meæ fundamentum, non expugnatum modo ac laceratum, verum etiam penitus euerſum autumant, & me quoque omnino iam oppreſſum ſibi peſſime perſuadent, haud cogitantes, interim, & ſe & eos, a quibus ipſi ſunt edocti, quibuſque imprimis innituntur, a me dudum antea ſeparatos. Tametſi inter alia præcipuum hoc & ſummum eſt eorum aduerſus me argumentum: Senſiſſe ita Veteres: Veteres ita ſcripſiſſe. Quam quidem Veterum auctoritatem non modo non magnifacio, ſed etiā rem ipſam potius probe excutiendam, atque ipſa quoque ſcripta, cuiuſmodi in ſeipſis ſunt, exacte diſcutienda cenſeo. Et in hanc ſententiam, tum ipſis, tum ipſorum Aſſeclis reſponſum volumus, planeque perſuaſum habemus, non ipſos modo, verum vniuerſos etiam ſuos conatus, quoniam

Theophr. ſoli Artiſtis ſcribit.

nauci sunt, instar niuis, quæ pridem fuit pridemque desiit, in nihilū abituros.

Theophrasti ex Hohenheim, de Gradibus & Compositionibus Receptorum ac Naturalium, Finis.

HERBARIVS THEOPHRASTI DE VIRTVTIBVS HERBARVM, RADICVM, SEMINVM, &c. Alemaniæ, Patriæ & Imperii.

PROLOGVS.

VM viderem Medicinas ex tam distantibus regionibus, tot tantisq; sumptib. cura, labore q; in Germanicam nationem inuehi: ansam hoc mihi præbuit ad quærendum, an non natio Germanorum ipsamet eadem ex suo solo & terra eruere possit, vt suo Imperio & ditione contenta, aduectis illis transmarinis minime opus haberet? Comperi ergo, rerum omnium fertilitatem & copiam summam ad morbum quemlibet quomodocunq; obuiantem & insultantem, in nostro adeoque proprio fundo, agro & prædiis largissime prostare, adeoque cū plura, tum præstantiora remedia apud nos proferri ac enasci, quam vel ipsa Arabia, vel Chaldæa, vel Persia vel Græcia suppeditare possit: vt æquius multo esset, ipsos extraneos a nobis, quam nos ab illis, necessarias medicinas sollicitare. Tanta enim apud nos illæ bonitatis sunt, vt nec Italia nec Gallia, &c. illis vllo carere modo possint. Hæc autem cur hactenus non innotuerint, in caussa est Italia, inscitiæ & imperitiæ omnis infelix mater, cuius persuasione eo desipientiæ peruenerūt Germani, vt plantis propriis ac inquilinis neglectis, omnia promiscue ex Italia & locis vltra marinis aduehēda esse, fatue putarent. Cuius persuasionis hunc illi fructū cœperunt, vt eo ingenio lucrū subinde maius ad se rediret, quod vnū ipsi spectati, fraternā caritatē omnem excusserunt, & in ea frigidos & ieiunos sese nimis infami studio præstiterunt. Hinc ēt hoc factum est, vt iā Doctores Germani sint Itali, & Italorum mores gerant. Italos enim ex Germanis fecerunt, cū tamē Germanis cum Italis nulla cognatio aut commercium sit. Interim & libros, ex Græcia vel Arabia allatos amplectantur, & in illis conscripta remedia excerpunt & imitātur: saltem vt Germanici nihil præ se ferant: cum tamen Germanis nihil, quam quod Germanorum est, commodum magis ac vtile sit. Vnicuilibet regioni suus nascitur morbus sua Medicina suus Medicus. Excutitur ergo & exstirpetur hæresis illa Italica, velut arbor, quæ fructum bonum nullum profert. Et ridendum merito est quod Germani se iactent Arabes, Græcos, Chaldæos, &c. cum tamen, quæ Germanica sunt, ignorent, & more seu methodo Italica mederi satagant, cum tamē imperiti sint Germanica, deniq; remedia a mari accersant, cum meliora in propriis domibus ac hortis alant. Hinc iam æstimate Lectores, quam grande vitium sit lusciosi-

[Margin note: ...mania ...ilitate ...um nulli ...tiom ce... ...it.]

[Margin note: ...talia mater ...scitiæ]

cinsitas eorum, qui cum ipsum mare transpiciant, quæ ante pedes proprios sunt, non vident, & in alterius oculo lentem notant, in suo non animaduertunt trabem, camelum deuorant, & dimittunt pulices, ornant pulices, & quo ornatu camelo opus erat, annihilant. Sic nimirum per abusum omnia in consuetudinem abeunt, quæ postmodum ab illis obstinatis ægre iterum deponi potest.

Dignius ergo erat, Germanos Medicos, prout magnifieri, & multa experientia videri volunt, consi ieraße, decere ipsos vtiq, vt sint perambulant, & multarũ rerum notitiam ac intellectum poßideant. Quales si eßent, iampridem, quæ modo dicturus sum, scirent, fraudes nempe Mercatorum, & Myropolarum, qui inadulteratum nihil a mari afferunt. Postea suas etiam imposturas addunt, quia paßim talia diuendunt. Obsoletas enim pro recentibus afferunt Materias. Postea, qui illas inde in Germaniam transportat, hi ipsi quoque quæstum suum quibuscunque adulterationibus adaugent, deceptis emtoribus. Hi porro vit osas prof...nis venditant aliis, dum tot modis victibusque tandem illæ deuorandæ ægro sint. Iam vos cogitate Lectores, quanto cum damno & periculo id fiat ægri, in agone versantis, cui tot tamque fœda mercatorum adulteria deuoranda sunt, vt ex illis conualescat? Hinc etiam porro censete, qualis illis in conquirendis medicinis ordo sit, & quantopere cæcutiant Medici Germani, dum tanta oscitantia & supinitate ægrorũ sanitatis seu curatores præstitui patiuntur? Cura & angore res non caret, etsi materia quid. improbißima sit. Quid fiet, si eadẽ exoleta, rancida & nihili sit? Sed solius illi nominis studio tenentur. Si nomen adsit, iã de ceteris securi agunt. Res qualẽcunq; sortiatur euentum, suo se illi functos officio putant, nec ad vllam præterea rationem reddendã se adstringi persuasum habent. Sed hæc mera falsitas, negligentia & imperitia est. Sed tamẽ, vtcunq; ista sese habeant, & siue Germani Medici sint Itali, sint Hebræi sint Indi, siue Arabes: ego tamen nihilominus ductu meo pergo, & hoc libro vobis Herbariũ condo de Herbis, Radicib. Seminib & foliis, quantum quidem per vsum mihi cognitum & compertũ est, vbi ex parte nitor mea Experiẽtia & vsu: ex parte altera naturali Theorica, quæ concordantia fit similis ad simile. Nec hic quicquam respicio aut Arabes, aut Græcos aut Hebræos auctores: Sed hoc solũ, quod Germanicũ est, curo. Certus a. sum, nec Arabes, nec Chaldæos, nec Hebræos, nec Græcos suis libris, huic meo libro, aut suis medicinis, meis istis quicquam quocunque modo addituros esse Ego Germanus sum: ipsi Arabici, Chaldaici, Hebraici, Græcanici, &c. Sed si ẽ& opus tractemus, probabitur demũ & cõfirmabitur, quod probari op⁹ est.

Surrexere quidẽ Germanorũ nonnulli, & herbarũ descriptionẽ aggreßi, opera quædam compleuerunt. Is tamen eorũ labor merus cento est, hinc inde conquisitis sarturis cõsutus, ita, vt ex omnib. vnũ quiddã constitutũ sit, quod tamẽ instar centonis frustillatim misere rũpitur & dissidet. Eiusmodi se ductores & in Medicina informatores nihil quicquam moror, vt q non nisi solis typographis prosunt, quorũ culinas suis laborib sanas & opulentas faciunt. Emtor a. nihil quicquã, qd ipsi ex vsu sit, in illis reperit.

Medicinarũ quanta hodie adulterationes.

Constitui ergo hac de caussa apud me deliberato consilio, vt herbas, &c. in completum perfectumque Receptum cogerem & concinnarem, vt integrum auxilium prostaret pro ægris iam præsentibus & laborantibus.

Ipse quicognosco, quod simplicia in manifestis Qualitatibus minime satis sint, sed in Arcanis. Vnde processus etiam duplex constituitur: Vnus in Qualitatibus: alter in Arcanis. Quicquid a Forma specifica Essentificatum est & quicquid in ordine Canonice siue Regulariter seruari debet: suo seorsim processu explicabo, & quidem Germanice, haudquaquam Italice. Sua etiam serie coniungam Laxatiua, stupefactiua, & vtrumlibet quidem suo seorsim tractatu, quorum etiã cuilibet Receptum proprium & curam perfectam, prout iam docui, assignaturus sum. Quo quidem modo herbæ condita & createe sint, id commentatori bono explanandum relinquo. Ego tradendum mihi sumo saltem nomen ac virtutes. Hoc ductu & instituto Lector iam pergam. Tu vide, & perspice ea: & quinam primus iste meus labor tibi placeat, iudica. Si a me plura condentur, eadem tibi quoque communicabuntur. Vale.

DE ELLEBORO ALBO.

Locus vacabat.

De Foliis Ellebori nigri.

Fol. Ellebori nigri præparatio.

I Ellebori nigri folia in vmbra siccentur per auram flantem ab Oriente, & postea puluerata cum æquali sui pondere sacchari puri misceantur, sunt præparata, prout primi Medicorum Philosophi istis foliis vti cœperunt. Medicorum & Philosophorum primi, quibus & sanitatis, & vitæ longæ conseruationis maxime cura fuit, horum foliorum vsum exercuerunt: cui bonum adiecerunt vitæ regimen, omnibus apprime necessarium, qui ad hunc finem pertingere nituntur.

Fol. Ell. b. n. vsus & effectus.

Ab ætatis anno *60.* cœperunt in finem vsque vitæ medicamento, quod narratum est, vti, anno quidem *465.* (alii *365.*) dieb. vt nunc supputato. Factumque est, vt inde sine morbis, ac sani terminum vitæ suæ adimpleuerint. Nullum in illis vlcus, apostema, nec in hepate, nec in pulmone, multo minus in splene locum habuit. Nullus etiam fluxus chirurgicam artem concercens, vt sunt vlcera, lupus, cancer, & id genus alia, nec intrinsecus catharrus aliquis nasci potuit, quo Apoplexia, Paralysis, Podagra, Chiragra, vel alii dolores, vt in coxis vel lumbis, frigidi vel calidi (qui senibus communiter euenire solent) aut febres, vt sunt quotidianæ, tertianæ, quartanæ vel aliæ. In illis nulla putrefactio generata est, propter quam halitus fœtere potuisset, aut vermes procreari:

quorum

quorum si plenam historiam describere vellem, plurimis foliis complecti rem minime possem. Postmodum vero Humoristæ surrexerunt Medici, qui Secreta naturæ contemnentes, & omnia ad suam, nullibi fundatam theoricam, absque naturæ proprietatum cognitione vera, accõmodantes, purgationes, clysteria, nec non syrupos excogitarunt, quibus vno die tantum efficere, quantum hæc folia viginti vel triginta annis non possunt, perperam conari sunt. Hinc herbæ huius cotemtus & obliuio, cuius locum purgationes & clysteria tenent, orta sunt. Memini ego interim tempore meo plurimos catharrosos, pituitosos, scabiosos, & aliis morbis onustos fuisse, qui hac medicina vsi ex antiquorum ordine, sanitatem ex renouatione suæ naturæ prorsus recuperarunt: quos etiam curare Medicis Humoristis impossibile fuisset, ac incognitum: ꝙ nihil opere, sed lingua tantum præstare valeant. Sumserunt singulis diebus mane ℨ. semis vsq; ad LXX. annum, post quem vsque ad LXX. alternis diebus ℥ß. Hinc deinceps vsque ad ad finem termini sexto quoque die ℨ. integram. Nec est, quod putaticii medici mirentur, naturam plus posse, quam eorum ars valeat. Quid potest viribus comparari naturalibus? Quicunque has, ignorat, is artem ipsam ignorat. Plus virtutis & virium inest huic herbæ, quam Auctorum omnium in Academiis lectorum libris, ad vitæ longæ conseruationem describitur. Quapropter antiquorum hoc medicamento præ ceteris omnibus vegetabilibus ad vitæ longæ præseruationem delectatus sum. *Helleb. Dosis qua.*

De Radice Ellebori Nigri.

RAdix Ellebori nigri virtutem ac vires quatuor sanandi morbos habet, scilicet *Caducum, Podagram, Paralysim, & Hydropisim.* Hæc diligentissime notanda sunt, præsertim cum graues admodum in seipsis morbi sint, & excellentissima radicis huius etiam virtus existat. Vbi primum Caducus ex membris in caput venerit, ista radice curari potest secundum gradum, quem habent inter se communem, nempe radix & morbus ipse. Podagram etiam in quouis membro, superius aut inferius existentem in corpore (licet grauissimus morbus hic sit) expellit: quia radicis huius virtus in gradu sanationis æque grauis existit. Post Guttæ vel Paralysis in latere iactum fundamentum, caussans materia radicitus hac radice tollitur, & per eam vita membris paralyticis restituitur. Non aliter etiam Hydropisis fontes & riuos, morbum hunc efficientes, euacuat, & omne quod innascitur, eiicit. Quatuor huiuscemodi virtutes habet radix ista, Quamobrẽ declaratione maiori quam hactenus explicatum est in dictorum morborum cura, opus esse videtur. *Rad. Elleb. nigri 4. præcipuos morbos curat.*

ADMINISTRATIO RADICIS ELlebori nigri ad morborum supradictorum quatuor curam.

Vsus & dosis Elleb. nigri in Epilepsia, &c.

Ad Epilepsiam.

LVna deficiente, radix euellenda est in signo Libræ (quod morbo comitiali maxime conuenit) ac in Planeta Veneris, flãtib. ventis Borealibus ad vmbram exsiccanda. Mos autem fuit antiquis, medicamẽtis omnibus erutis vti sine additione. Itaq; & meus modus hac vtẽdi radice, fundatissimusq; processus est iste. Priusquam patientem cõmitialis morbus corripiat, tribus antea diebus (si quo modo cognosci potest, vti penes aliquos aduentus terminus) purgetur: iunioribus in lacte, senioribus in vino dentur ad potandum ʒ. ij. pulueratæ radicis, ter, id est, ad paroxysmi diem vsque, sæpius hoc repetito processu, quem antiqui tenuerunt.

Vsus & dosis in podagra, &c.

Ad Podagram.

ITidem in podagra diebus successiuis antequam dolores percipiantur, purgetur patiens. Quo facto, fluxus podagricus auferetur a toto corpore, sic vt hora paroxysmi parum, aut nihil dolorum sentiat. Antiquiores Philosophi soliti sunt hoc loco sæpissime purgare, sic vt Podagram omnem confirmatam etiam & inueteratam expulerint. Statim ac irruperunt Humoristæ, vnica hora plus, quam integro natura potuisset anno, facere præsumserunt, vt etiam illis creditum est. Ita mox medicina hæc funditus periit.

Vsus & dosis rad. Elleb. nigri ad guttam.

Ad Guttam.

SI vetustate confirmata sit, purgetur patiens, vt supra. Radicis istius efficacia est, vt morbum hunc a fundamento quærat, nullumque granum relinquat in toto corpore, quod radicitus non percurrat: quia contra huiusmodi morbum gradum æqualem obtinet. Inquit enim Hippocrates, extremis morbis, hoc est, fixis, similia remedia applicanda esse, hoc est, medicinas æque fortes, ac morbi sunt. Itaque cum Apoplexia morbus fortissimus sit; ideo illi quoque opponenda hæc radix, quæ eiusmodi gradus existit. Quicunque pondus hoc ignorauerit, æqualia scilicet esse debere pondera, vnciamque semis præterierit, non curabit huiusmodi morbos. Quamobrem administrari debet hæc medicina pro personarum, infirmitatum, & commoditatis respectibus.

Ad Hydropisim.

IN hominibus aquæ fluxus atque fontes incredibiles his, qui non viderunt, nonnunquam exsurgere palam est, veluti Moses virga sua rupem in Horeb percutiens, aquam effluere fecit. Potest etiam fieri, vt Deus hominem flagello percutiat, sicuti Moses rupem: sed quia misericors est, dat etiam remedia, quorum vnum istud est. Purgetur patiens hac radice singulis septimanis: hac ratione fluxus ille tollitur, vt superabundare nequeat amplius. Elleborus in Hydropisi superfluam exsiccat aquam a scaturigine. Medico tamen animaduertendum est, vt pro morbi qualitate plus & minus purget, quod pro virtute radicis, & exigentia factum est. *Vsus Elleb. nigri rad. in Hydropisi.*

De aliis morbis, quibus medetur etiam Radix Ellebori nigri.

QVum in hominibus Caducus morbus, Podagra, Paralysis vel Hydropisis pullulare incipiunt, dolores oriuntur capitis, oculorum, aurium, dentium, & alii plurimi diuersimode. Nam antea, quam horum morborum quatuor vnus arripiat suum patientem, similia nec non alia multa signa præmittit: quod raro morbus vnicus, aut solus, imo comitatu plerunque maximo solet inuadere. Mox atque medicus percipere poterit (vti merito cognoscere debet) huiusmodi morbum aduenire, qui tales nuncios, aut præcursores miserit: contrariis etiam præcursoribus anteuenire eum debet, non aliter, ac si morbos ipsos expugnaret. Huiusmodi morbos auertendi modus est verissimus, & ratio minime fallax. Et sicuti supra dictum est, radicem a corpore quidquid noxium esse potest, expellere: ita hinc sequitur, quod & mulierum Menstruum per sola Mundificatiua expelli oporteat: quo radix hæc omnium maxime facit, velut & matricem repurget, abortus & molam, & vermes eiicit, & innascentia quæuis. Non omnia quidem Laxatiua menstruum, abortum, aut vermes pellunt: attamen hoc præ ceteris Arcanum singulare est naturæ, quod ab hac radice nullo modo potest auferri. Huiusmodi enim naturam habet, vt contraria corporibus humanis marium & fœminarum, quibus infusa fuerit, pati nullo modo possit, quin radicitus euellat: si modo per Medicum expertum, vti decet, ac superius declaratur, cum suis in loco, tempore, necessitateque requisitis administrata fuerit. Vtinam Doctorum Expertissimus, inter Germanicas Academias omnes, istius herbæ, nec non radicis vti per seipsam est verum vsum sciret: artis & scientiæ plus satis possideret, imo plus quam omnes eius auctores, ac ipsomet, habuerunt vnquam. Quod experientia quidem docere potest abunde. *Morbus nullus solitarius.* *Vsus Elleb. nigr. rad. in Menstruis.*

Additio Theophrasti super correctionem herbæ & radicis Ellebori.

Elleborus similis Balsamo.

CErtum est, virtutem huius herbæ maximam & admirabilem esse, parumque distare a gradu Balsami. Quapropter in eius folio Balsamum magis quærendum est. Qui Balsamũ ex herba elicere, seu herbam in Balsamum reducere nouit, is ingentem in Arcanis absconditum Naturæ thesaurum possidet: multo maiorem, quam ars tota Scribentum contineat. Hinc in Balsamum reducendi modus est iste. Ex Elleb. Balsamum vt extrahatur. *Putrefiat in aqua propria in Therma fimi, peroptime clausa sigillataque: postea separetur eius a putrefacto: & iterum putrefactum est separandum a fæcibus, in singulare corpus reseruatis. Tunc erit Balsamum cum duobus gradibus in humido & cum viginti duobus in putrefacto. Dosis putrefacti secundum gradus, & humidi secundum quantitatem consideretur in administratione post primum processum. Altius in essentia sua potest ascendere, si permissum opus iteratum fuerit, additione recentis herbæ. Prodest etiam si aridum sumatur, quod de radice potissimum intelliges.*

Eius radicis correctio est, vt aliqua porro carnium vtpote libræ quadrans accipiatur, cui aquæ nucis muscatæ addatur vncia vna, macropiperis aquæ ʒ.1. radicis huius in grandiusculis fragmentis vnciæ ij. *Carnes minutissime concisæ, cum prædictis omnib. in canthar o peroptime clauso redistillentur in Therma bulliente per se horas, deinceps humidum effundens reserua, quod residuum est abiice. Iuris huius seu brodii pro morbi, personarum, & necessitatis exsistentia, non plus, nec minus æquo administrabis. Hoc ipse tu medice cognoscere debes, vt purgare tutius, vtilius, promtiusque valeas.*

Additio secunda.

AVdiuistis antea, radicẽ istam quatuor curare morbos capitales, & herbã eius lõgæ vitæ conseruatiuã esse. Iã quinam istis ad maiora progrediendũ sit vlterius audite. Balsami Ellebori nigri vnciæ, Balsami naturalis ℈ ß. addatur, amboq; simul ita permisceantur, vt in illis vnitas, nullaque duitas appareat. Ratio huius est, quia Balsamum naturam habet Ellebori, quod ad conseruationem, & non laxationem tantum attinet. Est namq; Balsamum naturale, medicina præseruans ab astrorum infectionibus omnibus, a Pleuritide, & Peste. Non solum ergo tantum terrestrium infirmitatum, sed earum etiam, quæ per aereos, & cælestes influxus oriuntur, est habenda ratio, contra quos Balsamum æqualem gradum obtinet, præ ceteris.

Balsami Elleb. additio.

Balsami Naturalis vis.

Quatuor morborum capitalium perfecta cura, ad caducum.

SI comitialis morbus curari potest purgationibus, ista radix id omne præstabit, quod ad eius curam necessarium fuerit. Vegetabilia quædam Epilepsiam, alia icterciam, & alia membrorum conuulsionem expurgant: nam ad vnumquodque morbi genus, quodlibet etiam suæ purgationis genus reperitur, vt hic de Elleboro: verum purgatio

non

non est cura perfecta, nec sufficiens: progrediendum est vlterius. Licet enim ventus ignem extinguat, tamen ibi remanent adhuc carbones.

Inde colligendum, post debitam purgationem, vt supra dictum est, factā, Epilepsiæ curam subsequi debere, quæ in arcano Essentiæ vitrioli latet. Eo quidem ordine seruato, iuuenes atque senes curari poterunt. Hic tamen animaduertendum est medico, purgationum & essentiarum ordinem, ex pharmaceutices arte minime, sed ex ratione rerum pendere, quæ dosin, & ipsam administrationem in omnibus indicat.

Ex alio libro Paracelsi radicis huius exaltatio.

IN his morbis, quod etiam experientia mihi comprobatum est, suaderem, vt ab ista radice recentissima tota humiditas, & oleum per vini spiritum extraheretur, deinceps spiritus ille separaretur, vt radicis essentia sola maneret absq; mixtura, peroptimeq; dulcificaretur. Talis est inter hanc essentiam, & præmissos processus differentia, quod parum, aut nihil phlegmatis, aut humoris in ea, sed corporis epileptici plurimum existat. Quapropter hoc processu tutius agetur, cum hactenus melior purgatio non emerserit in lucem, nec potentior cura. Multoque melior adhuc euadet, si viscus quercinus, pyrethrum & pæoniæ semen addita fuerint in eius extractione, sic vt istorum etiam spiritus medicinales accendat, seniorique radici Ellebori incorporentur, ac simul administrentur omnia pro discretione. Hoc etiam notandum est, medicinam hanc suas operationes non ita repente, sicuti solent aliæ, demonstrare, sed paulatim & successiue, secundum personarum, infirmitatis, regiminis, & aliarum commoditatum proprietates.

De Podagra Chiragra, Genugra, &c.

Podagra curatio est purgatio vera. PОdagræ cura potissima est, vt ipsa purgetur, & non aliud: quod sic intelligi cupio. Humoristæ purgant humores: at isti non sunt infirmitas. Humor, aut humores, Podagra vel Podagræ, nomen magis quam album & nigrum conueniunt. Quamobrem inutiliter illi purgant, & non absque detrimento. Morbus ipse curandus venit, cui nomen est, Podagra, & non Humores. Non alia cura videtur hæc, quam si loco Petri purgaretur Ioannes. Videte quæso, quæ nam sit ista curandi ratio? Est igitur summopere notādum, radicem hanc Podagram solam purgare, medicināque esse Podagræ, nec solum istius, verumetiam specierum eius quotquot sunt, est vera purgatio. Postquam id sufficienter factum fuerit, progredere ad curam ab Esse Specificato & Ente Innato, h.e. ab oleitate Sanguinis & Animæ Animantatæ per omnia membra, vsq. ad terminū finis, quem

[illegible] Tum [illegible] adhibere potes, [illegible] Hum[illegible] [illegible]gat. De [illegible] Ouid. 2. de Podo tidem [illegible] *[illegible] in [illegible] me[illegible].*

In Paralysi & Hemiplexia.

E Ad [illegible] Paralysi, ad terminum [illegible] purgari debet quē [illegible] medicorum [illegible] corpore [illegible]. Quoniam [illegible] nem ab Ens Animato [illegible] secundū eius [illegible] vocatur in Lumine Experto, Ens Animatum ab Anima[illegible] [illegible] eo remedio vngatur tota corporis paralytica pars, etsi cutis sudaret, non est quod cures. Progrediendo donec patiens tres gradus calidita[illegible] parte sentiat. Post [illegible] Ens animato Conn[illegible]cto, sicut in Experto [illegible] [illegible] dum erit vsque ad terminum tert[illegible] [illegible]. Hinc ad [illegible] progredere per se: Thermis Natura[illegible] Co[illegible], & calefacti [illegible] erit. Hac via poteris ad finē [illegible] [illegible] peruenire.

In Hydrope.

Hydropis cura [illegible]

H[illegible] [illegible] obseruandus, vt aquæ prius quicquid est [illegible] ex [illegible] ex[illegible] [illegible] fuerit ex [illegible]. N[illegible] cura non est sedi[illegible] [illegible]. Cura [illegible] mod[illegible] non redit [illegible], vt [illegible] [illegible] effice[illegible] quo[illegible] Lumen [illegible], qui omni[illegible] boni sunt, de-
c [illegible] ad quartum exsiccationis gradum [illegible]. Q[illegible] nos [illegible] fuerit medicamentum hoc locum [illegible] pute[illegible]. Huiusmodi præparationes ab Alchimia, non a[illegible] [illegible] petendæ sunt. In Ma[illegible] te gr[illegible] [illegible] [illegible] quæ potest [illegible] & habet, extrahi o[illegible] per [illegible] hydropicus in hunc morbum de cetero [illegible] [illegible]. Hoc [illegible] Italice Asine, fœde Hum[illegible]. [illegible] est ignorantia curandi hydropisin qu[illegible] [illegible], vbi hæreas, nouisti. In vera erg[illegible] [illegible] [illegible] ito.

[illegible] c[illegible] adhærentibus seu concurr[illegible]bus.

S[illegible] dixi[illegible] huiusmodi morbos alios plurimos comitari, quod [illegible] infortuniū solum esse videatur. Q[illegible] [illegible] aurium vel h[illegible] rorum irruperint, [illegible] radice purg[illegible] est postmodum tincturā Martis vtendum, quæ pecc[illegible] [illegible] materiā, ne augeatur, eo quod illa materia præmittit [illegible] peius quid augmento sui successurū indicantia. Tales purgation[illegible] deb[illegible]

[illegible] post Ann. [illegible] Est [illegible] Laxatiuũ Annale purgandũ, [illegible] [illegible] p[illegible] [illegible], secundum Lunã [illegible] [illegible] purgatio Annalis [illegible] paroxysmi. Quamuis [illegible] ac[illegible] obseruabis, vt [illegible] corpora Tincturis ex Marte tractis, vti medic[illegible] Naturæ postulant.

Laxatiuum Annale quid.

DE PERSICARIA.

QVI verò Persicariæ [illegible] ad omnia antiqua vlcera [illegible] cõferre, adeo, vt modò nõ omnia vlcera p[illegible]. Vulnera quid[illegible] q̃ medicinis male curata [illegible], deinceps non [illegible] sunt perfectè cum primis [illegible] hæc herba, si debito modo adhibeatur. Tanta enim hæc herbæ præstantia est, vt nulla [illegible] alia similis [illegible] sanandis [illegible] hom. nũ [illegible] malium vlcerib. [illegible] Si [illegible] equi ab ephippio pressi aut attriti sunt, vt [illegible] malũ [illegible] graue [illegible] vel cũ apertione vel cũ nodis & tumorib. cutis, sanabitur v[illegible] ab hac herba tanta certitudine, vt nih[illegible] minus q[illegible] tot die equus suis [illegible] adhiberi possit. Eodẽ modo si hominib. [illegible] aut a[illegible] labore [illegible] manuũ vel pedũ rumpat aut in car[illegible] [illegible] cunq huius classis vlcera [illegible] sint, horũ [illegible] medi[illegible].

Persicaria prima male vlcera.

Persicaria præstantia.

Sed vt herbæ vsũ ẽt [illegible] [illegible] attend[illegible] Herba [illegible] per aquã re[illegible] [illegible] imponitur, [illegible] [illegible]. In [illegible], in loco [illegible], vt [illegible] cat. Interea malũ [illegible]. Sunt ẽt q̃ vlcus [illegible] precati[illegible] las ad [illegible] Sed ista [illegible] sunt. Operatio [illegible] herbæ [illegible] non superstitiosa aut Magica. Nugæ ergo illæ [illegible] procedendum naturali: & herba ad[illegible].

Persicaria [illegible]

A[illegible] præterea & aliis multa ho[illegible] [illegible] vlcera [illegible] runt. Herba recens p aq[illegible] fluentẽ [illegible] tracta [illegible] eo melior. Correctio n. herbæ fit p[illegible]. Hoc n[illegible] imponatur aut illigetur. Si vero in vlcere [illegible] aut putredinẽ ac fœtorẽ contrah[illegible], remouenda illico [illegible] da est. Hic ordo tene[illegible] ad [illegible] cit remedio isto: [illegible] [illegible] ac[illegible].

Sciendũ vero est processum hunc per lumẽ ipsũ Naturæ cõfirmari, d[illegible] Natura [illegible], non Magica, tal[illegible] operatur. Secundo [illegible] per applicationẽ q[illegible] naturalis est, q[illegible] Processum [illegible] de quo ali[illegible] to exemplo M[illegible] & [illegible] [illegible] In Magnete vis est, qua ferrum admirando modo, n[illegible] a manu aut

Persicaria [illegible] naturalis.

pede, attrahitur. Iam si velis, vt ligulam in compasso attrahat Magnes, ligula [illegible] prius affricandus est, eo modo, vt venter ventrem, dorsum dorsum respiciat. Sic fiet, vt Magnes ligulæ ventrem ad suum ventrem attrahat. Hæc iam passim omnibus nota sunt. Et hoc Naturæ singulare est Mysterium, Secretum & Magnale, quo Deus in lumine Naturæ admirabiliter sua miracula demonstrat, &c.

Persicaria consensus cum carne læsa.

Hinc iam elicitur, quod & Persicaria similem consensum quendam habeat cum carne læsa, vt illa in hanc operetur instar magnetis in ligulam compassi. Notate ergo, omnium primo faciendam esse vnionē, h.e. concordantiam inter carnē vlceris & hanc herbam, ita vt caro hac herba attingatur & affricetur, sicut exemplum docet de affrictione ligulæ factæ per Magnetem. Vbicunq; enim Magnes est, ibi operatio eiusdem efficax est. Si ergo vel hominis vel animalis vlcus dicto processu inungatur & affricetur ab herba, ita vt venter ventrem, dorsum dorsum respiciat, & postea in terram recondatur; herba admirando modo curabit.

Nemini autem admirationi sit, cur herba defodienda, & lapidib. superne aggrauanda & integenda probe sit. Causa enim ea naturalis ita se habet. Si herba viridis, cum suo caule in horto stans manet: nihil operatur. Donec enim viuit, operatur cum Astris, & Astra cum ipsa, & propter operationem eam nulli homini vsui est. Si vero decerpitur, mortua est, & nihil cum ipsa Astrum operatur, sicut nec homines viuētes cum mortuis quicquam operantur. Illa autem mortua, iam impressa ei virtus exseritur in hominem, cuius gratia ea condita est. Et in Natura hanc ipsa proprietatem habet, vt quamdiu integra sit, tamdiu ipsius operatio duret. Exempli gratia. Habet homo in mundo præstitutum suū pensum diurnum, quod absoluere debet. Omnis ipsius labor, merum opus est, est pensum tantum. Penso absoluto, ille mortuus est, & mors est finis pensi ipsius diurni. Eadem & herbæ ratio est: cuius pensum seu officium est, vt vlcus persanet. Hoc penso conficiendo tamdiu operatur, donec putrescat. Hoc facto, pensum diurnum confectum, & [illegible] est. Itaque quo putrefactio serior est, eo operatio & sanatio [illegible] & diuturnior. Si putrefactio [illegible] quam tamen fieri oportet in terra, tali [illegible], qualis fuit, in qua herba succreuit aut enata est: [illegible] est, eo maturior est etiam sanatio. Certa namq; [illegible] periodus est, [illegible], siue illa longa siue breuis sit. Quam qui maturare velit, is [illegible] ad putrefactionem. Eademque hic est ratio, quæ Equi. Quem si eques incitet ad festinationem, iter suum citius conficit. Si secus, tardius.

Quibus aliis etiam perſicaria medeatur morbis.

NOn ſolum ad eos morbos, qui dicti ſunt, perſicaria, vel ſanguis aquaticus eſt vtilis, verum etiam ad alios plurimos, videlicet ad maximos dolores dentium ex frigiditate prouenientes, vbi merſa fuerit ſub aquam frigidam herba, & ſuper dentem poſita, prorſus eos tollit. Poteſt etiam ad curam hanc in terram ſepeliri. Verum quod putrefactio tarda ſit, communis eius vſus eſt in doloribus dentium, vt ſaltem imponatur, quoties iſti ſæuiunt. Plurimi ſimiles dolores ex frigiditate prouenientes, per ſepelitionem eiuſmodi herbæ prorſus ablati ſunt, qui nunquam redierunt amplius. *Perſicaria ſanat dentium dolores.*

Peculiarem etiam Perſicaria conditionem habet Narcoticam, vt in omnibus inflammationibus maximopere iuuet eas exſtinguendo, ſanandoque, prout in omnibus doloribus capitis, mania, phreneſi, & ſimilibus. Item vbi corpus aliquo morbo tam acriter incenderetur, vt id grauius affici haud poſſet, optima poſtremaque perſicaria cura, nec non exſtinctio fuerit, intra corpus aſſumta. Penes antiquos fuit in vſu, vt mordacitas eius auferretur, cum admodum acuta ſit. Hoc aſſationibus in butyro vel oleo factis perfecerunt, poſtmodum in cibū adminiſtrata ſumtaque ſuam operationem adimpleuit, vt ſupra. *Perſicaria eſt Narcotica.* *Perſicaria eſt mordax.*

Notandum eſt latius, herbam iſtam virtute ſua Narcotica putrefactionem abſtuliſſe, pulmonisque dolores & morbos, tuſſim, atque tormina ventris, & matricis abſtuliſſe. Igni Perſico ſimiliter extrinſecus ſuperpoſita, ceteriſque omnibus inflammatis vlceribus, curauit ea ſanauitque, ſola roſarum aqua prius madefacta, quam applicaretur, & ſæpius impoſita.

Additio.

AD primum ſub exemplo magnetis a me narratum proceſſum, correctionem addam, vt ſitis amplam de Perſicaria habeatis inſtructionem, ad hunc modum [illegible], herbam hanc in aqua fluente frigidaque madefaciendam. Eaque ſic madida & frigida, ne non recenti vulnus aut quoduis damnum aliud ſuperpoſitione tangendum, poſtea herbam ſepeliendam eſſe. Verum optime conſiderandum [illegible], quod accidere interdum ſoleat, vt ob vehementiam damnum & morbus non facile ſaneſcat. Quare maiore vti neceſſarium eſt additione, quam antea dictum ſit, ad hunc nempe modum: Si tale impedimentum percipiatur, ſic, quod primo feceris, madefaciendo, [illegible]ricando & ſepeliendo. Mane, repetendus erit proceſſus idem in tertium diem vſque, & ſi videbitur expedire, foretque neceſſum, pluries, vtpote duodecies, & quatuor ad decies, vbi fuerit opus continuando ſingulis di[illegible] vſque ſanationis. Notate iam, cur id adiecerim. Euenire ſolet nonnunquam [illegible]rſicariantibus, vt eorum equis aliquod [illegible] accidens, qualis ſolent o currere [illegible] retardari, tum intentio per [illegible] profi[illegible]. Quare

b[illegible] antedictum ſæpius pro[illegible] repet[illegible] e [illegible] prima, ſecunda, ſextaque vice [illegible]. Vehementes namque morbi, ve[illegible] m[illegible] ntia re[illegible] ru[illegible] m[illegible] amina) [illegible] propter accidere poſſit in aliquibus morbis, vt non [illegible] tio pranarr[illegible] tus iuuaret proceſſus, vt in multis vna purgatio parum aut nihil [illegible] it, aut por[illegible] us aliquod, niſi hoc augeatur. Per additionem hanc igitur quam huic [illegible] dieci proceſſui, morbus omnis euincitur, id eſt, per aſſiduitatem repetitionis. Conſiderare per[illegible] eſt ipſos etiam poteſtis, vulnera damnaque reliqua mundatione regenda conſeru[illegible] que eſſe, ſi nolis eorum curam plurimũ impedire. Item ad curam iſtam exercitium nihil adiu[illegible] poteſt adferre, ſed quiete longe plus conducit, & quo magis patiens dolente membro fuerit vſus, eo felicius etiam ſanabitur propter m[illegible] iorem ſanationem herba m[illegible] e-ticæ. Sciendum etiam alia quoque medicamenta penes hoc locum habere p[illegible] o bona ſint & vtilia, non contraria, hoc eſt, non barottoſorum, non balneatorum, &c. qui nimium ſapere ſibi videntur. Verum quod a natura fuerit ad hoc ordinatũ concurrere poteſt, & curam iſtam, nempe magneticam accelerare iuuando. Nec prætereundum, quod hac via perſanatur, conſtans manere. Item nihil concludi per eam, quod natura manere vult apertum: at ſolum id quod concluſum eſſe debet. Sic intelligendum, in magnis illis fluxionibus, quæ requirunt ex[illegible] tum, non eſt concludedum vel conſolidãdum, alias ſubſequetur mors. Poteſt igitur hæc herba, quod vnuſquiſque medicus non poteſt, maximam ſcilicet mereri laudem. [illegible]ndoquidem ab iſtis multa curanda ſuſcipiuntur, quæ minime ſuſcipienda ſunt, & ideo perdita vel depr̃auata, quæ per hanc ſanari poterant herbam. Plus enim artis natura in ipſam collocauit, quam tribus aut quatuor Academiarum Doctoribus datum ſit, aut quam iſti habeant ſcientiæ.

ADDITIO.

Porro etiam ad ceteros morbos, quum perſicaria prout ſequitur aſſumta fuerit, in lauamentum dentium. & calidiſſimum hæc in ore retentum ac tam diu donec frigeſcat. poſtmodum ita calidum iterum ſumtum in os, idque vicibus aliquot, omnes dentium dolores adimit. Lauamenti proceſſus hic eſt.

Recipe dictam perſicariam, & cortices iuſquiami, coque in aceto roſaceo, *hoc eſt lauamentum. Quod herbæ reliquum fuerit, ſepelias in terram & aggraua lapide, prout audiuiſti. Pariter in doloribus eiuſmodi maximis, vt illi ſunt qui pro[illegible] nt ex ſanguine d[illegible] entes confricentur perſicaria cruda, recenti, & aqua fluente mad[illegible] la frigidaque, tum demum ſepeliatur ſuperpoſito lapide grauiſſimo, ſicut antea diximus. Ea ſi putreſcit, ſimul vna etiam dolor tranſit, abitque.*

[illegible]uod ad alios morbos internos attinet, quorum ſupra memini, correctio tali[illegible] [illegible] qui ſ[illegible] aut barba Iouis perſicaria dicta m[illegible] ur & c[illegible] [illegible] eco[illegible] libitur, ſepulta poſtmodum h[illegible] ſupra declaratum eſt. I[illegible] cos morbos itidem fieri poteſt, excepto ſolo, quod camphoræ par[illegible] ſit a[illegible] m.

Præ-

Præterea, ... excellens a ihuc habetur ... arcanum aliud ... tacere, ... nobis ... hoc loco dicere præstat.

DE SALE ET EIVS VIRIBVS.

QVicquid ad ... suos requirit homo, id vniuersum Deus creauit, vt facili ... inueniri possit. Quo vero homini opus nō est, id parciore copia Deus, pduxit. Homini a. vsui est medicina, tanquā necessaria. Itaq; vt illam longius a tractib. trāsmarinis petat, opus minime est, cū in propinquo eadem parabilis sit. Nec, qui illic habitant, a nobis petitis rebus opus habent ad conseruandam sanitatem. Idem etiam in Sale verum est. Quo quia opus homo habet, id iusta copia ad necessarios vsus inuenit. *Necessaria homini vbique præstant.*

Hoc constituto, dicendum iam est, quemnam Sal homini vsum præstet. Sal autem duo homini confert. Est enim condimētum ciborū, & morborum naturalium medicamentum. Quemcunq; cibum homo sine sale edit, is nūquam plene coqui & digeri, nec in olla nec in stomacho potest. Ea enim Salis est natura, vt in coquendo omnia corrigat. Est enim genuina correctio omnium ciborum, homini familiarium. Quod Sale caret, non corrigitur. Quod non corrigitur, insalubre obuenit homini. Cibi ergo vniuersi salem requirunt ad temperiem, vt nec deficiat, nec abundet. Vsus ... moderatus sit. Iam si cibus ita coctus & temperatus stom... ... natura eius digestioni studet, quod sine Sale non facit. Quod ... aut minime salitum est, in phlegmaticum, fluidam & limosum sanguinem carnemq;, morbis omnibus, & præcipue putredini obnoxium degenerat. Qui leuius salito cibo vtuntur: & viribus, & natura, & ... minus pollent ceteris, ac insuper morbis etiam promtius corripiuntur. Nihil enim natura correctum, & Sale quasi conditum, natura requirit; nihil eadem admittit, nisi præparatum aut coctum per ignem, nisi quod appetitus caussa interdum proponitur, vt raphanus, allium, poma, &c. *Salis vsus duplex.* *Ciborum nō salitorum qua malitia.*

Porro Sal est Balsamum terrenus hominis & rerum omnium. Vbi enim Sal non est, ibi initium est putredinis. Vnū Sal tam viuentia quam mortua a putredine pseruat. In viuo, Sal est in sanguine omnium animaliū. Et nisi Sal congenitus hominē tueretur, viuus putresceret. Sed non solis animalibus, verum & crescentibus ceteris omnibus Sal inest. Nihil in natura non salitū est, siue sint metalla, siue lapides, seu herbæ ac ligna, ac fungi, &c. Probatur id per Alcalia, quæ omnia sunt salsa, ex rebus vniuersis extracta. Et sicut homo ex carne constat, & carno est, a carne nutriri expetit, siquidem simile simili alitur: ita corpus quodque *Sal est Balsamus rerum.* *Sal a natura ... conseruat.*

desiderat salem, pro interni salis cibo, & carnis, &c. alimento. Sal ergo similis est Balsamo, qui & ipse a putredine præseruat. Est tamen naturæ subtilioris & sublimioris. Salis ergo hæc primum noscenda est proprietas, quod sit instar Balsami: velut & illa altera, quod sit instar correctionis omnium ciborum, qua opus habet homo ad temperationem digestionis, nec illo quicquam carere potest. Vbi Sal deficit, durabile nihil est, sed omne putredine inuaditur. Et ea vis Salis per vniuersum mundum ab omnibus animalibus & hominibus requiritur. Per Salem fructus mortui omnes a putredine & destructione etiam vltra terminũ præseruantur. Sal facit, vt nec caro, nec lignum, nec lutum, &c. putrescat. Quicquid est vbiuis, a Sale præseruari potest. Hoc autem non vnica saltem salis commixtione impetratur, sed opus est præparatione. Sal enim, quod omnibus per experientiam euidens est, pisces & carnes, a corruptione tuetur. Si autem Sal Enixum fiat, per ipsum res quam lõgissime seruantur. In eo lignum lapidescit, in eo lapidescit limus vel argilla, & folia viridia arborum in illo talia conseruantur. Quicquid Sale Enixo aspergitur, mutationem non subit. Et conseruationis dote Sal respondet Balsamo. Suo enim tempore res in congelationem lapideam deducit. Et licet quidem Sal Enixum randem siccetur, intereat, & euanescat? ita tamen congelatur & confirmatur, vt duret etiam in Aere, & Aqua, & Terra similiter.

Sal Enixum quas vires habeat.

Præterea Sal etiam mirifice ad conseruationem sanitatis conducit. Est enim homini magni thesauri instar non in cibo solum; verum etiam ad vulnera remedium singulare est. Si enim Sale, in aqua frigida soluto, vulnera eluantur, integrum annum a putredine præseruantur. Si etiam vulnera tempore æstiuo, comprimis sub exortum caniculæ ad putrefactionem vergant: id ne fiat, Sal prohibet. Idem etiam vermes in vulneribus nascentes eiicit, & generationem eorum inhibet. Et hoc Secretum in Chirurgia magni momenti est. Nec pudori sit Balneatoribus ac tonsoribus, &c. si huiusmodi aquis vtantur. Remediis enim interdum vtuntur aliis, quibus putredinem & vermes suscitant, quos deinde nullo molimine arcere queunt, adeoque suo magisterio multos perdunt. Vero ergo & genuino Medico Lauamentum hoc curæ sit in vulneribus. Eo enim munda ea seruantur, ita vt Natura ipsamet iam ad cõsolidationem properet. Et sicut canis vulnera sua linctu mundat: ita Medicus id præstare Sale debet.

Sal prodest vulneribus.

Sal vulnerũ vermes necat.

Quibus vero in locis Sal decoquitur, ibi Liquamen quoddam parat, similitudine olei, adeo crassum, vt ouũ in fundũ delabi non sinat. De Liquamine isto hæc Secreta notate. Quicũq; plethorici sunt, & humidi,

muc

muccosique ac catarrhosi, adeoq; podagrici, Arthetici, aut crura tumida vel ventres diarrhæa tortos habent, &c. hi in liquamine isto lauent. Fluxus vniuersi exsiccabuntur, vt morbi ex illa caussa procedentes, denuo non reuertantur, sed penitus consumantur. Similiter & crura vlcerosa & saniosa, &c. illo sanantur, corpusque redditur aridum, agile & sanum. Humiditates enim miro modo exsiccantur. Quibus absorptis pereunt morbi illi, qui alias inundarēt. Suam insuper etiam operationem exerit in scabie, & pruritu & similibus aliis, vbi cutem sanam & integram facit. Thermis omnib. a natura ortis, vt sunt Piperinæ, Dopplicenses, Badenses, &c. præstantius id liquamen est, & q̃ perfectissime operatur. Quod si Medicus Thermarum omnium naturam & conditionem expendit, & illam cum liquamine illo confert Salis: videbit hoc illa omnia longe superare. Tantam enim humorem a sale factam detractionem quis satis prædicare possit, dum adeo præseruat, vt mali nihil reuertatur? Et liquaminis huius ea ratio est, vt nulli totius corporis membro quicquam damni inferat, cum tamen de ceteris thermis idem spōdere tutum non sit. Medicus ergo, qui vel sanos vel ęgros tractat, humoribus & fluxibus eiusmodi obnoxios, is iubeat illos ad præscriptam conditionem lauare. Si a tali corpore morbus iam exortus est: sanescet. Si adhuc futurus est, in matrice sua ita consumetur, vt in lucem erumpere non possit. Ridiculum ergo est suaderi thermas, non cognitis & intellectis illis ex quibus constent. Nam semper optimæ eligendæ, ceteræ missæ faciendæ sunt. *Salis liquamen quos morbos sanet.*

ADDITIO THEOPHRASTI.

PRimumq; in Salis administratione opus minime est, vt alteretur, aut ei quicquam addatur. Vsurpetur nude, ac per se. Et licet multæ quidem descriptiones sint, quibus sali aliquid additur, veluti cuminum, fœniculum, cinamomum, muscatum &c. id tamen non facit ad propositum, h.e. non est de salis proprietate sed sal dirigitur eo quo dirigi non debet. Ad cibos ergo & coctiones assumatur, quale per se est. Ad morbos corrigi & perfici potest, ita tamen, vt sal in suo gradu maneat, nec degradetur. Notate ergo si sal editur, in primo gradu est. Calces eius sunt in gradu secūdo. Liquamen in tertio. Si gradum intendere velis vsq; ad 24. necesse est, vt additiones illius scias. *Sal gradum exponi ad usque ad gr. 24.*

Ceterum quia de virib. salis in præpingues homines dixi: correctio eius & additio est, vt primū illi purgentur debito modo, & illo ordine, quem de Elleboro nigro præfiximus. Postea pergendum est ad liquamen. Opus est etiam, vt Elixir tartareum administretur & vsurpetur aliquandiu, processu præscripto, vt facta Apostemata ac opilationes putrefactionesq; in corpore resoluātur, expediātur & renouantur vsq; ad terminum sufficientem. Postea instandum est liquamine, modo conuenienti. Hoc *Salis correctio varia.*

proce[illegible] balneum in liquamine ad 16. grad. intendi potest in operatione, h. e. vt tantum operetur, ac si ad 16. gradum exaltatum esset, & vltra 13. gradum, in quo consistit naturaliter, auctum esset.

Si exaltatio graduum maior requiritur, facienda est ea per præparationem primum, vt liquamen in seipso graduetur, quod hoc modo fit. Liquamen loco aquæ decoquatur in succo plantaginis, maioris vel minoris, & similibus. Sic multo fiet præstantius ad scabiem, & pruritus, vnoq; die plus operabitur, quam alias diebus faceret quaternis.

Adhibetur etiam vlceribus manantibus, cum succis consolidæ Serpentinæ, &c. quorum multa genera sunt. Ea additio si in præparatione Liquaminis fiat, ita vt additio hæc aquæ substituatur: mira erit efficacia in vlceribus antiquis, & in sanando 20 gradum tenebit. Additionem quo feceris concinniorem, eo operatio erit præstantior.

Ceterum pro internis morbis, ad defluxiones, gradationes alias notate. Liquamen cum vino sublimato permisceatur, & tamen cum succo plātaginis præparetur. Ita Exsiccatiuum summum erit, ad gradum 24. perfectum deductum.

Superest & alia præparatio, hoc quoq; loco vsurpanda, salis nempe in aquam destillatio. Modus e[illegible]t vt cu raphano sal liquetur, eaq; aqua deinde destilletur, atq; cum succo plantaginis, chelidoniæ serpentinæ, consolidarum aquis partib. permisceatur. Hoc modo exsiccando 24 gradus superabitur.

Aq. salis destillandi modus.

Præterea in hac cura multum situm est, & præparatione. Additionib. enim illis tollitur fluxus hæmorrhoidum, profluuium, dysenteria, & fluxus ventris alii difficilis curationis. Cum eiusmodi enim additionibus aqua eo vsq; intenditur, vt plus præstet, quam omnes syrupi, purgationes & medicinæ officinarum ceteræ, quæ cum illis nulla parte comparari possunt. Istæ enim gradum 4. non transcendunt: cum illæ nostræ vltra 24. & 32. gradum exaltentur. His nimirum oppugnari morbus potest, vt necessario sanitas emergat. Idem intellige etiam de vlceribus, scabie, & vulneribus &c.

Eius vsus.

Porro sunt & præparationes, quæ alia quoq; ratione salem ad summum gra[illegible] vid[illegible] [illegible]4 euehunt. Sumatur nempe sal & salnitrum æquali portione: calcinē[illegible] per se ad [illegible]xum & fusionem: postea resolue in suum liquidum. Id iam in exsiccando 24 grad. habet. Præparatio eiusmodi sedulo notanda & seruanda est. Virtus n. eius exsiccandi adeo subtilis est, & in operando adeo valida, vt nihil ei conferri possit. Si altius ascendere velis, adde exsiccatiua, velut antea docui. Sic gradum in operando a[illegible]equeris maiorem. Si iterum destillaueris, gradum altiorem adipisceris. Per huiusmodi additiones & præparationes 34. gradum attingere potes.

Ineptum non est, si sal etiam iusto tempore reuerberetur, & post reuerberationem cum prædictis succis, aut aliis tibi ad institutum idoneis visis permisceatur, aut post omnia hæc in aquam aut liquorem, vt dictum est, destilletur.

Sunt

Sunt etiam quædam fusiones ad salem, qui gradus eius augentur. Fundantur cum Bolo Armeno, Terra Sigillata, Cimolea, Flore æris, Thutia, Calaminari, &c. Post fusionem facta solutio per se, intendit gradum.

Funditur et cum sale nitro, & additur permixtio, in suum postea resoluitur liquorẽ & affunditur facib., & aliquoties de illis iterum distillatur. Sic præsignẽ vim stypticam ac constrictiuam acquiret, vt nihil occurrere possit, quod non exsiccetur & constringatur. Ad augmentationem eiusmodi gradus facit Crocus Martis, Cerussa, Flos æris, vnde summa additio est.

Sciendum est etiam, post processum eiusmodi si dicto modo in liquorem reducitur, cũ succo de immaturis Acatiis permiscere. Ita nihil erit, quod potentius constringat, exsiccet, & ad fundamentum penetret.

Et hæc de sale, eiusq; viribus, correctionibus & additionibus, tradere commodum mihi visum est, quorum herbarii cæteri penitus ignari, nullam mentionem fecerunt, quia ipsimet ignorarunt artem, qua ex 4. gradu, 24. grad. producerent, & hinc demum 32. grad. educere. Vbi adeo potentes medicinæ sunt, ibi natura alacriter coincidit & cooperatur. Multi admodum anxie in conscribendis herbariis & naturalibus rebus laborarunt. Si tamen rem videas, intelliges ipsos non nisi audita consignasse, nec an vera, an falsa sint, compertum habuisse. His succedunt postea Neoterici & Moderni, & ex variis varia colligentes, libros inconditos consarcinant, de veritate interim & mendaciis parum solliciti. In eiusmodi talium auctorum libris, vbi non nisi hæc verba subinde inculcantur, Ille hoc inquit, Iste hoc expertus est &c. non possunt non mendacia multa reperiri. Quos si roges, Ecquis hoc tibi dixit, tandem descenditur ad moniales & Vetulas, quæ ex opinione sua talia commenti sunt. Qui librum conditurus est, non est vt fidat his, qui mere audita recenset. Fidat autem illis serio, qui ex Experiẽtia propria loquuntur. Hinc enim absunt nugæ, neniæ, vetularumq; somnia, quibus hactenus Scriptores illi nimis oscitanter acquieuerunt. Mod. reprehens. *Templum suum super arenam exstruunt. Ideo ẽt morbus qualibet ipsorum medicina potentior est. Hæc est illa inundatio, quæ templum ipsorum cum omni scientia abripit. Scriptorum huiusmodi iam plena quadam Lerna est. Abundant n. ad comportanda mendacia otio. Cumq; post fornacem talia agantur, parum illi curant, verum an falsum sit. Nomen & honorem sibi struere, hoc vnum satagunt. Et cum Mundus velit decipi: assumit illi vndecunq; ex Poetis & Rhetoribus fabulas, vt sic industrij videantur. Hæc illorum scriptitatio: qui nullius vsus & commodi est.*

DE CARDVO ANGELICO.

CArdui Angelici ea est operatio, & natura, vt instar Lunæ vires ab alio extrahat, & gestatori suo illas inferat. Iam sciendum est, quo modo id fiat naturaliter. Sic constituimus. Quicquid in lumine Naturæ Ars præstare potest: idem etiam præstare potest natura citra artem. Pone, artem posse medicinam viresque extrahere ex herbis, & illas homini *Cardui Angeli operatio similis Lunæ.*

impertire, sicut videmus id in medicina probari, vbi ex herbis petitæ vires homini ingeruntur ægroto. Iam vicissim hoc etiam natura potest, vt medicinam sumat ex aqua, terra, astris, eamq; in vnum corpus, herbam aut lapidem congerat. Sic quicquid vndecunque assumsit, porrigere id homini potest in herba aut semine. Hoc si vere & naturaliter fit: non in hoc id tantum fieri putabitis, sed statuetis multo mirabilius eadem fieri apparete, si ad fundamentum medicinæ & naturalium virtutum descendatur. Quid aqua facit? vni adimit: alteri dat. Non item ignis: qui omnia adimit, nihil dat. Sic medicinæ etiam quædam sunt, qui vni adimunt, & alteri addunt. Sic vires etiam sunt, quæ vni auferunt, nulli dant quicquam.

Dictum hoc Euangelicum est, *Auferte talentum ab eo, qui habet, & date ipsum non habenti, &c.* vt auferatur etiam id, quod non habet. Iam robur alicui auferre, ablatio valida est. Quod si vero alter robur, illud non vsurpat, sed perire & corrumpi sinit: fas vtique est, vt id ab eo auferatur, maxime cum adiuuare natura possit. Iam multa sunt, quæ auferunt, nemini tamen reddunt. Sunt etiam, quæ auferunt quidem, sed reddunt. Sunt nimirum, quæ hominem ratione sua spoliant, illumque ferum & insanum faciunt. Illa tamen ablata, nulli alii confertur. Sunt etiam, quæ sapientiam vni auferunt, & alteri illam reddunt. Hæc omnia initio apud Ægyptios valuerũt, qui per suos Gamaheos fortunam alii ademerunt, & eandem in fortunatum transdiderunt. Idem verum etiam est de victoria. Victoriæ enim nobilissimæ, quas Alexander Magnus, C. Iulius Cæsar duxerunt, non per inclinationem ad eosdem penetrarunt, sed aliis ademtæ, his collatæ fuerunt. Nec his tantum, sed & aliis multiplici ratione. Inuentores & præparatores huiusmodi Gamaheu fuerunt Magi. Nam & hæc scientiæ Magicæ species est.

Alexandri & Cæsaris victoria vnde.

Gamaheorum inuentores Magi.

Multa dici possent de Lapidibus natis, seu Gemaheis naturalibus, qui amorem & amicitiam, aut odium conciliant, gaudiumue, dolorem, victoriam, fortunam, infortunium, doctrinam aut inscitiam summis ac imis conferunt. Hic quicquid vni adimitur, id alteri datur, pro naturalis influxionis modo. Nam & hæc per naturalem Magicã præstari possunt. Omnes autem huiusmodi naturales & natiui Gamahei, discriminis caussa vocantur Angelici, qualis est cardo. Angelici autem vocantur, quia vires & robur suum aliis auferre possunt, quodq; ea operatio veluti Angelica in natura existit.

Gamahei Angelici.

Hoc Gemmarum genus hodie penitus obliteratum est & intercidit, vt iam nec maiores, nec minores suppetant. Quanquam iustum

sit,

sit, vt, quæ bona in malos vsus conuertuntur, remoueantur, sicut legimus de speciosa illa virgine seu muliere, quæ septē viris nupserat, omnibus ipsam propter venustatem ambientibus, quorum tamen omnium colla Diabolus fregit, & eosdem iugulauit. Itaque quod bonum, & nimis bonum est, iustius occultatur, quàm manifestatur: ideo comprimis, quia, quo diutius mundus viget, eo subinde nequior fit propter concurrentia offendicula ad absentiam timoris diuini.

Idem sentietis etiam de carduo Angelico, quod vires habeat, a naturali influxione prædestinatas. Hæc enim eius est prædestinatio definita. Nam si Deus singulariter aliquid per naturā operaturus est, quod metas Naturæ transcendat, & est peculiare secretum, aut Magnale: tunc id prædestinatio diuina est, vt id faciat ac operetur. Sic nonnulli etiam hominum, veluti quidam Prophetæ & Apostoli, &c. in prædestinatione ambularunt sibi definita, & insuper ad hoc a Deo supernaturaliter dotati fuerunt. Sic ergo prædestinatio non in omnibus est, sed in illis tantum, quæ Deus proponit. Quia Natura in suo robore prædestinati sunt, hiid facere possunt, vel omittere. Penes ipsos enim id stat, prout a Natura instigantur. Ita & hic in Carduo Angelico prædestinatio adest ex Natura a Deo tamen ordinata, vt sic necessario fiat, hoc est, vt vires taliter sese exserant. In irrationalibus enim herbis verbū nullum est, vt in hominibus, qui instar arundinis in vndis stat, vt illud Compelle intrare impleri omnino oporteat, hoc est, si Deus iam Apostolum eligit, vi eum necesse est ducat & trahat, quo is non vult. Si idem natura quoque vult, fiet. Si potentia illius Cōpella intrare, desit, ibi prædestinatio, nec a Deo, nec a Natura quicquam est, sed homo in luxum voluntatis abripitur, quod nulla herba aut radix facere solet aut potest. *Prædestinatio quid.*

Verum quidem est, multas complexiones exsistere, quibus nihil adimi queat: multas, quibus ipsarum vis facile auferri possit. Leonistis enim, & Capricornistis, & Scorpionistis ac Arietistis, virtus sua non facile adimitur, sed ceteris Rarius etiam Tauristis, maxime tamen & promptissime Lunæ augescente. Processus ac ordo ipsius effossionis hic describendus non est. Cum enim Humoristæ & ipsorum asseclæ horum Lectores futuri sint: quid iuuet, si ante ipsos margaritæ effundantur, in lutum calcandæ?

ADDITIONES THEOPHRASTI.

Qui hac radice uti velit, huic magno labore vis eius acquirenda est. . Nam sine magno labore nihil præstat. Vidi aliquando, virum quendam in Alsatia a Ruffisco in Sulz, per integrum milliare dolium vini, tres centenarios pendens, sibi im- *Usus Carduibus ...*

Historia de gigante [illegible] vini.

[illegible]stum b[illegible]sse & 12. viros alios vacuos assumsisse comites, quos anteuertendo ita [illegible] fatigatos faceret, ut pars cum ipso passu ambulare nō possent illi sed eneruati pone sequerentur, & posteris diebus toti infirmi decumberent. Ego, qui id videram, aliquandiu post præsumebam mihi, infirmos istos eodem modo iterum roborare. Statuebam ad illos viros robustos, cum debita radicum copia, ne quis defectus esset. Sed aliquoties frustra ludebam operam. Quo labores sunt grauiores, & maiores, eo plus radix iuuat, vt vna operantes & astantes eneruentur. Tempus saltem ac dies obseruetur, quo radix comparanda sit.

Sed & hoc verum est, quod nonnulli, laboribus validis operam dantes, clam & silenter homines sibi asciuerint, & tantum sibi robur comparauerint, vt Natura interna sese recolligens, motu violento expelleret Apostemata per lotium & sedes, insuper etiam vermes, vt integre postmodum valerent. Huiusmodi operationes multipliciter fiunt. Vnde illis, qui robusti sunt, & operis vacant, ad abditorum morborum probationē iure assumuntur. Virtus enim illa morbos omnes elidit. Vndeliquet satis roboris radicem illam conferre.

Sed & hic euenit, vt, si virtus vni extrahitur, ille, qui ipsam adipiscitur, eam imitetur. Si alter est crudelis, talis fiet etiam, qui suscepit. Si robore suo nequam est, talis fiet & alter. Si piger est, piger fiat & alter. In viri enim robore congenita quoque vis quadam latet, ita vt virtus & vis, velut & vires ac mores, ac materia & inclinatio cohæreant & sese comitentur.

DE CORALLIS.

Corallorū genera quę.

CORALLI rubei duplicis sunt generis, seu Naturę. Alia natura est eorū, qui obscure rubei subpurpurascunt aut seminigrescunt. Alia natura est eorum, qui nitide & splendide rubei exsistunt. Vt vero coloribus: ita & viribus dissident. Genus præterea etiam aliud est, pallidum, quod nullarum fere virium exsistit. Quo enim rubei coralli plus a rubedine decedunt, eo minus efficaces ac vtiles sunt.

Corallorū virtus.

De corallis experientia notauit, quod rubei, pellucidi & nitidi, integri coloris, ramosi & non detruncati in plenis viribus versentur. Vbi autem rimæ gliscunt, ibi virtus perfecta non adest. Multum etiā virium perdunt, si detruncentur. Sicut arbor, cuius aliquot rami detruncantur, tanto pauciores fructus profert: ita tantum etiam decedit corallis mutilatis, tam purpureis, quam splendidis & rubris. Latina appellatione corallos nitentes voco corallos Rutilantes; purpureos, his diuersos, voco corallos caliginosos.

Coralli qui optimi

Porro coralli Rutilantes amœni sunt & delectabiles. Caliginosi contra inamœni & aspectus iniucūdi. Qui ergo corallos gestare satagit, siue iunior siue senior sit, is vitet caliginosos, amet rutilantes. Quo enim

inter-

interuallo distant gaudium & mœror, risus & ploratus: eadem etiam duo hæc corallorum genera. Sedulo ergo opera danda, vt rutilantes sumantur, spretis caliginosis, idque propter insignem differentiam: qua dissident. Suscitaturus enim gaudium in alicuius infirmi animo, si caliginosos sumas, morbum & animi tristitiam potius augebis.

De rutilantium corallorum virtute hoc primum tenendum est, quod prosint ad imaginationes, phantasmata, Spectra, Melácholiam, &c. Hic ergo iam explicandum est, quidnam phantasia, phantasmata, spectrum, melancholia sit, vt morborum discrimen aliquod sciatis propter vsum corallorum, quorum alii aliis morbis sua natura subueniunt. *Coralli quibus malis aduersentur.*

PHANTASIA est, quãdo homo sic citra caussam, suomet instinctu multa cogitat & laborat in scientiis, sapientia, industria, & doctrina, &c. Ista autem quia promta non habet, prout expetit: nam cogitationes, & animum intendit fatigatq; quo modo, quod vult, ad sensum suum dirigere aut cogere possit. Ad hoc rutilantes coralli ei multum conferunt, dum nihil impuritatis ei instillari patiuntur, aut a Diabolo, aut ceteris, qui hominem in sua phantasia seducere possent. Caliginosi autem ad contrarium ipsum promouent, nempe ad Phantasiæ seductionem. *Phantasia quid.* *Corallorũ rutilantiũ & caliginosorum operatio est contraria.*

PHANTASMATA sunt spiritus nocturni, a natura procedentes, qui aliquid humani intellectus habent, & hominẽ quærunt, cum cõprimis, qui ipsis coniungitur. Hi multiplices sunt, boni & mali, non tamen visibiliter, & tamen hominum amantes, ac instar canum cum ipsis conuersantes. Penes ipsos tamen nihil quærendum est, cum nudi & inanes sint spiritus, hominẽ grauaturi & molestaturi. Hi rubeos corallos fugiunt, vt canis baculum. Ad caliginosos autem confluunt & congregantur. Sunt instar incuborum aut succuborum, qui ex phantasia gignuntur. *Phantasmata qd.*

SPECTRVM, sunt visiones, quæ prodeunt ex Astrali corpore hominum mortuorum. Homo enim corpus duplex habet, vnum ex Elementis, alterum ex firmamento. Elementale moritur, & in terra putrescit, vbi sepultum est. Alter obuolitat in aere, supra terram. Huiusmodi corpora Ætherea hominis defuncti si apparent, spectra sunt. Hi corallos rutilantes fugiunt, ad caliginosos autem alliciuntur. *Spectra quid.*

MELANCHOLIA est morbus, hominem inuadens, vt nolens volens euadat tristis, omnium pertæsus, lentus, variisque speculationibus abripiatur ad mœrorem & ploratum, &c. Melancholia hæc fugatur corallis rubris, accersitur & intenditur caliginosis. *Melancholia quid.*

Hæc pro noscenda corallorũ differentia vobis explicare visum est. Quã vt melius intelligeretis, quatuor visiones exempli loco vobis proponere volui.

ADDITIONES CAVSSARVM THEOPHRASTI.

Iam vobis etiam expedienda caussæ sunt virtutum & operationũ corallinarum. Multis enim hæc non naturalia, sed superstitiosa videri possent. Caussa autem hæc est. Quatuor prædicti morbi omnes ex natura oriuntur, non contra naturam a Diabolo aut Spectris, &c. Iam si naturales sunt, velut Astronomia & compositio humana, & putrefactio Microcosmi docent: Natura etiam ad omnia ea, quæ naturalia sunt, aut a natura descendunt, suum Secretum & Mysterium paratum habet. Et contra dicta quatuor ex naturalibus secretis vnum sunt Coralli: quorum præterea alia quoque sunt. Sic natura est aduersus naturam, hoc est, contra naturam cum natura. Rutilantes enim quod fugant, id caliginosi retinent: idque omne fit ex virtutibus naturalibus, a natura.

Plura de Corallis & ipsorum viribus.

Coralli tempestates arcent. Arcent illi tempestates graues, fulguris, fulminis, grandinis. Si debito modo & loco adhibeantur, a tempestatibus sæuioribus, noxæ nihil manat.

ADDITIO NATVRALIS THEOPHRASTI.

Si intellectu nostro aduersus pluuiam tectum, aduersus hyemem hypocaustum, aduersus Solem vmbraculum facere possumus, vt ne lædamur: poterit & natura præstare hoc, vt ne citra tectũ tempestas, &c. quoquo modo noxam inferre queat. Si talem in cœlo ciere tempestatem natura potest: cõtra eandem poterit etiam struere præsidium. Exempli gratia. Potest producere morbos: potest etiam contra illos facere medicinas. Sic cuilibet rei naturali suum creatum est contrarium quod resistat. Hoc ergo fine Deus creauit illum, qui hæc intelligit, & vna creauit etiam cetera ex terra.

Vlterius.

Coralli arcent monstra. Expellunt etiam feram monstra. Monstrum est, quod cœlum excludit contra ordinẽ naturæ. Sic si excludit sperma, ex eo fit monstrum, hoc est, animal, quod in numero creatorum non consistit. Huiusmodi monstra homini præcipue aduersantur, & varie pro spiritibus, pro Diabolis, & similibus habentur, ideo, quia non ex naturali, sed contrario ordine progenita sunt. Huiusmodi monstra corallis fugantur.

ADDITIO THEOPHRASTI.

Caussa hæc est, quia etsi ĩn natura sunt, & ex natura prodierunt, natura tamen cõtrariantur. Natura ergo a Deo præsidium accepit in ipsa quoque natura, ordine naturali proueniens. Præsidium id, quod contra naturam a natura productum est, expellit. Huius generis sunt monstra, de quibus in de Generat. rerum & monstrorum plura traduntur, hic non repetenda.

Vlterius.

Coralli hi si deponantur, gestentur, aut inuoluantur loco idoneo, arcent Diabolos seu Spiritus, homines obsidere volentes, quorum apud homines multi sunt, inuisibiliter, qui hominem, etiam tale non cogitantem, ex sese mentire, decipere, &c. docent. Huiusmodi spiritus arcentur ab illis, apud quos versantur, vna cum dolis, dictis & mendaciis. *Coralli fugant Diabolum.*

THEOPHRASTVS.

Et causa haec est. Quo pacto Diabolus fugit Solem, quem ferre non potest, quia diem seu lucem odit, amat autem tenebras: ita fugit etiam corallos: ideo, quia hos Deus singulariter prae ceteris crescentibus dotauit, non secus ac Solem stellis ceteris omnibus praetulit. Sub omnibus stellis versari potest Diabolus: secus autem sub Sole. Ita nec versari cum Corallis potest. Coralli enim rutilantes secretis suis aequipollent Soli, caliginosi Lunae. Apud caliginosos manet Diabolus, velut & apud Lunam.

Vlterius.

Vbi sunt coralli, ibi multiplicantur fructus in campo, agris, hortis.

THEOPHRASTVS.

IN corallis etiam hoc Mysterium & Secretum conditur, vt agros custodiant ab auibus, aut vermibus & insectis, agris nocentibus, velut & ab aliis spectris, agris nociuis & damnosis. His inquam omnibus coralli aduersantur, & ea abigunt. Itaque agrum augent fructibus. Fruges enim valde laeduntur a spiritibus nocturnis seu corporibus sydereis. *Coralli agros custodiunt.*

ALIA ADDITIO THEOPHRASTI.

Forma corallina prout per se est, ex caudice noscitur. Venter & dorsum per se satis signata sunt. Hinc patet, dextram & sinistram partem initio cognoscendam: velut & eodem modo gestandā esse. Si forma illa reperiri non potest: ibidem quoque defectus aliquis est in viribus & virtutibus, corallo debitis. Totum enim hominem formant, adeo, vt non corpus tantum forma, sed omnis insuper corporis numerus vna cum neruis & arteriis reperiatur. Quo plures rami, eo meliores. Dorsum pone, venter ante sit, vt conueniat cum corpore gestantis. *Corallorū forma qua lis.*

Virtus de Corallis.

Prosunt grauidis & puerperis, quia plures casus & symptomata, plures tentationes & moerores patiuntur foeminae viris. Hinc Corallis foeminae carere non debent, sed easdem lucentissimos & pulcerrimos cingere. *Coralli grauidis vtiles.*

ADDITIO THEOPHRASTI.

PErgam differere ad vos de corallorum natura. Manifestum est, quod Diabolus obsidere soleat homines. Multo magis idem obsidebit pecora, canes, porcos, aues,

quibus homo singulariter oblectatur. Sic etiam obsidet pruinam, tempestates, fulmen, grandinem, & alia plura. Cum ergo natura ab immundis spiritibus obsideatur: sequitur iam inde, naturam quoque per suas ipsius vires sese liberare iterum posse: non quidem per se ipsum, nec per vires proprias, sed per suum simile, quod a Deo in eius roborationem conditum est. Vt remedium datur contra morbum: sic remediũ etiam suum natura datum est contra malignos spiritus. Sine intermissione ergo coralli vsurpandi sunt, quia instar medicinæ ex terra promtæ, cõtra omnes morbos prosunt.

Plura de viribus Corallorum:

Coralli curant fluxus vteri & alui. Sistunt omnes fluxiones matricis, tam rubras, quam albas, easque ad essentiam naturalem reducunt.

Similiter etiam fluxus omnes ventris, dysenteriã, lienteriam, &c. tam in iunioribus, quam adultis.

Facilitant partum. Commodant etiam in puerperio, vt feliciter, & cum valetudine fœtus edantur.

Lætitiam gignunt. Præterea bonas, lætas & faciles complexiones ingenerant, & ruditatem naturæ omnem in animis attemperant.

Hæmorrhoides sistũt. Porro sistunt etiam sanguinem venarum, narium, vulnerum, hæmorrhoidum.

Epilepsiã curant. Curant etiam caducum, rectificando Naturam, vt ne ægri cadant: qua ratione etiam tam iuniorum quam virorum mediæ ætatis, tanquam principale quoddam, epilepsiam tollunt.

ADDITIO THEOPHRASTI.

Correctionem quali coralli admittant. *Porro de correctione notate, me hoc loco formam Esse specificati nullo modo corrigere velle aut posse. Quicquid n. in suum terminum Deus posuit, & ad suũ gradum prædestinauit, id nemo vel exaltare vel humiliare potest. Deinceps aũt, quod est in forma Esse Essentificati, secundum id, quod mihi licet, correctionem & additionem in corallis ponam. Mirabilia enim sunt ipsorum Mysteria, Arcana, Magnalia & Secreta. Qua de caussa correctionem & additionem omittere non possum. Nec vero ceterorum scriptorum, qui de illis quoque commentati sunt, exemplo & more ieiune percurram. Illorum namque scripta similia sunt statuæ vel imagini, quam pingit pictor, & tamen cuius sit, ignorat.*

Ceterum iam ab initio is Philosophorũ omnium mos fuit, vt bonum a malo separaretur, & purum ab impuro disgregaretur, hæ. res omnes mori debent: Soli animæ manendum est. Si ergo manendũ animæ & putrescendũ corpori est: iam constat ante, quod, nisi semen putrescat, fructus nullos proferat. Porro putredo solius corporis est. Bonum, Essentia & anima putrescunt minime: sed hæc a putredine excipienda sunt. Exceptione facta, iam margarita per se sola præsto est, in qua vires omnes

colloca-

collocata sunt. Idem etiam similiter de corallis iudicandum est. Nempe si margarita ab illis extrahitur residentia magna remanet. Margarita enim semper exiguũ quid est, respectu eius, quod inutile est. Sciendũ ergo, margaritã ex corallis virtutem eam exserere, vt omnes fœminarum vitiosos fluxus, absque vllo totius corporis damno præcidat. Alias enim si fœminarum eiusmodi profluuia loco vno sistantur, alio loco oriuntur deteriora. Hic vero idem non accidit. Ea enim sanatio exquisita & integerrima est, id procurans, vt nihil inde detrimenti sequatur. Et remedio illi nusquam similis thesaurus reperiri possit. Idem præstat etiam in fluxibus alui, qualescunque sunt, vel vndecunq; oriantur. Qui etsi quidem extremi gradus essent, corrigerentur tamen, & ad statum meliorem perducerentur.

Corallorũ margarita quã a præstantia.

Dotes tam excellentes Deus margaritæ indidit, viribus omnifariis, prout eas sua serie recensuimus, insignes. Assumti intro sanguinem vndecunque manantem in corpore sistunt. Si cum decem vel quindecim guttis sumantur, Epilepsias omnes tollunt, modo admirando in fœminis, pueris, & viris. Qui bibit de illis quinque cõtinuis septimanis, is a caduco liberatur.

Porro non inficior, hic quoque fieri posse Additionem, videlicet cum secreto carniolæ, vt fiat præstantius. Potest etiam addi vitrum Martis in forma liquida. Additio prima fit propter ea, quæ sisti debent. Secunda propter caducum & Epilepsiam. Possunt etiam in circulatorio rectificari, non autem in eo, de quo Artista loquitur, qui se Alchimistam esse putat quidem, sed merus tamen nugator est.

DE VIRIBVS MAGNETIS.

Additio Theophrasti.

PRimum in genere cõmonefaciendi istis, quod in Magnete vis quædam attractrix condita sit, quæ admiranda ratione vltra captum naturalem ferrum, chalybem & alia attrahat. Iam cum Magnetis hæc operatio omnium oculis euidens & exposita sit Medicis: cur illi non expenderunt secum, an Magnes non etiam ad alias necessitates adhiberi possit, vel minus? Hanc enim experientiam ceteri Medici vniuersi neglexerunt, soli quæstui culinari inhiantes: quod tamen prætextu honesto nullo palliare possunt, ideo, quod, cum tam præstans subiectum præ manibus haberent, & eius operationem suismet oculis liquido viderẽt, in eo tamẽn cognoscendo & experiendo tam somnolentos & torpidos sese præstiterint. Etsi vniuersas quidem Magnetis virtutes, quas descripserunt veteres, huc congeram: nihil quicquam tamen magni scripsero. Qui de Magnete scripturus est, huic opus est, vt additionem & correctionem proferat. Sic a tergo mihi illi vniuersi stabunt.

Magnes attrahit ferrũ, &c.

Medic. vecordes.

Sæpius ad nauseam mihi pediculosi illi Doctores & Pharmacopœi ingeminant, quod scriptorum veterum auctoritatem ratam habe-

re recusem. Sed cur imiter inexpertos? Videte enim, de solo Magnete quicquid scribunt, nihil est. Iam contra videte, qualianam ego scribam, & cum illorum scriptis eadem iusta lance trutinate. Et nisi mihi ipsi ad Experientiam ductor fuissem, per illos vtique veteres totus cœcus & exoculatus in Medicina mansissem. Interim qui maiora & penitiora quæro, ob id reprehendendus minime sum, quod desertionē ab ipsis facio. Huc me experientia adigit, vt hanc, non illos sequar. Et prolixitatem hanc meam præsentem quæso nemo ægre ferat. Nam fateor, hæc quidem ad Magnetis descriptionem nondum facere, admonitionem tamen eiusmodi præmitti, visum mihi commodum fuit.

Philosophus rustici sublimiora discere debet. Narrant Scriptores veteres, Magnetem attrahere ferrū, &c. Hoc per se verum cum sit, nullo scriptore opus habuit, cum quiuis etiam barbarus id videat. Iam quæro, an sufficiat tradere id, quod agrestis quiuis videt, an vero non opus sit etiam illa, quæ rusticus non videt addi? Id vt fiat, fas omnino ac æquum mihi videtur: nec tam somnolento pede hæc via terenda est. Pudenda ea Philosophia est, quæ plus non affert rustico. *Magnes quid.* Ego ex experientia, rerum omnium magistra, vna cum ipsius Theorica ex experientia manante, affirmo, Magnetem esse lapidem, cui insit vis attractrix ferri & chalybis, prout in propatulo est: cui adde vim attractricem omnium materialium totius corporis morborum. Prisci Humoristæ multa de quatuor Humoribus nugati, turpes in medicinam errores inuexerunt. Ego contra assero, quod secundum Planetas morborum cognitio, quam secundum Humores multo expeditior sit. *Magnes morbos materiales attrahit.* Interim cum illi, antiquam cantilenam pergant canere, nonnisi Humores crepant. Demonstrat id Experientia, Magnetem ad se materiales morbos omnes trahere, a loco scilicet suo ad alienum, vna cum coniunctis illis excrementis. *Morbus materialis qui sit.* Iam explicandum vobis est, quidnam materiales morbi sint. Hi nimirum sunt illi, quos Magnes demonstrat, dum illos instar ferri & chalybis attrahit. Ceterum illius classis morbi hi sunt: Fluxus omnes mulierum, qualescunq; sint: profluuia omnia ventris: item morbus quiuis, qui a centro suo in circulum dilatabilis, in centrum reduci potest: item omnis diuersio fluxuū, qui a radice in ramos effundi fuerunt, vt in radice contineantur. Hæ iam sunt virtutes, quas Magneti assigno, nihil faciens ceterorum scriptorum nugas, siue illi recentes siue veteres sint.

Magnes morbos certo in ponendus. Sed vt institutum meum vrgens, vbinam Magnes iacere debeat, explicem: hoc saltem a me admonendi estis, vt ponatis illum super centrum, ex quo morbi egrediuntur. Demus exemplum. Si menstruum, si profluuium vel album, vel rubrum infestet, ponēdus is est in centrum,

trum, hoc est super primas radices, vbi initium est. Ita desinet. Si Diarrhœa sit, iterum imponatur centro, vbi diarrhœa incipit. Sic alui fluor sistetur. Similiter & in ceteris morbis, per vniuersum corpus sese diffundentibus, vltra quam centrum comprehendit, cētro illorum rursus imponi debet. Sic extra locum eum illi non efferentur. Per diuersionem & attractionem eiusmodi sistūtur excrementa, & superfluitates cohibentur in suo loco, vnde postea facile elici possunt per naturale Emunctorium vi debitæ medicinę pollente ita necessitate, coadiuuante vera digestione. Etsi enim fluxus quidem sistatur, æger tamen ob id nondum conualuit. Hoc tamen ibi commodi est quod in suo loco digestio perfectior fieri, & maturior effluere citra cruditatem possit. Sic etiam in colica cauetur, vt ne contractura sequatur. Ibi namq; materia peccans conseruatur in suo loco, in quo etiam digeritur, & decēti naturam ordine matura expellitur, qua tempestiua expulsione colica quoq; & contractura simul educuntur.

Huc summam omnem confero, quod nullus mihi in omni medicina videatur thesaurus extare pretiosior, quam vt morbus in suo centro cohibeatur ita, vt ne illud egrediatur: & postea vt Medicus peritus sit illum in suo centro digerendi & maturandi. Hoc facto, morbus naturaliter & non præternaturaliter exire potest, siue bonus siue malus sit. Immaturum autem effluere sinere morbum velut in profluuiis & Dysenteria fit, &c. id omnibus dedecori Medicis est, quod morbos nesciant sistere in suo loco, & ibidem eos maturare, & maturatos, non crudos & impræparatos expellere. Ea tamen imperitia omnibus Medicis familiaris est, quod nec cohibere, nec digerere possint: quorum vna hæc ars est, in alia parte salutem, in alia interitum procurare. Notandum præterea, eodem modo etiam hydropem in loco cohiberi ibidem digeri, & naturaliter expelli. Et licet alii quoq; in hydropisi modi sint: alius tamen fit per naturam Magnetis, alius per naturam hydropisis: vt verum maneat, medicamenta multa pro vno morbo prostare, etsi vnum ab alio diuersum sit. Inspiciendum ergo, quid natura, & quomodo id præstare velit possitue. Ex hoc non in morbis corporis tantum, sed etiam in ceteris chirurgicis obseruandum est. Per Magnetem enim hernia cohibetur in suo loco, & exitus sanatur. Sic per eundem vlcera antiqua & manantia retro ad locum suum trahuntur, & tandem per genuinum emunctorium matura non cruda educuntur. Basis ergo rei omnis in hoc consistit, quod per Magnetem res in suo loco cohibeatur. Postea adduntur coadiuuamenta, quæ in loco operantur, quæ operari debent.

Morborum fluxilium sumenda curatio qua.

Peculiares ordinationes in quolibet seorsim morbo per Magnetem D. Theophrasti.

Magnes & attrahit & expellit. Magnes dorsum habet & ventrem.

VT verum adhibendi Magnetis vsum calleatis: omnium primo tenete, ipsum ventrem & dorsum habere, cum ad se attrahendi, tum a se expellendi. Hinc iam primo digrediemur ad sermonem de profluuiis fœminarũ, quę in suo loco cohibẽda sunt. Hinc processus oritur, vt dorsum in fine lineæ, & venter in eiusdem initio collocetur, vtraq; parte cum suis cauitatibus contra se mutuo formatis. Et non in profluuiis tantum Menstruorum rubeis albi sue, verum etiam in omnibus aliis profluuiis ventris, quomodolibet contingentibus, processus is seruandus est. Hoc modo vtraque profluuia in suo cẽtro cohibentur. Postea vsurpanda sunt Morborum Maturatiua & Digestiua. Sic in stomacho, nihil coquente, sed cibos crudos emittente, si tamdiu in stomacho retinentur, donec ad iustam digestionem illum reducas: sic demum secessus fiet naturalis. Naturale cohiberi nõ potest, sed tãtum præternaturale, donec naturale fiat. Idem faciendũ est etiam in matrice, eo fine, vt omnia ad perfectionem naturalis suæ decoctionis redigantur, ac demum ordine naturali secedant.

Pro his ergo Additionem talem notate. Pro stomacho & intestinis assumantur idonea ad digestionem remedia, velut & ad vterum. Hæc loco hoc tradi non debent, cum alias abunde satis vobis cognita sint.

Vteri suffoc. per Magnetem cura.

Similiter & in suffocatione vteri, ab eo loco, ad quem tendit, vterus deorsum trahendus est, nimirum per ventrem, qui hoc loco sursum spectare debet, ponique inferius, & dorsum superius. Sic vterus in suo Centro manebit, nec ascendet. Hoc modo ipso in centrum reducto, postea conuenientia matricis medicamina adhibenda sunt, velut *Mica nigra, Corallorum perlæ*, & his similia alia. Ita effectus cessabit, & cura perfecta erit.

Caducus vt per Magnetem curetur.

Idem similiter etiam sciendum est de caduco, hoc est, de omnibus speciebus Epilentiæ, vndenam moueatur ac surgat, prout semper ad capitis verticem contendit, Ibi venter infime, dorsum summe ponatur, & deorsum trahatur. Et non vnico saltem loco, sed inferius in omnibus hominis locustis ventres 4. modis collocentur. Vnicum vero dorsum tantum contra illas quatuor ponatur. Hoc modo morbus a capite ad centrum retrahetur. Sequitur postea additio, vt Triagum matum adhibeatur, externe in via ad confortandum. Deinde propinetur Esse Essentificatum, & cordis confortatiua. Sic nimirum vos Medici minime Medici sciatis, hoc modo omnem caducũ tolli senum ac iuuenum. Paragraphus

autem

autem præsens plus vtilitatis continet, quam illa omnia, quæ Humoristæ a primo ad vltimum omni seculo aut scripserunt, aut in suis Academiis docuerunt. Quod si honestatis & doctrinæ potius, quam quæstus culinaris studiosi fuissent: solum Magnetem aggressi plus effecissent, quam vniuersi illi Academiarum nugatores. Magnetis autem satis habet natio Germanica. Nihilominus tamen ipsi transmarina sectantur, & quæ ante fores nata habent, negligunt. Sic fit, vt nec illa, nec hæc norint: quod inanis ipsarum garritus prodit.

Idem modus facit etiam pro tollendo spasmo. Eo ad centrum suum diuerso, tandem inunctio fiat cum oleo salis. In tetano etiam cum dorso Magnetis procedendum est. Prægnantium autem spasmo hæc medicina comprimis conferens est.

Veteres Medici vna cum suis complicibus, multa quidem de defluxionum, in oculos, aures, os, nares, aut exteriora membra decumbentium, & sibi ipsis emunctoria & exitum per fistulas, foramina, vlcera, &c. molientium diuersione blaterarunt: quorum tamen vniuersum consilium vix farcimine dignum est. Fundamentum enim verum ad centrum diuertendi nec astigerunt, nec docuerunt, solis nimirum clysteribus, & purgationibus vacantes. Remedium autem fluxiones diuertendi palmariũ est Magnes. Si pro loci conditione, dorsum centro, & postea venter centro obuertatur: tunc fluxio omnis, vbicunq; in parato emunctorio sit, ad centrum suum reuertitur. Ea postmodum est in centro rectificanda, digerenda, & maturãda in loco, & a maturatione tandem ex centro expellenda. Itaq; quid vos erronei Medici agatis, iam videte tandem. Fluxiones studetis deriuare crudas, non maturatas: cum tamen fluxio nulla diuersione in locum alium agatur, nisi in Loco nato prius maturata probe sit, æstimate iam vero, quomodo in Locum natum illam deducere possitis.

Med. reprehens.

Magnes deriuandarũ fluxionum remedium palmarium.

An purgando? Id quidem impossibile est. Vlterius, quam ad podicem, eam minime deduceretis. Per podicem eam exigetis, & quidem crudam adhuc immaturamq; existentem, quo facto quidem morbos augetis. Additio ergo est, vt si fluxio in Loco nato hæreat, ibi maturetur, & naturæ eiicienda inde committatur. Maturatio hæc fit per *Esse Essentificatum* de Lapidibus vini, pro ratione præparationis in lumine experto traditæ. Hoc modo etiam sananda sunt crura vlcerosa, & cancer, & fistulæ, ac similes alii. Excipitur tamen *Noli me tãgere & Tentigo praua*, quocunque corporis loco sint.

Similiter etiam de sistendo sanguine notate. Vndecunque is manat, centrum semper illius exitus cõsiderandum est. Postea venter diri-

gatur ad retrahendam fluxionem, & dorsum ad eandem reprimendam. Sequuntur hæc Additiones, vt potiones administrentur, quibus sanguis ad suum centrum reducatur, & furorem ac ebullitionem deponat. Si enim ille instar aquæ in olla ebullientis, refrigeretur, malū cessat. Huc faciunt secūdum meum processum aquæ Cordiales. Alius sua experimenta vsurpet. Cuilibet liberum est conueniens suum adhibere. Qualis enim ille est Medicus, qui plane nullam experientiam habet? cuius ars omnis in hoc consistit, vt depingat iam in aliis libris picta, & ficta? Idem processus etiam in hæmorrhoidibus tenendus. Absq; eo enim, & maturatione ac infrigidatione, perfecta cura nulla est.

Et hæc de Magnete commentari placuit, ex fundamento eo, quod Natura ipsa docet ac demonstrat. Quæ cum seipsam & suas operationes euidenter exhibeat: cur illis, quibus facultas commendata Medica est, non licitum sit penitius in Experientiam intrare? Vbi enim definit Philosophus, ibi incipit Medicus. An nō verus est Philosophus id, quod Magnes ipse indicat: Eo cognito, an non Medicum porro inquirere deceat? Natura producit arborem. Ea producta, vt Philosophus ipsa cessat, quid fit? quid sequitur? Tignarius. Vbi natura definit, ibi incipit tignarius. Is iam ex arbore facit domum, velut arcularius cistam, tornarius cyathum, sculptor imaginem. Idem facere etiam debet Medicus, hoc exemplum imitando, & latius rem secundum demonstrationem naturæ extendendo, vt eius ductum ipse sequatur. Nam vt eadem arbor ad multa, non ad vnum tantum bona est: ita & Medicina vna. Quare ad multos morbos extendenda est.

Nec vero in iam comprehensis saltem morbis Magnes vtilis est: sed idem contrahit etiam rupturas, & eas mirabiliter in omnibus ætatibus sanat, & extrahit Ictericiam, ac retrahit Hydropem cum additionibus decentibus, de quibus plura hic verba facere, nimis prolixum foret: maxime, cum omnis processus sit seu consistat in attrahendo, repellendo, in loco d gerendo, & rupturam in Didymo &c. consolidando. Hæc ex practica clarius discuntur, nec opus est, vt imperitis præmansus ille cibus in os ingeratur.

DE NATVRALIBVS REBVS

D. THEOPHRASTI HOHENHEMII

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

De Terpenthina.

De

DE Terpentinæ proprietate commentari, primum hac de caussa mihi æquum visum est, quia id crescens arbores Germaniæ ceteras omnes singulariter superat. Sicut n. Balsamus suæ regionis arbores ceteras omnes euincit: ita Terebinthus arbores reliquas Germaniæ. Ceterum in virtutis & ortus eius descriptione primum vtemur exemplo. Vt crescentia varia ac diuersa ex terra enasci videtis, quodlibet sua forma & colore distincto: ita sua peculiaris forma, suus ortus etiam cuilibet est. Præterea quodlibet etiam crescens fructus suos, qui in commodum hominis cessuri sunt, in peculiari substantia profert & exhibet. Sic lactifera animalia, lacte homini suos fructus, ad quos creati sunt, largiuntur. Sic arbores pyris & pomis, &c. suos fructus erogant. Sic Larix bonum suum, quod in gratiam hominis profert, resinæ specie, exhibet. Iam vero resinæ in arbore eadem est generatio, quæ est lactis in vacca, secundum cuiuslibet conditionem, naturam, & complexionem. Vacca id sumit ex terra: sic etiam Larix: nos autem dotem illam a larice sumimus. Vt apis mel legit ex floribus ex quorum succo illud conficiunt: ita nos mel petimus ab apibus. Ita de necessitatibus miro consilio Deus prouidit homini per naturam, in qua summa & exquisitissima scientia latet, cum qua comparari cum omnibus suis artibus homo ne tantillum quidem posset.

De Generatione Terpentinæ dixi, eam conuenire cum generatione Lactis. Vt ex lacte, vaccæ ademto, multa fiunt: ita in varias etiam species Terpentina aptatur. Attendite. Primum lactis principium, hoc est, primum semen, est in terra, & super terram enascitur, & de terra ab animalibus editur, & in animalibus vltimam suam essentiam adipiscitur, & fit lac. Sic & Terpentina in terra semen est, ex terra propulsa in eum locum, in quo larices stant. Ibi enim prædestinatio præsens, constitutam concordationem facit, vt duo illa, quæ coniungenda sunt, per ordinationem naturalem conueniant. Et tunc in arbore præsto est virtus attractiua, loco vteri, quærens id in stomacho, in quo præparatur in Terpentinam. Itaque ex stomacho illud effundit in vterū ventris, in quo omnis suæ essentiæ perfectionem adipiscitur. Præterea in hac etiam generatione notate, arborum genera duo esse: Masculum & Fœmineam. Ex masculæ sunt, ex quibus nihil exundat, sed omne in substantiam propriam conuertitur. Talis est Buxus, &c. Fœminæ sunt illæ, quæ hominibus necessaria promunt, citra suæ substantiæ læsionem, vt Larix & aliæ similes.

Terpentinæ & lactis collatio.

Arbores sunt duplices. Masculæ quæ. Fœmineæ quæ.

Hoc vero inter arbores masculas & fœminas discrimen est secundum substantiam & naturam propriam, quod est inter carnem vaccæ & tauri

caro vna & eadem est: minus tamen est in carne vaccæ, plus in carne tauri, quoad Essentiam carnalem.

Larix gaudet montanis.

Laricis ea natura & proprietas est, vt locis incultis ac asperis montanis gaudeat. Sicut enim domestica & agrestia animalia, ita & domesticæ ac agrestes arbores a Deo conditæ sunt. Vtrobique eadem est differentia, respectus idem. Quod si larix quidem in domestica loca transplantetur: discrimen tamen aliud non adipiscetur, ac si ex montibus dama sumta includatur in hortum. Et tamen Terpentina adhuc grauius damnum accipit. Si enim ex loco natiuo transfertur, amouetur a lacte genuino, & lac nouum asciscit, quo essentia eius non æquæ ac a lacte materno conseruatur. Videtis sane, quo discrimine distent terra culta & inculta, etiam iudicio oculorum. Idem etiam discrimen est terpentinæ feræ & domesticæ. Fera in nulla bona terra enascitur: domestica enascitur in terra bona. Et licet quidem ex montanis transplantetur in plana: Spoliatur tamen sublimibus auris, & concipit aerem infimum, qui eius naturæ admodum aduersatur. Itaque propter alias etiam caussas transplantatio cōcedi minime potest. Inter eas palmaria hęc est, quod influentia Terpentinæ a sublimi cœlo in elatos montes, & non in subiectam planitiem decidat. Iam nisi quotidiana Influentia quotidie nutriat ciberque, iustum & conuenientem suum gradum nihil assequitur. Et cum Influentia transplantari non possit e sublimitate in inferiora: sciendum omnibus, comprimis Medicis est, quod quodlibet crescens sub sua influentia sumi debeat, eo loco, quo natura ipsa illud plantauit.

Laricis transplantatio cur noxia.

In transplantata quidem Terpentina virtutes & species omnes ęque ac in vera ac genuina existunt, sed tamen cum gradu imperfecto. Itaque exemplum hoc notate. Vulgus ait, Lupum piscem in hac aqua, quam in alia meliorem fieri. Nam optimi quique, si in certas aquas conijciantur, illarum saporem acquirunt, & peiores fiunt. Qui in mollibus educantur aquis, multum differunt ab illis, qui alūtur in aquis durioribus. Quæ aquæ: eadem & terra ratio est: Itaq; eandem quoq; transplantationis rationem esse oportet. Sciendum a. & hoc est, quod sua ętas, suum senium insit Terpentinæ. Quo fit antiquior: eo infirmior. Prima eius ętas ad annum extenditur 60. Ad 60. duplicatum ætas eius media excurrit. Post 60. triplicatum senium eius incipit. Si senescit, concordantia naturalis sese mutuo vnire amplius non potest. Nec enim impressiones spirituales cum corporibus terrestribus coniungi queunt. Hęc omnia eo fine adduco, vt non de larice saltem intelligantur, sed & de ceteris generibus omnibus cum illa conuenientibus. Nec de eo saltem loquor, quod oculi vident

Terebinthina ætas quid sit.

vident, sed de isto, quod est animus & anima, vt suum ipsi præsidium sit, & cum virtutibus suis seruentur. Hac de caussa planius ista elocutus sum vt hoc loco virtus intelligatur, per quam morbus quilibet sanatur.

Terpentina est verus Balsamus.

Porro autem & hoc scire conuenit, quod de Terebintho seorsim potius, quam de ceteris scribendum sit. Est n. verus & genuinus Balsamus, ac pro Balsamo omnino habendus, eiusdem naturę ac bonitatis cũ transmarino aut Indiano. Balsamus Indicus quidem, etsi, quatenus Balsamus est, nonnullis aliis quoque dotibus exornatus sit: attamen & Terebinthi Balsamus, præterquam quod Balsamus est, peculiaribus quoq; nonnullis dotibus locupletatus est. Balsamus a. est id, quod corpora nõ sinit putrescere, sicut duo hi balsami docent. De Balsamo Germanico notate: quod si corpora eo condiantur & præparentur, nunquam putrescant, hoc tamen obseruato, vt in debita hora excipiatur & colligatur. Vim enim illam possidet ex influentia cœlesti: vt omnino poscat idoneo tempore incidi, & debito ordine conseruari.

Balsamus praeseruat a putredine.

Obseruandum etiam est, multa Ethnicorum, velut & præcipue Romanorum sepulcra inuenta & aperta fuisse, in quibus condita erant cadauera Balsamo præparata, in loculis Alabastrinis aut Marmoreis. Is Balsamus pro Indiano habitus fuit, sed falso. Nam ipsa probatio & examinatio instituta docuit, fuisse Terpentinam. Iam veræ Terpentinæ nomen duplex est. Si secundum influentiam Balsamæam colligitur, *Balsamus* vocatur, & non Terpentina. Si vero in Signis aliis sumatur: tunc Terpentina vocatur. Nam modis omnibus expendendum vobis est exemplum, quod iam affero. Res crescens quælibet a natura, vt lignum Balsameum in se naturam continet. Id lignum si in Signis Balsameis deiiciatur, diuturno tempore non putrescit, nec etiam finditur aut rimas agit, nec oneratur vermibus. Caussa hæc est, quod natura Balsamea in concordantia cõfirmata sit. Quantum ergo Balsamus potest, & quantum gradatus est, tantum etiam operatur.

Cadauera Balsamata inuenta.

Terpentinae nomen est duplex.

Balsamum crescentia omnia habent.

Ceterum vt Balsami collectionem etiam intelligatis, sequens exemplum notabitis. Brutum, quod lac fundit, mulgẽdi tempus & horam definitam requirit. Tempus hoc, prout a natura constitutum est, ita seruandum est. Id si transgrediaris, lac in vberibus concrescit, dissoluetur q; ac diffluet in seipso, acescetque, ac subinde magis magisq; corrumpetur. Hinc morbi & ægritudines illud animal inuadunt. Simile quid euenit etiam hominib. Si stercorum aut vrinæ naturalis excretio impeditur, sequitur Tenasmus, dysuria, stranguria, ardores. Nam horũ corruptionis eadẽ q̃ & lactis est ratio. Hoc ita deduco, vt sciatis, ipsi quoq; terpentinę

Lactis retentionem quae mala sequantur.

Excrementorum retentionem quae sequantur.

simile tempus ac horam esse, qua a sua Larice auferatur. Suam habet Influentiam, qua abit in Balsamum: suam habet horam, qua in Terpentinam abit. Ea enim est hora generationis, quæ vt magni momenti res, singulariter respici debet. Cumque hora ea in nostra potestate sita sit, qua excipiatur vel Terpentina vel Balsamus: ex eo patet, vobis Medicis firmamenti cœlestis notitiam ad summum familiarem esse debere. Quam qui non habet, similis est sutori, qui filum torquere nescius, nodulis calceos colligat & constringit. Sed paragraphum hunc adhuc planius vobis proponam. Si Terpentina vltra iustum tempus in arbore hæserit: nec Terpentina amplius nec Balsamus est, sed fracta & in se dissoluta est instar lactis, nec in ea boni quicquã quærere licet. Quæ indico vobis hoc fine, vt secreta, arcana, virtutes & mysteria, in terpẽtina latentia, eo exquisitius & fundamentalius humanis vsibus depromi & erogari possint.

Terpentinæ proprietates vnde. Sed vt informem vos de proprietatibus Terpentinæ, vndenam earum quælibet oriatur, hunc discursum notabitis. Hæc, quæ iam profero, non conueniunt cum libris aut scriptoribus ceteris. Quod vero illi a me diuersi sunt, stultitiæ ipsorum ascribendum est, & tenui experientiæ in
1. illis, quæ omnib: comperta esse debebant. Primum ergo vim in sese continet ex Elementarib. corporib. quam corporalitas eius a ceteris corporibus concepit. Semen nimirum, quod ex terra crescit, magna arbor fit. Iam arbor est subiectum, in quod infunditur id, quod ex illa in commodum hominis cessurum est. Deinceps ergo dicendum, vndenam hæc in statũ (al. in horam vel in stirpem) infusio oriatur. Caussarum prima est cœlestis Influentia, quæ imprimit & instillat Terpentinam in Balsamum, non secus ac aurum argentumue a scoria separatur, ac metallum purum euadit. Si quæras ex me, cur partũ horæ tanti faciam: caussam hanc præiẽdo, quia nimirum genita res vniuersam mundi machinam in se cõcludit seu portat, tam purum q̃ impurum, tam deforme, quam formosum, tam malum quam bonum, tam idoneum, quam inidoneum. Et illud quidem tẽpore horæ per ignem & fornacem, qui ignis firmamentum est, transadigitur. Prout hora fuerit, ita expurgatur a malo, ab inepto, ab informi, ab impuro, &c. Et prout multis sortibus permixtum fuit, ita euadit aptum, pulcrum, purum bonumq;. Et hæc non de Terpentina saltem intelligenda veniunt, verum etiam de re qualibet ex natura procedente, siue sensibilis sit, siue minus. Hoc nimirum pacto Terpentina a firmamẽtalibus Vulcanis in Balsamum transmutatur.

2. Secundo complexionem suam accipit ab Elementis, nempe ab aere, cuius naturæ & proprietatis est. Nam hoc ita accipiendum est, quod aer

per

per se corpora omnia, velut & Elementa per se, & quicquid ex Elementis nascitur, peruadat. Ex Elementis autē quatuor res cum perfecta substantia nascuntur. Qui autem fructus sunt Aeris, ab aere (vt sic dicam) naturantur. Ideo calidus est & humidus. De gradibus, primo, secundo, tertio, quartoue, quos sua quadam fatuitate rapti nonnulli medici constituerunt, omnia stulta iudicate. Gradus saltem vnus est, nō plures, non pauciores. Frigiditas saltem vna est in niue: vnus saltem ignis. Quod autem aqua sit calidior, id eius natura est. Et licet gradus quidē ita in Archamia intelligantur vsurpandi secūdum maius & minus: ipsum tamen principale vnius Essentiæ manet. Præterea Terpentina Influentiam etiam Medicam habet, quæ ipsi congenita ex creatione erit. Sciendum enim, quod Medicina in rebus naturalibus, quæ spiritus est inuisibilis, in corpus illud fusa sit, velut spiritus hominis in hominē. Et ex tot quidem virtutibus Terpentina constat, seu, in tot virtutes illa digesta est: primo nempe in corpus Elementatum: secundo in cœlestes Impressiones: tertio, in olympium Vulcanum: quarto, in complexionem chaos: quinto, in spiritum creatum. Iam porro expediam vobis ipsius vires operationesque secundum quinque differentiarum tenorem, hac nimirum de caussa, vt eo melius & rectius vires & virtutes, seorsim quamlibet secundum suam naturam intelligere sciatis, vt ita porro per Astronomiam & Philosophiam fundamentum in Medicina iacetis, quo ipsa experientia subinde magis magisque in apricum proferatur & elucescat.

Gradus 4. Medicorū. fictitii sunt. Gradus est vnus tantum.

Quando ergo, vt dictum est, Terpentina in Balsamum transmutata est: deinceps breuiter Balsameas eius virtutes vobis ita expediam, vt in naturalibus Mysteriis, Indico Balsamo illas omnino æquales esse appareat. Primum est de Balsamatione seu conditura defunctorum corporum. Balsamatio autem duobus modis intelligenda venit, vt corpora in Balsameis constellationibus condiantur seu balsamentur. Diei horæ duodecim sunt, quibus firmamentales spiritus motu suo trāseunt, quod indies fieri necessum est. Dico autem, in extrema exspiratione illico totam occultationem fieri debere per amotionem stercorum. Sic enim complexio omnium firmissima manet. Vtrum autem fiat, conseruatio manet seu durat in tempus, quod *perpetuum* vocatur.

Terpentinæ vires & vsus quis. Ad putredinem.

Nec vero de cadaueribus saltem hoc dico, quod in gratiam & honorem tantum Balsami protuli, vt nimirum syderea impressio in eo tam apud nos in terra, quam apud cadauera esse intelligatur: sed multo plus vitium & virtutum apud viuos quam mortuos deprehenditur. Et infitiari quidem nemo potest, quod ab infectione seu venenatione corporum summi morbi homines lancinent. Nam venenum morbi omnes

Ad venena.

sequuntur. Vbi autem membrum aliquod ad putredinem disponi non potest, ibi nec veneno locus est. Et quod contra putrefactiones prodest, idem etiam omnibus morbis resistit. Hinc iam sequitur, pestem manare a Firmamento, velut & Balsamum. Itaque simile iungitur simili: & Balsamus vincit pestem eo modo, quia arcem prius occupat, vt glandes firmamentalis pestis in muros nihil roboris habeant. Si autem alterum præcurrerit, contra fiet.

Ad febres. Eodem ordine procedendum est ēt in febribus. Ordo autē rerum istarum omniū est, vt medicus cogitet, quomodo balsamus ante omnē infectionem administretur, ne quid veneno corripiatur. Hoc enim scire Medico dignum est, nec requiritur, vt id primum hic a me doceatur, quandoquidem ex Academiis recenter appulit. Similiter etiam iudicabitis de Apostematibus tam internis quam externis, quocunque modo & loco oboriantur, modo hoc curetur, vt periodus Balsami prior sit. Res namque præteritæ reduci minime possunt. Et Balsamus eo directus est, vt prioritatem eligat.

Ad Apostemata.

Ad Vermes. Præoccupatio similis facit etiā contra vermes. Vbi enim Balsamus irrepit, ibi nulla insecta oriuntur, nec scarabæi, nec vermes, etiamsi illos ex stercore oriri naturale sit.

Fieri nō potest, vt morbos, ex caussa putrida nasci solitos, sufficienter enarrem. Vtcunque vero nominentur: tu dicto iam modo procede. Hoc vobis inculco Medici, planeque spero, tantū vos in Academiis didicisse, vt intellectus in nullo deficiat. Pleneq; mihi videtur, experientiam medicam in nullo vobis futurā esse noxiam. Quod vero ego a vobis discrepo, caussa hæc est, quia & vos discrepatis a me.

Experiētia nulli noxia.

Porro scire etiā debetis, sicut in formatione disserui, q̃ in partu per firmamentalem Vulcanum impurum a puro separet. Iam in terpentina sunt quædam im̃undicies, ex Saturnina & Martiali impuritate, q̃ omnes bonas ab influentia datas virtutes impediunt, ceu rubigo ferrū. Fulmen aūt eiusmodi est, vt Vulcanus in partu Terpentinæ illas consumat, velut ignis lignum. Purgatione hac facta duæ nouissimæ virtutes apparent, nempe, quæ ab aere, & quæ ab Immisso spiritu Terpentinæ inest.

De aere, sicut Astronomia docet, hoc sciendū est, quæ nempe aeris naturalis generatio, & eiusdem quolibet tempore mutatio sit. Tum & Physici estis, vt illius aeris conditiones noscatis. Properate ergo ac antevertite: Sic demum a morbis illis præseruati eritis. Melius est præuenire, quam Firmamenti violentiam exspectare.

Denique notate etiam de Terpentina, quomodo illa cruda suos vsus homini cōferat, vel non conferat. Nam præparata, ac sine additione

parum

parum præstat. Sed & hic velim secundum meam experientiã me a vobis intelligi. Ceteri suam quoque proferent.

Præparandi modus hic vnus est, vt cũ forti rubeo vino bene coquat, & priusquã vinũ omne insumitur, aqua cyclaminis prius imbuat, & in loco frigido abluatur, & in simili conseruetur. Vulneribus si instilletur, & illa cerato Emplastro obducantur, seu pro lege vulnerũ deligentur, vulnera Saturnina sanantur. Correctio eius pro quolibet vulnere talis est, vt ex parte dimidia adiciantur vitelli ouorum, & vulnera postea, vt supra, deligentur. Quod si natura fors superfluã carnẽ vulnerib. ingeneret, veluti strumas in homine: tum prædicto Emplastro adde Alumen vstum, aceto præparatũ. Sic caro luxurians citra omnẽ dolorem exedetur: tu saltem vide, vt ab experientia instructus sis. Nec n. quiuis, qui vinum in manu habet, illud decenter bibere potest. Etsi aũt aliæ quoque additiones supersint: eas tamen vsurpari, consultum mihi non videtur. *Terpentina qua præparatio.*

Porro de Alchimia, quæ semper ad summas vires spirat, notate, q̃ humani vsus gratia ipsa Terpentinam deduxerit in destillationem. Ea primum destillata: postea in experientiã recepta fuit. Illi aũt qui medicinæ imperiti fuerunt, pseudomedicis, tanquã sua opinione doctis, hanc experientiã assignarunt, qui tñ iam a primordio rerũ bonarum artiũ contemtores semper exstiterũt, in solis cocturis desudantes, deq; nullo alio solliciti, q̃ vt oculis satisfaciãt. Hi nihil quicquã huius tentarunt, aut experti sunt, sed ægros emori & perire siuerunt, qui tñ restitui facile potuissent. Hoc aũt iam meo seculo experientia hoc mihi monstrauit, q̃ Destillatio hæc in duritie corpus sit summum, ad illam auferendam, hac tamen distinctione obseruata, q̃ nonnullæ durities fiãt in splene, quædam in Hepate, aliæ in aliis internis partibus, velut & in externis, vt sunt nodi & calli In summa, quicquid villosum aut venosum, a..t osseum, cartilaginosumue est, id omne eo exstirpatur, hac tamen cura addita, vt Appropriata, in suis gradibus cõmisceantur: velut in *Nodis Podagricis Essentia Mummiarum*. Et sic in ceteris.

His iam comprehensis, Balsamo & Terpentinæ, quantũ quidẽ per experiẽtiam mihi constat, colophonẽ imponam. Ea vt a me incepit: sic spero fore, vt cũ amplissimo gaudio vera & probata ab aliis inueniatur. Hoc hic repetendum iterum est, q̃ venarum vulneribus instillata, venas ab omni noxa præseruet, ac dolores etiam Podagræ mulceat.

Insuper si Terpentina in suum vitrum decoquatur, idque vitrum postea debito modo destilletur, & cum Carabe soluatur: nullus eo subtilior inueniri vernix poterit, si illinatur, & illico siccetur. Idem vitrum si cum tegularum puluere supra ignem permisceatur, pauimenta *Vernix optimus ex Terpentina.*

adeo firma & solida dat, vt etiam lacus ac horti illis citra omnem putredinem & corruptionem excipi seu concludi valeant. Etiam hydrargyri magna copia, citra euanescentiam in illo recte conseruatur. Quæ plura de eo scienda sunt, aliis codicibus occurrent: quæ huc reduci non conuenit.

CAPVT II.

De nigro & albo Ellebore.

DE duobus Elleboris scripturus, hoc primum assero, Elleború alium hactenus vocatum fuisse album, alium nigrum, propter colores, album, & nigrum. Non autem ex hoc, sed ex proprietatibus, duabus hisce radicibus insitis appellatio constitui debet. Si ergo verius a virtutibus denominari licet: debet albus Elleborus vocari Iunior, & niger Senior, seu radix alba Iunior, & nigra Senior. Nomen autem Ellebori remouendum est, ex caussa, quam iam tradã. Duæ hæ radices virtutem vnam & eandem habent. Hoc saltem discrimine distant, quod Iunior iuuenibus, & intra 50. annos constitutis conueniat & adhibenda sit: Senior autem illis, qui 50. annos iam excesserunt. Et hoc non de Elleboro solo, verum etiam ceteris herbis & radicibus omnibus, quæ duplicis sunt generis, Mas scil. & fœmina, verum quoque esse iudicabitis. Non quod vere Mas ac fœmina sint, sed vt ex illo discrimine intelligat Medicus, aliã iuuentuti, aliam senibus porrigi debere eo modo, quem iam de Elleboris traditurus sum. Medicorum certe hoc delirium comprimis graue est, quod intelligere minime potuerint, aliam esse rationem & medicinam iuniorum, aliam seniorum, adeoque duas officinas naturam condidisse. Nam inconueniens est, vt senex iuuenum medicina, & contra iuuenes senum remediis vtantur.

E. album est iunior, niger senior.

Mas & fœmina inter herbas qd.

Medici reprehensi.

Pro declaratione horum exemplum vobis affero de Luna, quæ singulis mensibus renouatur & repuerascit. A pueritia vsque ad ætatem mediam est plenilunium, vbi ætas prima abiit, Postea incipit senium, & illa decrescit, dum penitus vanescat. Lunæ hæc constitutio præfigurat vobis iuuentutem & senium hominũ. Et sicut alius status est in augmento, alius in decremento: sic certum etiam discrimen est iuuentutis & senii. Et cuiusuis Medici est, Lunæ naturam & conditionem solidissime intelligere. Ita fiet, vt etiam hominis ætatem, qualis sit, nouerit. Ex Luna namque ea discenda est. Illa verus & genuinus liber est, non is, qui atramento descriptus est. Sic aliud etiam herbarum genus in augmento Lunæ, aliud in eiusdem decremento vsurpandum est. Id vulgo Mas & fœmina dicitur. Mas est primæ, fœmina secundæ ætatis. Sciendum præterea

Ætatis hominus cum Luna collatio.

terea etiã eſt, vniuerſa, quæ numeris ſubiiciuntur, duobus numeris contineri. Si duæ partes componuntur, res integra eſt: vna quælibet per ſe pars integra non eſt. Quid enim ætati iuuenili proſit Elleborus ſenior? quid alteri ætati commodet Elleborus iunior? Si autem coniunguntur, iam a perfecta medicina inſtructus eſt homo, tam iunior, quam ſenior. Interim tamen, cum iuuentus & ſenium vna conſiſtere nequeant, ſed vnum alterum aboleat, ac iuuentus non opus habeat ſenio, nec ſenium iuuentute, ſimiliter & Luna tantũ iunior non ſimul etiam ſenior, aut ſenior tantum, non etiam ſimul iunior exſiſtat: ideo Deus hanc Medicinam in duas partes diuiſit, quarum nulla alteri obſtringitur. *Numero duplici omnia ſubiecta.*

Noſcenda autem porro etiam eſt quælibet differentia morborum primæ & ſecundæ ætatis. Alterius enim naturæ eſt Apoplexia in prima, alterius in ſecunda ætate. Sic etiam alia medicina in prima: alia in ſecunda. Iam vero in Elleboris integra & perfecta cura eſt Apoplexiæ, diſcrimine tamen habito iuuentutis & ſenectutis. Perfecta inquã in vtroq; curatio eſt, modo tamen morbi diuidantur. Exempli cauſſa: Duplex eſt Podagra: vna primæ, altera ſecundæ ætatis. Et Elleborus eſt integra eius cura, & integra eius cura eſt in Elleboro. Vtraque autem in eadem radice vna conſiſtere non poſſunt. Ideo diuiſionem fecit natura ipſa, vt ne deſtructio in vnum congereretur. Memori ergo ſemper animo tenete diuiſionem herbarum, diuiſionem ætatis, diuiſionem medicinæ, diuiſionem morborum, & diuiſionem Lunæ. Hoc enim Naturæ Myſterium & ſecretum eſt, cuilibet Medico, ex Aſtronomia nato palpabile. Pſeudomedicis, vt ad omnia reſpondeamus, neceſſitate nulla mouemur. *Ætatis morborum cognitio Medico neceſſaria.*

Nec vero leui ſaltem hac cum inſtructione vos dimitto: ſed veris Medicis hoc comprimis inculco, quod diuiſio ex natura oriatur ita, vt quodlibet ad ſuum locum, & eo, quo debet, deducatur. Ita & Medicinæ vires ad debita & conuenientia loca deducuntur, nec alio ſeſe adigi patiuntur. Multo minus medicina in ſenium compellitur. Teſta oui ad locum ſuum ſe recipit, ſic etiam vitellus. Vitellus ſe rubinat, vt ita dicam, & teſta cryſtallatur, ſeu in formam cryſtalli reducitur, per artem, ſic etiam quodlibet contrarium in ſuum ſe locum confert, ſi artes in aliena ſubiecta coniiciuntur. *Ell. integre curat Apoplexiam.*

His conſtitutis, operæ pretium me facturum eſſe cenſui, ſi Elleborum nigrum deſcribendum ſuſciperẽ, quænam ſcilicet eius virtus ſit in ſecundam ætatem: idque hac de cauſſa, vt iunior eo rectius intelligeretur. Principio ergo notate de Ellebori nigri viribus, quas in foliis conditas habet poſt præparationem. Nempe in ſignis conſeruationis decerpi *Ell. nigri præparatio quæ.*

Elleb. nigri praeparatio qua.

& in vmbra aere ſicco probe ſiccari, & minutiſſime teri, denique cum tantillo ſacchari permiſceri debet. Hæc pulueris præparatio eſt. Veteres quidem ſtudioſe laborarunt, vt huius pulueris veram Eſſentiam compararent. Ad ipſum tamen finem non peruenerunt, vt herbam in purum Eſſe reducerent. Vnde in Recepto præmemorato ſubſiſtere coacti ſunt. Conatus eorum hæc cauſſa eſt.

Vſus & operatio.

Pulueris natura & proprietas concluſa eſt in tale Arcanum, qualis eſt is, qui quinquaginta annos tráſgreſſus, alteram ætatem attigit, & quotidie, mane & veſperi, puluere eo vſus eſt ea quantitate, quantam tribus digitis capi ſeu comprehendi licet. A iugi huius vſu decreſcit ſenium, velut Luna, vſque ad conſtitutum mortis tempus, quod perpauci exſpectant. Hanc virtutem Natura Myſterialiter ex vniuerſa Machina mundi, pro conſeruatione Microcoſmi diſpoſuit.

Defenſiuũ ſenectutis quid.

Hic enim in vno Arcano quatuor Elementa cótinentur, quo quidem quatuor Elementorum infectiones expelluntur. Id vocatur defenſiuum ſenectutis.

Ceterũ non cuiuis dicto modo puluis iſte æqualiter adminiſtrandus eſt: ſed conuenit Medico etiam conſiderare ſimul cuiuſlibet ſanitatem, vt pro eius ratione ipſa adminiſtrationis doſis temperetur.

Porro, non fruſtra in hoc Eſſentia ipſa quæſita fuit. Quæ enim ea vſquã herba eſt, huic ſimilis? Aut quæ ea herba eſt, quæ alteri ætati tam firmam, vegetam & diuturnam vitam conferre poſſit? Præſeruat enim ab omnibus externis infectionibus, & internis putrefactionibus, hominemque in eo ſtatu, in quo editus eſt, conſeruat, vt citra morbos ætatem ſecundam attingat. Ideoque dignum & operæpretium eſt, purum

Balſamus perpetuus quid.

ab impuro ſeparari. Hoc purum extractum, quis non Balſamum perpetuum vocitaret? cum viribus eius omnino reſpondeat, & ad horam præſtitutam perducat? Nec hęc vobis creditu indigna videantur. Hoc enim cauſſæ Guttæ tolluntur, & futura lepra cum radice euellitur, nec vllus alius ſimilis morbus oboritur. Exemplo rem cognoſcite. Sua ſunt momenta in Aſtris: in quibus qui naſcitur, nullis morbis obnoxius eſt. Sunt alia etiam, in quibus nati cum perpetuis morbis cõflictantur. Iam ſi hominum talia momenta ſunt, ab ipſa natura impreſſa: cetera etiam creſcentia, ex natura producta, eodẽ modo tincta & illis appropriata erunt, ita vt vtrobique vna natura & Eſſentia, & conſeruationis impreſſio fit, qua ad ſuam vtilitatem homo ceu a tinctura quadam tingatur. Et tantum de foliis Ellebori nigri vobis conſtare volui. Vbi hoc iuxta quoque teneri velim, opus ſcilicet eſſe, vt ſub præſenti conſtellatione ſeparatio puri ab impuro cognoſcatur. Quo enim infenſior hoſtis, eo potentior medicina requiritur.

De Elleboro Seniore.

VT de radice eius loquamur, ſciendum eſt, eam quatuor morbos expellere: nimirum Caducum, Podagram, Guttã, & hydropiſin. Hic diſcrimen quoddam tenendum eſt. Quilibet enim morbus duplex eſt: Corporalis & Spiritualis. Aduerſus hos duplici etiam inſtare Medicus Medicina debet, vt altera reſpiciat corporalitatem, alia ſpiritualitatem. Quantum ad corporeum, de eo hic loquemur. Quantũ ad ſpirituale, proceſſus eius ibi traditur, vbi de illo morbo diſſeritur & tractatur. Vbi ergo eiuſmodi morbi ſpiritum ſuum in corporeis habent, vt ſine corporibus illis ſubſiſtere nõ poſſint: ibi ſpiritus vna cum corpore decedit. Si autem adſit impreſſio ſyderea, totius artis ſumma deinceps ſequitur. Et quo pacto quatuor illi morbi virtute huius radicis curandi ſint, iam in ſequentibus trademus.

Ell. nigri radix 4. morbos curat. Morbus omnis eſt duplex.

Quomodo per ſeniorem Ellebori radicem Senior caducus curandus ſit.

DE rebus purgantibus notandum eſt, inter eas contineri hoc diſcrimen, quod aliæ humores viſcoſos purgent. Ceterum etſi eos purgando quidem tollant: ipſi tamen morbo ſpecifico nihil adimitur. Hinc patet, Humoriſtas morbos omnes in Humores collocare: vnde ẽt hæc ipſis nata ars eſt, vt non niſi perpetuo purgent. Sed nec quicquam proficiunt ita, vt interim ægrum miſere perdunt. Quod ſi explorata haberẽt medicamina laxatiua ſpecifica, iam demum vera via incederent. Itaque de radice Ellebori nigri ſcitote, ipſam duplicem purgandi vim habere: alteram in ſpecificatis: alteram in crudis humoribus. Vnde vtroque modo Epilentiæ cura eſſe poteſt. Hinc autẽ colligitur, propter crudos & craſſos Humores ſero purgandum eſſe, ne ægro ea res malo ſit. Simul tamen ac vna ſecedit etiam corpus Epilenticum, & exitui ſeſe accommodat. Medicus ergo ita peritus ſit, vt tempus, ac ordinem adminiſtrationemque ad ægroti conditionem dirigere poſſit. Sed in initio Medicinæ radix præbebatur per ſe cruda comedenda: poſtea in lacte: tandem cum aliis permixtionibus. Iam vero cum morbus ſæuior ſit hodie, & venenum hoc tempore intenſius euaſerit: requirit vtique neceſſitas, vt Medicus ipſam etiam Medicinam intendat & exaltet, ne qua parte morbo infirmior ſit. Aduerſus ergo morbum illum conſilium & experientia mea hæc eſt. Sumatur Radix viridiſſima ſeu recentiſſima, & cum Spiritu vini ex illa Humor & Oleoſitas omnis extrahatur: Poſtea ſeparetur iterum Spiritus vini, donec ipſa Eſſentia Radicis præciſe ſuperſit citra omnem additionem, dulco-

Humoriſtarum error.

Ell. nigri radix dupliciter purgat.

Ell. radix olim vt præbita ſit.

Ell. radic. præparatio Theophr.

rata. Hæc Essentia a veterum medicorum processu in eo differt, quod non multi humores & phlegmata, sed potius ipsum corpus Epilenticum exeat. Qua de caussa etiam processus iste illo priore tutior, adeoq; hoc tempore efficax purgatio & cura est.. Prodest tamen etiam, si ad extractionem sumatur Viscus Quercinus, & pyrethrum, & semina pœoniæ vt horum spiritus medicinalis concurrat, ac veteris Ellebori radici incorporetur mixtimque omnia in certa dosi propinětur. Et notandum est, rem non festinanter, sed sensim vrgendam, secundum conditionem personæ, morbi, regionis & ceterorum..

Addisse.

Qua ratione radice Ellebori nigri inueterata Podagra curetur:.

Podagra est duplex.

Podagra sanguinea caussa siriua est:.

INitio, Podagra est duplex? vna ex sanguine: altera ex defluxionibus capitis orta.. In sanguinea podagra sanguis ipse sæuit, instar rabientis canis. Per Astronomiam enim probatur, sanguineam podagram ex canicularibus concitari per ipsorum influentiam: quod suo loco satis demonstratur. Contra hanc Podagram Elleborus non prodest, sed tamen contra alterã, quæ oritur ex fluxibus, siue salsis, siue acidis, siue acribus, siue corrosiuis. Illæ enim fluxionum conditiones, non calor, non frigus, non humiditas, non siccitas, podagræ caussa sunt. Quod si calor quidem aut frigus, &c. sentiatur: id tamen ab accidente prouenit tantum, ob laborem & conflictum, quem nouit sanum & morbidum. Quos ergo defluxiones huiusmodi sollicitarunt, his veteres genuini Medici Elleborum adhibuerunt, & per illum præbitum podagricos purgarunt. Est enim radix eius naturæ & conditionis, vt ex omnibus laxatiuis, veteribus quidem notis, omnium sit optima ad defluxiones arcendas, & ex toto corpore extrahendas. Ista tamen purgatio ad modernorum medicorum regulas & morem composita minime fuit: sed simpliciter & prudenter instituta fuit, elisis Receptis ex Syrupis, & ceteris inanibus additionibus. Radix per se & solitaria administrata, & ægris quotidie, non semel & confertim, porrecta est. Sensim enim ac lente, & cum tempore in chronicis morbis purgationes institui debent. Seniore Ellebori radice ita præparata, vt quotidie data pro ratione personarum & morbi operetur: natiua & congenita sua facultate fluxiones ita curat, vt nedum vlla ex omnibus radicibus aut herbis huic inuenta similis sit. Hoc curæ ac cordi esse debet Medico, vt ex sola hac radice purgationem sufficientem quærat..

Ellebor. est purgatiuũ optimum..

Chronici morbi lente purgandi.

Sed tamen & hoc publice notum est, quod, etsi pluuia recens lapsa quidem desinat, & iterum siccetur, nihilominus tamẽ paulo post alia insequa-

sequatur, quę paludes & riuos rursus compleat & inundare faciat. Hac de caussa opus est, vt correctio quædam addatur, ne noua defluxionum generatio postlimino fiat. Ea additio deinceps omnium maxime necessaria est. Ea inquam additio veteris Ellebori radicis correctio longe optima est. Hoc pseudomedici illi non expēdunt, sed idipsum, quod purgat, corrigere & inhibere satagunt. Hinc Terram sigillatam & alia adiiciunt, quæ omnia medicinæ comprimis aduersantur, & radicis vim infringunt: cum tamen illam vires suas natiuas retinere potius, & secundum illas acui ac promoueri magis, quam impediri deceat. Vera autem & legibus Medicis consentiens correctio hęc est, vt post primam humorum amolitionem id præstetur, ne deinde iterum cumulentur & inundent. Hoc per radices duas, Benedictam Garyophyllatam, & Acorum commode impetrari posse, in propriis illorum capitulis recensui: quod ob id hoc loco iterandum minime est. Fieri etiam solet, vt plura plerunque accidentia podagram comitentur, de quibus priscis nihil constitit. Indies enim ac subinde illa magis magisq; inualescunt & geminantur. Et hoc in caussa est, cur hoc nostro tempore peculiaris de podagra liber cōscribendus sit, vt accidentia illa suis congruis remediis tollantur. Quę de radice hic dicuntur, ea caussam palmariam & fundamentum ipsum seu originem spectant, in quibus rhombus & cardo præcipuus rei vertitur. Nulla ergo ratione vis Laxatiua radicis infringenda, sed omnino augenda & stimulanda est. Modus is omnium est optimus, quem in eius extractionis initio docui. Plus etiam confert, vim eius in spiritum vini extrahi & ita præberi, quam eam crudam præberi: Modis tamen omnibus ea est purgatio vtilis.

Ell. radicis correctio quibus fiat.

Caryophyllata & Acorum Ellebori correctissima.

Qua ratione per senioris Hellebori radicem vetus Apoplexia aut Gutta curari debeat:

ANte omnia scire refert, Guttam esse fluxionem, in articulos vitę & sensus seu motus factam. Fluxiones autem multę licet aliæ quoque sunt, & ipsæ in loca & mēbra illa fientes, apoplexiam tñ nullam inducentes. Ideoq; discrimen recte notandum est. Fluxio nimirum si cadit, fieri id debet non aliter, ac si Chirurgus alicui venā vnam aut plures pertundat, & in eodem Pūcto, quo vena recte & ex ordine fluit, accidat, vt phlebotomatus incredibili celeritate cū sano corpore cōmoriatur. Sic ex cētenis & ducentenis venam secantibus vix vni, imo interdū nulli tale q̄d euenit. Ceterum huius euentus caussa est sola influētia, & illius hominis natura. Apprime ergo decet Medicum esse Astronomū, qui hęc talia sciat & intelligat, vt insperatis illis casib: præuenire possit. Idem fit etiam in

Gutta quid.

Apoplexiæ vnde fiant.

Apoplexia. Pono nimirum, tempus instare, quo fluxio Epidemialis grassetur, qua tamen ex omni populo vix vnus, duo tresue tangantur aut corripiãtur ita, vt repẽtina morte cadant. Sed vt de phlebotomia dixi, id ita ab influentia dependet. Idem etiam experimur fieri circa vulnera, vt minus lethalia, lethalia fiant, & contra. Quod vt ex imo fundamento hic deducamus, opus non est.

Apoplexia vt ad rad. Elleb. curetur. Proinde sequit iam virtus Ellebori nigri radicis, secundum id, quod adeo exquisite & penitè omnes Articulos, Poros, Neruos, Loca &c. perrimetur, vt nihil in toto corpore relinquat, quod non pererret. Perusasione illa accurata & exquisita, locus affectus etiam inuenitur & attingitur & ex eo caussa lædẽs emouet. Virtus ergo radicis a Medico nõ infringẽda, sed acuenda & citra additionem exaltanda est. Ipsam enim tanta industria & peritia natura congessit, composuit, & in vnum Receptũ comportauit, vt, quæ quidem ad 4. dictorum morborum curam requiruntur, nullis additis compositum illud meliorari possit. Impurum saltem a puro separa, & hoc vtere: sic rectum processum tenueris. Nihil autem te pharmacopœorum sordida coctura moueat: sicut mouentur, qui in Academiis regnant, & in pharmacopoliis suum paradisum simul & Cœmiterium quærunt.

Vsitatum a. est in Gutta illico ac statim vehementerque cum magna dosi purgari: cum & in aliis morbis vrgente necessitate idem fiat, sicut hæc periti Medici iam ante scire debent. Etsi vero hoc modo fluxio quidem loco amoueatur: Essentia tamen naturalis adeo fortiter cõcussa est, vt noxa omnis per illam euacuationem penitus tolli nõ possit. Requirit ergo necessitas, vt additiones vsurpentur, ad defectum illud rectificandum & restaurandum. Neoterici additionem in hoc consistere arbitrati sunt, si Recepta sua longa serie concinnent: quod aperte erroneum est. *Additio quid sit.* Addition. vt breuiter dicam, eius est tantum, quod ad medicinam aliam pertinet, si ipsa plus præstare non potest, & officium suum egit, & tamen aliquid adhuc superfuit, vt illud quoq; assumatur ad aliam medicinam, quæ tum vocatur Additio aut Correctio. Ea Additio pertinet ad capitulum de integra seu perfecta cura Apoplexiæ seu paralyseos.

Quo pacto Hydropisis per Ellebori nigri radicem exigenda sit.

Hydropisis quid sit. Laxatiua vehementia quæ sint. QVid Hydropisis sit, satis patet: nempe *inundatio aqua in cauitatibus hominis facta.* Hydropisin curandi fundamentum vniuersum in hoc consistit, *vt aqua illa euacuetur ita, vt a toto corpore abscedat.* Ex Laxatiuis autem medicamenta multa sunt, quæ violenter & serio expellunt, veluti

Scam-

Scammonei, Esula, Coloquinthis, Cataputia, Cortices Sambuci, &c. Quæ quidem etsi expurgent omnia, & his etiam plura sint: Vera tamen & genuina nõ sunt quæ a Natura ad hydropisin præstituta sunt. Duo saltem eorum sunt, nimirum Elleborus, & adhuc aliud. In duo hæc (*nisi Dei potentia & negligentia temporis obstent*) spei & fiduciæ plurimum ponendum est, vt per quæ ẽt multi admodum senes curati sint. Hic autem nõ ineunda est via, quã decoctores illi ministratis purgationib. & syrupis more suo mordicus terunt: sed ad normam Chronicæ curæ, senioris Ellebori radix pura & non adulterata administranda est. Ita fiet, vt primum superiores humores & cataclysmi circa pectus, stomachum, pulmonem, iecur, splenẽ, fluctuantes, tollantur. Postea pudenda, & coxæ indies plus minuentur, donec tandem etiam pedes, suræ, malleoli, & deniq; venter, detumescãt. *Hydropisis quib. viis euacuetur.* Sic enim in nonnullis vnda superne exoneratur per vomitionem: aliis minus. Quidam euacuantur per aluũ, aliqui per lotium; per sudorem, & loca alia. Horum tamen nihil tentet Medicus, qui nihil nouit quã quod in Academiis arripuit. Sic nec Empiricus. Opus est, vt didicerit conuersari cum ægrotis, quos ita tractet, vt sutor tractat & conuertit calceum. Sciendum tamen etiam est, requiri hic Additionem & correctionem, quo membra læsa restaurentur.

De aliis etiam Virtutibus in Ellebori nigri radice latentibus, commemoratio generalis.

Ellebori nigri radicis virtutes non ad dictos saltem 4. morbos extenduntur: sed plures adhuc aliæ etiam sunt, hic sigillatim minime recẽsendæ. In genere de viribus huius radicis hæc notate. Quæcunq; a ceteris Laxatiuis expelli non possunt: ea ad radicem hanc pertinent. Est enim extremum medicamen, quod cetera omnia claudit. Melius autem est, hæc medicum considerare in principio: vt in initio statim faciat, ꝙ faciendum est postremo. Et vires hæ non viris saltem, sed & fœminis accommodatæ sunt, quoad commemoratos iam morbos. Nec in his saltem, sed & in aliis fœminarum abditis morbis, hic non pandendis, medicina hæc singularis est. Quicquid per hanc radicem non purgatur, id nulli alibi cedet, siue mola sit siue Restrictio.

CAPVT III.

De Persicaria.

NAtura quodlibet a se productum suis peculiaribus Signis, per quæ vires eius cognosci possunt, manifestissime notat. Quare si, quæ

natura dotauit, ſcire deſideretur, a ſignis rerum petendum, quæq́; virtus earum ſit, perquirẽdum erit. Medico ſiquidem apprime ſciendum, virtutes omnes rerum naturaliũ a ſignis earum optime cognoſci. Sequitur inde, Phyſionomiam & Chiromantiam rerum naturalium a quouis Medico ad ſummũ eſſe intelligendas: alias nullũ Naturæ poteſt arcanũ certum reperiri iuxta veram Eſſentiam. Optimum exhibet exemplum perſicaria, *Sanguis aquaticus*, aut *Piper aqueum*, q̃ ſignis maniteſtiſſime ſuas patefacit vires atq́; virtutes, a quib. ẽt optime cognoſcitur quid in eiuſmo. di herba lateat. Nec eſt quod miretur quiſpiam, ſigna rerũ ꝓponere me. Nihil n. a ſe natura dimittit, quin prius extrinſecus notet, quod intrinſecus occultatur. Manifeſtiſſima in hominib. videtis exempla, quę vos minime fallunt, eorum internas inclinationes & animos indicantia: cum nihil in eis tam occultum, quod non exterius aliqua nota ſignatum ſit in cognitionem. Eiuſmodi Signaturæ cognitio prorſus in obliuionẽ tranſiit apud Medicos, & eius vſus vna periit, vnde maximi quidem errores orti ſunt; videlicet quod ab eo tempore hactenus, Medicus nullus nec ſcribens in medina iuxta verum iſtus fundamentum ſcripſerit, quid in rebus naturalibus contineatur. Quotquot eorum exſtiterunt, ſolum ex auditu, ac cœca prorſum hominum experientia deſcripſerunt eam. Quicunq; de rebus naturalib. ſcribere cupit, ſigna ſibi proponat earum oportet, ex quibus idipſum cognoſcere debet experientia quod ſcribit. Nam prout homines ex fructibus ſuis cognoſcuntur, ita & herbæ, ſuis ex ſignis inueſtigantur. Quemuis igitur Medicum verum ſequi fundamentum oportet, nõ ex auditu aliquid agere. Maxime cuperẽ Naturales Magiſtros plus in & ex natura diſcere, quã ſaltem garrire. Si ergo fundamentum verum ſit inquirendum, a Magica ſcientia primum incoandum erit, atque diſcendum. Si Medicus de naturalibus coram ægro dixerit: Hæc eſt iſtius aut illius rei natura, & Magicam ignorauerit artem, vt fatuus loquitur. Quid eſt quod quiſpiam ex auditu loquatur? Si naturam herbarum cognoſcere vultis, præſens hoc a me poſitum ſequimini documentum, & Dioſcoridem relinquite, & Macrum & alios, ne ex auditu addiſcatis quicquam. Natura tam egregie dotata eſt a Deo, vt non ex auditu, ſed ex ſua luce propria debeat inueſtigari, in ſolido ſuo tantum fundamento, non aũt in arena. Hæc a me eo tm̃ dicta ſunt, quod multi ſcribunt herbarum fictam hiſtoriam, non ex vero fonte, ſed potius molem ſuper auditum & arenam ædificant. Medicum verum decet ponere ſolidum, fixum & ſtabile fundamentum ſuper lapidem, i. e. propriam experientiã, & non ſuper arenam, h. e. auditam ab aliis opinionem. Quandoquidem vt nemo poſſit errare, Natura ſuis in obſcuritatibus & occultis vi-

Signaturæ v'us & neceſſitas.

Medici officium quod ſit.

Medici doctrina ex luce naturæ petenda.

tis viribus lucem addidit in Signis, quæ vobis addiſcenda ſolummodo proponit.

Poſſetis enim ei ſic obiicete: *quis poteſt herbas introſpicere, quid in ipſis lateat?* Signa illarum inſpice: & videbis omnia, quæ in ipſis latent. Barba rufa, nigra, veſtitus, geſtus, habituſq;, hæc omnia ſigna ſunt. Ex his noſcédus vir ſeu homo eſt. Iam habetis fundamentum ad inquiſitionem omnium Secretorum naturæ, vobis propoſitum per ſua Signa, quæ manifeſto cunctis natura ob oculos ponit.

Videte iam, o vos Medici quidnam diceretis, vtpote vanos omniq; ſcientia vacuos libros, quibus fundamenti nihil ineſt, & quos tamen obſtinate ſequimini: verum ipſam naturam nulla ex parte cognoſcere ſatagitis: tales eſtis vos. Quapropter vt vos melius doceam medicinæ fundamentum inueſtigare, coactus ſum vobis Aquatici ſanguinis vires detegere. Non enim ſatis foret me dicere: *Hoc aut illud efficit*, verum qui & qua ratione id faciat, fuerit æquum exponere: quo facto, plura cognoſci poterunt q̃ ſcripta fuerint vnquam. Et cum ad ſigna tam arduę vos in perquirendis naturæ myſteriis ſollicitem, eaque ſolum a ſignis cognoſcibilia eſſe dicam, ideo porro notate, quare Sanguinem aqueum propoſuerim ex ſignis ſuis declarandum, per quæ vires eius atque virtutes auſus ſum cōſcribere: non ex auditu quopiam ab aliis, ſed iuxta veram iuſtamque ſcribendi rationem, in dubio nullo modo poſitam neq; fundatam, aut in eo, quod quandoque bene ſucceſſerit alicui iam nihil in alio poſſit efficere: verum ex integro fundamento, prout in ipſamet natura habetur: ita ſcribendum & non aliter boni eſt. Hæc ſunt illa ſigna, per quæ virtutes eius experiendo comperi: nec ſolum de hac herba, ſed etiam de aliis, ac rebus naturalib. omnibus, qualibet in ſua natura conditioneque. A ſanguineis igitur maculis in perſicaria virtus eius cognoſcenda. Hoc eſt Signatum eiuſdem, indicans in eo peculiarem naturam atque virtutem exiſtere ſupra cūctas alias herbas. Eſt influentia carnalis, quæ ſuum ex elemento ſubiectum accipit.

Theophraſti ſcientia unde acquiſita.

Perſicaria ſignata qua fiat. 1.

Cum ergo ſanguineæ guttæ ſyderum Signatum exſiſtant, id merito proponendum erit, vt ex eo iudicium fiat. Quapropter medicum Aſtronomum prius oportet eſſe, vt ex arte hac virtutes rerum iudicet.

Præterea etiam aliud Signatum habet perſicaria, vtpote formam & 2.
figuram. Item adhuc aliud, nēpe guſtum. Ex tribus eiuſmodi ſignis vir- 3.
tutes cognoſcuntur in herba hac exſiſtentes, & non ſolum in iſta, verum etiam in aliis omnibus, Quicunq; de herbis, & aliis rebus naturalib. ſcribere cupit, ex Signatis id faciat oportet. Ad hunc modum reperietur verum fundamētum, vt nihil in eis tam occultum exſiſtere valeat, quin ve-

niat in lucem. Dicere possum igit', hactenus male de reb. naturalib. scriptum fuisse, q. ex auditu solū ab aliis idipsum, per incertas experientias, & non ex fundamento vero naturalis scientiæ factū sit. Signatura n. Scientia est, per q̃ occulta rerū omniū inueniunt', & præter q̃ in similib. veri fundati ve nihil fit, nisi vanum atq; friuolum, quicquid attentatum fuerit. Si verum itaque Persicariæ fundamentum intelligere volueritis, primo sciendum erit vobis, ad quid conducat, & quibus conueniat: quo cognito iam planum erit, qua ratione hoc aut illud efficiat, quibusve viribus. Persicaria igitur est Attractiuum Influentiale, vt per influentiā quam habet in se, tum per vires attractiuas, omnia vulnera, nec non vlcera persanat. Vt per exemplum: Sol ex terra sursum attrahit omnem humiditatem, superfluam in ea & non necessariam. Qua de caussa redditur illa frugifera & macra: vnde hoc etiam fit, vt rorem & pluuiam absque sui detrimento recipere valeat, & incorporalitate sua prīum perfici. Nec solum id Sol efficit, verum & omnia sydera vires habent attractiuas, quibus a terra humiditatem attrahūt quæque iuxta suas proprietates. Si ergo hinc sequitur, non in syderibus tantum attractiuam hanc facultatem haberi, sed in omnibus etiam aliis corporibus inferioribus, & materialibus, quorum quodque peculiariter in sua natura vim suam attrahentem habet. Inde sequitur, inferiorum quoque Attractionem, potestatem non tantum in homines operandi habere, verumetiam in superiora sydera, non secus ac ista superne deorsum in nos habent. Ex eo enim contingit, vt inferiora corpora videlicet potus atque cibus inficiā tur veneno, quod attrahunt ex elementis illud imprimentibus eis Influentia quadam: quod hoc loco declaratu minime necessarium est. Verum quod ad interiorem attractionem attinet, vt sanguis aquaticus peculiariter demonstrat, opus est superioris attractionis declaratione, qua melius inferius intelligi queat. Eo me cogit Medicorum ignorātia, tum rudium aliorum hominum simplex admodum intellectus, qui similes operationes fascinaticias atq; superstitiosas esse iudicant immerito, cū tamen ex & per naturam solam fiant omnes, & non per fascinationes, neq; superstitiones, ac ex propriis virib. & proprietatib. a Deo concessis: quas tamen puratitii prælum tuosiq; Medici prorsum ignari contemnunt ac derident Academiarum, cum aliis sibi similib. insciis & imperitis hominibus. Ad p(er)sicariæ virium naturalium internarum cognitionem, & maiorem declarationem exemplum hoc vobis proponendum esse iudico. Videtis Magnetem & acum stylumue compassi. Si ventre ad ventrem & tergo ad tergus confricentur, tunc stylum eiusmodi vbicunq; locorum mundi fuerit, ad se trahit Magnes, vt manifesto patet. Expositionē præceden-

Signatura quæ.

Persicaria quid sit.

Sydera omnia attractiua sunt.

Inferiorum in superiora attractio quæ sit.

cedentium iam hoc modo audite. Homo est Magnes, qui Magneticam attractionem in se continet stylorum sibi confrictione q. matrimonio iunctorum. Et sanguis aquaticus tanquam stylus est extra magnetem, qui homo est. Inde sequitur, hominem ad se trahere, quod in hac herba fuerit in sui nutrimentum, prout magnes a ferro sui sustentationem habet, ab eoq; sanitatē & integritatem recipit sibi necessariam. Notate porro. Cum homo quispiam aut brutum aliquo corporis loco sauciatū fuerit per apertionem, si iuxta suum processum herba sumatur hæc ad vulnus, vlcus aut simile damnum affricetur, & postmodum auferatur sanat absq; alterius cuiuspiam additione medicamenti, hac de caussa, quod medicamentum in herba sit, & in homine Magnes illud attrahēs in vulnus vel damnum, & ad hunc modum sanatio sequitur. Hæc est cura Magnetica vel magnetina, q̄ non solum de herba hac, sed etiam de simil b. omnibus pariter intelligenda venit, quarum hoc loco nullam facio mentionē, sed in suis propriis capitulis. Quod ad hunc modū cura magnetina, p attractionem ab Influētia factā, & a Deo sic prius ordinatam sanatur, an fascinatione vel supstitione factū sit quæso? Nemo hoc dicet præter garrulos Academiarū Doctores, ac illos qui naturaliū virium prorsus ignari sunt. Isti propriā in sui philosophi sententiam incidunt ita scribentis: *Inimicum sapientia nullum habet preter ignorantem.* Sic & natura non habet alium inimicum, præterquam illum, qui non intelligit eam, & solum de hac iuxta fatuam opinionem loquitur. Vt apertius vsum istius intelligatis herbæ in Essentia sua naturali, iam in bruto ponemus exemplum. Equus nimia fatigatione vulneratus seu ab Ephippio pressus in dorso per sedulā equitationem, aut aliud accidens, vlcus ue tumefactum vel apertum habens hac herba sanari potest, ad hunc modum videlicet. Recens accipiatur, & in flumine quopiam vel aqua fluente lauetur, & epippio super equi dorsum, cōmode & apte supponat, post modū equitet semper absq; vllo respectu, singulisq; dieb. remedium hoc innouet, & mirum in modū curabitur equus. Notate iam sanationis hui⁹ occasionē. Videlicet remedium exercitium expetit. Nam quo magis equitatū fuerit, eo citius curabitur ac melius. Exercitium n. est speculationi simile: nam qui speculat longe citius aliquod fundamentū aut scientiā reperit eo, qui nullis speculationibus vtitur. Sunt igitur aliqui spiritus medicinæ cœlestis, qui versant & consistunt in Exercitiis: alii vero non. Et hęc considerare notareq; decet vos Medicos. Altera cura p magneticā virtutem, cuius antea memini p exemplum, sic se habet. Excipiatur herba dicta recēs & per aqua recentem ēt tracta, lotaq; vlceri confricetur, & postmodum aliquem in locum

Persicaria quomodo hominem sanet.

Sapientia inimicus stultus, non rans.

Persicaria vsus in atteritu equorum dorsis.

reponatur humidum, in quo melius ac citissime putrefieri queat, aut sepeliatur in terram pinguē, & magno lapide cooperiatur & aggrauetur. Mox atq; prutruerit herba, malum, atq; vlcus curatum est. Eius rei caussa est, vt antea diximus, quod Magnes hominis ad se trahit, quamdiu aliq̄d superest. Quo citius putrefit, eo clerius attrahit Magnes, vt Medicinæ Spiritus a Magnete per moram non deficiat fugiatue. Si vero tardius ad putredinem deueniat, erit etiam attractio tarda, & per consequens cura iuxta putrefactionem vel protrahitur vel acceleratur. Nihilominus putrefactio suum tempus expetit in materiæ totius cōsumtionem. Conclusiue, homo & quoduis animal ob sensitiuam facultatem, ad medicamentum in magnetina cura directam, est Magnes, iuxta magneticas operationes procedendo. Has vero facultates naturæ, Medici parum aut nihil intelligunt. Et si contingat aliquem eis feliciter vti, non aliter hunc illi quam Iudæi Christum excipiunt, venenum suum his verbis euomentes: *Dæmonium* (inquiunt) *habet, per quod talia perficit.* Verum non considerant asini, diabolum vnum alteri minime esse molestum, neq; mordere socium, quo regnum eius maneat integrum. Scitote vos igitur, eiusce-modi vires atq; virtutes ex cœlestibus procedere solum Impressionibus, per quas tam admirandæ curæ quandoq; fiunt, vt manifesto videat clauum in soleam equi ad carnem viuam vsq; adactum: item gladium in hominem trusum, exceptos & in terram, laridū, pinguedinem, &c defixos, iterum iuxta verum processum efficere, vt eiusmodi vulnera nihil accidentis mali patiantur, verum sanentur & quidem felicissime. Innumeræ similes curæ fiunt: sed has tantum enumerare volui, quo tales virtutes intelligere possetis, eoq; referre quo pertinēt, scil. ad magnetinam curam, qua similes operationes perficiuntur. Et prout magnes a ferro suam naturam accipit, non substantiam sed spiritum eius: nō aliter mumia trahit ad se virtutes rerum in eis existentes. Nam ibidem est cōcordantia quędam, quę pe attractionem conuenit. Quod a. superius dixi, medicam. ē-ta esse sepelienda, eius rei caussa talis est. Si manerent illæ herbæ in aere, siccarentur, & spiritus earum euanesceret, qui debet per magnetē attrahi, sic vt eiusmodi cura debitum finem consequi nequiret. Etiam si manserint in suo caule naturali non separatę, sed in vita sua vegetatiua, non operantur in hominem, sed cum syderibus tantū existunt in concordantia, & in assidua quadam operatione, sic vt interea nihil cum hominibus cōmune habeant. Verum vbi seiunctæ sunt a suis stirpibus, nihil tum demum sydera cum eis agunt. Sicut n. mors vitam separat a corpore, ita, vt homo nō viuat amplius, nec ad quicq̄ idoneus sit: ita pariter in eiusmodi medicina post separationē herbarū a suis corporib. concordantia coniun-

Persicaria mira operatione non est Diabolica, &c.

Sepultura persicaria cur necessaria sit.

iunctioque fit cum hominibus, & in eis quærenda est. Quandoquidem a separatione sunt microcosmo cõmissæ, nec non syderi suo, q; accepit ex limbo terrę, ideo quia homo est Ess. 5. cuius viribus ad se trahit omne, quod a terra separatum est, æque potenter atque superiora, cum adhuc in terra starent. Præter dictas vires, narcoticam stupefactiuam quoque Naturam persicariæ inesse intelligite. Iam varia esse Narcotica, sciendum est. Nã vnumquodque stupefactiuum ab alio diuersum est. Dolores enim, qui solis stupefactiuis mitigantur & auferuntur, varias habent origines & caussas, ex quibus enascũtur diuersimode. Quot enim eiusmodi languores atque dolores exsistunt, semper inter se diuersi, tot etiam contra Stupefactiua reperiuntur a Deo creata, nec non ordinata. Peculiarem igitur notate mitigationem in hac herba, videlicet eis locis, quibus dolores ex corrosiuis fluxibus incidunt, vel ex subtilibus salis fluxionibus, vnde illi maximi quidem oriuntur. Vbicunque resolutio talis acciderit in apparentib. locis, prout in dentibus & in panaritio salis, &c. tunc Herba dicta superposita, prius tamen aqua recenti frigidaque madefacta, prout supra diximus, in quib. narcotica cetera nihil profuerint, omnem dolorem protinus aufert atque persanat. Hæc a me dicta sunt ob Medicorum inscitorum ac mendacium stultiloquia, dicentium, Narcoticorum vsum esse noxium, & in omnibus euitandum. Propter istorum turpia mendacia, cogor ista necessario declarare ad hunc modum. Plurimi dolores morbiue exsistunt, q; nullum prorsus medicamẽtum admittunt, præter stupefactiua solum; Quidam non, nisi laxatiua: quidam sola Confortatiua, & alii tantum Infrigidatiua. Quare iuxta morbum erit applicanda medicina. Quod per laxationes mitigari non potest, id aliud quiddam requirit, vtpote per naturam ad hoc ordinatum. Videte, vulnera nõ sanantur purgationibus: nec infrigidantibus, sed solum consolidatiuis. Quid est consolidatiuum, quid stupefactiuũ? Nonne sunt ambo virtutes atque vires? Ita sane, sed omne consolidatiuum ad suum vulnus, & stupefactiuum quoduis ad suum morbũ in vsum venit. Nunquid & peculiares diuersæq; curæ sunt panaritii & dysenteriæ? Quis dubitat, vtrumque suum habere peculiare medicamẽtum: Sic de cæteris: nam quiuis morbus curam suam in fluxionibus non habet, vt auferantur isti, sed cura vera est, vt ipsi dolores tollantur, tum demũ fluxus erit sine damno, quod naturalis exsistat, ibique fieri debeat & non auferri. Verum contra volũt Academici, nempe cuncta, quibus aliquid inest mali, prorsum auferri debere, putantes quum id ablatũ fuerit, sufficienter iam curatum esse. Contra dico, si quodpiam in sanguine fuerit accidens, hoc auferendũ, tamen sanguine relicto prorsus integro. Si do-

Persicaria est Narcotica.

N 3

lor in dente, hoc relicto tollatur ille. Sed vt vobis intolerabiles dentium dolores a suis declarē originib. vt cognoscatis eos, cū varii sint, veros & potissimos adhūc intelligite modū. Dolor iste similis est paneritio, h. e. illi quē rodens vermis efficit, cum tñ vermis non exsistat, item podagræ similis in synonia sitæ. Ad eiusmodi fluxus ita vehementer corrodentes, herba q̄ dicta maxime venit in vsum. Plura de hac mihi non constant in præsentia. Patet n. ex his, q̄ per me dicta sunt hoc loco, virtutes ac vires eius herbæ satis intelligi posse: quāuis infra latius ac particulariter adhuc eas reuelaturus sim. In summa damna quæuis illata corpori, cura magnetina possunt instaurari sanariq;. Cura sane mirabilis est magni momenti. Quandoquidē si quispiā in ea Medicus diligentiam adhiberet, eiq; esset intentus, nihil morbi resistere valeret, q̄ nō magnetice curari per ipsum posset atq; sanari. Quanquā vero & alia medicamenta sunt, q̄ per aliam viam ēt naturalē curant: ista tñ nihilominus suo tempore & loco est admodum præstans ac mirabile, tum præ ceteris omnib. vtile. Non q̄ propter persicariam tñ scribamus hæc, sed ꝓpter alia multa similia, per quæ sanguinis fluxiones, item synoniæ, dolores oculorum, &c. tolluntur, qui morbi non possent aliis processibus ita commode facileq; sanari. Tum hac de caussa pariter ista scribere volui, vt si forte quis magnetico ꝓcessu morbos curet, non dicant ignari medici, fascinationē esse, cum ipsi nesciant quid fascinatio sit, & quid non. Tantum n. nō didicerunt omnes, quotquot eorū sunt, vt vnicum tñ articulum eiusmodi cognoscere possent. Quapropter stoliditas eorum est mundo manifesta iam, & certo constat, eos ex natura minime curare, sed ex fabulis Æsopi tantum, atq; doctrina Marcolphi, quibus ipsi persimiles sunt. Pœnam hanc fatalem & singularem esse iudico, quod tales Medicos Deus mundo obtruserit, qui citra perplexationem omnē se homicidas fateri coguntur. Quos n. Academici Doctores creant, etiam conscientia propria teste fateri coguntur, q̄ vix pro famulis pharmacopœorum stent. Et sic turpis lucelli caussa omnem mūdum ludos faciunt, interim nec ipsa caussa nuce digni. An vero id non latrocinium sit fœdum, sacræ pecuniæ caussa tantas in mundo speluncas moliri? Interim magistratus vbiuis cœcutit. Qui in latrocinio corripitur: in rotam suffigitur. Isti vero, qui omnia passim cœmiteria complet, & homicidiis crebris dimidium regnum exhaurit, etiam splendidi tituli ingenitur, prout dolendus iam mundi mos est. Hoc idem est cum illo, si fur minor in crucem agitur, maior ad honorum subsellia collocatur. Peruersitas hæc si quinquaginta annis adhuc durauerit: virum probum, ne quidem vniuersus mundus amplius visurus est. Cum enim qui iam viuunt, nihili sint: quales futuri sint, horum filii & posteri

Persicariæ vsus in dolore dentiū & paneritio, &c.

posteri, qui nihil discũt aliud, quã quod speluncarii illi instillant: Hinc mirũ sunt illi proselyti, de quib. Christus loquit, quasi dicat: vos Medici nihili estis &, iuniores creatis vobis duplo, peiores: hi iterũ alios, se longe sceleratiores. Et quo euasura, hæc est spelunca, donec iudicii dies appropinquet? Nec id etiã de herba hac subticere volo, quod videlicet, vbi secundum Influentiã integra fuerit eradicata, prsusa fundaměto, mirabilem semper operationẽ retineat, nedum virens, verum etiam exsiccata. Pariter etiam omne, quod extrahitur ex ea per destillationem, vt aqua, oleum, & ipsum sal alkali. Et licet quidem magnetico modo, vel iuxta proprietates illius processus non operetur, tamen ea conditione viribusque talibus id facit, vt singula per communem applicationem perficiat, quæ superius scripta sunt. Medicum enim Astronomum esse decet, vt homines ægros ita misere non torqueat, quum tempus & horam eiusmodi virium conseruationis optime nouerit. Sic eius aqua destillata vulnera nec non vlcera lota, peculiaribusq; linteis ea madidis tecta persanantur omnia, quamuis cancrosa, fistulosa, vel alia fôrent. Similiter etiam puluis inspersus quolibet die bis, non secus ac aqua prius dicta curat, etiam esthiomena quæuis vlcera, sic vt nã amplius erumpant, vel damni quicquam adferant. Item eius alkali dolores omnes mortificat, in viuam eiiciens escharam, perbelle mitigando. Facile coniicere possum in herba hac plures exsistere virtutes, quas ego libenter fuissem expertus ex eius physionomia, verum ob impedimenta mihi per meos aduersarios allata fieri minime potuit. Nam & proprii mei famuli ministrique furtis ac flagitiis suis me passim ita obtundunt & distrahunt, vt propter facinorosos illos vix hæc pauca scribere & corradere potuerim. Spero tamen eiusmodi nebulonum finem aliquando futurum, aureumque mundum aduenturum, in quo non, vt in hoc præsenti, longe lateq; per omnia Diabolus regnet, ac ego in meis laborib. impediar. Interim herba hæc, Germanice sanguis aquaticus dicta, Latine vero Persicaria seu Saphena riparum, optime vobis per me commẽdata sit, vt magneticas vires in aliis rebus per eam cognoscere valeatis.

Pers. aqua vsus ad qua.

Pers. pulvis vsus.

Pers. Alkali v. us.

CAPVT IV.

De Sale & sub Sale comprehensis.

EOusq; necessitatis & indigentiæ Deus hominẽ cõpulit & redegit, vt sine sale nulla ratione viuere possit, sed eo omnino opus habeat ad cibos & edulia. Hęc ei⁹ necessitas & coactio est. Coactionis hui⁹ q̃ cãę sint, breuib. expediã. Constat homo ex tribus, Sulphure, Mercurio, Sale. Ex his ẽt constat, quicquid vbiuis est, & nec paucioríb. nec plurib. Hęc corpus sunt vniuscuiuslibet rei, siue sensu pditę, siue eo orbatę. Quia ergo in species homo diuisus est: ideo putrafactioni subiect⁹ est, nec eã æternũ sub-

Sale homo necessario opus habet & cur.

Homo ex 3. constat.

Sal est Balsamum corporum.

terfugere pōt, sed tamen eatenus aliquandiu, quatenus congenito Balsamo Deus ipsum dotauit, qui & ipse in tribus consistit. Is aūt est Sal, hominem a putredine præseruans. Vbi Sal deficit, ibi putrescit ea pars, quę salis expers est. Sicut n. caro pecudum, quæ cōsalitur, a putredine immunis est: ita Sal quoque, naturaliter a Deo nobis insitus, corpus nostrum a putredine præseruat. Stet ergo sententia, tria saltem corpora hominem constituere, & ex illis tribus vnum esse salem, qui in corpore se habet, vt conseruat uum, q; corpus sibi congenitum nō sinit putrescere. Sicut ergo prima condita omnia, omnes substantiæ, ex hisce tribus constant: ita necesse est, eadem per sua nutrimenta talia sustentari & cōseruari. Hinc etiam cōsequitur, crescentia terræ omnia, trib. istis, ex quibus constant, necessario Nutrimenta conferre. Quod ni faciant: prima cōdita perire, & in tribus suis specieb. mori, omnino necesse est. Nutrimenta hæc sunt terra & pluuia, hoc est, liquor. In hoc nutrimenta sunt triplicia. Sulphuri suum sulphur est: Mercurio suus Mercurius: Sali suus Sal: hoc est, Natura ea omnia in vno continet. Ideo ex isto liquore, qui Rerum Naturalium Nutrimentum est, Sal Naturalis excoquitur.

Condita prima nutriuntur L quore.

Simile similibus alitur.

Hinc similitudinis ratione patet, ipsum quoq; hominem eodem nutriri oportere modo, vt scil. Sulphur ipsius, nutrimentale suū sulphur, & Mercurius nutrimentalem suū Mercurium, & congenitus Sal, nutrimentalem suū salem accipiat, quo ex tribus istis, homo in suis speciebus sustentari & conseruari possit. Quicquid n. ardet, sulphur est. Quod humidum est, est Mercurius. Quod horum duorum Balsamus est, est Sal. Hinc alimentorū humanorū diuersitas pendet. Ardentibus cibis opus habet, pro sulphuris sui sustentatione. Humidis cibis indiget, pro alēdo Mercurio. Sale vescitur, prō salis natura fouenda. Ordine eo distributo, quodcunque horum violatur, eius species quoque in corpore perit, vno pereunte, pereunt etiam reliqua. Iste n. ordo serio seruandus est. Academici tamen nihil huius Philosophiæ olfaciunt: quod mirum non est, quia nec in aliis quicquam vel sciunt, vel possunt. Porro in omni mundo sunt cibi ardentes, vt sunt caro, pisces, panis, &c. Sic etiam Humidi, vt *fontes, fluenta, maria*. Similiter & vbiuis Sal est. Hæc per vniuersum mundum distributa sunt, ita, vt vbiuis locorum illorum copia promta sit. Sed & de Natura hominis hæc habete. Quod homo cibum appetit, Sulphur est. Quod appetit potum, est Mercurius, siue aqua, siue vinum sit. Quod Salem appetit, Sal per se est. Quæ etsi quidem minime sciantur: nihilominus tamen ea appetit Natura. Et non in Homine tantum, sed & in animalibus, quæ a Sale pinguiora, robustiora, vtiliora & salubriora fiunt, quam absque Sale. Quod si debita quantitate Sal non ministretur: defectus oboritur etiam in alteris binis

Tria prima in omni mundo parabilia.

Sine Sale, duo reliqua prima intercidūt.

Specie-

ſpeciebus, & animal corrumpitur peritq;. Nec enim natura alimentis neceſſariis, quæ omnino requirit, ſuſtentatur. Similis conditio etiam hominis eſt, qui ſine iſtiuſmodi nutrimentis viuere non poteſt, ſed appetitus ſuæ Naturæ, ad quē ea genita eſt, exſatiationem omnino aliquā pro indigentiæ gradu requirit. Ceterum, etſi paſſim circumferatur, homines in nouis Inſulis Sale cibos nullos condiiſſe, nec ipſum brutis etiam obieciſſe; res tamen ipſa dictat, tam ipſorum quam pecudum naturam maris ſalſam aquam apperiiſſe, & cum ipſa aquæ alii permixta cibos decoxiſſe. Nunquam enim quieſcit Natura, ſed iugiter captat & quærit id, quod neceſſitas & vſus requirit: adeoque ipſa etiam pecora, ne de homine dicam, ad lingenda ſalſa compellit. *Inſulani ſale non veſcuntur quomodo.*

Nobis in more ac vſu poſitum eſt, vt Sale in cibo veſcamur: qui ordo & naturalis & prudens eſt. Ibi enim tria nutrimenta conueniunt, Sal ſcilicet & cibus in vno: atq; cum his binis tertium, potus. Et his Natura alitur ſuſtentaturque. Ceterum de Sale dixi, ipſum naturalem eſſe viuētis corporis Balſamum, hoc eſt, quamdiu viuit corpus, tamdiu ſal, dictus corporis Balſamus, eſt aduerſus putredinem, in quo Balſamo vniuerſum corpus hominis, velut & aliorum, cōſiſtit & conſeruatur. Quod ſi hominem putredo aliqua, aut (ita loquar iam) cadauerositas corripiat, velut in Igne Perſico fit: Cauſſa eſt, quod omnia diſſoluantur. Quod ſi omnia in creatis diſſoluenda ſunt; iam liquet, ipſum quoque Balſamum diſſolubilitatem in ſe continere: qua incipiente, ipſius quoq; diſſolutionis vis & robur inualeſcit. Si Balſamus diſſoluitur aut corrumpitur, (*quibus modis id fiat in Medica Theorica docetur*) tunc illico corruptio putrefactionis incipit, eo modo, quo Sal corruptus eſt. Si Sal corruptionem non ſubit, ibi nec corpus internum nec externum hominis putreſcit. Hinc iam concludendum, quod Sal ſit inſtar Balſami, in homine: quodque Sal naturalis, quem homo edit, illius cibus & alimentum ſit. Et hæc de Sale planioris intellectus deinceps captādi gratia hactenus ita diſſerere volui. Itaque naturali Balſamo omiſſo, porro dicam de Sale ciborum, quo pacto is alimentum ſit, quibuſve dotibus a Deo prædirus ſit, cum ad ſanitatem hominis conſeruandam, tum ad multos morbos præcauendos. Cum nihil adeo bonum ſit, quin malum ſibi coniunctum habeat: Ideo nobis etiam, quod in Sale malum eſt, recenſendum ſupereſt, vt hoc modo bonum & malum coniungātur, & quodlibet ab altero diſcernatur & intelligatur. Salis Natura & conditio admodum memorabilis eſt. Si enim Sal corpus mortuum ſeu cadauer conſeruare poteſt: multo magis conſeruabit carnem viuentem. Si corpus mortuum vi & efficacia ſua Sal a vermibus præſeruat: multo magis viuens. Non enim ideo ſaltem, *Sal eſt Balſamum naturale corporis.* *Putredo non eſt, vbi Sal viget.*

qui alimentum est, sed quia cibus necessarius, & tam senioribus, quam iunioribus idonea medicina est, Sal præbendus omnibus est.

Salis genera tria sunt.

Salis autem genera tria sunt. Est enim *Sal Marinus*, qui sal per se est, non ab aliis salsus; sed sicut vinum diuersum est ab aqua; ita mare quoq; sua natura diuersum est a ceteris aquis. Ceteræ aquæ dulces sunt: hæc est sal a. Secundo, sunt etiam fontes dulces, aliqui, sed salsi simul. Hi naturam peculiarem habent, vt cum mari naturam cōmunem non habeant, sed per se alium salem contineant. Tertio sunt etiam salia mineralia, specie lapidis, alterius naturæ, quam cetera metalla seu mineralia. Optimus sal est ex fontibus; Deinde ex mineralibus. Is quo durior, eo melior. Tandem est Sal marinus. Et sicut in multas species sal diuiditur: ita in multas & varias proprietates etiam ille dirimitur, inter se distinctas. Porro, quo pacto Sal conficiatur, recenseri hic non debet, cum res in propatulo sit. Sed nec, qui crescat, hic describendum est: cum tractatio ea pertineat ad librum de *generatione Mineralium*. Mei saltē instituti est, de virtutibus & vitiis salis disserere. Ita nec de Sale marino dicendū hic est. Quæ enim de Sale candido scripta leguntur, eadem etiam de Sale marino intelligenda veniunt. De *Sale Petræo*, non excocto, tantum hic non traditur, quantum de Sale excocto. Sal quilibet, qui aut ex aqua, aut ex salsa mineralique terra conficitur, communem salis ordinē & virtutem præfert. Nam in Liquore fundamentum potissimum situ est. Ideo Sal marinus, velut & petrans, in Liquamen non venit. Sal autē, qui excoquitur, Liquamen ingreditur, prius quam ab aqua separetur in salem coagulatum. Salis ergo descriptio duplex est: Vna salis ex Liquamine: altera salis integri & definiti.

Sal est correctio ciborū.

Principio sciendum est, cuiuslibet salis hanc in genere esse naturā, quod sit correctio ciborum. Vbi enim sal deest, cibus non corrigitur. Exempli gratia. Si stomachū cibus assumit, & salem non habet, languida est eius decoctio, & præparatio fit imperfecta. A sale enim procedit virtus expulsiua in secessu & vrina. Quæ duo si perfecte non procedunt, & expulsiones non sunt genuinæ: iam omnia frustranea sunt. Præterea, si cibus debito modo non salitur; certum est, Liquores illos in homine, qui insulsum nihil assumunt, cibari nullo modo posse. Sanguis enim salsus est. Vbi ergo cibo sal incorporatus seu vnitus non est, a sanguine ille non attrahitur. Quod autem necessario & ex penuria attrahitur, id in sanguine putrefactionem suscitat. Quod vt euitetur, membrorum illorum gratia cibi saliendi sunt, ne illa debito suo nutrimento defraudētur. Insuper in sale est etiā virtus Resolutiua. Si enim in corporis poris oppilationes aut alia accidentia oboriantur: ea omnia sal aufert aut resoluit,

Sanguis est salsus.

vt cum

vt cum vrina exeant. Vrina ergo est sal cruoris, hoc est, vrina est sal de sale naturali. Et sal naturalis vnitur cum sale nutrimentali: & ea cõiunctio Expulsionem excrementorum suscitat. Quod si sal debito modo & quãtitate non ministretur, cõiunctio naturalis fieri non potest. Quilibet ergo medicus sciat, salem debere etiam esse loco medicinæ, vt, vbi sal naturalis exire seu expelli velit per salem, salis eo crebrior vsus sit. Valde autem commodum est, si sal Gemmæ vsurpetur, ceu ceteris salibus omnibus præstantior ad salem naturalem expellendum. Medicorum ergo peculiariter officium est, vt tres salis species, & cuiuslibet speciei operationes non negligant, sed iis diligenter vtantur. *Sal gemmæ ceteris præstantior.*

Dixi superius, salis descriptionem esse duplicem: vnam *Liquidi*, alteram *Solidi* seu *Aridi*. De liquido hæc notate. Sal omnis excedentes quoslibet humores resiccat. Liquamen tamen ipsum hora vnica plus præstat, quam arefactus sal integro mense: Tanto plus in Liquamine exsiccantis contra superfluos humores naturæ est, quam in sale arido. Et licet sal aridus quidem reducatur: tantæ tamen bonitatis non fit: sicut in additione & correctione cognoscetis. Liquamen ergo salis recte describi multum interest. Liquamen si ita præparetur, vt iniectam ollam, ouumve aut simile aliud ferat ac sustineat: virtus eius talis est. Quicunque morbi ex humoribus nascuntur, & humores naturales infestant, hi adhibito liquamine expurgãtur. Huius classis sunt humida podagra, hydropisis, tumores humidi; tumida crura ab influxu humorum. Vt summatim dicam, quemcunque Liquorem Leprosum, a natura non exsistentem attingit, illum consumit. Id hoc modo fit. Liquamẽ ipsum per se est instar balnei calidi seu thermarum. Id si adeo refrigeratum sit, vt insidere illi æger possit: lauandum in ipso erit velut in thermis, &c. fieri solet, consilio tamen prudentis medici adhibito, quamdiu & quousque lauandum sit. Hoc modo consumuntur illi humores, ac pedes detumescunt, & ad statum naturalem reducuntur. Sana enim & firma natura in corpore sicco consistit, non pingui & adiposo, & humido. Corpus aridum & venosum, optimum & sanissimum est. Quæ autem corpora ita constituta non sunt, sed sunt pinguia, humida & fluida; hæc omnia lauentur in isto balneo: ita exsiccabuntur & consanescent. Quod si accidat, vt post eiusmodi balneum progressu temporis superflui humores postliminio iterum inundent: opera danda est, vt apud salinas eiusmodi vitam degere & habitare liceat. Vita enim longa breui melior: nec voluptates huius mundi curandæ sunt. Qui vero morbi tales huiusmodi sint, ex medicis discetis.

Salis Liquaminis vis & vsus.

Liquaminis salis probatio.

Corpus siccũ, optimũ sanũ.

in deaurando ars est subtilissima, & pro fabris ferrariis ad deaurandum thesaurus constans & pretiosus. Oportet tamen eos in praeparando Alchimiae peritos esse.

De Sale claro, striato, & Gemmeo sciendum hoc est, quod Alchimiae omnium maxime accommodati sint, vt argentum in illis more vulgato cementetur. Salibus enim illis qualibet Luna, hoc est, argentum quoduis valde malleabile fit, & citra ignem instar plumbi fere excutitur. Est etiam optimum purgamentum cupri, si in cementum deducatur, donec Regulum, deiiciat. Salis clari, striati Gemmei, & c. vsus.

Praeter iam dictas Salis conditiones proprietas etiam alia superest, nimirum talis. Quocunque loco profunditur vrina aut hominis aut brutorum, eodem succedente tempore Sal Nitrum enascitur. Vrina enim collecta, & praeparata in salem alium, Salnitrum vocatur. Salnitrum vero est sal, ex naturali corporeo sale, & sale cibario nascens. Duo haec si in homine coniungantur, & vniantur: tunc superfluum de se eiiciunt, hoc est, per vrinam, quae nihil est aliud, quam naturalis, corporeus & nutrimentalis sal, cum aliis humoribus concurrens. Quod si vrina in Nitrum excernatur, & aliquandiu stet: Tunc spiritus salis vna concurrens operando ex duobus salibus salem vnum, & quidem peculiare genus praeparat, quod Alchimistae postmodum ex Nitro extrahunt, & arte chymica clarificant, & non sal a sale facto separant. Id denique clarificant: & tunc sua conditionis salnitrum erumpit. In praeparatione tamen salis fieri potest separatio, ita vt verus & genuinus sal parte aliqua rursus extrahatur, & reliquum cum sale nitri permisceatur. Quod vero sal genuinus excoquendo iterum extrahi possit, caussa haec est, quia sal ille in homine aut bruto digestus non est, sed rudus exiit, vt talis etiam reperiri possit. Qui vero digestus est, is cum corporeo sale permixtus & (vt ita dicam) incorporatus est, vt deinceps separari non possit, sed in salnitrum abeat. Sali huic sal nullus in vniuerso mundo similis est. Alchimia inuenit illum in Nitro iacentem, ipsumque ad salem coagulatum reduxit, & deinceps virtutem in ipso latentem eruit, saltem ad Alchimiam & operam manualem. Conati quidem sum ipsi sulphur & salem nitri vna destillare: Sed propter importunas commotiones id fieri non potuit. Quo deprehenso postea per additionem carbonum spiritus Alchimisticus puluerem pyrium inuenit, eumque paulatim ita auxit nouis inuentis, vt iam is instar fulminis muros perrumpat. Vnde merito fulgur terrenum vocari debet. Hoc sale multa Arcana in Alchimia constant, quae hic describi opus non est. Nec enim dum ad verum fundamentum aut finem bonum penetratum est. Tutum ergo non est de illis scribi, ne qui in seductiones abripiantur. Salnitrum quid, & eius vsus. Vrina quid. Puluis pyrius, fulgur terrenum, vt inuentus.

Ceterum quae ad artem Vulcani spectant, negari non potest, quin magna Secreta ibi latescant. Nihil tamen illorum ad sanitatem hominum facit, sed tamen ad praeparationes igniuomas: quibus caput peculiare debetur. Mirabilis autem natura est hominis, dum a corpore humano aut brutali, ex excrementis eius motu

intimo talem generationem machinatur, quæ, cum a viuentibus procedat, contra vitam tamen tam violenta est, vt violentius nihil excogitari possit, quæ inquam tanta velocitate homini vitam elidit, vt nullum contra ipsam præsidium satis firmum sit. Sed hæc ad Metaphysicam in paramiris referenda sunt.

In capitis huius initio dixi, Naturam etiam in Liquore Terræ salem habere, naturaliter sibi vnitum. Ab hoc sale crescentia omnia salsuntur, estque Balsamus salis, de quo mentionem feci. Sciendum ergo, quod a sale illo etiam in terra sal, salnitri similis reperiatur. Natura enim, vbi in terra poros, cauitates, & cataractas habet: in illis deponit stirias & longas propendentias forma & specie Salis. Eæ si sumtæ, arte salis præparantur: duo salis genera proferunt, salem cibarium, & salem nitri. Vocatur autem sal petræ ideo, quia petris adhærescit, vnde etiam nomen sortitur. Sed & certo discrimine distant sal nitri & sal petræ. Nam in probatione salis cuiuslibet natura facile discerni potest. Certum ergo in salis speciebus & viribus discrimen obseruandum est quoad sanitatem & alia. Interim tamen consultum non iudico esse, vt sal ille, qui ex Nitreo & Petræo pro cibis præparatur, comedendus offeratur homini, nisi macrum & aridum ipsum facere cupias. Alias enim ad solum puluerem pyrium commodissimus est. Alium namque spiritum, aliam naturam ac conditionem concipit, &c.

Sal nitri & sal petra vt differant.

Ceterum de salis etiam damnis & noxis differendum iam est. Nec enim minus de malo, quam bono scribendum est. Hoc ergo de sale ratum sit, quod si sal non digeratur, a stomocho tamen per intestina exturbetur, transitu suo Colicam & Iliacam tam immanem suscitet, vt vix cura exquisitissima sanari possis. Vim enim corrosiuam tam fortem acquirit, vt intestina omnia exedere velle videatur: sicut per Anatomiam sæpe deprehensum est, salem eiusmodi separatum foramina sibi molitum esse.

Salis quæ noxa.

Colica & Iliaca quando a sale.

Præterea, si sal ille maneat in stomacho, oritur inde orexis, Arenira, & stomachi passiones aliæ, quæ omnes ab vno sale crudo, & in orificio stomachi hærente manant. In his ægrotis sedulo obseruandum est Medico, an sal ille a cibis salitis, aut fumo duratis, assisve, &c. prodierit: Nec enim æqua portione sal omnibus cibis additur: quod ob id Medico diligenter cogitandum est.

Fit etiam interdum, vt sal ille venas Mesaraicas ingrediatur, ibique granuletur & constipetur: vnde morbi multi insolentes oboriuntur. Et non in istis tantum locis, sed in corpore vniuerso. Idem etiam fieri potest in illis locis, quæ vrina ad suum Emunctorium tendens, pererrat: quod expendendum prudenti Medico committimus.

Iam ergo de sale materiam in genere claudemus: quem ideo describendum præcipue sumsi, quia sal est crescens Germanicum. Multo quidem plura de eo recenseri hic possent. Quæ tamen cum non omnia commoda, sed

magna

magna ex parte noxia ſint: de illis plura diſſerere nolui. Quæ autem mihi ex vſu eſſe viſa ſunt, ea, prout ab experientia confirmata habeo, recenſere placuit.

CAPVT V.

DE PERFORATA SEV HYPERICONE.

APTO & idoneo nomine herba hæc *Perforata* appellatur, quod nec & ego mutaturus ſum. De qua herba, quid ſtatuendum ſit, quemve vſum præſtet, pro decentia rei pertractabimus. Ante omnia autem ſciendum eſt, Deum nihil ad peruerſæ noſtræ voluntatis normam, ſed omnia ad perfectæ ſuæ voluntatis beneplacitum creaſſe. Fas ergo ac æquum eſt, nos contentos eſſe in eo, quod voluntatem ipſius intelligamus in illis rebus, ad quas nos creauit. Rem ita explicabimus. Homines nos ita affecti ſumus, vt optemus, vniuerſa ea, quibus opus eſt, citra laborem, ſudorem, exercitium & ærumnam omnem nobis obtingere. Hoc vero apud Deum ita ratum non eſt; ſed voluntatis ipſius ſumma hæc eſt, vt in ſudore vultus noſtri nos ſuſtentemus, ac proximo noſtro ſeruiamus. Super hoc fundamentum exſtructæ omnes artes ſunt, vt labore & ſudore omnia acquirenda ſint. Labore & opera Dei voluntas completur & perficitur. Hinc ſequitur, neminem quicquam, quiſquis ſit, citra hanc Dei voluntatem impetrare poſſe. Quicquid extra hanc fit aut accidit, id momentaneum & inconſtans eſt, ac perit eo modo, quo acquiſitum eſt. Quod enim facile fit, facile perit. Ob id Deus etiam homini de neceſſariis omnibus prouidit, ſuamque erga homines voluntatem Naturæ impreſſit, eaque Dei voluntas eſt Arcanum, quod in rebus naturalibus conſiſtit. Quot neceſſitates ſeu indigentiæ hominis ſunt, tot viciſſim ſunt Arcana. Tot Arcana, quot voluntates Dei. Iam ſi voluntas Dei complenda eſt: neceſſe eſt, Medicum quærere ipſam ibi, vbi eſt: non quidem verbis, ſed vſu luminis Naturæ, quod docet, voluntatem Dei, ipſi lumini inſitam, inde petendam, & ad neceſſaria transferendam eſſe. Hoc modo Arcanum detectum eſt.

Homo labori deſtinatus eſt.

Hæc de voluntate Dei eo fine indIco, vt intelligat homo, Medicinā nihil quicquam aliud, quam voluntatem Dei eſſe, eamque non in hom[illegible] nis ſeu Medici, ſed in Dei manu poſitam eſſe. In Medici quidē ma[illegible]a poſita eſt, ſi Deus oſtendit, in quam herbam voluntatem ſuam D[illegible]

Medi[illegible] Dr.

ad hoc vel illud collocarit. Et in hoc scientia Medica differt, a reliquis. Faber ferrarius soleam equi ferream cudit, quando vult, nec ratione ad id opus habet, vt voluntatem Dei in Arcanis Naturæ quærat, modo fabricet, tundat, cudat, &c. Ea n. voluntas Dei est, vt Equus citra omnē scientiam & secretam in Natura cognitionem sufferretur. Eadem opificiorum etiam ceterorū ratio est: non itidem & Medicinæ, cui opus est nosse, in quo & erga quem voluntas Dei directa sit. Si quis enim punctim cæsimve vulneretur, præstoque medicina sit, cui sanationem Deus indiderit, Deus autem sanationem admittere nolit: iam ea irrita, frustranea, deficiens, ac ad mortem ducens erit. Arcana Dei abscondita sunt, quibus se ne ipse quidem Medicus opponere, sed illam recte intelligere debet.

Perforata laus. Medicina ergo aliter scientia non est, quam talis, vt voluntas Dei sit Arcanum & Arcanum sit voluntas Dei. Hoc pacto Deus ipsi etiā Perforatæ singularem voluntatem & Arcanum erga hominem indidit, siue is bonus siue malus sit. Vt Sol omnia illustrat, tam bona quam mala: ita & medicina. Quæ mihi caussa valde digna visa est, cur Perforatā hoc meo in scripto non silendo transilirem. *Monarchia quid.* In hac enim herba Monarchia latet ceteris omnibus præstantior. Monarchia autem est id, quod est optimum, in quod cetera omnia diuertunt. Vt ex Centro circulus: sic ex hoc Perforatæ centro deducuntur illa, quæ eius naturæ sunt, & in Perforatam redeunt. Id qui fiat, sic capite.

Limus Terræ quid. Cum Deus omnia creasset: postremo creauit etiam hominem ex Limo Terræ. Limus autem Terræ est *Quinta Essentia totius mundi*, Extractum nimirum ex Naturis vniuersis factum. Ex Extracto hoc conditus homo est. Hinc colligitur Diathesis ex omnibus creatis erga hominem: ita, vt, quod hominem naturaliter sollicitat, id naturaliter etiam auertere ille possit per id, ex quo cōditus est. Id enim, ex quo factus est, noxam & damna illius auertere, ipsumque cōseruare debet. Itaque consentaneum est, morbos omnes, aut quæ in homine subnascuntur, per fortius quid expelli debere. Nihil enim nisi fortius morbos expugnat. *Medicina est robur.* Ideoque Medicina est fortitudo seu robur, & potentia, morbos omnes expellens. Afferemus exemplum. Ignis liquat & consumit omnia metalla. Hæc iam fortitudo & complexio est. Ita ergo Medicina in fortitudine quærenda est, aduersa ei, contra quod illa vsurpatur. Huiusmodi robur ipsa etiam Perforata possidet: non ex qualitate quidem, aut complexione, sed ex fortitudine, quam Deus in Perforatam collocauit. *Perforata spectra, &c. abigit.* Per robur id eadem Naturæ spectra, vermesque abigit, & facit ad sanationem vulnerum & ossium fracturarum, contusionumque.

Tacco

Taceo iam de Balsamea natura, quam continet, sicut deinceps tradetur. In Perforata ergo Arcanum id est, quod est voluntas Dei; qua per Perforatam talia præstari & confici debent.

Multoties iam inculcaui, ex signato intelligenda esse, quænam rebus insint, quæve Deus illis indiderit ad salutem & commodum hominum. Signatum id, hoc quoq; loco considerandum est, nimirum Perforatio, formaque foliorum & florum, & locustæ, ac venæ. De quibus declarationis loco hoc dico, perforationem eam & porositatem foliorum indicare, quod herba ea ad perforationes cutis omnes tam internas quam externas auxilio sit, velut & ad ea, quæ per poros expelli debent, seu quæ ad porosum Emunctorium spectant. Quin & flores eiusdem putrescunt in formam sanguinis: quæ signatura docet, illos facere ad vulnera, quorum carnem contrahant & astringant. Præterea foliorum fibræ signatum sunt, quod *Perforata*, omnia Phantasmata & Spectra tam intra, quam extra hominem expellat. Phantasmata enim gignunt spectra, ita, vt videat homo spiritus, visiones, & audiat similes Phantasias, quod quidem per Naturam fit. Suntque hi morbi, quibus incitantur homines ad seipsos iugulandos, quibus amouentur mente, & in Maniam, delirium & similia aguntur. Denique etiam stirps integra demonstrat, prædictorum nullum in hominis quacumque parte cōsistere, quod per eam non auferatur. Adeoque hæc herba est vniuersalis Medicina totius hominis. Adde, quod illius etiam sapor vermibus ingratus sit. Qua de caussa ipsam etiam impendio oderunt.

Perforatæ signatura, &c.

1. Perforatio.

2. Sanguinolentia florū.

3 Fibræ foliorum.

De quatuor viribus, in Perforata latentibus iam dixi, contra phātasmata, vermes, vulnera: adde virtutem eius Balsameam. De hisce deinceps notate, Phantasma esse morbū sine corpore & substantia; quo in spiritu contemplationis spiritus alius gignitur, a quo homo regitur. Spiritus ille genitus alias cogitationes, alios gestus naturæ congenitæ prorsus aduersantes instillat. Ad hunc morbum remedia plura, quæ sciantur, quam Perforata & Coralli producta a Deo non sunt. Et sciat eo casu Medicus, Phantasma illud non esse morbum ex Melancholia, &c. sicut Academici nugantur. Est tantum spiritus, qui non eliditur per ea, quæ Melancholiam tollunt, sed tantum per illa remedia, in quibus fortitudo est & robur vi illum adimendi.

Phantasma quid sit.

Huiusmodi virtus non est in Receptis aut compositis illis, quæ officinæ promunt: sed est medicina a Deo ipso citra medicum composita. Et Receptum illud est integre compositum & concinnatum a Natura. Quod si id ergo contra Phantasmata vsurpandum est, citra omnem compositionem assumi debet. Ibi enim præsto est verus compositor,

Phātasmatis remedia duo tantum nota.

de quo scholares nihil sciunt, sed suum sordidum compositum potius tueri conantur. Hoc indico, vt sciat Medicus non suo saltem composito confidere, sed vt Lumen Naturæ potius quam Apothecariorum legat & euoluat. Composita, quæ Deus ipse concinnauit, citra dolum, assumenda sunt. Illi autem Academici persuasum habent, ea, quæ suis asininis capitibus assequi non possunt, nec Deo nec naturæ possibilia esse.

Vermium natura & genera diuersa. Porro scitote, varia esse vermium genera. Alii enim fugiunt *Rutam*, alii *Angelicam* &c. Ita sunt etiam vermes, quibus aduersatur Hypericon, non saltem ob saporem, sed ob spiritum in Perforata existentem, qui spiritus phantasticos, vt dictum est, exigit. Idem Perforatæ spiritus arcet etiam spiritus vermium & insectorum in aliam phantasiam, ita, vt sensus animalis ipsorum hunc spiritum fugiat, nec tolerare possit. Sicut enim solis splendor transit vitrum: ita hic quoque spiritus, spiritum sensuum in homine & bruto penetrat, non secus ac moschus halitu suo intimum ad cerebrum vsque effumat. Qua de caussa etiam vermes fugiunt, & huius herbæ loco abscedunt. Insuper est etiam herba vulneraria, non quidẽ qualis per se est, sed debito modo, vt dicetur, præparata. Quilibet autem Chirurgus sciat, nullam in omni natione Germanica aut alia quauis herbam esse, quæ præparatione ad vulnera sananda exaltari magis possit, quam Perforata. Et ita exaltatę virtus a nemine satis *Perforata Encomium.* describi potest. Nec vlla ex Receptis omnibus Medicina est, quæ sine damno & accidentibus adeo solide & perfecte consolidet, ac sola est *Perforata*. Nulla, inquam, herba in omnibus terris ad vulnera salubrior reperiri potest, ac vnica Perforata.

Libri omnes de vulnerum cura vnquam conscripti, si cum hac herba conferantur, vani & nauci sunt, cum meros clamores contineant. In Perforata basis ac summa virtus latet. Ex eadem præparatur etiam Balsamus, cuius virtutes cum quolibet Balsamo naturali certare possent. Nec enim Essentialiter [illegible] est Balsamus Naturalis, sed per præparationẽ acquiritur, vt deinceps ostendetur. Hæc sanus quisque Medicus optime accipiat. Hoc enim capite, longe plura & maiora, quam in vniuersa Galeni, Auicennæ aut aliorum seplasiorum chirurgia docentur.

De Perforata viribus ad Spiritus Phantasticos.

Perforata quomodo carpenda. SI ad depulsus dicta Phantasmata vsurpanda sit Perforata, secundum cœlestem cursum sumatur, ea Influentia, quæ ipsa quoque spiritibus aduersetur. Id fit potissimum in Marte, in Ioue, in Venere, non cum Luna, sed contra Lunam, non etiam a meridie, aut sub noctem, sed sub Solis ex-

lis exortum, ex opposito Solis, in Aurora vel diluculo. Optima est illa, *Quæ eligenda.* quæ inter alias virides herbas aut flores enascitur. Quo est lōgior: eo melior. Quo plures flores habet: eo est præstantior. Et carpitur, cum flores ad summum ascenderunt. Herba hæc, qualis per se est, continenter gestari debet sub pileo, in sinu, speciē serti, aut in manu, ad odorem captandum. *Qui usurpanda.* Noctu supponenda est puluinari: denique ex parietibus suspendi, aut vndiquaque in domo dispergi debet. Persuasumque sit vniuersis Medicis, quod Deus ingens Arcanum in hanc herbam collocarit, saltem propter spiritus & phantasmata Maniaca, quibus homo in desperationem agitur, non quidem per Diabolum, sed per naturam. Sua enim eaque definita remedia Deus contra vniuersos morbos creauit. Medici officium est, discere, quærere, & indagare, in qua nam re quodlibet situm sit.

Ad Vermes.

AD vermes correctione nulla opus est. Vsurpetur herba, qualis a *Perforatæ usus ad vermes.* Deo ipso composita est. Euellenda ergo est illis signis, quibus ligna deiiciuntur, & foditur argilla, in quibus postea nulli vermes aut tineæ, &c. subnascuntur. Ita euulsa, imponi debet vulneribus verminosis, qualia multa per negligentiam & imperitiam chirurgorum passim occurrunt. Quod si per æstatem quidem, & maxime diebus canicularibus id sæpius a natura fiat: plerunque tamen ineptorum remediorum ea culpa est. Vidi equidem, tempore quoque brumali conspicue vermes enasci, tribus integris consequenter septimanis, quorum mane & *Verminum manipulus e vulneribus exitus.* sero frequenter manipulus integer vulneribus exemptus est: quod a suffocatione vulnerum eorum factum est. Hi vermes Perforata arceri debent. Quæ si imponatur, illi decidunt a vulnere. Quod si etiam ex putredine vermes alias in corpore nascantur: tunc vmbilico imposita Perforata eos arcet. Sciendum autem discrimen, non omnes vermes ex putrefactione oriri. Et eo casu Perforata etiam non iuuat. Iudicet ergo peritus Medicus, qui nā ex putredine sint, qui non sint. Exēpli caussa. Videtis vermes oriri in caseo. Hi ipsi quoque hac herba tollūtur. Eodem modo etiam in carne. Similis operatio etiam in homine fieri potest. Tale quid si accidit, herba imponi cuti aut vmbilico debet: ita vermes cedent. Postea leni purgatorio penitus exigantur. Momentum namque fere omne in hoc consistit, vt vermes loco expellantur, quod validissime facit Perforata.

Ad vulnera, Contusiones & fracturas ossium.

Perforata ut exaltetur. VT perforata summe exaltetur ad medicinam Vulnerariam: Processus subtilissimus & certissimus, quo vulnera omnia & perfossiones curantur, ita se habet. Ex semine conficiatur oleum. Huic addatur Terpentina æquali portione. Affunde iis vinum rubeum bonum, in quo coquātur illa spatio horæ: Affundatur dimidium olei oliuarum recentis, & iterum cum rubeo vino coquantur per horam. Postea iniiciātur folia Perforatæ, vt fas plenum sit. Coquantur iterum cum vino rubro horis sex, vt vinum omne consumatur, & duo tantum olea cum Terpentina supersint. Exponantur per mensem Soli, & tandem processu sequenti remedium vsurpetur.

Perforata ut corrigatur. Porro correctio hæc sequens ad altiorem etiam gradum eam deducit. Ratio ita se habet. Adde superioribus Flores centaureæ, Mastichen, Thus, Myrrham, Mumiam. Præparetur, vt supra.

Hoc etiam singulariter notandum venit, quod, si Terpentina, destillata sumatur, & cum florum copia permisceatur, hæcque vna in sole per mensem digerantur primo: Deinde cum semine iterum per mēsem: Præterea cum dimidia parte Terpentinæ lotæ permisceantur, & iterū in Sole per se digerantur: tunc Balsamus hic remedium insigne est ad vulnera venosarum & neruosarum partium, quas præseruat a consumtione futura, contrahens partes seu neruos deductos ita, vt nulla futura opus sit, denique prohibet contracturam & resolutionem, si quæ a vulneribus impendere videatur.

Balsamus ad vulnera præstans. Sed & hoc interdum accidit, vt vulnera infligantur in signis malignis, ita vt vulnus etiam leue, exitiale fiat. Quando ergo in vulnera talia, per se lethalia, non autem lethalia secundum locum aut membrum, incideris: ea sequenti Balsamo sanabis, hoc modo. Sume *Olei Lacarini*, & in id iniice flores Perforatæ. Stent in Sole sex diebus. Exprimantur flores, & recentes alii iniiciantur. Stent iterum senis diebus in Sole. Hoc itera sexies vel septies, & comparabis Balsamum in vulneribus lethalibus ceteris omnibus præstantiorem.

Potio vulneraria nobilis. Sed Balsameæ naturę genus etiam aliud præsto est, quod potari debet. Balsameum ad genus est optimum vulnerarium remedium, si sumatur contra profossiones aut vulnera corporis interna, mēbra principalia attingentia. Similis potio vulneraria nullibi parabilis est. Præparandi is modus est.

Rec pe *Olei Iuniperini candidi* ℔ 1 *Olei ex seminibus Hypericonis quart.* j. His binis *iniice flores dictos, vt more vsitato digerantur. Exprimantur, & recentes flores addantur* Hoc aliquoties iterandum. Quo frequentius, eo melius.

melius. Præparatio hæc bibatur. Quod remedium hoc non præstat: id nullum præstabit aliud.

Recepta hæc eo saltem fine indico, vt sciatur, scriptorum aut medicorum nullum de istis laborasse, sed meras nugas vendidisse, dū proba vulnera mala fecerunt, & ægrotos misere corruperunt. Quæ flagitia ne deinceps etiam admittere tentent, mea hæc remedia proferre volui, sperans fore, vt illis vsurpatis multa homicidia euitentur. Dolendum enim est, hominem Dei imaginem tanta temeritate aut a sanitate deiici, aut penitus ad mortem dari: cum tamen remedia perfecta a Deo creata sint, quæ in perditorum locum sufficienda.

Vtendi processus in vulneribus talis est, vt sumatur Balsamus, quē vsurpare vis, & calidus instilletur vulneribus, carpto linteo molli tectis, ita vt perpetuo madidum & oleosum, nec vnquam aridum vulnus sit. *Balsami vulnerarii, vt vsurpentur.* De potione vulneraria bibatur mane, sub meridiem, sub noctem, ita, vt cochleari illius vnico adiiciantur vini optimi cochlearia decem. Singulis vicibus bibantur cochlearia duo, ita, vt singulis diebus bibantur cochlearia sex, vsque ad curationis finem.

Cæterum in prædictis Receptis omnibus Balsamea quædam Natura delitescit, ita, vt de viuentibus rebus nihil putrescere sinat. Notandum autem Balsamorum discrimen est. Sunt Balsami, qui cadauera conseruant. Sunt Balsami, qui non mortua, sed viuentia corpora præseruant, vt non putrescant, sed durent. *Balsamorū differentia.* Ea vero virtus ingens est remedii, qua homo ita conseruatur, vt ne putrescat. Nulla enim illic generantur vlcera, nulla Apostemata, nullæ Exulcerationes, nec quicquam aliud simile. Vos vero vniuersi Medici, vbi nam tale remedium promtum habetis, quod a putrefactione tali præseruet, ita, vt in viuente integro nihil putrefiat, sicut hoc loco nos de Perforata testamur? *Medicor. reprahens.* Quis hanc virtutem componendo ei indidit? Non vos, sed Medicus summus. Recolligite ergo vos, & resipiscite, ne in peccatis vestris moriamini, hoc est, in falsis vestris compositionibus. Cogitate apud vos, componistam (vt ita loquar) Deum esse. Scrutamini Naturam, non fatuas vestras literas, quæ meræ pedicæ & tricæ sunt.

Vt compositionis rationem vos doceam, scire vos velim, ad primum compositum addi debere Theriacam, & Mithridatium electū, vna cum aliis Diaphoreticis, quæ vna ad Solem in fimo Equino digerantur, & postea vsurpentur pro ratione personæ & complexionis, &c. quæ peritis medicis relinquo.

Noscendum porro & hoc est, quod ex herba hac & floribus destilletur Aqua in Balneo Martis. Aqua hæc prodest ad ea omnia, quæ

de perforata tradita sunt: licet paulo infirmior sit. Eius vsus esse potest, si malum non vsque adeo grande sit. Tum intro assumitur, tum foris applicatur.

Hi Balsami etiam quamlibet ossium fracturam, & contusionem, & concretum sanguinem in corpore, curant. Hanc meam de perforata Experientiam ideo proferre placuit, vt inania Recepta deserantur tandem, & remedia vera quærantur. Interim Balneatorum & Tonsorum ea insania est, vt integrum exercitum iugulare potius, quam remedia sua insana relinquere malint.

CAPVT VI.

DE MAGNETE.

MEDICIS vniuersis Deus admirandum secretum in Magnete largitus est, idque non absconditum, sed manifestum: ita tamen manifestum, vt longius disputando in actum deducendum sit. Deus enim proponit nobis res, non quidem penitus commolitas, sed tamen præmansas, vt tamdiu in illorum scrutatione versemur, donec ad ipsum finem perueniamus. Et hæc prudens Dei voluntas est. Iam vt de Magnete disseramus, ante omnia conuenit, nos externam eius, quam manifesto prodit, virtutem explicare, quibus deinde ceteræ subnectentur. Magnum enim hoc & arduum est, ipsum ferrum & chalybē aut attrahere, aut a se pellere. Ex qua consideratione ita equidem arguendo concludo. Quoniam Magnes ferrum & chalybem attrahit: multo maioribus viribus in attrahendis internis pollebit. Largitus est Deus Naturæ suam Physionomiam, suam Chiromantiam, suam Geomantiam, suum Signatum. Ex his iam recordetur Medicus sui officii. Ego autem hoc fateri cogor, me ad hunc vsque diem de veteribus Medicis nunquam vel audiuisse, vel legisse, ipsorum vel vnicum hactenus iusto ordine ad Medicinam progressum esse. Harum namq; rerum vniuersi imperiti sunt. Quid ergo de illarum Arcanis blaterabunt? De naturalibus scripturis, opus habet vt scribat ex Signato. Et id ex suo signo noscendū est. Alias opera omnis ludetur. Ex operib. eorum iudicare potestis, quid expediāt, quamq; parū curent, siue bene siue male res cadat. Ego interim, quantum de Magnete per Experientiā comperi, l. quido affirmo, in ipso Arcanū adeo sublime latere, vt sine ipso in morbis nihil eorū, q̄ dicta sunt, expediri possit. Estq; ꝓ Artificib. in Medicina p̄sidiū tā nobile, vt nullo alio simili plura p̄stari possint. Qua vero ratione ipsum eq. ndē diuido; ita integrum eū inuenies, si opus sit. Deinceps a. præparationem eius tradam, vt vsus eius innotescat.

Deus homines res imperfectas proponit.

Magnetis Arcanum est singulare.

Albi in Copia, vt in Litera.
Item Corallis.
Item de Carduo Benedicto.
Item de Antimonio.

CAPVT VII.

DE SULPHURE

CReauit Deus Resinam terræ eamque multis infandis virtutibus donauit, non solum ad subsidium morborum, verum etiam ad operationem Alchimiæ. Similes aliæ quoque virtutes in Sulphure, quod Resina terræ est, conspicuæ sunt. *Sulphur est Resina terra.* Conueniens ergo est, vt non de Medicis saltem Sulphuris virtutibus, verum etiam de Alchimisticis & aliis accessoriis vsibus a nobis disseratur. Multa quidem de Sulphure scripta & edita sunt. Ipsum tamen verarum virium fundamētum nemo adhuc attigit. *Med. reprehens.* Omnia Auctores illi sibi describenda sumserunt: sed nullum eorum intellexerunt. Multa congesserunt: sed quod bonorum scriptorū officium est, ex fundamento ipso nihil deduxerunt. Rem enim non intellexerunt: & tamen ad compilandos libros ambitio eos adegit, qui tamen libri omnes spiritu & anima carent, ac mera mortua litera sunt.

De Sulphure ego vobis, tanquam peritus, Experientiam meam in omnibus proponam, quidnam in Sulphure contineatur, tam secundum Medicinā, quam Alchimiam & cetera. Et nisi Deus obstet ac prohibeat, stupenda adeo & admiranda opera Sulphuris sunt, vt naturale in homine lumen ea satis admirari non possit. *Sulphuris operatio stupenda.* Quod si Deus non impedit: defectus est in artificibus, Sulphur ita tractantibus, vt operatio insitæ virtuti non respondeat. Cum enim quilibet nugator Medicus, quilibet nugator Alchimista sit: hæc caussa est, cur scientiæ plane in apricum proferri non possint. Fundamentum autem hoc est, quod in Sulphure, vtriusque facultatis tanta Arcana viresq; contineantur, quanta a nullo satis indagari possint, quod inquam virtutes tam præstantes in eo lateant, vt ex iure merito omnibus admirationi sint. Post longam enim in vtraque facultate captatam Experientiam ex Sulphuris vires compertæ & cognitæ sunt, vt multa alia non existant, quæ ipso aut superiora sint, aut cum eodem comparari in Medicina ac Alchimia possint. Sulphur castigat Aristotelem, dicentem, rerum species mutari non posse. *Species verū immutat Sulphur contra Aristotelem.* Eas enim Sulphur transmutat. Si hodie viueret Aristoteles, ad ruborem & pudorem totus ageretur.

Medicum aut Alchimistam agens, Sulphure non vtetur, quale id p se

est, sed potius eo separato in arcanum suum, & ab impuritate abluto ita, vt in virtute sua quauis niue candidius fiat. Huc facit Ysopus, hoc est, a s separãdi, antiquitus Ysopaica in Alchimia & omni sequestratione dicta. Crudum tamen pro vulgo, & ad res extraneas insigne est. Ceterum vt in explicando sulphure accuratior sim, id prius secundum suam naturam distinguam. Non enim ex matrice vna, sed pluribus nascitur. Vnde etiam operationes diuersas habet, naturasque multas inter se diuersas continet. Quas ne erret Medicus seorsim proponam, ita, vt sciatur, quatenus ad Medicinam prosit; & quatenus conducat ad Alchimiã. His absolutis, quantum etiam ad vsos quotidianos faciat, expediam. Quod si ergo, quis eius vsus sit in Medicina, quis in Alchimia, quis in ceteris rebus, ordine & accurate explicuerimus: iam de operatione eius cuilibet liquido etiam constabit, vt ipsum citra errorem tractare possit.

Ysopaica sectio quid.

De sulphuris generibus.

Sulphuris genera vnde deducantur.

QVoties nouum metallum: toties aliud Sulphur. Nullum siquidem metallum suo sulphure caret: quia in tribus metallorum corpus quodlibet consistit, in sulphure, sale, & Mercurio. In metallorum autem perfectione seu generatione superfluũ sulphure remouetur. Sicut enim videtis generari nucem, nec eam per se quidem tantum, sed vna cum putamine & cortice: ita scitis hæc esse superflua, facere tamen ad Embryonalem conseruationem nucis, sicut *de Generatione docetur*. Hoc exemplum adduco, vt intelligatis, tot genera esse sulphuris, quot metallorum, quolibet sui metalli naturam resipiente. Hoc non de metallis tantum, verum etiam de lapidibus ratum sit. Quot enim lapidum, tot etiam Sulphurum genera. Corpora enim omnia, substantiam suam habentia, ex tribus dictis constant. Qua de caussa naturam etiam habent Embryonatam. Hinc Sulphuri discretæ appellationes induntur, vt Sulphur Embryonis de Auro, Argento, &c. de Saphyro, de Marmore, &c. Ex nomine Embryonis intelligatur, notari Sulphur, quod ab vna generatione vnius fructus, siue sint metalla, siue lapides, oriatur. Nec de metallis saltẽ & lapidibus dico, sed de omnibus generibus corporalitatum, vt sunt *Vitriolum*, *Alumen*, *Marcasita*, *Bisemutum*, *Antimonium*, *&c.* quæ omnia in se Embryonem continent, secundum generationis suæ discrimen denominandum. Aliud enim est *Sulphur Embryonatum Martis*, a Sulphure Embryonato vitrioli aut Iaspidis. Idem iudicandum etiam de crescentibus terrenis, vt sunt Ligna, herbæ, &c. quæ omnia eiusmodi Sulphur in se continent.

Embryo quid.

Vnum

Vnum hic pandendum est. Acciditinterdum, vt huiusmodi Embryonale sulphur metalla nō mala, velut & gemmas puras lucidasque, & alia similia pignat, quia scilicet ex generatione illa, ex qua oritur, aliquid ei vnitur, quasi de illo corpore spiritus quidam. Nec vero spiritus tātum, verum cum eodem etiam corporalitas, adeo tamen subtilis & fugax, vt ignem sustinere nullum possit. Citra tamen operationem Vulcaniam in metalla illa, ex quibus oritur, ab auro in aurum, a plumbo in plumbum, adigitur. Similes præparationes quandoq; etiam in gemmeis sulphureis embryonibus factæ sunt, quibus a se inuicem separabātur mortuum sulphur, impotens, & lapis pretiosus in eo latens, quæ omnia per artem inuenta & explorata sunt. Lapis a. is similis fuit ei, ex quo prodiit, ex Granato, Granatus, ex Hyacintho Hyacinthus. Sed hæc ad processum Alchimiæ releganres, hic ea saltem indicabimus, q̄ experientia docuit & confirmauit in scientia huiusmodi secreta inueniendi. Det ergo in huiusmodi indagationib. operam Alchimista, vt exploret, quis Embryo sit, ne forsis alium quærer. Et hæc de vno genere sulphuris, quoad eius ortum, hactenus dicta sint. Præter hæc est etiam aliud, per se: quod ipsum quoq; iam describam, & virtutes eius cum in Medicina, tum Alchimia ac artib. cœteris expediam. *Metalla & Gemma cur ex sulphure.*

Sulphur ergo generationem adhucaliam eamq; peculiarem habet, sine omni Embryonali natura & conditione, ita, vt crescens sit per seipsum veluti fagus aut quercus, peculiari genere ab aliis separatum. Id Sulphur mineraleappellatur. Per se enim hoc sulphur Minera est. Et sicut Ars Vulcania docet separare mineras, itavt verum corpus auferatur a fallo, velut argentum aut ferrum a minerali: ita & in sulphure minerali corpus est, quod extrahitur velut stannum a suo Zwittero. *Sulphur minerale quid.*

Corpus illud est sulphur minerale. Huius a. sulphuris, multæ differentiæ sunt, nec vnum alteri simile est. Sic nimirum videris, vniuersorum, quæ natura nobis largitur, genus non in vnam, sed multas species distribui. Nec enim vnum tantum plumbum, vnum cuprum, vnum aurum, &c. est. Sic nec vnum sulphur: cum aliud gradus altioris, aliud inferioris sit, aut plus minusue diaphinitatis aut perspicuitatis habeat. Hac de caussa vires etiam medicæ in alio aliter inquirendæ sint. Hoc discrimen etiam ab Alchimistis præcipue tenendum est, vt directe inueniatur ea species, quæ quæritur. Ex his satis iam liquet, quæ genera, & quę conditiones sint sulphuris, & quo illæ modo noscendæ veniant. Prætertamen hæc vos etiam aliud genus, quod secretum peculiare est, scire velim, tale quidem. In separatione Alchimiæ aurum dissoluitur a sua corporalitate, velut & argentum, & metallum quoduis, ac Gem- *Sulphur metallicum, &c.*

mæ,&c. ex quib. omnibus sulphur secedit, præparatur & extrahitur. Huius generis sunt *Sulphur Auri, Sulphur Iaspidis, Sulphur vitrioli, &c.* Et vero secreta peculiaria hic vsurpantur: illud tamen sulphur tam præstans Arcanum est, vt simile aliud prædicari non possit, nec hic debeat, cum res ea ad Vulcanum pertineat, &c. Sic ergo hactenus triplex sulphur proposuimus. De his tribus deinceps dicam, quo modo Medicis, Alchimistis & Saponistis vsui sint.

De triplicibus Sulphuris virtutibus in Medicina vsurpandis.

DE SVLPHVRE EMBRYONATO.

Nux cum nucleo, nempe putamen.

Embryonati Sulphuris cum nucleo nucis collatio.

DE Embryonato Sulpure sciendum est, ipsum diuersam virtutem habere ab eo, a quo oritur, hoc est, a suis generatis. Sed allato exemplo rem explicabimus. Nux per se tantum nucleus est. Nucleus in se continet dissepimentum, quod nuci respondet. Quantum autem in cibis distat nucleus a dissepimento: tantum etiam differunt illorum virtutes. Nucleo præterea obnascitur cortex siccus seu aridus, qui & ipse a nuce alterius & diuersę naturæ est. Quantum enim corpora: tantum & virtutes distant. Huic denique cortex alius obnascitur viridis: cuius eadem diuersitatis ratio est. Eodem exemplo & castanea duas tunicas habet. Quo vero interuallo castanea a tunicis distat in ore masticata: eodem differunt etiam virtutes. Hæc eo dico, vt intelligatis, sulphur Embryonatum quoque similiter impuritatem esse de suo Embryone, tantoque a suis veris generatis interuallo distare, quanto distant a se inuicem forma, Essentia, substantia, & corporalitas. Non ergo virtus nuclei in putamine quærenda est. Sic nec in Sulphure Embryonato quærenda est virtus *aurea, argentea, stannea, cuprea, smaragdina, aut Hyacinthina, &c.* Sed virtus alia in medicinam assumenda est. Multæ virtutes in his sulphuribus conditæ sunt, sed inter se omnes diuersæ. Hoc etiam, quod iam dicemus, ante omnia noscendum est, cum his omnibus sulphuribus spiritus Arsenici concurrat, in alio ac alio subtilior. Quale est Generatum, tale est illud Arsenicum, interdum instar Realgaris, interdum instar Auripigmenti; interdum instar Crystallini, &c. Hæc eo fine adduco, vt intelligatis vos Medici, oportere vos agere Naturales, non sophistas, qui naturalia cognoscant, &, quid Arsenicum in sulphure Embryonato sit, compertum habeant, ne latronum more homines tractent. Ipsi vero institorum sulphur tantum nouerunt. Quod si nominari non audirent, vtiq; nec id ipsum nossent. Interim tamen hæc ex ipsa natura penitus cognoscenda sunt, ne latrocinijs

ciniis grassemur, sed conscientiam ad Deum puram afferamus. Hoc vos Academici flocci facitis, vno eo contenti, si pecunia vobis affluat. Ita immemores Dei, vestri & naturæ Creatoris estis.

Membra principalia non nisi mineralia remedia possunt.

Porro de sulphure Embryonato Metallorum notate, manifesto videri, quo pacto illud membrum suum in morbis similiter conseruet & restauret. Nam septem membra omnia mineralibus tantum, non aliis remediis in suis affectibus indigent. Sulphur ergo de auro confert cordi, de argento cerebro, de cupro Renibus, de plumbo spleni, de Ferro Felli, de Stanno Epati, de argento viuo pulmoni: Sed hæc tamen omnia in vnico tantum morbo, velut in suffocatione illorum membrorum, si humorum in illa eluuies decumbat, & suffocationem minetur. Etsi vero apud veteres Medicos Recepta nulla ad huiusmodi suffocationes reperiantur: in solidum tamen omnes detrectant huiusmodi sulphura Embryonata discere præparare, & ægris administrare, siue intus siue foris id fiat, quoties quidem necessitas efflagitat. De hac sola ergo virtute hic scribo ideo, quia nedum vlla ad suffocationes reperta medicina est, quæ præstare possit, quod sulphura ista metallica Embryonata præstant. Quas vero etiam ad alia virtutes habeant, deinceps de Sulphure Minerali tradetur. Operationibus enim omnibus conueniunt: Metallina tamen, quam Mineralia sulphura & fortiora sunt, & maiore cum cautione vsurpanda.

Metallica sulphura mineralibus fortiora.

Præterea sunt etiam Sulphura Gemmarum, in quibus Lapides pretiosi iacent, velut castanea in spinoso suo cortice. Quæ constitutio sit Aetitis, palam est. Eodem modo omnes etiam Gemmæ a natura alicui rei, quæ ipsarum Embryonatum est, includuntur. In eo Embryonato latet sulphur. Eo extracto, minus virtutis non habetis ac in ipso lapide, non quidem gestando, sed Medicinæ loco administrando. Sic constat, in Sapphyro latere virtutem tollenti Anthracem, & ad Escharam eum reducendi supra omne corrosiuum, & tamen, sine corrosione. Eiusdem naturæ ipsius etiam Sulphur est, si nimirum a corpore extrahatur, & emplastretur. Ita impositum, eadem præstat. Nec in Anthrace tantum, sed & in cancro, & igne Persico, comprimis in principio, si cum Apostemate erumpit. Opera ergo danda est, vt Gemmis, quas Germani habemus, virtutes extrahamus, vsibus suis destinatas. Quas si in Gemmis habetis: habebitis easdem etiam in sulphure, cum operatione eadem. Etsi enim non æque fortes illæ sint: Sunt tamen præsto. Ipsa Applicatio, & Separatio ac Gradatio faciunt,

Sapphyrus Anthracem curat, &c.

Correctio & gradatio virtutes auget.

vt similem operationem perficiat. Sola enim correctio & Gradatio ad id promouent: alias fieri horum nihil potest. Sicut enim initio exemplũ proposui de discrimine corticis & nuclei in nuce; ita idem hic quoque intelligendum est. Quod si autẽ nucleus a nuce dissoluatur seu corrumpatur, ita, vt non amplius cibus sit: tunc easdem cum suo cortice vires habet. Ponemus exemplum. Si nucleus comburatur, & ex eo Alkali confitiatur. Et consimiliter etiam ex cortice Alkali fiat: tunc vtraq; nigro colore tinguntur ea, quæ nigra non sunt. Quando ergo dico, virtutem Embryonati Generalis similem existere, velim me sic intelligi, si scilicet Generatum dissoluatur, & in præparationem Vulcaniam deducatur. Idem de omnibus etiam Embryonatis Gemmarum, &c. intelligendum est.

Sed de Embryonatis Sulphuribus in cachimiis, velut *Marcasitis, Antimonio, Talko &c.* sciendum est, quod, si a suis corporibus & adhærentibus rebus extrahantur, simile quoque Sulphur nitidum producãt. Hoc prout in operatione gradatur, ita ei gradus, gradui vero operatio & virtus respondet. Prout hoc extrahitur, ita & Embryonata cetera omnia: de quibus plura in operatione Alchimistica, quæ hic recenseri non debent. Virtus autem hæc est, quod generata æmuletur, si corrũpatur in præparationem. Secundo, quod phlegmaticis maxime conueniant, compr.mis vero Phthisicis, peripneumoniis, Empyematibus, & cuilibet Tussi: Quicquid per naturam vllo modo præstari potest: id sulphur hoc ad suum statum reducit. Nihil mihi magis in votis optatissimum est, quam eundem esse hodie mundi statum inter Principes, Reges & Magnates, qualis fuit tempore & ætate Magorum: Virtutes enim in rebus omnibus tam alte exsplendescerent, vt Deum tam profundum artificem vniuersi homines admiraturi sint, quod tot miraculosa in naturam recondiderit, vt ea homo indagaret. Sed Magi exspirarunt, & irruerunt Inebriati: nec quicquam amplius superest, quam *Scortatores Lusores L[illegible], Fures.* Cordicitus dolendum est, vsque adeo nullum hodie inter Principes vigere Magum, sed ludicris & ineptiis omnia passim squalere, & in consiliis sedere lupos, dominarique, qui suis exactionibus & vsuris cum sibi tum dominis plus satis lucri faciant. Scientiam Arcanorum Naturæ hæc sors mansit, vt post occasum Magorum seu Magicæ, eodem vna fato etiam omnes scientiæ interciderint, & horum loco surrexerint scribæ cum promissis tunicis, & rapaces lupi, qui [illegible]a tenentes suis nutibus omnia territant. Quid dicam? Artes interierunt: Spelunca latronum subnata est..

Magorum seculum beatissimũ. Deus in suis operibus stupendus.

Ætatis huius peruersitas.

Dein-

Deinceps de Embryonato Sulphure in vitriolo & ei cognatis scitote, quæ nam species vitrioli sint, velut salia, quæ omnia mirum sulphur producunt, dum corpora animata a corporibus embryonatis separãtur, veluti a sale, a sale Gẽmæ, a speciebus aluminis, a vitriolis, &c. Hic regulam generalem vobis proponam, quod omnia sulphura, a vitriolatis salibus stupefactiua sint, & Narcotica, Anodyna atque somnifera, cum eiusmodi tamen proprietate, q; somnifera conditio hic tã placida, & lenis sit, vt noxa omni careat, nec more opiatico, velut in Iusquiamo, papauere, & Mandragora, &c. operetũ verũ tuto, placide, virtualiter, sine omni infectione. Summa ergo laude dignum est tale somniferum stupefactiuum, a natura ipsa decoctum, præparatum & correctum. Cumque Medicis omnibus planum sit, huiusmodi somnifera multa & miranda perficere: cõtra vero in opiatis tantum venenum esse, vt citra speciẽ Quintæ Essentiæ vsurpari non possint: eo plus spei & fiduciæ ponendum est, in hoc præsens, cum sciamus, multos esse morbos, citra Anodyna minime curabiles, quorum cura vniuersa in Anodyna a Deo per naturam collocata est. Et hæc mihi caussa est, cur de sulphure hoc eo exactius scribam. Id qui inueniatur & comparetur, in processu Alchimistico docetur. Hic tamen de illo sulphure sciendum hoc est, quod ex omnibus de vitriolo extractum notissimum sit quia per se fixum est. Deinde, iunctam sibi dulcedinem habet, vt etiam a gallinis edatur, a quo aliquandiu dormiunt; postea tamen citra noxam rursus euigilant. De hoc sulphure iudicandum aliter non est, quam quod in morbis per Anodyna curandis, citra noxam omnem, omnes passiones sanet, & dolores omnes mulceat, calores omnes extinguat, sæua morborum omnium accidentia inhibeat. Hoc remedium in rebus omnibus primum & antecursoriũ esse debet, sequente ipsum cura, hoc est, confortatiuo Quintæ Essentiæ. Et quænam alia sublimius euehere possint Medicum vltra omnes Apollines, Machaones, Hippocrates, & Polydoros, quam sola dicta duo? Et sulphur hoc vocatur sulphur Philosophorum, quoniam Philosophi omnes id vna opera studuerunt, vt vitam in multa secula protraherent, sanique viuerent, & morbis resisterent: quam facultatem omnem in hoc sulphure inuenerunt potentissimam. Qua de caussa id illi nominis etiam indiderunt. Vos operam date, vt ipsum gradare, separare, & purificare sciatis.

Sulphur omne a vitriolatis salibus est Narcoticum sed lene.

Opiata sunt venenata.

Sulphur Philosophorum quid.

Præterea adhuc genus aliud sulphuris Embryonati est in ligno. Solus autem ignis id sulphur est, quem quidem nemo fouere potest, nisi ligno, cum quo etiam emoritur. Illud sulphur est ex omnibus rebus, quæ lignum sunt, aut quæ comburendo in cinerem abire possunt. Hoc

Sulphur Embryon. e ligno.

Sulphur est vegetabile, non fixum, ad nihil vtile, nisi ad ea, quæ ab igne præparari debent.

Omnibus autem notum sit, hoc sulphur ceterorum sulphurum virtutem ista ratione indicare. Sicut ipsum Ignis est, omnia consumens: sic quodlibet etiam aliud Sulphur est Ignis inuisibilis, consumens morbos. Sicut ignis lignum consumit visibiliter: sic alterum inuisibiliter. Hac de caussa Elementum Ignis in morbis omnibus magnum Arcanum est. Et quicunque Medicorum Elementum Ignis in sua (liceat ita loqui) Arcanitate non habet, is se verum & probatum Medicum non iactet, sed tyronem, & loculorum expilatorem. Dicere ergo iam licet, Sulphur esse Elementum Ignis. Quod si contendas, sulphur ignem esse in virtute Medicinæ: curandum est, vt reducatur ad suam volatilitatem, vt instar flammæ vanescat, hoc est, adeo subtilietur, vt a suo corpore discedat, corpusque eius separetur ab ipso, quod Elementum Ignis non sit. Sulphure, in subtilitatem & volatilitatem reducto, tum demum est consumens consumendum, hoc est, quod a natura non est fixum Sic morbi non fixi, (corpus autem fixum est aduersus Elementum: & est Elementum Ignis saltem aduersus id, quod contra ipsum fixum non est, hoc est, contra morbos. Quod si Pseudomedici hoc egissent, vt Philosophia hæc nostra in scholis Medicorum locum inueniret & incrementum sumeret, in exsilium actis nugis & gerris Humoristarum, qui in Medicina palpitant, instar eius, cui ad numellas effossi & elisi oculi sunt, vt, qua pergat via, nesciat: multa vtique homicidia effugissent, quæ interim temeritate sua patrarunt. Interim cum nullius conscientiæ sint, quid aliud agas, quam vt pseudomedicos ipsos esse patiaris? Qui verum agere medicum velit, is Elementorum virtutes in rebus naturalibus quærat. Ibi & veritatem, & cum hac ægrorum salutem inueniet. Duplex ergo genus Sulphuris Embryonati constituendum est: Vnum Fixum, sed tamen volatile factum: alterum, purus ignis, hoc est, vnum est Ignis viués, alterum est Ignis insensibilis. Vtrunque tamen tam sensibile quam insensibile in simili consummatione versantur, vnum nempe in Ligno, alterum in morbis.

Med. vepra. ens.

Sulphur Embryonatum Ligni duplex.

De Sulphure Minerali.

Breuis de Sulphure Minerali institutio hæc est. De eius ortu, quomodo a sua scoria liberetur, hic explicandum non est. De his enim tracta-

tractatur in Libro de Generationibus Mineralium. De eius virtutibus *Sulphuris*
tamen hæc scire conuenit. Crudum in medicinam assumi non debet, *mineralis*
sed a suis fæcibus separatum. Ita insignis medicina est, si nimirum ab A- *vis & vsus,*
loepatico & Myrrha eleuetur secundo aut tertio. Nam præseruatiuum *In Peste.*
excellens est in peste, in pleuresi, in omnibus Apostematib. & putredi- *Pleuresi.*
nibus corporis. Mane si sumatur, eo die pestem non admittit, vt nec *Apostem.*
pleuresin, nec alia Apostemara, maxime si cum hoc Recepto confiat.
Rec. *Sulphuris purgati, vt supra* ℥ x. *Myrrhæ Romanæ* ℥ j.ß. *Aloeepatici* ℥ j. *Febrib.*
croci orientalis ℥ ß. *Misce. F. puluis.* Præterea si a vitriolo eleuetur aliquo-
ties (quo frequentius, eo melius) tunc Essentiam & spiritus vitrioli in-
tra se concipit. Hoc modo præseruatiuum est in omnibus febribus, & cu-
ratiuum in omni tussi, siue ea recens siue antiqua sit. Est etiam præser- *Tussi.*
uatiuum caduci, & curatiuum pueritiæ. Quotidie si sumatur, sanitatem *Caduco.*
conseruat ac tuetur, ne aduersi quid accidat. In negotiationib. & com- *Vino corri-*
merciis est correctiuum vini, vt saluum & incorruptum maneat, & po- *gendo.*
rantibus salubre sit. Crudum tamen minime sumendum est. Ad vi-
num præseruatiuum tam potens est, vt nihil impuri in vino relinquat,
quin id exturbet. Per hoc quodcunque vinum præparatur, arenam aut
calculum non generat, vt nec Apoplexiam, vllius generis Apostemata,
fluxiones, tusses, febres, &c. Huic enim præparato simile & æquipollens
aliud nullum reperiri potest. Qua de caussa laudem eius hic non
immerito assuo. Quod si otium esset, contra bucalinos Academiarum
Doctores hoc fundamentum disputando deducere: vix multæ paginæ
huic nostræ descriptioni sufficerent. Margaritæ tamen porcis ob-
iiciendæ non sunt: quibus ex re magis & vsu est, ægros contractos &
resolutos fieri, quam de sua sententia illos cedere: cum tamen nihilo-
minus ægrotis subsidio esse non possint. Sed vt ad sulphur minerale
redeamus, sciendum iterum est, crudum ipsum nullius vsus esse,
sed præparatum. Quod quo præparatius est, eo euadit melius, ac tan- *Sulphur mi-*
dem omnes suas fæces & venenositatem deponit, & quod nullius vsus *nerale crudũ*
est, secedit: remanens autem margarita summa & optatissima medici- *nullius vsus.*
na est.

Sulphur crudum eius naturæ est, vt rubra candefaciat suo fumo;
velut rosas rubeas, &c. Si eleuatum vsurpetur in medicina, albescet,
sed exterius. Præterea etiam notandum hoc est, quod multa sint Sul-
phura, colore variantia, velut est flauum, flauius, rubrum, magis rubrũ,
purpureum, nigrum, album, cinereum. Ex his coloribus nullus prodest
præter flauum.

Quo sulphur flauius, ac magis ad colorem aureum vergit, eo melius & salubrius. Cetera omnia multum in se Arsenici, Realgaris, &c. continent: Ideoque in medicina vitantur. Quantum autem ad Alchimiam: cetera meliora sunt propter Ingressionem, quam ab eiusmodi Realgaricis spiritibus habent.

Sulphur coloratum serpigines sanat.

Notandum præterea etiam est, hoc sulphur Impetigines & vitia corporis externa pellere. Quo casu colorata sulphura meliora sunt, quam flaua, propter subtiles Arsenicales spiritus. Si ea sulphura sublimentur a Vitriolo, Alumine, Sale Gemmæ, Plumoso, &c. aliquoties: vsque adeo subtiliantur, vt Impetiginem & Serpiginem radicitus tollant. Et is thesaurus præstans est, exterius tollere ea, quæ interius suum ortum habent. Sicut Magnes ad se trahit ferrum, vt id suo loco emoueatur, nec maneat, vbi fuit: ita hic vires sunt Magneticæ, satis minime explicabiles. Per solam Experientiam Vulcaniæ artis Miracula ea Naturæ panduntur.

A Deo Medicinæ sufficientes quidem suppetunt. Cæcitas in eo est, quod nemo præparationem aggreditur, vt inutile separetur ab vtili. Satis esse putant, si Apothecariorum more omnia consarcinent, & dicant, *Fiat Vnguentum.* Ea hactenus doctrina fuit. Et eo res iam mundi rediit, vt Medicina merum nugamentum sit, nō, vt prius, ars seu scientia. Nec enim artifices, sed sophistæ medicinæ præsunt. Quod si Medicina ab artificibus tractaretur: processus longe sanior institueretur. Itaque de sulphure notandum, quod gradatum insignis homini medicina sit, non saltem intro sumtum, sed fumi etiam specie exterius adhibitum. Ita enim præseruat & conseruat, vt diximus, cum additione Magistrantiæ & granorum Iuniperi, ac Rorismarini, &c.

De Metallico Sulphure, hoc est, de Sulphuribus, ex integris metallis præparatis.

Metallorū materia prima sunt Tria.

ARtes & modos nonnullos excogitauit Medicina, quibus metalla ex suis corporibus eliciuntur, vt metalla amplius non sint, sed materia destructa, quæ priorem statum perdidit. De his sciendum est, metallum quoduis ex tribus constare, ex Sale, Sulphure, & Mercurio. Cum ergo hæc tria sint prima materia Metallorum, ex eo consequitur, ea destrui ac dissolui posse, adeoque arti subiici, vt in aliam Essentiam reduci & transmutari possint. Destructione hac facta, tria prima per artem amplius separari possunt, vt solitarium & per se præsto sit Sulphur, Sal, Mercurius. De Sulphure hic loquemur, duobus ceteris omissis. Sulphur a cete-

a ceteris metallis separatur, etiam hac ratione. Quæcunque de sulphure notaui, eædem vires in his etiam metallicis sulphuribus consistunt: & eo quidem magis, quia metallum peculiarem naturam asciuit, ab eo, quo factum est metallum. De illis virtutibus sulphuri quoque nonnihil collatum est. Hinc eo a ceteris sulphuribus nobilius & præstantius est. Et sciendum est Medico, sulphuris virtutes omnes huic quoque sulphuri inesse, sume (*vt ita loquar*) gradatas, & metalli conditionem recipientes. Hinc sulphur ab auro virtutes habet aureas: ab argẽto, argenteas: a ferro ferreas. Quicquid facit ferrum, quicquid facit Crocus Martis, quicquid Topasius ferri facit: eadem omnia facit etiam sulphur de ferro. Similiter & de castro, de plumbo, & metallis ceteris. Sulphura hæc acquirere, cu uis Medico incumbit. Dosis enim eorũ exigua: sed operatio insignis est. Et penitus persuasum sit Medico, Deum omnibus morbis sua remedia opposuisse. Hoc si verum est, oportet Medicum nasci ex Magia, vt per eam secreta Naturæ intelligat. Ita palam erit, Naturam id præstare, vt etiam Leprosi sanentur. Magiæ imperitus tyro est, & manebit, dum in viuis est. Res ardua est, Medicinam habere cognitam, & ex arte tractare. Ipsi tamen Cabaliæ & Magiæ imperiti sunt. *Medicum oportet esse Magum.*

De Alchimisticis virtutibus Sulphuris: & primo de Sulphure Embryonato.

Embryonati sulphuris extractio fit per sublimationem, interdum per Descensum, si sulphur probe maturuit, ac copiosum est, ceterisque corporibus non admodum permixtum. Interdum, si nimis subtile est, se sublimari non sustinet, aut per Descensum excipi: sed aquis fortibus extrahi vult, vt a ceteris corporibus reducatur in Aquam, & ab Aqua deinceps coaguletur. Aquarum eiusmodi fortium multa genera sunt, quæ hic minime recensebimus. Oportet tamen ipsas eiusmodi esse, vt sulphuris vires non tollant aut mutent. Si enim ex arte secundum suam concordantiam extrahantur: non saltem Aureæ sunt, sed in Alchimia etiam ad ceteras præparationes sunt Sulphura commodissima. Fixationem enim concipiunt, adeoque in cementis volatile subtile aurum in metallis figunt, ita, vt separationem in Aquis fortibus sustineant, & aurum suum promant. Alias ex hoc sulphure in Alchimia sperari nihil potest, nisi vt pro sua concordantia ex illis rebus in quibus latet, extrahatur, & postea figatur. Si, vt plerunque fit, Aurum continet: id per fulminationem reperitur. Ita etiam fixum est, ad aurum volatile omne retinendum, quod alias coerceri non potest, nec deprehenditur in separando propter subtilitatem, & subtilem corporalitatem. Multi quidem pro- *Embr. Sulphuris extractio quot fiat.* *Aq. fortis multa sunt genera.*

cessus tentati sunt, quibus ex sulphure fieret tinctura. Sed ad finem peruentum non est: quia tinctura nulla in eo sita est. Labor ergo irritus fuit. Et nisi Aurum in ipso contineatur, quæri nihil ibi potest, nec tentari debet, vt in cetera corpora Aurum reducatur. Argenteum nullum est, sed aureum, vnum tamen alio magis. Quod de Antimonio, de Talko rubro, de Marcasita aurea, &c. est: raro auro caret. Hoc vero qui tractare vult, is operam det, vt sulphur ab auro adeo subtiliter separet, vt auro nihil decedat. Et nisi Deus obstaret (nec enim is vniuersos vult esse diuites: adeoque caussam nouit, cur capræ caudam nolit esse prolixiorem) paucis verbis hic multis succurri posset. Ceterum, quia opes pauperem seducunt, & modestiam ac humilitatem ei excutiunt, fastumque ac superbiam ei addunt, &c. ideo silere satius est, vt illi egeni maneant.

De Sulphure Minerali.

DEinceps miraculosa quædam vobis tradam, etsi sciam, hunc de mira sulphuris ad Alchimiā conditione sermonem multis minus acceptum fore. Notum vniuersis est, spiritum scientiarum non feriari, sed iugiter & continenter laborare, vt illa in secretis Naturæ, quæ Deus abscondidit, eruat & inueniat. Cum hoc spiritu concurrit plerunque alius malus, & falsus, non in hac solum arte, sed & in aliis, etiā iis, quæ ad animam spectant. Sed de falso hoc spiritu sileo. Diabolus se quidem omnibus immiscet: de cuius tamen fraudibus nihil commentor. Huius sulphuris Mineralis caussa ars Alchimica multa tentauit, vt ex eo aliquid faceret, quod sulphure plus esset. Iam vero res mira est, ex aliquo facere plus, quam per se est id. Hoc tamen per artem fieri Deus concessit. Hęc ergo cum potentia artis esset, Dux ille Artis, artem intendendo tentauit, quidnam præterea ex Sulphure fieri, aut quomodo, quod in ipso non est, ab ipso impetrari tamen posset. Nam fœmina per se prolem non gignit. Gignit tamen cum viro. Iam si gignere debet, idque per duos fieri oportet: Ars hic est vir & pater, qui omnia perficit. Iam vero operatione eo deuentum est, vt Spiritus transmutationis suum Receptum dederit ex Oleo Lini & Sulphure faciendi Hepar aut pulmonem. Huius pulmonis aut Hepatis destillatio multiplex facta est. Operando autem compertum est, Hepar hoc dare lac, a communi lacte nihil differens, crassum ac pingue. Dedit etiam rubrum oleum, instar sanguinis. Lac hoc, & iste sanguis destillando suum colorem & essentiam non confuderunt, sed discreta ac inuicem separata manserunt, albo in fundum subsidente, & rubro in sublime ascendente. Ars vero instan-

Diabolus omnibus se miscet.

Fœmina sine mare non gignit.

Ex sulphure & oleo Lini hepar aut pulmo, &c. fit.

instando tentauit ex albo seu lacte facere argentum, & ex rubro aurum. Mihi vero constat, ex albo nunquam aliquid fieri potuisse vel a veteribus vel a iunioribus. Dico ergo id lac esse mortuũ, nec in eo quicquam contineri.

De rubro autem oleo, quod hoc Epar dat, attendite. Quilibet crystallus aut Berillus, prius probe politus, si in hoc oleum ponatur aliquã-diu, nempe per tres annos, fit Hyacinthus. Si imponatur Rubinus, non optime gradatus: nouem annorum spatio vsque adeo clarus & lucidus fit, vt in tenebris prunç ardentis instar micet, adeoque vbiuis conspici queat. Id quidem experientia docuit. Alchimistæ quidem tentarunt, an ex eo carbunculum facere possent, bonæ conditionis Hyacinthum aliquandiu in oleum ponentes. Mea tamen experientia, id fieri non posse dictat. Nec in dictis saltem ea coloratio est, sed idem oleum tingit etiam Sapphirũ colore cœruleo, viridi permixto. Similiter & Gemmas alias colorat. In vitrum & alia nihil potest. Vsque adeo vero Gemmas exaltat, vt ad summum gradum perueniãt, imo altiorem, quam a natura exaltari possint. De aliis Gemmarum gradationibus & colorationibus nec auditum nec scriptum est, quam quas sanguis ruber sulphuris colorat tingitque. Hic etiam nota, quod argentum omne, si debito tempore impositum relinquatur, tandem nigrescat, & calcem auream deponat, ante iustum tamẽ tempus non fixam, sed volatilem & immaturam rem. Si vero terminum suum assequatur, expediẽdo omnia expedit: de quo plura hic dicenda non sunt. Sic ergo de sulphure notate, quod, si in gradus assumatur, quo subtilius, pulcrius, altius & celerioris operationis est, eo altius id & maius fit. Hoc modo finguntur metalla & lapides. Id qui conaturus est, non putet se posse, sed sciat. Ille enim labor in Alchimia omnium periculosissimus est, quo ad operationem, adeoque insigni experientia opus est, & iterata exercitatione: nec ex auditu, sed ex multiplici experiẽtia procedi debet. De virtutibus quidem, quod & ipsæ gradentur, dicere nihil possum. De colorationib. saltẽ dico, quod ad summum exaltentur. Vt idem etiam in coloribus fiat, non arbitror fieri posse. Ea enim non virtutis sed coloris tinctura est.

Hyacinthi & Rubini gradatio per oleum Epatis.

De Sulphure metallorum in Alchimia vsurpando.

ALiquoties in hoc capite de Sulphure ex metallis destructis parato mentionem feci: & de virtutibus eius in medicina addidi. Quantum vero iam ad Alchimiam attinet, scire vos velim, multos tentasse ex eo elicere tincturam, qua vnũ in aliud tingerent. Sed hoc non successit, ex caussa hic non referenda. Attamen qui Sulphur Auri habet, is per

Sulphure auri aurũ gradatur, &c. id aliud aurum gradare poteſt, a gran. 24. vſque ad 36. & plures, vt aurum altius aſcendere non poſſit, in Antimonio & Quartario conſtans ac manens Sed & ſulphur argenti argentum in ſuam albedinem ita exaltat,vt ſi cuprum & argentum pari quantitate confundantur, ad acum ſeu lydium lapidem diſcerni minime poſſint aliter, quam quod purum & exquiſitum argentum ſint. Eodem modo & per Sulphur cupri cuprum eo reduci poteſt, vt fulmen ſuſtineat, minime tamen gradatum, ſed colorem ſuum retinens. Ex ſulphure Martis fit optimus & præſtantiſſimus omnium Chalybs: Ex ſulphure Iouis optimum ſtannum, quod etiam fulmen perferat: ex ſulphure Saturni fit Saturnus fixus,vt nec ceruſſam, nec Minium,nec ſpiritum amplius det. Sulphur argenti viui eo reducit argentum viuum, vt malleo tundi poſſit, omnemque ignitionem vt cuprum ſuſtineat. Cineritium autem non ſuffert. Hoc ſulphur metallorum poteſt in ſua metalla. Per ſe autem hoc eſt, quod ſi ſulphur auri in argentum coniiciatur,illud coloret. Sed nihil figit. Sic ſemper a ſulphure tranſmutatio fit in aliud corpus,&c.

Hactenus ergo cognouiſtis, quot genera, quæ natura, proprietas & Eſſentia ſulphuris ſint. Qui vero, quæ de ſulphure dicenda ſunt, omnia deſcribere vellet: is multam papyrum inſumeret, ſulphuri debetur laborator diligens, & Artiſta expeditus, ac peritus, non clamoſus, non nugax, qui artem ſolo ore & lingua iactat, ſed eandem ipſo opere teſtatur. Talis qui eſt, miraculoſa expediet. Qui de ſulphure nihil nouit, nihili homo eſt, & imperitus tam in Philoſophia quam Medicina, nullius Naturæ ſecreti conſcius.

CAPVT VIII.

De Vitriolo.

GEnerat Natura Salem, Vitriolum dictum. Hoc genus peculiare eſt, a ceteris ſalibus ſeparatum, diuerſas etiam a cetero ſale virtutes poſſidens. Virtutes eius tot & tam inſignes ſunt, vt omni iure hoc in libro deſcribendæ ſint. In Vitriolo enim latet perfecta ſanatio Icteritiæ,arenularum,calculi,omnium febrium,vermiũ,caduci,&c. Et in cõſtipationibus corporis & Deoppilatiuũ inſigne,vt virtutes alias taceam, deinceps hoc capite enumerandas. Deſcriptio eius dirigenda etiam eſt ad Medicinam & Alchimiam. In Medicina enim eſt remediũ præſtans.In Alchima ad multa alia prodeſt. Ars autem medicinæ & Alchimiæ in præparatione conſiſtit Vitrioli. Crudum enim tale non eſt. Id ſimile eſt ligno, ex quo omnia ſculpi poſſunt. Prodeſt ad Medicinam corporis, prodeſt in chirurgia ſeu morbis externis, velut *Pſora*, *Scr-*

pigine,

pigine, *Lepra hereditaria*, & aliis, vbi cetera remedia nihil operantur, & ad morbum quasi mortua sunt. Huiusmodi mala vitriolum vi aggreditur, & ex fundamento curat. Vitrioli ergo præparatio recta Medico comprimis noscenda est. Virtutes enim alias habet crudum, alias in aquam solutum, alias *Calcinatum*, alias in *Oleum viride* aut *rubrum* aut *album clarum* mutatum. Eius cõditio hæc est, vt quoties in aliam formam & essentiam reducatur, toties peculiare arcanum fiat. Hoc omnes Pharmacopœos & Scriptores, tam Italos quam Germanos confundit. Talis enim hæc pars est, quæ sola per se ex quarta parte & officinas compleat, & morbos curet. Hoc præsente non opus est tot pyxidibus, scatulis, ollis, vitris, &c. ex ordine in officinas dispositis: in quibus tamen omnibus mera adulteria continentur. Et curandum est Medico, vt non tam multas pyxides aut remedia transmarina habeat, quam prouidus & prudens, ac instar virginis circumspectus sit. Hoc si facit: ante pedes suos, plures thesauros inuenit, ad omnes morbos, quam vel India, vel Ægyptus, vel Barbaria & Græcia promere possint.

Vitrioli vires immotis contumacitus.

Hanc basin Medicus sequatur. Iam enim etiam quadratis rusticis notum est, in illis pyxidibus & scatulis meras fraudes contineri. Quæ vt plerunque ligneæ sunt, ita lignei sunt etiam illi Doctores & seplasiarii: vt simile simili conueniat.

De Speciebus Vitrioli.

Vitrioli species multæ sunt. Euariant enim secundum numerum fodinarum. Probatio eius est, vt cuprosum sit in ferro. Sed hæc non vera. Genuina probatio est, vt crudum vsurpetur contra vermes, eo modo, quem iam explicabimus. Prout vermes expellit, ita in medicina præstans est. In Alchimia probatio altera per cuprositatem magis valet. Sed & hæc probatio est. Quod vitriolum ferrum mutat in cuprum, idque celeriter, summeque gradatum, & sub malleo molle: id in Medicina ac Alchimia melius est. Ferri enim & vitrioli coniunctio est, vt vitriolum ex ferro cuprum faciat, bonum & præstãs. Ex optimo vitriolo optimum cuprum fit. Et nemo admiretur, ex ferro fieri cuprum per vitriolum. Nam & hæc in natura virtus est, vt Boracis aqua ex plumbo argentum viuum faciat. Sed & hoc vsus dictat, quod cachimiæ cetera metalla transmutent in alia, non secus ac vitriolum mutat ferrum in cuprum. Nec enim vitriolum tantum vnius metalli in alterum transmutator est: sed & alia. Quod vero non omnia sciamus, in caussa sunt Sophistæ, qui artes culinis & loculis impendunt. In Hungaria fluuius est, ex vitriolo natus, seu per se vitriolo cõstans, in suos lapillos minime coagulato. Quodcun-

Vitriolum probatur per mactionem vermium.

Vitriolum ex ferro facit cuprum

Vitriolatum flentum in Hungaria. que ferrum debito tempore illi imponitur: illud rubiginem vertit. Rubigo, illa si per fornacem fusoriam mittatur, illico fit cuprum purum, cōstansque nec ad suam naturam conuertibile. Iam vero vitriolorum mineræ per Germaniam infinitę inueniuntur, quæ seorsim omnes describi minime possunt. Prædictæ tamen probationes tam in Medicina, quam Alchimia adhibendæ sunt. Præterea probatio etiam (minime tamen in medicina vtilis, sed in Alchimia) hæc est, si colcothar de vitriolo ex seipso per ignem cuprum deponit seu profert. Tale cuprum si obtingit, tūc vitriolum in medicina ignauius, in Alchimia autem fortius est. Sunt autem etiam expendendi colores. Quod vndiquaq; cœruleum est, nullo alio colore perfusum, id tam præstans in medicina nō est, ac est id, quod rubris & flauis lineis distinctum aut obductum est. Quod in aere vergit ad albedinem, efficax est ac idoneum ad vride, & album oleum vitrioli: quod vergit ad rubeum & flauedinem: id præstantius est ad oleum rubrum. Nihil ergo amplius, quam quod per probationem suggeritur, de speciebus vitrioli disendum est. Illa vtatur quilibet Medicus & Alchimista ad id, quod intēdit. Probatio vero nec ista fallax est, si gallis seu pomis quercuum additum, bonum atramētum dat. Et hoc omnibus vsui est. Quod autem atramentum aquosum dat, multis additamentis eget adeo bonum non est.

Vitrioli probationes qua.

De virtutibus Vitrioli in Medicina: Et primum de crudo & Colcothare.

Vitriolum purgat stomachum. IN explicandis vitrioli virtutibus, initio dicam de viribus vitrioli crudi & eius colcotharis. Sciendum ergo, vitriolum insignem esse purgationem, in grauibus & difficilib. morbis stomachicis. Fit enim interdum, vt a cibis potibusque stomachus infirmetur, & in diuturnum morbum incidat, qui vsque ad mortem duret, & hoc a prauis cibis sæpe fit, vt post longos morbos ægri interdum aut contracti fiant aut moriantur.

Per vitam militarem ex immoderatione frequenter etiam accidit, vt prunellæ, febres, dysenteriæ, & alia oriantur. In his morbis omnibus summum est præstantissimumque remedium purgatio per vitriolum, quod recte & allegorice vocitarunt Gryllum. Dosis eius est, quantum sexies culpide cultri capere potes. Id si non operatur, eandem dosin itera. Si nedum, tertio quoque dosin repete. Ita sufficiet. Infirmo præbeatur in vino aut aqua: Sed robusto, & durioris alui homini detur in vino sublimato. Ita datum radicitus expurgat per superiora & inferiora. Insigniter quidem purgant etiam *Helleborus*, *Cataputia*, *Esula*, *Colocynthis*

Vitriolum Gryllus dictum.

Vitrioli qua dosis.

cynthis, &c. non tamen æquis cum vitriolo viribus. Caussa rei hæc est. Inest ei acetositas, quæ coniunctam habet acuitatem & acrimoniam ac detersionem, a qua salsa acetositate operatio plenam & perfectam vim sortitur, quam nec Elleborus nec colocynthis, &c. habet. Purgationis enim natura seu ratio duplex hic est. Vna purgat per se. Altera purgat ex salsitate. Præsto ergo hic geminæ virtutes sunt, cum in Elleboro sit tantum vnica. Et in salsitate latet forma specifica, ac natura talis, vt ob eam vermes, quicunque attinguntur, moriantur. Et vis ea singularis est, quæ vermes aggreditur: quod prædictorum nullum facit. Itaq; cuilibet per se euidens est, quod purgatio, quæ acetositatem in se & salsedinē vna cum virtute laxatiua habet, exquisite detergat, euacuet, & expurget, modo & ratione duplici. Ideoque ad morbos corporis internos duplo nobilior & præstātior est ceteris purgationib. omnibus. Quoniam ergo naturam vitrioli ad longum vobis declaraui: opus non est, vt ipsos etiam internos morbos, ad quos vitriolum cōfert, explicem. In genere tamen purgatio eiusmodi in omnib. ventriculi vitiis, item in caduco & verminatione vtilissima & tutissima est, si pro conditione temporis morbi, personæ, &c. vsurpetur.

Vitriolum cur purget.

Vitriolum duplici ratione purgat.

Vitriolum quib. morbis prosit.

De *Colcothare* vero sciendum est, intro ipsum sumendum non esse, sed morbis saltem Chirurgicis applicandum, nempe in vlceribus putridis, quæ sanationem non admittunt. His enim ad sanationem viam sternit. Morbi tamen Chirurgicales multiplices sunt, graues, maligni, peiores, pessimi. Contra peiores & pessimos colcothar non facit, sed tm̄ cōtra eos, qui in primo gradu consistunt. His ergo adhibendum est. Ad peiores & pessimos vsurpandum eius est oleum, secundum gradum mali & olei. Huiusmodi vlcera omnia, quotquot eorum sunt, per vitriolum curantur. Secūdum gradum autem, vsus eius est, vt in bonum colcothar reducatur, quod cum aceto aliquoties exstinguatur, & aridum inspergatur seu permisceatur emplastro alicui, quod ad malum medico idoneum esse videbitur.

Colcothar vitrioli quos morbos curet.

Ita facit Escharam: qua per pinguedinem liberata, facilis & bona curatio sequitur. Quod vero curationem hanc effugit, de eo sic iudicabis, plus veneni adhuc ibi latescere, quod oleis deinceps applicatis exquirendum sit, cum basis vlceris per colcothar sufficienter emendari non possit ad sanationem integram. Quod si vitriolum crudum in aceto resoluatur, & cum colcothare inspissetur in puluerem, & ita applicetur, cito fundum vlceris exterget, multo potentius, quam de colcothare dictum est. Ipsum autē in colcothar reducendi processus iste optimus est, vt extrahatur eius aqua, & ea imbibatur caput mortuum, donec

absumatur. Postea sensim in aere siccetur. Hoc si vsurpetur, melius fundamentum vlceribus inducit. Quicquid vero agas, attendes ad gradus vlcerum & serpiginum, &c. Quorum quicquid non sanescit, id aggredere separato eius oleo & aqua, de quibus deinceps. Etsi vero colcothar spei non respondeat: ob id tamen in cura desperandum non est, sed cogitatio ineunda de correctione in destillando. Praeparatione namque medicina ad summum gradum euehitur, eo vsque, vt vlcerosa omnia persanet, vt Lupum, Cācrum, & similia. Haec fusius explicantur eo loco, vbi de praeparatione eorum pertractatur.

De Aquis Vitrioli in Corporis & Chirurgicis morbis.

Alchimia Medicis multas excellentes artes prodidit, quibus admirandae multorum morborum sanationes factae sunt. Hac de caussa etiam in initio Medicinae Medici Alchimiae semper operam dederunt, quod haec multorum commodorum mater & genitrix esset. Geminae hae facultates, vt sociae, vna tamdiu excultae fuerunt, donec nugatores & Sophistae humorales surgerent, qui venenum medicinae permiscuerunt, eamq; meretriciam fecerūt; qualis Medicina etiam manet, quamdiu Humoristae supersunt. Haec eo praefor, vt deinceps ad hoc caput eo diligentius attendatis, propter insignem eius vtilitatem medicam. Sed hoc praemittendum est. Quocunq; irruunt in artem quampiam imperiti homines, ibi omnia quoquouersum foedant & corrumpunt, & ex Margarita faciunt foedam paludem. Idem etiam in vitriolo commissum est. In initio, vitrioli spiritus exceptus ad summum gradari solitus est. Hoc exaltato caducum persanarunt, siue is recens siue antiquus esset, in viris & foeminis, cuiuscunque conditionis essent. Sed hic imperiti Laboratores irruentes, viam meliorem ingressuri, tentarunt vitrioli virtutes alio reducere: adeoque a prima via & arcano deficientes, illud exspirare siuerunt, ac deinde oleum quaesiuerunt in colcothare, quod nullo modo fieri potest, aut vsum habet. Quicquid enim caducum auferre debet: Spiritum subtilem, acrem, & penetrabilem habere debet.

Vitrioli aqua praeparatio antiqua, &c.

In eo enim consistit facultas totum corpus peruadendi, & nihil quicquam praetereundi. Peruasione seu penetratione ea morbus in suo loco oppugnatur. Certo n. ac indubitato sedes ipsius, seu centrum aut periodus, vnde egreditur, sciri nō potest. Hinc colligitur, medico illiusmodi saltem remediis opus esse, quae totum corpus penetrent. Et haec caussa est, cur sordidi Humoristae nullum sanent, sed omnem suam doctrinam & professionem prostituant. Libere ergo affirmo, in oleo illo, quod liberatores illi quaesiuerunt, spiritum plane nullum penetrantem esse. Mera terrestreitas (*vt ita loquar*) ab illis subditur, quae longius non

per-

peruadit. Quo enim cadit, ibi iacet. Dolendum ergo est, imperitia illa processum verum oppressum, & in eius locum, falsum suffectum esse. Mihi autem persuasum est, Diabolum ea molitum esse eo fine, vt ne salus ęgrotis accuraretur, & Humoristarum secta subinde potentius emergeret.

Sed recurremus ad principium, quomodo spiritus vitrioli inuentus fuerit. Spiritum vitrioli humidum initio per se a colcothare destillarunt: deinde gradum eius intenderunt per se destillando & circulando ad summum, sicut processus docet. Hoc modo cepit aqua vsurpari ad varios morbos, tam internos, quam externos, velut etiam ad caducum. Ita sanatio miraculosa præstita est. Sed in extractione multo diligentiores fuerunt. Sumserunt enim spiritum vitrioli, vt supra correctum, & illud de colcothare destillarunt, octies vel decies igne fortissimo. Ita spiritus sicci humidis permiscebantur. Opus vrserunt tamdiu, donec spiritus sicci exirent, continenter & iugiter extrahendo. Postea vtrumque spiritum tam humidum, quam siccum, in *Violam* conceptum vna ad suum terminum gradarunt. Hanc medicinam aduersus morbos multo maioris operationis esse deprehenderunt, tantumque ea medela impetrarunt, vt Humoristas in vniuersum omnes confunderent. Addita tamen ei est nonnulla correctio ab Artistis, per vinum sublimatum, melioris penetrationis ergo. Sed ea maioris gradus reddita non est. *Vitrioli spiritus præparatio.*

Sed communicabo vobis processum meum, quem vniuersis Medicis commendo, comprimis ob caducum, quæ solam in vitriolo curam habet. Qua caussa & nos eo diligentiorem in morbo curam instituere, caritas proximi requirit. Processus autem meus est, vt spiritus vini a vitriolo imbibatur, & postea destilletur, vt dixi, a siccis & humidis spiritibus. Hoc facto comperi additionem sequentem valde vtilem esse, si spiritus tartari correcti admisceatur ad vitrioli partem tertiam, addaturque spiritus Aquæ Theriacalis camphoratæ, parte quinta respectu spirituum vitriolatorum. Ita ægris ministretur ante paroxysmi insultum aut aliquoties in die. Hæc medicina insignem aduersus morbum hunc efficaciam præstat, vt meliorem ab ipsa natura optare non liceat. Primus itaque processus a veteribus inuentus retinendus est, cum dicta correctione. Ita enim naturæ cor & virtus omnis attingitur. *Vitrioli contra caducum præparatio Theophr.*

Spero autem me probis omnibus haud improbatum iri de morbi huius atrocitate cogitantibus, quæ etiam mouere ad commiserationem lapidem posset. Cum ergo morbi illius tanta vehementia & atrocitas sit, an non dicere alicui ita liceat: Maledicti sint omnes Medici, qui præ- *Medicorũ reprehensio grauis.*

tereuntes ægris nullam opem ferunt instar Sacerdotis & Leuitæ in Iericho, qui vulneratum deserentes, Samaritano eum tractandum reliquerunt. Tu quæso in hoc sententiam ferto, quanta damnatione digni sint vel fuerint Sacerdos & Leuita in eo, quod nasum (*vt dicitur*) obturantes præterierint? Digni fuerunt igne Gehennæ, in quo nulla est redemtio. Et quis fateatur aliud, quam Medicos illos omnes, nullo excepto, morbum illum aspicere, & præterire tamen naribus obturatis? Quis aliud dicat, quam eos in nouissimo die iudicatum iri? Vniuersi illi vix manum verterent, aut denarium vnum impenderent eo, vt fundamentum certius ad morbum hunc curandum assequerentur. Quod si non ex compacto Leuitas ac Sacerdotes agerent, sed Samaritanum potius æmulari studerent: non faceret vtique Deus, quin ob fidelitatem eorum secreta naturæ omnia manifestaret, quibus ægro subuenirent. Et licet eæ vites in Natura sitæ non essent: de nouo tamen easdem crearet. Vna ergo vobiscum testor, o nobiles & ignobiles viri, quod Doctores vniuersi fœde deuient. Quicquid seductor Galenus, Auicenna, &c. nugatur, in eo hærent, & mendaciis illis immoriuntur. Tantopere a Diabolo obsessi sunt, vt caritatem erga proximum exercere non possint, adeoque damnationis filios se faciant. Hoc ipsorum vnicum studium, hoc molimen est. Primo omnium regnum Dei quærendum est: non tamen apud Leuitam aut Sacerdotem, sed apud Samaritanum.

Si misericordes sumus, & Samaritani exemplum sequimur: Deus nobiscum est, qui etiam nondum creatum remedium in naturam illico conferet. Interim cum Leuitice & Sacerdotaliter cum ægris conuersentur: medicinã Deus differt, & sibi reseruat. Ægri euolant ad regnum Dei, Medici vero ad abyssum inferni, Doctoribus eiusmodi Leuiticis paratum. Oculos ergo vestros aperite. Via duplex est. Vna ducit ad infernum, quam sectantur Leuitæ: altera ad cœlum, qua Samaritanus incedit.

Vitriolata illa extractio & arcanum non saltem in caduco præstans est, sed etiam similiter in speciebus ei similibus: vt in Syncope, in Extasi, &c. Eodem etiam modo in omnibus oppilationibus & internis Apostematibus, &c. In suffocatione itidem & præcipitatione matricis. Multo autem plures prædictis virtutes reperirentur, si maiorem diligentiam inquirendo illi impenderent, & Medicos se meliores missos facerent. Sed obsedit eos Diabolus, cui seruiunt, quique eos incitat, vt nullum veritatis amantem ferre possint. Ita de salute bonorum actum est.

Porro

Porro autem sciendum est, Recepta prædicta de spiritu vitrioli humido faciendo clarius describi non posse. Requiritur enim ad intelligendum eum Artista. Sorditi illi coctores rem tanti momenti minime intelligunt. Ab Artistis ergo, Alchimistisque Laboratoribus sufficientem omnium informationem exspectabitis. Sic etiam de correctione spiritus vini ab iisdem plenius instruemini. Academiarum enim Doctores vsq; adeo rudes sunt, vt vix Agaricum & Mannam discernere possint. Huiusmodi asini & fungi creantur Doctores. Sic etiam aqua Theriacalis in practica mea continetur, in capitulo de cura caduci. Huius generis si quæ alia sunt, hic recenseri non debent. Ex hoc capitulo discite, artem & virtutem omnem vitrioli in hoc consistere, vt spiritus vitrioli probe extrahatur, & ad summum gradetur, & per additionē in penetrationem deducatur, quo centrum, radix & semen morbi inueniri possit. Impossibile enim est, loca tam exquisite inuenire, ac de suis humoribus Doctores illi nugantur. Nedum n. fundamentum inuentum est, quidnam morbum faciat, aut vbi is iaceat, quidue sit id, quod hominem in tā grauem paroxysmum coniiciat. Operatio ergo omnis soli arcano, quod natura ad morbum direxit, committenda est. Arcanum id morbum inu:-niet, sicut Sol omnes mundi angulos penetrat. Vt summatim dicā, qu s-quis verum agere Medicum satagit, is omnium primo hoc studeat, vt Samaritanus sit, non Sacerdos aut Leuita. Si Samaritanus: omnia ipsi da buntur, quib. opus est, nec quicquam ei abditum aut occultum erit. Qui primo Sacerdos aut Leuita esse vult: ei nihil nisi infidelitas dabitur, quam ipsi etiam ante habent. Sic talio ipsis rependitur. *Medicum oportet esse Samaritanum.*

De Oleo Vitrioli rubri.

Porro a. iam discendum est, quomodo ex colcothare per Retortiuam destillationem, modo Alchimistico, a vitriolo oleum paretur cruentum & acetosissimum. Hoc oleum Laboratores ipso spiritu in morbis prædictis efficacius iudicarunt: sed falso. Processus præparandi vulgatus est, n ec hic describendus. Momentum n. omne in opera manuali sitū est & in diligenti inspectione, deniq; in idoneis instrumentis. Ceterum de virtutib. sciēdum est, primo, rem eam acetosam esse, omnē acetositatem ii a superantem, vt nulla acetosior sit. Deinde naturam ēt corrosiuā cont net: qua de caussa opus est, vt prouide & caute vsurpetur, nimirum non pe r se, sed in bona concordantia & idonea mixtura respiciente id, con tra quod adhibetur. Exemplo rem docebimus. Tyrus est serpens venenosissimus. Solus ergo nullum vsum præstat. Sed in compositione vsus præstantissimi est, vt ex quo paratur Theriaca. Idem de hoc quoque o-leo di-cendum est, quod solitariū sumendum non est, sed in cōposit .nc *Ol. vitrioli rubri quæ natura & vsus.* *Tyrus serpens, &c.*

concinna veluti de theriaca iam diximus. Propter acetositatem quidem prodest stomacho, a cholera & apostemate libero. Si vero cholera aut Apostema adsit: per experientiam ipsam constat, illud nihil boni operari. Apostema n. ab illo exasperatur, & acetositatis eius irritatur. Si cholera adsit, mutua fit ebullitio & lucta, nō secus ac ab aqua forti & tartaro, quorum nullum cum altero manet. Sedulo ergo & circumspecte cauendum ne quid negligatur. Extra dictos casus alias in cōpositione sua sanitatem affert, si porrigatur in omnibus febribus, Anorexia, seruato tamē modo. Plurimæ quidem de hoc oleo prædicantur virtutes: paucas a. experiētia firmat. Vidi ego & comperi, eos qui miraculosa se oleo isto fecisse iactitant, turpiter mentitos esse. Vsus eius est in calculo & arenulis. Qui vero per id curatus sit, neminem noui. In omnibus facit aliquid: sed in fundamento perfectum non est. In practica tamen mea, in capitulo de cura arenæ compositionem eius inuenietis ad hūc & alios morbos. Sicut a. de olei istius per se vsurpandi corrosione dixi: ita affirmo, Corrosionem eam vim habere cōminuendi lapidem, expellendiq; arenulas. Id tamen tāta cum dificultate fit: vt inuentione alia excogitata opus sit, quam quæ hactenus in vsu fuit. Alias n. vsurpandum non est. Quantum vero quisq; ab experienria sua habet: tantum largior. Hæc medicina noua est: qua caussa in dies quoq; nouiter probanda, & recentibus subinde cum compositionibus permiscenda est.

Ol. vitrioli vsus ad externa. Quantum vero ad chirurgiam, de hoc oleo ita attendite. Dolores quidem insignes ciet: sed tñ præsentem sanitatem accurat in morbis ēt difficilimis. Processu instituto oleum hoc scabiem capitis hereditariam seu Achores vno fragmēto detrahit, sicut quis pileum ferreum detrahit & seponit. Oleo scabiem seu caput vniuersum pilis tectum, pēna illines tribus cōtinuis diebus: ita sine operari. Si non sufficere videris, frequentius illine, pro scabiei ratione. Idem potest etiam attemperare permixta aqua chelidonæ, & caput frequenter abluere. In summa, qui sanari vult, id citra colorem impetrari posse cogitet. Ægri enim eadem cōditio est quæ prægnantis: quæ non sine sed cum maximo dolore parit. Sic non nisi in dolore victus nobis parandus est. Sic cum dolore & sudore etiam a morbis liberamur. Hoc modo serpigines omnes, omnes scabies prutritusque, & si quæ alia quocunq; modo in cute oboriuntur, sanantur, velut & tentigo praua, &c. citra metum illitum, tollit & mortificat etiam lupum & cancrum. Hoc tamen casu diligenter attendendum est: si malum nimiopere inualuit, vt venenum profundius etiam in sanam carnem, quæ temporis successu tandem decidat & exedatur, serpserit pro defensiuo bonum *Oppodeltoch* imponendum est..

In qui-

In quibus autem cunque vlceribus Esthiomenis remedia cetera infirma fuerint: hæc Medicina propter gradū, quem habet iuuat. Ineptum etiam non erit, si oleum hoc cum pingui vnguento permisceatur, & ita imponatur. Sic mitius erit, sed tamen etiam ignauius. Dolor euitari nullo modo potest, non magis ac pariens citra dolorem parere potest. Hoc melius & sublimius est, si oleum vitrioli rubrum destilletur in spiritum. Ita pondus quam minimum sufficiet etiam in prædictis morbis omnibus, qui facili opera tolluntur. Et hæc de oleo vitrioli Enbro per Experientiam mihi suggesta sunt. In grauibus morbis medicina hæc præstans ac insignis est. Fœdos enim & contagiosos eiusmodi morbos, vt sunt scabies, pruritus, serpigo, Achores & similes alios, qui lepræ vicini sunt, curari posse, magnum Naturæ donum est, quod Medici manibus obtulit, quo affectos homines mundet & sanet. Remediorum enim eiusmodi multa non est sylua. Hoc ergo oleum Medico in officina pro certo limite seruiat. Ceteræ namque coctura nihili sunt, nec fœdos illos morbos tollunt, sed pinguedine sua faciunt, vt recrudescant & augeantur.

Morbo citra dolorē ægre curantur.

De Vitrioli Oleo albo & viridi.

CONsideratione dignum est, quod ex crudo vitriolo Oleum per Descensum destilletur, interdum album, interdum viride, pro vitrioli conditione. Oleum hoc Encomio singulari dignum est. Quia enim ex crudo vitriolo præparatur: ideo eiusdem etiam spiritum continet, de quo iam tradidi. Oleū hoc per Descensum suis virtutibus ipsis demonstrat, quod præstans & eximium sit ad internos morbos, quorum iam dum mentio facta est. Oleum id siue album sit, siue viride, perinde est. Viride tamen melius est, si circuletur, & cum commixtione, de spiritu Vitrioli tradita, permisceatur. De hoc nemo desperet, quin certū & indubitatum remedium contra caducum & omnes eius species habeat. Sed & hoc obseruatu dignum est, raro morbum esse solitarium ita, vt concurrētes alios non habeat. Hoc enim per omnes morbos patet euidenter. Hinc iam elicitur, non sufficere præcipiuum & palmariū, verum etiam requiri secreta concurrentium symptomatum. Hinc in mea practica designaui capitulum, de Morbo caduco, non propter remedium palmarium, quod hoc loco satis describitur: Sed tantum propter intellectum eorum, qui vna concurrunt: Si accidentia alia non concurrerent: illis adhibitis opus non esset, sed palmarium remedium sufficeret.

Circa oleum ergo Vitrioli viride ita vos gerite, vt id ad summum gradetis, eo modo, vt separetur a sua terrestreitate & fæcibus per Balneum Maris, postea per Ignē. Ita in balneo Maris adimetur phlegma,

Ol. Vitriol. viridis præparatio & vsus.

& terrestreitas auferetur per ignem, & spiritus olei solus colligetur, qui in seipso circuletur. Postea assumere potest additionem cum spiritu vini: nec opus est, vt plura addantur, si saltem, vt primarium remedium vsurpandum est, citra cohærentium morborum medicationem. Sumitur in aqua pœoniæ ante paroxysmi semper insultum, prout is crebtior vel longior &c. est. Ad paroxysmos attendite. Quamprimum spiritus olei centrũ morbi inuenit, tunc paroxysmus quietus est, & subinde magis magisq; mitescit. Si aũt vim sanandi exserit, principio ciet vertiginẽ, ægris sensibilem, qui tamen non cadunt, non spumant, non quatiuntur, non ratione priuantur, sed leni somno corripiuntur, & subinde mitius se habent. Tandem ipsa quoque vertigo cessat, & cum hac etiam somnus. Interim nihilominus applicanda medicina pergendum & instandũ est pro cõditione morbi & ægri. Hoc modo cura vrgẽda, & omnia sedulo administranda sunt. Et huc non facit *temulentus Medicus, aut D. Leuiticus.*

De oleo Vitriolato in Alchimia vsurpando: Similiter etiam de crudo.

Vitriolum ex ferro facit cupru.

VT etiam de Alchimisticis in vitriolo conditis viribus aliquid dicam, initio proponam vobis de vittiolo crudo, quod vitriolum crudum quoduis ex ferro cuprum faciat. Et hæc naturæ vis sublimis est. Nec n. Alchimista id facit, sed natura aut vitriolum per operationem Alchimistæ. Et in lumine naturæ admiratione non caret, fieri, vt metallũ aliquod seipsum quasi exsuat, & aliud fiat. Et perinde fere est, ac si ex viro fieret fœmina. In his autẽ natura singularia sua priuilegia, a Deo ipsi hominis gratia collata habet. Hoc de transinutatione dico, vt intelligatis, liuidum illum Philosophum Aristotelem in sua Philosophia nõ admodum fundatum, sed vere fatuum fuisse. Proponã deinceps Receptum ipsum, vt in omnibus nationis Germanicæ locis cuprum ex ferro facere sciatis. Ex qua transmutationis potentia colligere facile possumus, multas alias quoque transmutationes fieri posse, nobis tamen incognitas. Negari enim non potest, multas artes adhuc occultas esse, & a Deo ideo non reuelati, quia ad eas noscendas indigni sumus. Porro ferrum in cuprum mutare, tanti non est, quanti est, ferrum vertere in aurum. Quod ergo minus est, Deus manifestat: quod maius est, occultatur adhuc vsque ad tempus scientiarum Heliæ venturi. Nec enim suo Helia & artes carent.

Aristot. taxatur.

Artes occultas cur Deus non reuelat.

Ceterum transmutatio eiusmodi est, ℞. *scokem seu limaturam ferri citra omnia alia metalla, cuprum aut stannum, &c.* ℔ j. Adde *Argenti viui* ℔ ß. Vtraque pone in sartaginem seu cacabum ferreum, & affunde mensuram vnam *aceti & vitrioli* ℔ ¼ *salis armoniaci* ℥ jß. vna bulliant, & continenter cum ligno agitentur probe. Si acetum exspirauit, plus subinde affunde, & vi-

Ferri in cuprum mutandi receptum.

& vitriolum nouum adde. Per decoctionem hanc ferrum mutatur in cuprum. Si cuprum factum est, in argentum viuum omne abit. Coctura decem vel duodecim horis continuata, tum demum argentum viuum ferro separa, quantum eius superest, & probe laua, vt mundetur. Argentum viuum excipe sacco facto ex aluta aut gossypio, & exprime. Ita relinqui videbis Amalgama. Id Amalgama finito exspirare, & inuenies cuprum purum & bonum. Huius cupri *accipe* ℥ ß. Argenti tantundem, fluant seu liquentur: & ascendet argentum ad 16. gradum e vestigio. Et hęc eius probatio est, quod tale cuprum sit ex ferro factum. Gradus autem fixos esse, verum non est. Qui vero in Regali bene operari potest, is impensas suas cumulate inde exquirere potest. Momentum omne in operatione & laborandi consistit peritia: vbi tamen plerique cæcutiũt. Prædicto processu semper cuprum ex ferro facere potes. Hoc dico, vt transmutationem vnius in alterum confirmem.

Vitrioli & cupri mira affinitas.

Vitrioli etiã hæc natura est, vt, si suum colcothar calcinetur, cum leui liquefactione illico ipsum in cuprum vertatur. Mira n. cuprea natura ei inest: & cupro etiã mira natura inest ad vitriolum. Si enim cuprum in aqua forti soluatur & granuletur, omne cuprum fiet vitriolum, nec cuprum amplius manet. Sic ex vitriolo etiam fit cuprum, nec vitriolũ amplius est, nisi per idoneã aquam fortem in vitriolũ reconuertatur. Mira ergo hæc in vitriolo & cupro cognationis ratio est. Quod cuprosum est, bonum vitriolum dat. Sic viride æris pulcrum alteq; gradatũ vitriolum saphyricum dat. Etsi autẽ de his nos differere fors ridiculum sit: negari tamen non potest, quod in vitriolo tinctura lateat, quæ plus præstat, quam multi credunt. Beatus, qui rem intelligit. Sed de oleo vitrioli plura nota. Si oleum Argenti viui & hoc vitrioli oleum coniungantur, & ita suo processu coagulentur, Saphyrus miræ Naturæ & conditionis producitur: non quidem saphyrus lapis, sed ei similis, cum tinctura mirifica: de quo plura differo. Hinc euidens est, Arcana stupenda in Natura & aliis Naturæ seu Dei creatis condita latere. Quæ vel dum hodie iugi & indefesso studio a nobis inquiri & indagari longe honestius esset, quam pergræcari, scortari, &c. Sed scortationi hoc tempore palma datur, donec pars mundi vel hominum tertia iuguletur, pars altera peste conficiatur, vt vix vna salua supersit. Cum hac enim prauitate mundus durare non potest, nec artes florere. Sic status & ordines necessum est pessum ire & exscindi: alias boni nihil impetrabitur. Tunc demum seculum vigebit aureum, hoc est, tum demum homo intellectu suo vtetur, & vt homo, non brutum, viuet, nec porcum agget, aut in speluncis delitescet.

Vitriolum tincturam in se habet.

Quoniam ergo hæc de vitriolo hactenus bona affectione vobis communicaui: vniuerſos oro, vt infauſtos & infelices ægros, morbo eo ſontico correptos ſpectantes, de veſtra conſcientia, de Deo creatore, de caritate proximi ſerio cogitetis, nec dotes has vitriolo a Deo ingenitas contemnatis aut vilipendatis. Dilectio vos moueat, vt noctes atque dies in his rebus occupemini, nec quiſquam otioſus inueniatur, ſed ad emolumentum proximi omnia ſuſcipiat. Vos autem non moueat, iſta non facere Iuriſconſultos. Attendite, quod Chriſtus dicat: *Væ vobis Legiſperitis*: quod certe dictum ligneum non eſt. Nec vos etiam Theologi offendant, qui reditus & ſalaria ſua potius, quam ægros curant. Hi ſunt, qui in Iericho prætereierunt. Vos Samaritani eſtote, & eiuſdem virtutem ſectemini. Ita Deus tam arduis vos donis cumulabit, vt in iuuandis ægris defectum nullum ſenſuri ſitis. Omnia, quibus opus erit, vobis dabuntur: Vos modo theſaurum hunc venemini.

CAPVT IX.

De Arſenico.

Arſenici operatio in veneno conſiſtit.

ARſenicum eiuſque virtutes vt deſcribamus, ſciendum eſt, omnem eius virtutem ab eo ſolo dependere, quod venenum ſit, omnemq; ſuam efficaciam ratione veneni habeat. Propterea notandum eſt, vires eius inde cognoſci quod aliud venenum ſuperet. Exempli gratia. Animalium venenoſorum aliud ratione veneni ſuperatur ab alio: tum magis veneficum animal minus venenoſum vt plurimum inficit. Sunt etiam veneno æqualia, quod ſint inuicem quæ ſibi minime noceant. Tenendum itaque eſt, Arſenicum quoque eiuſmodi venenum eſſe, & alia vincere venena, vtpote vocando venenum in morbis, quoddam vero aliud non itidem. Hæc namque dicta ſunt de morbis externis chirurgia curandis, quales ſunt maligna vlcera, ſerpigo, ſcabies, quorum venenum multiplex eſt. Non pauca vero ab Arſenico victa, poſtmodum diſſipantur, aut eo rediguntur, vt aliis curentur rebus. Arſenicum intrinſecus nullo modo, ſed extrinſecus adhibetur: ac ne quidem per ſe, ſed in compoſitione ſiue mixtura, ita vt virus eius in aliud transfert corpus: in quo demum fiunt ac perficiuntur vires & operationes eius. Licet autem vim eſcharicam in proprio corpore habeat, nihil tamen ea ſanationem promouet. Ad mala vlcera & ſerpiginum, vt diximus, curanda, per aliud corpus efficax erit. Sin ad eſcharam: per proprium ſuũ operabitur corpus. Duplex enim in Medicina ipſius operatio eſt. Vna proprio in corpore, altera in alieno. Hinc apparet diuerſus eius medicinalis vſus, vnus ad curam, alter ad Eſcharam. In chymia multifarias habet virtutes, quod

Venenum fortius vincit infirmius.

Arſenicis vſus in quibus morbis.

patebit vbi de chymicis eius virtutibus mentio fiet: tum etiam in aliis plurimum valet, de quibus in sequentibus. Hoc animaduertendum est, tam in Medicina, quam chymia, aliisue caute tractandum illud est. Nec enim res ludicra est, siquidem Medico minus caute in medicina adhibenti damnum dabit: In chymia temere in igne vsurpatum, æque noxium est. Efficit namque phthisin, tussim, pleuritidẽ, asthma, cacochymiam, tollit appeditum cibi, prouocat sitim, & graues hos sequentes caussatur morbos, nempe diuturnos, tabem, deniq; hydropem, variosq; tumores circa ventriculum. Quilibet igitur hoc tractaturus, prouidus esto: inprimis vt a fuluo rubeoque, magis nocua q sint, & rapidi veneni, caueat sibi. Hæ namque species adeo venenosæ sunt, vt omnis adhibita medicina fiat irrita, quandoquidem venenum hoc decollationi æquiparetur, cui postremo nullum superest remedium.

Arsenico caute vtendum intus & foris. Arsenicum quos morbes inducat.

Nunc de Arsenici generibus, quot sint, monendum est. Sunt Arsenica ex proprio minerali seu metallo promanantia, quæ Arsenicalia Nata dicuntur. Deinde Arsenicalia quædam e metallis in genere proueniunt: Tertio sunt arte facta, per transmutationem. His præmissis, de Arsenici ex proprio suo minerali vel metallo profluentis proprietatibus notandum est, quod per solam sublimationem, nec vllo alio modo separandum sit a suo metallo. Sicque separabitur vt crystalli instar sese affigat. Nec n. farinaceum pro Arsenico vsurpabitur, cũ in solo crystallino virtus inhæreat. Præterea per discursum etiam destillatur, sed non ad albedinem. Album n. in medicina præstãtissimum est, fuluum peius, rubeum nullius pretii. Album vim medicam in se continet, ita, vt tuto ei fidatur in omnibus morbis ad quos paratum est: Fuluum minoris est efficaciæ, leprosum in se continet virus. Rubeum quoque minorem in Medicina virtutem habet, peiusque venenum, cui nihil inest salutare. Sic quodlibet peculiare suum, ex quo generetur, habet metallũ, quamuis in præparationibus, album, item fuluũ & rubeum fieri possint. Hanc ob caussam chymici fuluum & rubeum eligunt, tantundem per vnum ac per alterum efficientes seu operantes: scilicet ad metallorum transmutationem indagandam, in quo Arsenicũ peculiare quiddam habet.

Arsenici genera quæ sint. Arsenici separatio qua recta. Arsenicum crystallinum optimum.

Iam dicemus de secundo Arsenico minerali, siue sit e metallis, siue cachymiis, quod alterius est generis præstans in medicina sicut præcedens, de quo diximus, at non in pari gradu veneni, energia tamen haud inferius, quippe natiui vel sua sponte enati vices sustinens. Quamobrem cautum & prouidum esse decet, præsertim in hoc, quod pro qualitate eius mineralis aut metalli, naturam induat. Exempli gratia, ex argento, quam e plumbo, &c. alia natura. Notandum præterea Arsenicum mul-

Arsenici mutatio multiplex est.

tis modis per artifices transmutari & verti: nonnunquam in qualitatem metallicam, interdum in corallinam, non raro in marchasiticam: Vtut sit, sciendum est, vim eius auferri posse, & euenit vt in Medicina non æque præstās sit ac crudum adhuc, sicuti e suo ære sublimatur. Nam quod ad Medicas virtutes attinet, hæ præparatione debilitantur. Quocirca quantum ad Medicinā, id crystallinum esto, ponderosum, durum, bene purum, ad lacteum calorem tendens. Reliqua omnia ad chymicas præparationes vsurpantur. His enim apta & conuenientia sunt, & ab illis comprimis oprantur.

Arsenici albi vires quæ.

De virtutibus Arsenici, scilicet albi, nosse oportet antiquitus morem & quidem per se laudabilem fuisse, q͂ nempe veteres ex Arsenico venenum extraxerint in spiritum vini, vel in quandam aquam destillatam, & extracto illo morbos chirurgicales illeuerint, sicque curarint. Mos quidem probandus, licet moram inferat: Attamen cauendum, ne quid nimium, ne sæpius. Venenum quandoquidem in se continens, assidue ad cor penetrat Vlceri maligno si adhibeatur, venas apprehendit, easque permeat, & venas corde tenus insequitur. Quocirca in punctionibus laterum, vt & in calore euitandum est. Protinus enim acca lor superuenerit dolor capitis, punctiones laterum, sitis, deliquium animi, & alia plura accidentia sese præsentant, & facile propter negligentiam ægri penitus intereunt. Sique exigua quædam cruditas in corpore lateat, malum malo augetur: præsertim cum corpus eius ad Escharam vsurpetur, & ad apertionem, aut similia, vbi facile damnum aliquod cōmittitur. Quapropter more veteri acturus, cauebit ne prædictorum quiddam incurrat, maxime cum tam ancipitem & periculosum minitentur exitum. Admodum etiam solliciti fuere Maiores in quæritando

Arsenici venenum inseparabile.

correctionem Arsenici: Verum absque periculo, quod esse possit, non deprehenderunt. Quacunq; via vim egressi sint, veneni naturam id non deseruit. Donec enim viuit, medicina & venenum cōiunctim sunt. Veneno si obstetur, vires amittit illud Medicas. Hæc autem adeo damnosa non est correctio, si virus & vis eius in adipem, oleum, Terpentinam,

Arsenici venenum quibus mitigetur.

aut mel transfertur. Tunc quidem nonnihil est lenius, tardius autem in operatione. Aliquot ego correctiones ei addidi; quarum quædam bonæ erant, quædam non. Sed circa hoc cardo vertitur, vt mortificetur, id est, vita sua priuetur, fixumque reddatur, postmodum resoluatur in suum ipsius oleum. Hoc in lauando, liniendo si vtamur, caret veneno,

Arsenici venenum mortificando tollitur.

quod in sequentibus docebo. Virtutem in curatione, argento viuo, fere consimilem habet, at sine laxatione. Plus tamen caloris etiam habet, &

magis

magis damnosum est argento viuo. Nec alia, quam per se est, ad celerem curam indiget additione. Bonitas & vires eius augeri nequeunt. Natura enim illud perfectum in se ipso absoluit: dummodo Medicus circumspecte agat, & cum idonea cunctatione ne nimis præcipitet.

Tantum in Arsenico deprehendi, ipsum si fixatum sit, venenum deponere, absque tamen medicinalium virium iactura. Postquam iam fixatum est, sua sponte fit oleum, cui deinceps oleo additiones conuenientes licet addere. Fixatio eius sic se habet. Recipe Arsenici, Nitri ana partes æquales. Immitte in tigillum, prunisque impone, vt euaporare ac bullire incipiant, tantisper donec fumus, ac bullitio cessauerit, hæcque ad imum fundi adipis instar in sartagine fluentis, se demiserint. Deinde per horam vnam atque alteram (quo diutius, eo melius) sepone vt quiescat, dehinc misturam hāc, marmori superinfunde, &c. aureum acquiret colorem, & in loco humido si ponas, fluidum in adipem conuertetur. Modo sciendum, hoc oleum ad liniendum posse cum vino sublimato permisceri, vel cum alia quadam aqua conueniente. Potest etiam Tartarum calcinatum eodem solui & redigi in oleum: maiore'que acquiret vires. Hoc per se quidem efficax est: sed ad inducendam Eschanam inualidum est. Sed in curandis præfatis morbis chirurgicalibus, præstantissimum est extra omne noxam & detrimentum. Idem erit, si aliis permisceatur vnguentis Consolidatiuis, aut medicamentis consimilibus, vt nihilo minus, ac si solum esset, sine detrimento reliquarum virtutum in additione quæ sunt, operationem suam conseruet. Arsenici vi fixatiw. Arsenici fixati vsus ad quos morbos.

Quod si, vt fit, pustulæ in ore aut sub naso erumpant, a morbo forsan Gallico, aut alias tales pustulæ, crustæ, &c. quicquid tandem sit, in parte oris humida, vel infra nasum, aut etiam in ipsis naribus, vbi medicamentum nihil operari potest, cum hæreant, nec auferri possint, hoc oleo tolluntur. Nec solum oleum hoc facit: verum etiam ex tacto Arsenici incorporato, magis tamen radicitus oleum hoc siue Adeps aut pinguedo Arsenici, sæpius illita tollit. Hæmorrhoides quoque, & quicquid eius generis est, præsertim in partibus humidis & sudabundis, vtpote sub axillis, in manibus, intra digitos, &c. Hæc de Arsenico albo tenenda sunt, reliquorum omnium vsus periculosus est. Porro de Arsenici operatione, eiusque virtutibus in chymia, sequetur. Quamuis autem multæ insuper qualitates, propterea, venenum acutum quod sit, illi adhæreant: easdem describi, haud tamen opus est, ne quid peius insequatur. Magis enim ad malū quam ad bonū procliues sumus. Quapro-

pter non omnia secreta reuelanda sunt, nec etiam necessitas illud requirit.

Arsenici venenum acutissimũ. Hoc quoque notatu dignum est, verum postulat Medicum prudentem, prouidum, & in Medicina valde expertum. Videtis quod Arsenicum enecet, tamque acutum & acre sit venenum, vt nulla huic vitæ resistere queat. Ex quo sequitur, licet in aliis quoque venenis similibus eiusmodi deprehendamus, quod Arsenicus albus quoluis etiam morbos Chirurgicales perimat. Exemplo sit. Quidam patitur affectum Lupi, vel lupo afficitur. At Lupo curando nullum superest remedium nisi veneno deleatur tali, quo etiam penitus aliquem e medio tollere velimus. Hæc Lupi deletio est in Arsenico, qui non secus, ac gl ri, vitam aufert, sic pariter vel Lupo vel carcinomati, vel fistulæ, &c. Hac tamen cautela obseruata. Primum Lupi status locusque diligenter inspiciantur, quo scilicet eius venæ tendunt, tum demum incipiendum est, vitaipsum expellere, sensim autem, nec festinanter, propter accid:ntia quorum aliquot recensui. Escharam si emittit, siue decidat, nec sufficit solutam esse, sed insuper alteram, imo tertiam emittat, tum demum ipsum interemit, ac sustulit. Sin displiceat deducere ad Escharam, in fortissimam redigatur extractionem, in qua linamenta madefacta loco affecto indantur, nec permittãtur exsiccari, sed assidue humida seruentur, accurate præcauendo, ne calor cum punctione periculosa superueniat: atque ita purgandum erit, donec signa salutaria vlceris appareant. Postea cessabitur, nec vlla re pingui, sed solis siccis, & quidem optime pulueribus aut aquis consolidatiuis curabitur. Sic omnia curantur carcionomata, lupi, ceterique affectus cancrosi ambedentes. Hac enim methodo obseruata, omnes morbos chirurgiales, non minus fortiores enecat, quam si auri vitam adimat. Tales siquidem omnes affectus, vitam instar vermis rodentem in se habent. Et perinde vt vermem necando æger conualescit, ita hic opus est peremtione. Namque exesio quædam rodens, quæ fermi per omnia æquiparatur, hic adest. Nisi autem Medicus singulariter doctus, prudens, peritus, diligens & expertus sit, nullus rem aggredi conetur. Quia multi homines leues, lasciui, inutiles, nauci que, quibus minime fidendum, nunc Medicos agunt, sed adeo temerarios & inconsideratos, vt quicquid in mentem venerit, inconsulti peragant. Quilibet enim solicite cogitat, bene lauteque viuere in cibo & potu, pigritiæque ac de ambulationi deditus esse, quod per medicinam consequi possunt. Hi Doctores & scroti sectores, perinde ac dentium effractores, scurræ, omnes, quacunque pergunt, regiones absque vlla conscien:ia ceu impostores decipiunt.

Lupi curatio vt per Arsenicũ fiat.

Cancrosi affectus vi tam erodẽtem habẽt.

Medici reprobati.

De

De Chymicis virtutibus in Arsenico.

A maiorioribus nomen quoddam editum & confictum est, & dicitur electrum. At electrum metallum est, ante ab alio proueniens, & metallo, ex quo descendit semper dissimile. Exempli gratia. Cuprum fit albidum, rubedine iam sublata vocatur Electrum. Item e cupro per cadmiam conficitur orichalcum, & dicitur Electrum rubeum. Huiusmodi electri genera, quidam Chymici scioli & Artistæ argentum æstimarunt interdum auri loco habuerũt, nec aliud intellexerunt aut crediderunt, quam argentum illud esse, sicq; argentum e cupro fieri posse, & nomen electri omittentes, id pro auro argentoue habuerunt, nec perscrutando cessarunt, quoad neque ædes neque areæ amplius superessent. Hæc propterea indico, vt error euitetur, quidque electrum, quid aurum, quid argentum sit consideretur, ne tamen temere & in consulto agatur. Electrum quid. Artistarũ seductio & error.

Nunc proponam vobis medicamentum quoddam. Recipe Arsenicum metallinum præparatum metallice, idem cum Venere more vsitato cementa, magnam partem electri in cupro reperies. Nemo tamen ob id magnos faciat sumtus, quia plurimi constat electrum conficere. Consultius itaque est, cuprum vt cuprum in sua forma relinquere. Nihilo enim melius est eius electrum, sed vilius. Sic in aqua gradata soluendo calcem relinquit: non equidem quod sit argentum, sed electrum, adeoque redditur subtile, vt penitus nihil remaneat, sed euanescat, & quia fixum non est, consumatur. Ita nec in solo cupro, verum etiam in ferro, stanno, chalybe, &c. permanent residentiæ: nihil autem fixati adest, hac ratione multi decepti sunt. Protinus enim ac res eo redacta est, vt Electrum nomen suum amitteret & argentum vocaretur, Chymicorum pernicies, exsilium, miseria, & spes inanes incipiebant. Huiusmodi Recepta multa sunt, quæ non opus est recensere, Artistis bene cognita, qui hoc in capite satis me assequentur, suum ipsius errorem perpendendo, quod frustra quærant in alio. Magnum inducit seductionem, cum iuniores maiorũ deserunt methodũ, cumq; discipulus magistro doctior vult esse, nec in via recta permanet, sed rem quandam aliam ac per se est iudicat, & suo solo consilio inhærere vult. Inde sequitur vt sudore suo peccatum luat, iacturamque faciat. Antiqui electrum dixerunt, idq; proprium eius est nomen, Moderni argentum appellant, nomine improprio. Maiores damnũ euitarunt, quia ipsis cognitum erat, iuniores quod non nouerint, iacturam fecere.

Hic mos in Alchimia inualuit, vt indesinenter sub bona spe quæratur. Hinc Artifices conati sunt Arsenicum fixare, ac in aliam essentiam transmutare, num forsan sic melius esse aut reddi possit, vtque maioris

sit efficaciæ. Inde secuta est reuerberatio Arsenici & circulatio in Reuerberatorio arundineo per aliquot septimanas, aut per aliam viam consimilem: Redditum fuit Arsenicum simile Crystallo, rubeum, pulcrum, instar vitri rubentis, quoad duritiem, leuitatem, & fragilitatem. Huius Arsenici virtutib locus non est in medicina, respicit solum electra, vt dictum est. Porro alia præparatione & ipsum tractare tentarūt, per descensum scilicet, quod rubrum, & fuluum per idem factum est, viribus præfato æquiualens. A nonnullis præcipitatum fuit, & rubedinem ingressum est, siue ad ruborem peruenit, nec omnes illi quicquam frugiferum & ad id quod sperabatur accommodatum offenderunt, præter solam electricam qualitatem, quæ propter imperitiam & inscitiam Artistarum multos seduxit. Quamobrem opus est, vt quilibet hisce in rebus sit prouidus. Nam qui omnium nominum cognitionem aut intellectum plenum non habuerit, nihil agit, siquidem cerebrosa capita non perueniūt ad fundamentum. Vnicum hoc requiritur vt ipsis pro fundamine sit, nouisse quid Electrum sit, & alia complura: postmodum per seipsos intelligunt, vtrum in electro possint progredi, an non. Nihilominus sæpe accidit, vt Arsenicum ex propria natura sit aureum, aurumq; in se habeat. Iam si artifex in separando auro ab Arsenico peritus est, siue per Cemētum siue per proiectionem quandam, aut alia quauis via, illud aurum in metallum, argentum, cuprum aut plumbum vt deducat, absque dubio aurum est, & quidem præclarum. Inde autem sequi, quod Tinctura sit, vel ex Tinctura proueniat, nihil est, sed Arsenico inest, & in sola depurgatione, separatione, &c. res sita est, prout quilibet in illo peritiam habuerit. Arsenicū maxime auriferis e locis, siue ex auro, raro caret auro, solum interest separationem recte fieri.

Plura de Arsenico eiusque speciebus, quam quæ protuli & quæ manifestare licitum est ac decet, siue ad medicinam siue ad artifices spectet, mihi nō nota sunt. Quisquis igit' prudens, & ad illud satis peritus esse debet. Sin minus prorsus abstineat. Nulla enim facultas ipsum domare potest: sed vtrasque vincit, si ordo & processus genuinus non seruetur. Ductum tu ipsius sequi opus habes. Ipsum neminem sequit', nulli paret.

Arsenicum indomabile

CAPVT X.

De Tartaro, ac eiusdem Viribus.

(Deest)

De Terpentina.

CAP. I.

Consultum mihi visum est, præ ceteris cōmentari etiam de natura & proprietate Terpentinæ. Est enim hoc crescens peculiare præ cete

ris

ris omnib. arboribus Germanicis. Sicut Balsamus suæ regionis arbores, ita Germaniæ arbores Terpentina superat.

Balsami & Terpentinæ collatio.

Fas ergo est, describi horam & tempus, colligendi & carpendi ea, quæ de Terpētina in vsus necessarios collaturi sumus. Nec n. quauis promiscue hora conueniens est: sed obseruanda est constellatio & Influentia cœlestis. Medicum ergo ante omnia decet esse Astronomum, qui ex præceptis Astronomicæ Inclinationis discat idoneam horam, citra quam nihil incipiendum est. Tam potens enim est operatio cœlestis, vt Medicus citra illius cōiunctionis obseruationem feliciter nihil exsequi possit. Hac neglecta, fit interdum, vt medicina vna efficax sit, altera minus, cum tamen vtraq; in eodem horto nata sit. Sed exemplum pro illustranda re afferemus.

Influentia cœl. Medico diligenter obseruanda.

Videtis, varia ac diuersa a natura crescere, quorum vnumquodlibet constitutum crescendi terminum habet. Eo termino exacto, operatio cœlestis completa est: & tum demum crescens carpendum est. Idem ēt de terpentina iudicandum. Si æquo maturius carpitur aut colligitur, nō minus vitiosum est, ac pyrum pomūue, immaturo carptum. De sapiētia ergo Astronomica dico, per ipsam debere inueniri Terminum: q fusius hic iam non explico. Eam n. iam ante quilibet Doctor ac Medicus callere debet, cum vna sit ex 4. columnis, quibus medicina incumbit.

Terminus crescendi omnibus definitus.

Astronomia Medico necessaria.

Planioris intellectus caussā ēt hoc exemplum tenete. Crescentia ex terra varia emergunt, quorum quodlibet suam peculiarem formā & colorem habet. Ita peculiaris quoq; cuilibet ortus & origo est. Quodlibet ēt crescens fructū suum, homini vsui futurum in peculiari substantia discernendum offert. Sic animalia lactifera suum fructum lacte promunt, cuius gratia cōdita sunt. Sic arbores poma & pyra proferunt. Nec quoduis illico & a prima origine est id, quod esse debet, verum ex substantia vna transmutatur in aliam, vt comprehensum est. Gramen vertitur in lac: lac in butyrum, hoc in hominem. Eodem modo & Larix donum suum, homini a Deo per ipsam præstitutum, specie resinæ, quę Terpentina est, offert. In hac quærenda sunt, quæ Deus in ipsa operatus est, absoluendo & ad vltimam essentiam ipsam reducendo, sicut natura perficit gramen in lactiferis. Similis n. est generatio Resinæ generationi lactis in vacca, quoad naturam & complexionem. Sicut vacca omnia desumit a terra: sic a terra quoq; sumit omnia larix. Sicut autem mel ex floribus sugitur ac ab apibus in mel mutatur; ita apum loco Medicus quoque præparationem complere debet, vt remedium eius respondeat melli, quod ab animali bruto factum est. Quod autem mel apes faciunt, id hominibus viui est.

Terpētina & lactis collatio.

Deus necessaria omnia suggerit.

Hoc modo mirabiliter Deus homini de necessitatibus per naturã prospexit, vt hæc exemplo sint medico, quod eadem ratione remedia præparare debeat, vt nimirum prudens medicus videatur, suaque sapientia ipsam imitetur naturam, artificem omnium præstantissimam, ad quam si omnem suam scientiam homo conferat, vix dignus erit, vt ei vincula calceorum soluat.

Pictura & litera nihil docent.

Loci ratio postulare videtur, vt etiam de Electione Terpentinæ aliquid dicatur. Sed de hac cur sileam, caussæ geminæ sunt. Prima est, quod oculi ipsi cognitionem optimam præbeant. Qui ergo eius cognoscendi crescentis studio tenetur, is eo peregrinetur, vbi crescens nascitur, suisque oculis spectet, quo modo id a Deo conditum stet, nec speret, se puluinar premẽdo opera Dei addiscere, aut ex picturis & literis assequi satis posse. Talia in sudore vultus sui cognoscat: ita duplex testimonium viuum habiturus est, & pro Medico veracе, prudente, proboque habebitur, secus quam profugi Ludimoderatores aut desperati alii cornutii iudicari solitant. Caussa secunda hæc est, quod, etsi quidem omnia scripta de his docentia legantur, coloresque omnes & lineamenta, expressa facie addantur: per hæc tamen omnia ex vero fundamento solide addisci minime queant. Scriptura enim parit Imaginationem, vt de rebus, veluti de colorib. cœco differendum sit, ac homines meros aureos montes in Hispania somnient. Insuper & pharmacopœi adeo dolosi & fraudulenti sunt, vt sedentarios illos Doctores ludos faciant, dicentes, Domine Doctor, hoc est id, istud est hoc. Ita Asini sibi mutuo scabunt, & Apothecarius Medicus Quid pro Quo subdit, eique merdam pro Balsamo ostendit. Vę his ægrotis, qui talium curæ sese subiecerunt.

Complexio in medicina cur non consideranda.

Præterea videtur etiam æquum esse, vt pro veterum Auctorum methodo de Terpentinæ complexione aliquid etiam dicamus. Sed omitti id, nihil refert. Nihil enim quicquam in Terpentina operatur aut humiditas, aut siccitas, aut calor, aut frigus, aut temperies. De his enim omnibus nulla in medicina disputatio mouetur. Ea sunt magnalia Dei, adeo, vt mera arcana, in quibus Terpentinæ virtutes consistũt, neglectis omnibus quatuor complexionibus, merito consideranda sint. Fatuitas est, quærere aliquid in eo, in quo nihil est. De substantia tamen Terpentinæ dicendum aliquid, cur Terpentina sit producta in forma Resinali, non Mercuriali, Metallica, &c. Sed caussa hæc est. Quicquid Deus creauit, ei addidit substantiam similem ei, ad quod spectat, vt substantia & arcanum sibi inuicem in operatione correspondeant, velut, vir & fœmina sibi mutuo assimilantur.

CAPVT

CAPVT II.

De Terpentina.

DIxi in priore capite, debere Medicum Astronomiæ peritum esse, vt sciat tempus carpendi & colligẽdi simplicia, nec temere imperitorum consuetudinem sectetur, qui colligunt, vbi & quando offertur. Sed ex arte quodlibet per se seorsim colligi debet, vt in natiua sua virtute, q̃ Deus ipsi indidit, consistat & vigeat. Hoc non de Terpentina tantum, sed quolibet crescente alio verum est. Sic Hypericon iusto tempore carptum pro constellatione & influentia sua, vermes ex corpore expellit. Quod si non fit: iam Medici vermes ex hominis corpore exigere minime possunt. Sic ergo cum dedecore Doctores illi ac pharmacopœi ægros tractant. Medicinam quidem porrigunt, sed non secundum Influentiam. Sic & in terpentina vires eximiæ sunt. Quam si Medicus conuenienti tempore colligit: iam Magnalia eiusdem in effectum proferentur. *Influentia va in reb. attenda.*

Notandum autẽ primo, ipsam verum & naturalem esse Balsamum. Quæ cadauera eo inunguntur, nunquã putrescunt. Nec de carne saltem dico hominum aut brutorum: verum etiam de lignis & herbis. Non ergo immerito Terpentina pro excellenti Balsamo habita est. Multa enim Romanorum, &c. corpora Terpentina condita & delibuta post aliquot centenos annos incorrupta reperta sunt, ipsis etiam vestibus illęsis. Quod si ergo Astronomiæ, vt fas est in Medicina attendatur: Arcana eiusmodi suas operationes habent. Nullumque Arcanum, per se naturaliter præparatum, viuum est aut efficax, nisi iusto tempore collectum sit. Alias enim idem fit, ac si anima a corpore suo separetur. Hęc quod vobis indico, moleste non feretis. Eo enim fine id facio, vt deinceps ex integra medicina operemini, nec rusticos sectemini, qui fœnum secant, quando sibi & vaccis opus est. Ventrem enim satiare & morbos sanare, duo sunt. Oculos quæso conuertite ad solertiam figulorum & tignariorum. Hi argillum effodiunt, & ligna cedunt sub constellatione certa, vt ne Grylli aut vermes aliu illis innascantur. Sunt etiam constellationes certæ, quibus, si arbores cædantur, tunc ligna ea nec augescunt, nec minuuntur. Huiusmodi vires & impressiones plures sunt in Astronomia docendæ. Hora ea si non obseruetur, virtus se illa minime exsereret. Ideo multa passim confiunt remedia, quæ nec Doctores, nec Apothecarii intelligunt, cum tantum sint Catonistæ, aut Grammatistæ, &c. quorum in libris scientiæ eiusmodi Astronomicæ nunime continentur. *Terpētina est naturalis Balsamum.* *Grylli & vermes in ligno & argilla.*

Pro his iam ergo sciendum est, virtutem in Terpentina latentem, & in cœlo cum Astrali Influentia coniunctam, insignem & eximiam esse. Est enim Terpentina verus & naturalis Balsamus, ipso Indico non inferior, qui diuturnitate temporis aliam insuper in Balsamatione Essentiam concipit, vt alteri omnino similis fiat. In probatione tamē conditionem Terpentinæ recipit, quo ab Indico Balsamo distat. Sic ergo duo nomina habet. Si secundum Balsameam Influentiam colligatur, vocatur Balsamus de Botin: Si non: vocatur Terpentina, seu resina laricis.

Terpentina duobus nominibus pollet.

In Terpentina ergo virtutes geminæ describendæ sunt. Altera est constans, attrahens naturam Balsami. Altera est inconstans, Balsameam virtutem non participans. Ideoque exemplum notate. Balsamus de Botin purgat. Ita & Terpentina. Balsamus autem purgat Forma specifica: Terpentina purgat conditione seu natura fluxili. In his operationibus iam discrimen est. Quicquid more Balsameo operatur, id perfecte aufert, ita, vt nulla corruptio sequatur, faciendo membra incorruptibilia, ne a putredine inuadi queant. Idem altera Terpentinæ vis perficere non potest. Sed attendite, ne ex hoc meo indicio fors decipiamini a tali, qui dicere possit, se Balsamum habere, cum tantum habeat Terpentinam. Eousque enim hodierni Medici impietatis progressi sunt: vt ob vile lucrum impudentissime mentiri ausint, corpus & animam Diabolo oppignorando, saltem vt fidem impetrent. Quilibet sibi ipsi caueat. In his enim magistratus nulla censura & pœna animaduertitur.

Præter iam dicta sciendum etiam est, Terpentinam quoq; extra Balsameam impressionem iusto tempore conseruandam esse. Si enim immatura, nec virtutibus suis satis dotata sumatur ciet diarrhœā, colicam, dysenteriam, tenesmum, & alia plura infligit, per imperitiam Doctorum & Pharmacopœorum. Sicut enim lac grumescit, corrumpitur, acescit, &c. ita idem etiam patitur in corpore terpentina.

Terpentina immatura nocumentaque.

Et hæc Medicinę secreta sunt, Medico præcipue tanquam principale in Philosophia notanda. Qui enim Philosophiæ cognitione (non loquor de Morali aut Ethica, aut Philologia, in qua Erasmus sese exercuit) caret, ac quomodo naturales vires eleuentur, ignorat, is ad medicinam penitus ineptus est. Debet enim Medicus callere fundamētum id, quod ipsa medicina dignum est.

Erasmus.

CAPVT. II.

De Terpentina.

QVo Philosophiam de Terpentina, vndenam & qui generetur, rectius

ctius intelligatis: hæc hactenus ad vos ita præfari volui, vt ex illis ipsa cognoscatur, morbusque ac Philosophia in vna concordantia conueniant, quo vnum alterum declaret, & medicina genuina constituatur. Etsi vero veterum quidem scriptorum methodum (quæ pauci est) non obseruem: tamen id hac saltem de caussa factum est, quia libri eorum meræ Rhapsodiæ sunt. Rhapsodus enim est, qui, quæ audit, annotat, nec, an vera vel falsa sint, curat, rei de suo colorem & fucum addens, veluti Titus Liuius, Salustius & alii. Hinc eorum stultitia patet, qui mel Gentianæ inungunt. Eiusmodi vero descriptio cum fundamento careat, in medicina nimis sordida est, quales sunt etiam Doctores, qui ex libris artes suas ducũt, ad verum tamen medicinæ fundamentum nunquam penetrant. *Rhapsodus quis.*

Dicto modo rem quamlibet a se creatam Deus, maxime vero crescentia naturalia in semen suum digessit. In illo semine est vltima materia. Et semen illud ita crassum, est materia prima. Iam vero Materia prima homini nihil prodest, sed materia vltima. Semen simile est infanti. Infans vt infans loquitur. Si grandescit, loquitur, pro suæ ætatis decentia. Quod bonum indolem maturo exserit, id secundum naturæ Lumen finem bonum attingit. Hæc iam est Materia vltima. Discrimen tamen aliquod est, ex sequenti exemplo noscendum. Semen extra se agit ac pellit, quicquid intra ipsum est. Infans autem expulsorem alium non habet, quam vagos sensus. Id enim semen si seminatur, excrescit in vltimam materiam, & quodlibet in eo contentum, separatur ab alio. Ita quodlibet in crescente illo peculiare in naturam adipiscitur, aliam quidem in radice, aliam in floribus, &c. Hoc iam Terpentinæ accommodandum est, ac sciendum, quod ipsa vndicunque constat, & ab omnibus arboribus membris comportetur. Et licet sub vna substantia appareat: substantia tamen vna non est, sed corpora multa. Sicut in generatione ferri corpus vnum præsto non est, sed plura, velut Chalybs & ferrum, &c. ita & hic Balsamus Terpentinæ permixtus est. Vna est impressio, ipsam auferendi & colligendi. Nondum tamen separatio adest, quam tertia medicinæ columna, nempe Alchimia docet. Non autem ea Alchimia, quæ aurum & argentum facere docet, cuius professorum iam passim plena Lerna est, sed ea quæ cuiuslibet Mysterii separationem in peculiare reseruaculum docet: nec eo quidem modo, vt per destillationem id fiet, sed citra ignem & sui corporis dissolutionem. Sic enim separantur Balsamus & Terpentina, velut argentum & scoria. *Materia prima & vltima quid.* *Terpentina corpus simplex non est.*

Ceterum cũ de semine pri⁹ dixerim, quomodo hæc ex ipso enascan-

vnicus erit. Hoc modo vires ex Balsamo velut & Terpentina, in suã gradationem ascendunt, vt nimirum quælibet virtus in peculiari suo corpore inconfusa consistat.

Multi haud dubio sunt, qui iactant ac gloriantur, se hanc meam informationem artemq; iam pridem ad vnguem callere. Hos qui his frugi homo caueat. Mentiri ipsis procliuius, quam panem edere. Horum nonnulli sunt Doctores, tonsores, & alia Medicinæ monstra. Curant sibi construi fornaces, Vulcanum ad opus accommodant, alunt Laboratores, construunt Athanar, altum quid crepant de Realgare: denique quicquid de quacunque arte audiunt, id omne iam tritum & familiare ipsis est. Interim nec Magister, nec Minister fungo digni sunt, ac tum sibi, tum aliis otiose mentiuntur. Hi digni non sunt, vt vel maximum, vel minimum in Receptis præscribatur ipsis, ne quid fors discant, quo fraudes suas ad medicinam accommodent, & sic mea scripta irreprehensa relinquant. Et tamen ego propter geminos Medicos, & ægrotorum vtilitatem hæc tanti momenti supprimere minime volui: sperans fore, vt a quouis sano mendacium a veritate facile dignoscatur.

Prima ergo separatio Balsami a Terpentina ita se habet. Qua hora collecta Terpentina fuerit, in vasculum seu doliolum illico inciatur, & ad fumum vsq; impleatur, & confestim infimum digestũ imponatur vsq; ad medietatem. Ita ebulliendo suas sordes eiiciet, velut mustum. Post hanc operationem, ita calida in Flaccum effundi debet per infundibulum, ita duo colores se mutuo separabunt, vnus clarus in sublime, alter turbidus in decliue. Hunc horis 60. fine digeri per primum gradum caloris, & distributum secundum gradus duodecim. Supernus color est Diaphanus: estque Balsamus, quousque quidem perspicuitas illa panditur vel proditur. Alterum in decliui seu imo est Terpentina pura. Ita se habet duorum istorum corporum a se inuicem facta sequestratio, veluti chalybis & ferri. In hoc Balsamo secreta admiranda latẽt, & longe plura, quam mea mihi ætate experiri licuit. Posset tamen experientia plena stabiliri, si Medici tanto studio expugnandis ægrorum morbis operam darent, quanto expilandis crumenis inhiant, aut si vi coercerentur, vt fierent tales, quales se iactant & profitentur. Suam experientiam requirit sutor, quo tamen carere possumus. Imperito autem Medico committitur corpus, quod is per inscitiam conficit & iugulat. Hinc enata sunt illa prouerbia, Vitulo-Medicus, Doctor Grallatorius, Magister Gimpelius, &c. quæ quidem rustici ex illorum medicorum ipsis operibus confinxerunt.

Balsami & Terpentinæ separandorum modus.

Repetite hic vobiscum, quã triplicem initio distributionem feci,

triplicem panem edendi in Terpentina: triplicem in Balsamo, ita triplicem in Terpentina: edendi panem vnum, & vnam laborationem, sed duas tamen in descriptione, hoc est. aliud Receptum est ad cõditionem balsameã, aliud ad Terpentinæ proprietates. Quibus prodest Terpentina, iisdem multo magis prodest Balsamus. Balsamus iñ illo discrimine, quod impressis morbis, & ex cœlesti Influentia natis aduersetur. Quod enim cœlum imprimit ac generat, id impressione sua facit, & quidem post suum tempus & exaltationem. Sic si sedet in solio pestilentiali, grassatur pestis. Si est vernalis, dominantur pleureses, &c. sicut hæc ex facultate Medica scire quoslibet Medicos fas est. Qui vero morbi alii sunt, minime astriales, eos Terpentina satis abigit.

Terpent. Balsamus quos morbos curet.

Sequuntur iam deinceps Recepta, qui quotue modis Balsamus & Terpentina in vsum venire possint, vna cum suis Descriptionibus & peculiaribus nominibus, ex quibus vtrumq; per se cognosci possit: Postea explicatio illorum virtutum, & duo illa genera seu species, descriptioq; ac explicatio sub duobus nominibus comprehensa. Primo Descriptio, sub nomine *Lumen Apothecariorum maiorum*, aut *Lumen Alchimistarum præparationum*. Secundo explicatio sub nomine *Declaratio*. Quod ratione primi nominis additum est vocabulum *Maius*, ideo factum est, vt iurulenti illi Apothecarii, quibus iam omnes officinæ scatent, cognoscantur & discernantur a Maioribus, quibus nomen Alchimistarum a Separationibus, longo vsu probatis, vere debetur & conuenit. Sic gemini & adulterini pharmacopœi inuicẽ discernuntur, & nomen hoc, *Lumen Apothecariorum* (non addito *Maiorum*) iurulentis illis imponitur. *Maiorum* autem defertur *Maioribus* propter solidam & cõfirmatam experientiam. Etsi enim multis centenis annis Lumẽ iurulentorum illorum duauit, tamen probri id & ignominiæ eo maiori est Medicis illis, quod (vt Prouerbio dicitur) Ioannes in eodem semper maneant.

LVMEN APOTHECARIOrum Spagyrorum.

Caput I.

De Balsamo Terpentinæ.

Tripoliti, Botini & c. præparatio.

Descriptio Tripoliton Botini fistulaci. ℞. *supradicti Balsami* ℔ ß. *Colcothar sarrephthi* ℥ j. *Caphuræ* ʒ ij. Misce & digere, donec vernicis conditionem adipiscatur. Cola & reserua.

T ipo-

Tripoliton cancrenum ita paratur. ℞. *Balsami Bottui* ℥ ij ß. *Ol. Martis* ℥ j. *Zuccari Saturnini* ℥ ß. Digere diebus nouem. *Tripoliti Cancreni preparatio.*

Receptum aliud, *Traxenum magnum vocatum*. ℞. *Balsami* ℔ j. *Olei de Arsenico* ℥ ij. Digerantur ad æqualitatem substantiæ. Reserua. *Traxeni magni compositio.*

Reliqua, si quæ fuerunt, deficiunt.

DE MELLE.

CAPVT I.

IN descriptione Essentiæ & proprietatis mellis ante omnia intelligendum est, quod mellis prima materia sit dulcedo Terræ, quæ naturalib. crescentibus inest, ac ex proprietate illorum crescentium Magnetis attrahitur. Hinc colligere debetis, quod in qualibet materia prima ea omnia, quæ ad crescentia spectant, collecta sint, non secus, ac si plures colores inuicem confunderentur, & vnus tantum appareret, cum tamen omnes adsint. Ita & semen est lignum, est folia, est rami, non actualiter & præsenter, sed in futurum, si enascitur & crescit. Tunc n. omnia apparent. Eodem modo etiam in prima materia rerum simile compositum exsistit, ex quo ab omnibus crescentib. in quodlibet attrahitur, quod ei debetur ac familiare est. Ex natura enim istius crescentis attrahitur omne id, quod necessitas eius flagitat. *Mellis quæ materia.*

Porro autem operatio hic duplex est. Vna nempe, quod Luna ex cœlestibus suis virtutibus materiam illam in terra coquit & præparat. Ea præparatio durat ab initio interitus crescentium, vsque ad ipsorum renascentiam. Tanto enim tempore Luna in illa occupatur. Ea quamprimum operationem suam perfecit, appropinquat ver, cum quo etiam pullulant & erumpunt plantæ cum suis floribus, & ad perfectionem sese accingunt, & ex propria congenitaque natura Luna id præparatum ex terra in crescentia instar pluuiæ in terram stillantis impellit, & plantas omnes madefacit. Hæc conditio Lunæ est, quæ in terra primã materiam sursum pellit, velut nubes pluuiam deorsum mittunt. Et sic crescentia natura sua & proprietate reficiuntur. *Mellis quæ sit generatio.*

Porro, etsi Luna quidem suam decoctionẽ perfecerit: nondum tamen productac est, quod esse debet: sed Sol est operatio secunda, q̃ mane a primo illico exortu incipit. Quicquid aũt Luna appulit seu admouit, id Sol sursum ad se trahit, sicut Magnes ferrũ, illaq; materia a Luna p̃parata caulem & caudicem reficit ac refocillat, vt definito tempore emergat, & ad finem, ad quem conditus est, perueniat. Hoc modo Sol quotidie liquorẽ illum attrahit: namquotidie Luna quoq; in sua operatione est. Præterea vero pluuia quoque hoc loco magni vius & commodi est,

vt per ipsam materia Lunæ mitigari & subtilius præparari possit, quæ alias ob siccitatem in Luna suffocaretur. Vt vero mixtura liquoris & pluuiæ hoc loco secundum tenuitatem aut crassitiem attingatur, ita eo anno mel vel crassius vel tenuius fit pro illius regionis, vel crassæ vel tenuis proprietate, aut pro Lunæ operationis conditione.

Mel quid. Sciendum etiam est, Mel in sua Essentia & materia prima esse Resinam terræ. Non vero omnium florum & crescentium, sed quorūdam tantum Resina est Gummi, nonnullorū est Resina, aliquorum sulphur & bitumen, aliorum aliud. Id vero quod in floribus & locustis crescit, mellis forma & specie concipitur, nec dum tamen in vltima sua materia versatur, a Sole & Luna perfectum. Duo namque isti Planetæ nihil vsque ad finem perficere possunt, nisi auxiliante vniuersa operatione cœlesti, quam hoc modo intelligetis. Si crescens enascitur & surgit in suam stirpem, ac liquorem in se continet, per Lunam præparatum, adeoque terrena pluuia superficiem terræ madefecit, ac a Sole per vniuersam stirpem impellitur, & distribuitur: sequitur deinde operatio tertia, seu Influentia Æstiualis, quæ a Sole & Luna separata est. De ea sentiendum idem est, quod de vitro clauso, aliquid intus continente, & in calido hypocausto stante, quod in vitro eo præparetur vsque ad finem. Ita enim flos aut crescens super terra in cœlesti hypocausto stat, in quo præparatio tertia incipit. Prima enim fit a Luna, secunda a Sole, tertia ab Astro Æstiuali. Ita in fimo Equino digeritur Homunculus aut frumentorum sanguis, &c. Per Influentiam eam quotidie operantem, indies plus mellis conficitur, atque continenter ab apibus asportatur. Quicquid enim quotidie fit, id quotidie asportatur, in cuius locum natura tantundem semper sufficit.

Influentia Æstiualis, & c. tertia mellis causa.

Materia materiata quid.

Notandum itaque est, Mel initio nihil aliud esse, quam terrenum spiritum. Quod si vero Æstiualis Influētia accedit, spiritum gignit corporalem, hoc est, spiritus ille, qui in Sole & Luna terrenus erat, fit spiritus corporalis. Eo modo corporalis factus, vocatur materia materiata, aut Spiritus corporalis. Hunc auferre possunt apes, & ad suos alueos comportare.

Ista iam est prima materia materiata. Mel enim & cera vna sunt. Quæ si separātur, velut chalybs & ferrum, tunc vocatur separatum corporale ex materia materiata. Rem ita intelligite. Velut Alchimistæ in circulatorio aut pellicano spiritum vini circulant, ita etiam Astrum æstiuale in naturalibus crescentibus liquidum circulat. Ita emergit mel ex terra in materiam materiatam, hoc est, in subiectum Apum. Et quod est materia materiata, id est, subiectum eiusdem, vlterius præparandum,

velut

velut res, quæ nondum perfecta satis est, sed per aliud in locum seu gradum perfectionis reduci debet. Sic etiam in rebus naturalibus quælibet species subiectum est potioris, ab Astris incipiendo, vsque ad viuens sensibile animal, & ab hoc vsque ad rationale, ab hoc iterum vsque ad operationẽ mortis, omnia consumentis, & quodlibet reducentis in id, quod antea fuit. Nihil erat antea: nihil est postea. Sic omnia abeunt in Nihilum, quia Nihil antea erant.

CAPVT II.

QVandoquidem de melle tractare incepi: sciendum est, Naturam in sua operatione eius esse conditionis, vt crassissimũ semper in imum deponat, purius autem & subtilius in sublime tollat. Et hæc caussa est, quòd etiam in quolibet crescente similiter triplex mel sit: Imum scil. medium & summum. Summum quærunt Apes, quod in floribus & locustis inueniunt. In medio & imo nihil quærunt, nisi fiat, vt mellis satis in summo non inueniant. Tunc enim profundius penetrãt ad imum seu radicem. Hinc oritur crassius genus Mellis ac ceræ, apes ita instigante fame. Earum siquidem fames est præparatio mellis, hoc modo, quod edant. Est enim is ipsorum cibus, est Manna, est Tereniabin, est Lorcha, est Tronossa. Cibus earum id est, quod ex floribus edunt, atque in floribus & locustis inueniunt, veluti vitellus in testa oui inuenitur. *Mel quomodo triplex.* *Apum cibus quis.*

Hoc iam si ad famem suã impendunt, ex eo patet, ipsas habere Emunctoria, per quæ suas egestiones excernant, quæ duplices sunt, cera & mel, velut & alia animalia stercora & vrinas excernunt. Quod si ergo copia ipsis est Mannæ & Tereniabin, &c. tunc largiuntur mel & ceram, quæ digerunt ex floribus & locustis, & ita digesta in sua domicilia comportant. Iam vero summa præparatio naturalis Astri est *Manna*, *Lorcha*, *Tronossa*. ex quibus confit mel & cera. Hæc non quidem talia in floribus & locustis nascuntur, sed in Apum stomachis. Stomachus est Archeus, prædestinatus a natura, vt ista in mel & cerã transmutet. Prædestinationis enim, quæ in naturalibus rebus latet, proprium est talia producere. Alias extra Archeum id fieri impossibile est. Aliter enim se habent excrementa hominum, aliter brutorum, aliter apum. Qualiacunque sint, ad alterius certe commodum creata sunt. Sic pecorum excremẽta prosunt pratis & hortis: sic apum excrementa faciunt ad cereos & medicinas. Manna enim summus & exquisitissimus cibus est, & locustarũ medulla. *Lorcha* est omnis dulcedo locustarum, vsque ad inanem substantiam. *Tronossa* est ros, ex aere genitus, & seorsim adhærescens, extra locustas, instar pluuiæ alicubi delabentis, alibi minus. *Manna quid.* *Lorcha quid.* *Tronossa quid.*

In his tamen omnibus rationis quædã diuersitas est, in physica discrete consideranda. Quicquid enim ex alio procedit, respectũ eum habet, vt & ipsum ex alio processerit. Et quodlibet adherescit ei Naturæ, vel respicit eam naturam, cuius plus habet. Sic aliam promũt flores tiliæ Essentiam, aliam flores fagi, aliam flores Quercus. Hi apum cibi omnes crassi & agrestes sunt. Et apum ordines duo sunt, Nobiles & ignobiles, vel etiam ciuicæ. Quæ in syluis degunt, rusticæ & agrestis naturæ sunt, mel durum, forte & crassum (ita & similem ceram) facientes. Rustici enim sunt primi, & manent vltimi. Apes contra nobiles sunt, quæ obuolitant in *Antheris*, hoc est, in rosis, liliis, & aliis herbis odoriferis. Hæ nobilissimum mel & ceram gignunt, ad hydromel & subtilia emplastra, vtilissimum. Inter gemminas has apes oritur coniugium, hoc est, Medium quid inter nobiles & rusticas, quæ mel exsugunt, vbicunque id inueniunt. Ita crassum & subtile coniungitur, ac mel & cera fiunt temperata. Sic nimirum triplices apes (triplicia mella) sunt: rusticæ, nobiles, ciuicæ. Et hoc discrimen Medico diligenter notandum est. Eodem enim discrimine distant etiam medicinæ ab illis præparatæ. Et genera illarum discernuntur non nisi a locis illis, ad quæ victus caussa commeant. Hinc enim quærunt ex floribus campi, ex floribus hortorum, ex floribus syluarum aut desertorum. Nam certa sunt genera rusticarum & nobilium, velut & ipsarum habitationum. Maioris & facilioris intellectus gratia fasac æquum hic mihi esse videtur, vt de omnium sanctissimo viro Ioanne Baptista aliquid dicam, de quo scriptura testatur, ipsum comedisse locustas & mel syluestre, de quibus ita statuendũ est. Quas edit locustas, ex in deserto, vbi homines nulli habitabant, natæ erant. Ioannes enim in deserto habitabat, ex quo colligitur, ipsum vulgares & vsitatos hominibus cibos minime edisse, sed edisse saltem locustas illarum arborum, quas tinxit & imbuit melle, ab apibus ex arboribus syluestribus extracto. Sic ergo victitauit melle rustico, & rustici more vixit. Hoc a nonnullis, sua opinione etiam altum sapientibus, ita explicatur, vt dicant, locustas seu cicadas ipsi pro cibo fuisse vsurpatas. Sed hi stultitiã propriam dissimulare non possent, quam insuper eleganti & comto Latine loquendi ornatu illustrant, velut Hieronymus, Erasmus, & alii Prophetæ Neoterici, in Latinitate immortui. Inter cœcos sunt lusci: sciuntque aliquid, non valde multum.

Apum ordo duplex seu triplex.

Antheræ quid.

Locustæ Ioannis quid fuerint.

Hieronymus, Erasmus, &c. taxantur.

CAP. III. De Melle.

CEterum de Apum operibus & domiciliis plura attendite. Notum siquidem est, qua arte sibi domicilia exstruant, in quibus velut in officinis

cinis suis operis vacant. Sicut enim omnipotens Deus, rationem & intellectum homini largitus est, vt domos & mansiones sibi exstruat: sic industriā eandem contulit etiam brutis animalibus, vt ex naturæ suæ proprietate sibi ipsis domicilia condere possint. Ita de quolibet animalium genere scimus, quod modo peculiari, pro suæ naturæ instinctu, ad vsum & necessitatem, discretum domicilium sibi ædificet. Homines secundum internum hominem nihil habēt. Externus homo autem suam habitationem habet. Sic vulpes suas foueas, aues suos nidos habent. Apes suos habent muros & parietes, in quibus habitant. Muri illi vocantur faui seu cellæ, in quibus sua Reseruacula condunt, vt in illis præparationes suas perficiant. Sicut a Deo scientiis & artibus, quæ innumeræ sunt, dotatus homo est: ita & hoc animal a Deo dotatum est, vt ex instinctu Naturæ huiusmodi artium multas calleat, ac in operationibus suis adeo industrium se præbeat, vt sagax eius ingenium satis admirari non possis. Et nisi manus ac pedes illis animalculis affingas: quinam talia fiant, satis perscrutari non possis.

Apium mira solertia & natura.

De Apibus itaque notandum, eos ex instinctu naturæ suum cibum inuenire posse. A natura etiam habent, vt cibos suos comportēt in domicilia sua, quæ ipsæ in locis copacis carissima habent. Locus, vbi habitant, quo quietior & tranquillior est, eo gratior: nec enim in suis operib. interturbari volunt. A Natura hunc etiam ordinem colunt, vt pro conceptaculi seu circuli ratione & ipsarum numero, cuilibet sua & peculiaris domus æqualiter assignetur. Distributio hæc circuli & numeri a congenita diuina dote promanat, qua adeo illæ prouidæ sunt, vt domuum numerus apum numerum, ne in vno quidem superet, & domus vna alia vel ne minimo quidem puncto maior aut minor sit. Eæ enim mira adeoque humanam excedente sapientia & æqualitate, inter ipsas distribuuntur. Nec apis vna alteri suam domum construit, sed vniuersæ opus vna aggrediuntur, ac vna laborant, tantum ædificantes, quantum ipsis Mannæ obtingit.

Apum ædificiis qs ordo sit.

Domum primo condunt ex cera alba. Prima n. seu imatura Manna nondum flauescit, sed colorē in ædificationis fine acquirit demū. Quo longius processit æstas, eo melior Manna est. Quo æstas clarior: eo pulcrior & nobilior fauus. Porro exstruēdi artem assequi nemo pōt. Nemo enim earum manus videt, quibus operentur. Longior ergo in eo describendo mora irrita esset: nec Philosophia conatum talem sufferret.

Hoc aūt sciri pōt, quo mod[illegible] alimenta conuehant, & quales in fino reperiant domus, vel ipsæmet. Quædam domos suas perfecerūt integre, quædam ex dimidio, &c. interea mortuæ: q̄dam cōportarunt, quædam

minus. Nam & ipsæ morti sunt obnoxiæ, non minus ac creaturę ceteræ, etsi cibis vescantur saluberrimis. Morbo tamen alio nō laborant, quam intestino dissidio, vel abundantia, aut defectu, vel senio. Læduntur tamen nihilominus etiam a pruina, in floribus & locustis hausta: velut & ab aura gelida, & mala communitione. Eodem modo afficiuntur etiam a fucis, qui se illis permiscent, velut lolium permiscetur tritico, adeoque illarum labores destruunt & deuorant, vel ipsas hostiliter iugulant. Et in hoc nō differunt ab hominibus, ex quibus fortiores aduersantur imbecillioribus, docti oppugnant indoctos, ecclesiastici contrariantur secularibus: denique odium & simultas vibuis gliscit.

Apib. quæ nocent.

Apes ratione ad hominē proximè accedunt.

Ipse vsus & experientia dictat, nullum ex brutis & irrationalibus animalibus, ratione & intellectu propius ipsis apibus ad hominem accedere. Nec enim suo magistratu carent, sed ordine singulari ex instinctu naturæ gaudent. Qui fecit ipsas Mechanicas in exstruendis ædibus & miris opificiis: idem fecit etiam ipsas Gubernatrices & Artifices, eo quidem fine & ordine, vt fauus secundum voluntatem Dei hominis manibus offerretur, quo Magnalia Dei prostarent in animalibus creatis, quæ mira ille perfectione condidit. Nec magis illarum Secreta & Mysteria scrutari potest homo, quam ipsæ hominum. Et sicut hominum opera æmulari non possunt apes: ita nec apum homines.

Sententiam post se quandā reliquit Christus, quæ Herodem pingit. Ea hæc est: *Abite & dicite vulpi*, &c. Cur autem Herodem vulpem vocarit, caussam ita mecū expendite. Vsq; adeo versi pellis nullus vnquam homo fuit, qui fraudes vulpis declinare adeo potuerit, quin ab eo deciperetur. Is gallinas, anseres & anates, etiā ante custodis pedes pascentes aggressus est & corripuit. Tale etiā Herodis cor fuit, cuius technas nullus euitare potuit. Huic similis est arcanitas (vt sic dicam) apum.

CAPVT IV.

Cognita ex iam dictis mellificii ratione & solertia, iam deinceps etiam intelligetis, duplicia corpora vna consistere, nempe Mel & Cerā, quæ ipso Naturæ instinctu inter se seiuncta & separata, vt ferrū & chalybs differunt. Proximus ergo iam est humanus labor, separans a se inuicem ea, quæ apes construxerunt. Vnum interius vsui est homini, & seorsim asseruandum: alterum exterius prodest, asseruandum & ipsum seorsim. His homo de suo nihil addit, sed duas saltem Essentias, vt dictum est, a se inuicem separat. Vbi enim natura desinit, ibi incipit Medicus, sicut deinceps demonstrabitur. Mel separatur a cera, & cera a melle, idque vi ignis.

Longior ergo de his sermo ex sciētia medica petēdus est. Hac n. de

caussa

caussa ad hoc capitulum digressi sumus: primo, vt a medico origo & caussa mellis ceræq; cognosceretur: Deinde, quis vtriusque vsus sit, tam interius, quam exterius, quod tres quidem sequentes libri declarabunt. Primus nempe tradet descriptiones, in lumine Apothecariorum iam sequentes, vbi docetur, quomodo Receptum quodlibet, siue simplex sit, siue compositum, cognosci debeat. Secundus docebit, Receptorum illorum virtutes & vires cognoscere, ad quid scil. quodlibet conferat, vel minus. Tertius liber explicabit vsum & practicam, quomodo morbus p Medicinam illam tractandus sit: vt tandem ad finem medicina & morb. velut vltima materia, coniungantur & morbus curetur. Hęc n. omnia eo saltem describi incepta sunt, vt vltimam materiam assequantur, &, quantas virtutes habeant, cognoscantur. Pro iudicio n. sapientiæ Christi medicina nihil in terra excellentius prodiit. Sicut enim quatuor columnis, vt Philosophia, Astronomia, Physica & Alchimia, Deus illam inclusit & definiuit: ita iisdem etiam continetur. Et nemini mirum sit, quatuor hęc diuersa vnum æquale constituere. Sic enim Deum constituisse, ipsa ratio dictat. *Medicina nihil præstantius.* *Medicina columnæ quatuor.*

Multi sunt Medici, medicinæ ignari, qui tamen Medici salutari volunt, & tamen de cognatis Medicinæ nihil quicquam intelligunt. Ea hominum ruditas & improbitas est. De sua quidē anima, quomodo reqem olim habitura sit, parum sunt solliciti. Soli quæstui inhiant & commodo priuato, & sic Medicum Diaboli faucibus destinant. Vt ditescant, nullis fraudibus, nullis mendaciis parcunt. Quod si vero expenderent, quanti apud Deum momenti veritas & probitas sit, & quam alte lumen naturæ a Deo iam illuxerit: longe certe se alios præstarent. Sed bonos eiusmodi motus non concipiunt: quia ex Diabolo sunt, cuius voluntati obsequuntur. Christus præcellens signum operatus est, quod Medicis omnibus exemplo sit: quando nimirum cæco admota saliua oculos aperuit, eique ostendit, qua aqua illi rursus abluendi sint: quo facto cæcus visum recepit. Hoc quid aliud significat, quam potestatem medicinæ penes Christum sitam esse, qui nutu suo remedia efficacia faciat, admirando modo, etiam præter captum humanum. Vnde patet, ius ac fas esse, potestatem illam inquiri, & vires medicinæ per illam perfici. Quibus Medicis persuasum est, Medicinam etiam citra illuminationem gratiæ diuinæ efficacem esse: hi fatui non cogitant, quod Deus non propter ipsos, sed propter gloriam suam, ad ostentandam suam misericordiam id faciat. Videte quæso, quid vtilitatis nostræ ætatis Medici moliantur. Certe aut nihil, aut quam minimum. Et quæ alia in terris ars aut scientia est, quæ minus gloriæ ac laudis, plus autem fraudis pariat, ac ipsa *Med. reprehens.*

hodie medicina est? Hoc ideo fit, quia homo Deum non diligit, nec proximum, vt semet. Deinceps ergo perlegite vltimam materiam, quo pacto ægroti sanari debeant per ea, quæ Deus ex terra produxit: quæ vobis alia habenda non sunt, quam terra ipsa, quæ accessorio alio nullo opus habet, quam auxilio diuino, quod a solo Christo, Deo & Domino nostro egreditur.

De Lacte.

CAPVT I.

(Cetera omnia desunt.)

De Xylohebeno, Th. ab Hoh. vtr. Med. Doctoris, Libellus.

PRincipio eliciuntur ex Xylohebeno tria genera Medicamentorum: Liquor, Gummi & Alcali. Liquor qui erumpit, similis est Acatiæ succo: Gummi ei quod est e Botin: Alcali Sali gemmæ.

Liquor est ipsissimus potus, Gummi vnguentum, deniq; Alcali purgatio & mundificatiuum.

Xyloheb. Liquoris præparatio. Itaq; Liquor per inclusam destillationem, quemadmodum oleum nucis Muscatæ extrahitur, cuius ʒ ℔. vnc. iij. præstant, efficaciores scilicet integro talento, quod iuxta Medicorum vulgus decoquẽdo e ligno scaturit.

Xyloh. gummi præpar. Liquor succedit Gummi, scil. ex eo ligno quod reliquum est in hanc sententiam. Mitte Xylohebenum in reuerberationem inclusiuam in secundo gradu ignis, & ad 24. horas illico videbis gummi, q; eadem tenacitate cũ storace liquida a corpore separatur, & idipsum nõ sine mediocri fragrantia. Interea a. dum in calore singula exsistunt, corpus & gummi elice, cuius j. ℔. vnc. vj. (efficatiores scil. cc. lib: quæ in elixãdo extrahuntur,) præstant. Postremo elicitur Alcali ad hunc modum.

Xyloh. Alcali præpar. Corpus transmutatur in vltimã materiam, quæ Alcali fons est & origo, interueniente aqua Fumi terræ, probe congelata, haud dissimile Anatron aut Entali. Huius ℔. j. ʒ. v. suggerit: fortiores scil. 50. libris, quæ vulgari modo præparantur.

VSVS.

Xyloh. Alcali vsus in quibus morbis. Principio purga ægrotum in hanc sententiam. ℞. Alcali Xylohebeni ℈. ß. Theriacæ Alexandrinę ʒ. ij. misce dosis ℈. ß & idipsum non semel ac iterum, sed tertium aut quartum pro ratione videlicet morbi. Præterea tanta vis purgãdi maxime Podagricos, Paralyticos, deniq; pustulosos humores huic Alcali. nest, quantum neq; Laxatiuis, Purgatiuis, Vomitiuis, postremo in Expulsiuis deprehendas. [Et eadem hic est ratio, quæ a-

quæ

quæ & ignis.] Hanc purgationem continet chirurgica sanandi ratio, in hunc modum. Principio quicquid apertum est, Alcali munda, deinde Gummi inunge indies bis, idq; tantisper, dum singula solidæ cuti restituantur. Porro si nihil absit, quod palam videas, illic vbi dolor delitescit Gummi inunge. In hanc sententiam medetur Podagræ, Paralysi, deniq; Gallico morbo. Vbicunq; autem aliter atq; a nobis præscriptum est egeris, cum Empiricis oleum ac operam perdes.

VIVENDI RATIO.

Nolim hoc loco per parcam viuēdi rationem præscribas (cibo bene salito) sed optimo vino apprime condito ægrotum foueas. Nam prædictorum morborum diathesis non in viuendi rōe, sed in Remediorum energia sita est: Quare nihil est quod hic decumbentem cœna præparca emaceres: nam hæc omnia superat non vulgaris huius medicaminis vis.

De Ruptura Compendium Theophrasti Paracelsi.

NOn inepte puto hoc posse referri, q, prouerbio dici cœptum, currus bouem trahit, vbi scil. quid absurde fit, ac ordine præpostero. Quid quæso magis absurdum, ne dicam ab omni natura alienum, quā id quod Physices est, ad Chirurgiam ablegare, vt rupturam a facillima medendi rōe ac natiua, ad horrenda arma atq; adeo ad difficillimum sanandi modum, scissuram videlicet, tanq̄ immedicabile vulnus. Scil. sic est in rerum natura comparatum, vt certa cum incertis commutemus, ac tandē cum a natura tum a Deo deficiamus. Sed missa facio illa, ac ad verā medendę Rupturæ, quæ citra manum fit, & eam cum facilimā, tum p̄sentissimam, redeo, in hanc sententiam. ℞. Liquores de Xylohebeno vnc. ij Liquoris de Vsifur vnc. j. misce simul ac imponantur. ℞. Thuris, Macis ana ʒ. ß. Terpentinæ ʒ ij. Axungiæ de ceruis q. s. in modum vngenti, & terantur. Proinde locum rupturæ vnguento inunge indies bis. idque ad 3. aut 4. Hebdomatas, ita tamē vt ægrotus supinus decumbat. Sanatur quicquid est rupturæ cum (nisi) didymi locus putrescat. *Rupturæ remedia.*

DE MVMIA LIBELLVS.

Processus ad Mumiam, oppositus erroribus eorum qui ipsam venenis adhibent.

IN Experimentis, cōpositis præterea Receptis, multi anhelarunt, quibus videlicet aut qua rōe venenum in vniuersum euellerent, neq; quidpiam tn̄ promouerunt. Nam inter omnia, cum experimenta, tū recepta vel sola Mumia est, quæ præsentissimū remedium affert aduersus omnia venenorum genera. Ratio aūt Mumiæ tractandæ sit ad hunc modum.

Mumia praparat. quo. Principio cura, vt interquiescat mumia olea oliuæ admixto in putrefactione, idq; ad 4. Hebdomadas: deinde Retorto separa, insuper ad ʃ. ℔. quæ ex separatione manauit, drach. j. musci Alexandrini recipe, Theriacæ Alexandrinæ vnc. vj. Postremo in Balneo Mariæ digere mixtum, perpetuum mensem, videbis ilico Theriacam de mumia.

VSVS.

Mumia ad monstra tis & vsu, in quibus morbi. In hanc sententiam administra, principio vnc. ʃ. præbe ægro in oleo amygdalarum idq; potionis vice. Proinde vt non sine calore in lectum se recipiat infectus, & interim medicinam operari sinat. Nam hac ratione pellitur quicquid est bestialium siue mineralium venenorum. Præterea tanta vis est mumiæ, vt si ante infectionem fuerit administrata, nihil prorsus incommodaturum sit venenum. Et si horis matutinis vel ʒ j. administraueris, fieri non potest, vt eodem die idem inficiatur. In Apostematib. a infectis, peste, Carbunculo, Anthrace, denique in Pleuresi ʒ. j. administrato, proinde exactis horis 6. alteram ʒ. Porro quicunq; 6. horam attingit, ad recipiendam secundam potiunulam, de salute certus est. Postremo sunt alii innumeri morbi, qui hac Thearica de Mumia interueniente, plene ac perfecte sanantur.

LIBER PRINCIPIORUM.

CAPVT I.

Principium artis (al. de Serpentibus) de Simplicioribus.

Dei largitas erga hominem summa. QVandoquidem omnipotens Deus non cibum saltem & potum ad sustentationem hominis creauit, verum et omnia cetera, quæ ad commodum, sanitatem & longæuitatem nostram faciunt, per omnipotens verbū *Fiat* coaggessit, sicut in libro de creatione docetur: Placuit eidem non visibilia tantum & palpabilia illa creare, sed insuper ingentib. naturalibus virtutib. eadem dotare, suaq; omnipotenti manu vsq; adeo confirmare, vt certi simus ac firmiter credamus, ista omnia eodem ordine vsq; ad finem mundi firma & immota statura esse.

Quod vero parum ista expendamus & curemus, culpa in nobis est, qui torpori, gnauię, & tędio nimis mancipati, illis discendis operam minime damus, quę tamen facienda omnino sunt, modo naturæ in suis virtutibus excellentium Magnalium & Mysteriorum ignari & contemtores esse nolimus.

Creauit n. Deus illa, tantasq; illis vires & facultates indidit, nō vt abscondita manerent, sed vt in vsum & emolumentū non omnium saltem hominum, sed omnium etiam creaturarum, quæ vbiuis viuūt cederent.

Porro

Porro cum primus Homo Adam isthæc vniuersa, adeoque ipsam Naturam totam cum omnibus suis viribus, imo etiam ea, quæ supra Naturam erant, perfecte nouerit: quinam istuc factum sit, & qua ratione illa ipsi in Lumine naturali reuelata fuerint, iure nos admirari licet. De hoc ergo hanc cognitionem inibimus. Adamus post creationem sui, ante lapsum & mandati diuini violationem in Lumine Naturæ imperitus & ignarus fuit, nec creatorum diuinorum cognitionem habuit, sed in simplicitate simpliciter cum Eua sua coniuge in Paradyso ambulauit. Postquam autem tentationem Deus ipsis immisit, serpentique permisit, vt Euæ appetitum incuteret, eam veluti vi ad esum pomi coegit Satanas, quæ ipsi quoque Adamo, vt ederet, porrexit, cum tam amplã promissionem a Diabolo factã audiuissent. De hoc legimus lib. 1. Moysis, vbi serpens dicit: *Quocunque die comederitis de fructu, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum.* Quod etiam e vestigio factũ fuit: licet ipsos violati mandati diuini serio pœniteret illico. Hinc illi ex paradyso extrusi sunt: serpens autem comminationem seriam, de semine mulieris, Christo, caput illius contrituro cum horrore audiit. Hoc iam modo Adam ac Eua docti, & in Lumine naturæ insigniter periti euaserunt, quorum omnium permissione diuina serpens caussa, adeoq; illorũ quasi Magister, & Pædagogus fuerat, vnde non immerito serpens & præcipue (*al. albi*) Germani Serpentes tam magnas (imperitis certe incredibiles) potentias & inuictas propemodum virtutes etiam hodierno adhuc die habent.

Adamus ante lapsum, Naturæ lum. ignarus.

Cap. 3.

Scitote ergo, non primum solum serpentem in Paradyso ex singulari promissione & Arcano Dei, vim ac potestatem habuisse, Adamũ & Euam tam alte in lumen naturæ collocandi & euehendi, ac omnium naturalium, bonorum & malorum cognitionem ipsis dandi seu impertiendi: Sed & post primum, ceteri similiter omnes serpentes vsque ad mundi finem tam magna & sublimia Mysteria a Natura & singulari voluntate Dei habent & retinẽt. Vnde colligi põt, quod non citra caussam serpentes vel dum hodie adeo ardua & stupenda Mysteria naturaliter in se contineant: quod itidem non citra caussam primum peccatum, lapsus & transgressio primi mandati per serpentem commissa sit.

Serpentis Mysteria sublimia sunt.

Quoniam ergo omnipotens Deus serpenti plura, maiora & excellentiora Mysteria in sua creatione, quam vlli alii animali aut viuenti creaturæ impertiuit & attribuit: non immerito lapsus per ipsum serpẽtem factus est. Præsciebat enim Deus, serpentem apud ipsam hanc arborem habitare, quam tam serio vetuerat. Largior equidem, Diabolum in serpentem ingressum, perque ipsum locutum esse. Sed nec hoc citra

Diabolus cur per serpentem locutus.

caussam facti m est. Sciebat enim, ipsum se non minus in lumine naturæ præcellentem esse. Ibi ergo vetus dicterium, similis simili gaudet recta completum est. Propter hanc similitudinem in consortiū vnum ille et, sunt etiam serpens & Diabolus.

CAPVT II.

QVæ vero genuina huius processus ratio sit, quod naturaliter serpens homini tam excellentia Arcana in Lumine Naturæ reuelet, omnia bona, ... & omnium simplicium creatorumque proprietates, potentiasque cognoscendi, quod certe imperitis incredibile & supra naturam esse videri possit: breui similitudine de primo serpente dicta expediam. Non quidem per blandorum verborum illecebras, nō per suauitatem vocis, non per constellationes, non per modos magicos alios serpens ... befacit: sed per pomi admonitionem. Si de fructu non edissent: in peccatum præcipites illi minime ruissent. Hinc ... potest, serpentem pomo suum esse ... & essentiam velut modo spirituali implantasse, nō secus ac si corporali modo cum tota natura ac ... præsto esset. Quod si rudiores & simpliciores his non acquiescent: non equidem consultum puto, margaritas porcis obiici. Sapiens me haud dubio capit & intelligit. In postremo tamen meo libello Mysteriorum non hunc saltem processum plenius, sed & arcana alia plura euidentius explicaturus sum. Tu ergo his contentus esto.

CAPVT III.

ETsi mihi nunquam fuerit de hisce scribendi animus, nec eorū quicquam in meis aliis libellis attigerim: summe tamen necessarium & vtile arbitror, non ipsam saltem medicinam, sed vna ceteras quoque scientias & Arcana Naturæ de nouo quasi plantari: quandoquidem ... obliuione obliterentur, & ab imperitis contemnantur & ... niuntur. Quam equidem pœnam nobis singulariter immissa Deo per ... habeo, ideo nimirum, quia insignia Mysteria & dona Dei pro ... non agnoscuntur. Deus itaque offenditur, & incitatur, vt semel ... ex cordibus nostris iterum euellat, ac eadem aliis impertiat, qui maiore cum gratitudine, quæ dona nos oscitanter transilimus & negligimus, accipiant.

Quoniam de serpentibus tractationem institui, fas est, me etiam describere, quidnam vtilitatis per partes serpentis præstari possit. Primo ... eius mirificam semper potentiam exeruit. Et eo peruentū ... sacram, eandem secum gestarint aduersus arma, aduersus hostes præsentes & absentes. Eadem permultis fortunam & victo-

victoriam attulit, non in pugnis saltem & prœliis, sed & in actionib. aliis,

Per eandem amatores sibi etiam amicas conciliarunt, etsi id dictu mirum sit. Nec hoc recenseo, vt similia exempla imitemur: sed intelligatur, quam mira Naturæ vis & operatio sit. Interim & Fides his aliquid addit demitq;, prout vsurpantur. Nonnullis, qui interno aliquo circa cor Apostemate laborarunt, regioni cordis hæc pars applicata fuit: quibus citra cutis apertionem venenum adeo potenter extractum fuit, vt guttatim pectori adhærescere videretur. Guttæ subinde abstergebãtur, & remedium iterum imponebatur, donec nulla amplius gutta, appareret. Ita æger conualuerat. Idem vsus etiam bufonum est, sicut alio loco de illis diximus. Bufonis viui caput ligno transfigendum est, isq; ic in aere siccandus. Siccatus, & linteo exceptus superligatur, dum venenum omne ex ægro attrahatur. Sed paucis bufone solo applicato auxilium præstitum est. Habenda est enim ratio ægroti & ipsius morbi, applicatioque iteranda, donec bufo non amplius intumescat. Id enim signum est, venenum omne extractum esse, & patientem sanescere. Etsi vero hoc animal vel solo aspectu horrorem omnibus incutiat ipsum in propinquo spectantibus: repudiandum tamen ob id minime est, sed pro magno Naturæ Mysterio habendum & vsurpandum. Vtinam hoc remedium omnibus attractiuis, maturatiuis & corrosiuis præferretur, secus quam hactenus factum est.

Bufo sic impositus venenum ex corpore potenter extrahit.

CAPVT X.

SEd præter hactenus commemorata, multa adhuc plura per linguã serpentis effecta sunt, q̃ recenseri omnia cũ tædio lectoris esset. Vbi autẽ de curationibus Magicis traditurus sum: non de his saltem, sed & de aliis, peregrinis rebus virtutibusque naturalibus copiosior mentio fiet. Sacramentis enim veteres multa secũ gestarunt, quæ prodigiosas vires & virtutem præstiterunt, in illis etiam morbis curandis, vbi nullum ex terra promtum remedium profuit. Et vires eas experti sunt solo gestatu, sic vt etiam ab armis & hostibus tuti essent, & fortuna ac victoriis insignibus vterentur: de quibus narratio prolixior tædiosa futura sit. Inuenta fuerunt verba, characteres & sigilla, signaue, & miræ imagines, in chartam virginis descriptæ & depictæ, aut metallis ac Gamaheis, velut & carniolis ac Sapphyris mira facie, tam humana, quam brutali sculptæ ac incisæ, quarum virtutes infundæ ipsius Naturæ limites omnes transgredi videri potuissent, veluti non nihil de illis meminerunt *Pro'omeus, Hermogenes, Balenius, Virgilius, Albertus Magnus, &c.* Sed cum dictorum Auctorum libri a ceremonialibus fœde corrupti sint: tuto illis omnibus credi non debet, nisi separatio quædam

instituatur, qua nucleus retineatur, cortex vero ceu inutilis abiiciatur.

CAPVT V.

QVare vt in illis omnibus audacter confidatis, ac vtamini, suasor vobis minime sum: sed cuiuslibet arbitrio rē committo. Et licet Virgilius quidem ac Albertus scriptoribus ceteris plus fidei mereantur: q̄ tamen optimum sciuerunt, describere omiserunt, ac id secum consepiliri maluerunt. Et de supernaturali illa scientia nihil amplius restat, aut melius, quamquam *Techellus* post se reliquit. Cuius scriptorum etsi pars non magna in hominum manibus versetur: tamen contemtui etiam ea sunt, quæ supersunt, ideo; quia Iudæus ille fuit. Insignis tamen in Israel Magister fuit, & Naturæ indagator exquisitissimus. Quæ omnia cum ab imperitis negligerentur, excellentes Artes, Magica & Cabalia in contemtum abierunt. Sed non cogitarunt improbi Sophistæ, quod Deus populo suo, nempe Israelitis plus de Lumine naturæ reuelarit, quam hactenus a tempore Christi factum est. In Theologia quidem naturales & supernaturales artes omnes comprehenduntur: sed ea simplicioribus abscondita est. Mihi autem impossibile est, bardo cuilibet asino, veluti infanti psaltem in os intrudere. Quod si in Lectione Salomonis Prophetarū & noui Testamenti diligens ac frequens sis: haud dubio fateberis, in illis thesaurum mundi omnium maximū & amplissimum conditum esse.

Techellus Iudæus. &c.

Serpentis senecta vsus.

Sed vt ad institutum de Serpente sermonem reuertar, sciendum est, in senecta seu exuuiis eius non saltem ad sanationem vulnerum insignem facultatem consistere, si puluis illius vulneribus inspergatur: sed multi etiam brachiis suis, quibus gladium vel alia arma moderabantur, eam circumuoluentes, feliciter pugnarunt, & victoriam deportarunt. Sed & hoc factum est, vt prægnantes, ac parientes iam fœminæ senectam illam collo aut corpori obuoluerent: quæ & ipsæ in ea naturæ pugna victrices validæ factæ fuerunt. Verum tamen non est, senectam quamlibet serpentis vim ac potentiam istam habere. Vis enim talis illis saltem inest, quas serpētes ipsimet distringunt, & velut cerui cornua abiiciunt. Idem etiam de Lingua iudicandum, non quamlibet scilicet efficacem esse, sed eam tantum, quæ viuo serpenti euellitur.

CAPVT VI.

SEd vt ad huius materiæ finem properem, scire vos velim, serpentis adipi & carni insignem vim curatiuam inesse non saltem ad recentia vulnera, sed etiam ad omnes veneratos morsus, & praua vlcera. Similes

virtutes etiam plures habet, vimque cumprimis maximam medicam & arcanum singulare habet caro, si viuo serpenti caput prius & cauda detruncetur & abiiciatur, cruorque, in quo venenum, est, effluat. Quæ omnia hoc loco breuiter saltem indico, quia de illis alio loco plenius tractaturus sum. Vos his paucis contenti este.

Sed vt nonnihil etiam de consecratoribus dicamus, sciendum est, illos rem male intelligentes, serpentem consecrasse, quod ordini Dei & naturæ aduersatur. Et licet consecrationibus illis serpentes quidem domiti & obsequentes facti fuerint: mos tamen ille locum inuenire nō debet, veluti nec consecrationes, ac superstitiones aliæ homines sanandi aut infirmandi. Cum enim per fidem rectam ex ipsa Natura id præstare possimus: cetera omitti debent. Negari tamen minime potest, verba quædam esse, quæ si aduersus serpentes pronuntientur, eosdem mites & obsequentes faciant. Sunt etiam quædam præseruatiua, quib. qui vtitur, a nullo venenoso animali læditur. Ab hoc quidem serpente, de quo hic tractamus, metuere nobis admodum non debemus. Nam a Natura in suo genere placidissimus est. Magna tamen cautione opus est ad serpentes stellatos, sirenios, crocodilos, salamandras, & Basiliscos, qui omnes ad genus serpentis referuntur. Vehementis enim & eximii veneni sunt, ipsique homini oppido infensi. Etsi vero illorum pauci in Germania reperiantur, hæc tamen eo fine percensere volui, vt vbiuis eo facilius caueri possint. Mihi quidem aduersus eos præseruatiuum melius & certius non est, quam Camphora in oleo petroleo, vel oleo de S. Quirino soluta quo linimento manus pedesque ac cetera nuda cutis vngatur. Ita tuto securoque ipsos tractabis. Cum vero medicina hæc præseruatiua contra omnium immanissimos & sæuissimos serpentes, qualis est ille, qui e longinquo in hominem insilit, velut & crocodilus, qui hominem integrum, etiam mortuum deuorat, ac Basiliscus, qui solo visu hominem perimit, minime prodesset: nonnulli, qui in regionibus illis habitant, secum gestarunt Gamaheos, in quibus sculptus erat homo, serpentem pede sinistro premens, parte ea, quæ capiti proxima est. Et hoc Experimentum seu Præseruatiuum apud ipsos magnum fuit. De hoc & aliis Tethellus scribens, Actores ceteros longo post se interuallo reliquit: cuius tamen opera improbi Sophistæ suppresserunt, & populo subtraxerunt, sibique illa reseruantes, nugas ac opiniones alias illorum in locum asseruerunt: adeoque, quod dolendum, suo tantū honori velificati sunt. Sed quid faciendum sit. Re iam peracta, euentus iudicio Dei committendus est.

Ad serpētes præseruatiuum.

Sed vt ad instituti mei finem perueniam: plura de his tradi necessi-

tas minime requirit. Eo autem libello, quo de Magicis rebus seu sacramentis docebo, plura & mirabiliora traditurus sum. Tu his iam acquiesce. Et hic tractatus de serpente colophon sit.

CAPVT VII.

Bufonis v sus ad quæ.

POrro autem non in serpente tantum, sed in aliis abominalibus, & solo aspectu horrorem homini incutientibus animalibus seu bestiis, admiranda Arcana latent. Bufo enim, veluti capite tertio meminimus, auxilium persæpe maximum præstitit in peste, in morsibus venenatis, si siccus impositus est. Repente enim & expedite venenum ex corpore extrahit, & vitam conseruauit etiam in illis, vbi de ceteris remediis iam desperatum erat. Per eundem vidimus etiam Morpheam promte, ac ex fundaméto curari, si viuus in oleo coctus est, donec moreretur: quo oleo postea malum, inungebatur. Idem & de aliis malignis vlceribus credendum est. Quæ tamen Arcana omnia pro nugis a Pseudomedicis habita sunt.

Aranea febrem fugat.

Idem similiter & de Aranea iudica. An ipsa non est abominabile animal: Et tamen ingens eius virtus est aduersus diuturnas febres, quotidie affligentes, si inscio homini in nucem inclusa appendatur, & ad diem quartum gestetur.

Salamandra tinctura &c.

Nec aliud de stellione etiam seu salamandra iudicabis. Circa ipsam enim multa Alchimistæ tentarunt, donec ex ea discerent facere bonum Aurum, & Tincturam ad metalla. Et licet in medicina quidem nullius vsus sit. propter iam dictum tamen Alchimistarum commodū merito magni fieri debet. Sed tamen non nisi cum certo periculo tractatur, cum veneni sit pernicissimi. Cautum ergo esse oportet, ne in male res cadat.

CAPVT VIII.

POst abominabiles & venenosas iam commemoratas bestias, de incepset iam de vulgaribus & contemtis animalculis sermonem instituemus. Spero autem hæc mihi vitio datum, aut pro nugamentis habitum non iri, sicut Pseudomedici faciunt, qui omnia vilia Simplicia, & facile parabilia, repudiarunt, & ceu plane inutilia abiecerunt, nō attendentes ad hoc, quod Deus frustra nihil crearit, sed quælibet etiam minutissima pro diuina sua voluntate peculiaribus suis virtutibus donarit.

Quod autem ea ignoremus, culpa nostra est, qui somnolenti & increduli ac tædiosi Naturæ explorationem vili pendimus. Quod si alii

donis

domini his Dei & Naturæ operationibus perquirendis operam dantes, in publicum ſua experimenta proferunt: vſque adeo illi corrupti ſunt, vt non ſaltem cum gratitudine eadem non accipiant, ſed inſuper rideant, contemnant & criminentur.

Ex Inuentoribus illis equidem me non poſtremum vobis profiteor. Nam quicquid mihi ſcientiæ & artis eſt, id lubens vobis quam ſimpliciſſime deſcripſiſſem, & veluti infanti pultem in os ingeſſiſſem. Sed ambitio veſtra & inſolentia me abſterruit, quod vobis ipſis hanc laudem aſſigneris, & ea defraudetis illum, a quo docti euaſiſtis. Itaque arte mea digni minime eſtis. Multum quidem illa vobis conferret, ſi modo veros Medicos, & proximi amantes vos præſtare velletis. Sed cum crumenæ culinæque commodum potius, quam ægrorum ſalutem quæratis: ad id quidem docti & inſtructi ſatis eſtis, meque longe peritiores, quod vltro vobis largior. Quod me accuſatis, & culpam impingitis, quaſi nulla vos laude exornem: id verum eſſe concedo. Sed me id mouet, quod crumenarũ ſaltem medicos agitis. Crumenarum enim veſtrarum morbos, longe expeditius, quam corporum ſanare poteſtis. Et hinc eſt, quod ſplendida ædificia extruere, annulos aureos geſtare, ac holoſerico indui vobis tam facile ſit. Vos mihi vitio datis & exprobratis paupertatem, vilemque, quo vſus ſum, habitum. Sed ſi eadem vobiſcum impudentia ampliſſimam vbiuis mercedem extorſiſſem, & plus crumenæ quam ægrorum ſalutem curaſſem: veſtrum quouis longe opulentior euaſiſſem. Quanquam vel ſic vobis multo ditior ſim. Bonum enim veſtro conſtantius habeo. Ars quoque meum bonum eſt, & diuitiæ opulentiſſimæ, quas nullus mihi ſurripere fur, nullus ignis aut aqua perdere, nullus prædo expilare poteſt. Et licet corpus mihi quidem auferant, artem tamen minime acquirent. In me namque abdita & abſcondita eſt: ac ob id mecum quoque interit. Videte, tam nobile mihi bonum eſt, quod longe præſtantius eſt domo, areis, veſtibus, opibus, auro argentoue, denique omni veſtra facultate. Hoc enim cõſtans & firmum eſt. Quod ſi quidem cum ſuauibus coepulonibus meis pecuniam prodigo: ipſi tamen ſummæ (vt vocant) capitali nihil decedit, & ſcientia me, fauente diuina gratia, nunquam deſeret. Et quid placeo vobis?

Theophraſt. omnium Medicis opulentior.

CAPVT IX.

STet ergo ſententia de nonnullis ſimplicibus, & præcipue animalibus, illiſque cognatis, morbis, de quibus nemo Medicorum ante me quicquã diſſeruit, tradere. Credo n. iſtos eorum omnino ignaros fuiſſe. Quod ſi quidem nouerint: contemſere tamen & vilipendere illa, ita,

vt denique obliuione omnino obliterarentur. Omnium simplicissimi & vulgatissimi vermes Lumbrici terræ vocantur, eo quia post imbres ex terra erumpunt. Et quis crederet, inesse illis tantam vim & Mysterium præ ceteris omnibus vermibus erga corpus humanum? Contra illum comprimis morbum & dolorem inanem, qui in digitis aut pedibus noctes atque dies interdum cruciatibus funestis sæuit, vt parum absit, quin a ratione sua homines deiiciantur? Hunc veteres vermem rodentē vocarunt, non citra caussam quidem. Nec enim nescii erant, morbum hunc per vermem curandum & sanandum esse. Processus eius talis est. Accipe lumbricum terræ, vt dictum, maiorem vel minorem pro ratione personæ & doloris. Si enim homo adulter, dolor autem sæuus est, eo maiorem etiam sumi vermem oportet, vt morbo sufficiens sit. Ipsum linteo exceptum dolenti parti applica, & 24. horis ibi relinq;, aut donec moriatur. Ipso mortuo, morbus curatus ac eodem quasi modo mortuus est. Videbuntur hæc quibusdam nugacia & superstitiosa. Sed vis ea ac operatio vere naturalis est. Vnde satis etiam patet, D[illegible]um nihil adeo vile, contemtum, obiectum aut turpe in mundo creasse, quod ad sanitatem & vsum hominis non faciat.

Lumbricorū Terræ vsus ad quos mor-bos.

Sed cum huiusmodi remedia parum ad lucrum & penus vestrum faciant: tollere ea non potestis, sed ad contemtum, risum, & calumniā declinatis, quod iusta sane exaggerandum querela foret. Quot quæso mortales talibus remediis iuui equidem, cum vestra omnis medicina irrita esset: pro qua tamen cura ne quidem teruncium accepi? Taceo iam reliquos meos labores & sudores, quos gratis pauperibus impendi, cum vos interim tamen Doctores ne lotium quidem gratis inspiciatis, aut ægrum vel semel tantum visitetis. Ordini a vobis præfixo nemo adversari audet. Pro qualibet inspectione dandus est bazio: pro sch[illegible] Grossus: pro visitatione quindecim cruciferi: pro equitatione sup[illegible]rasino, dimidius florenus, &c. An hoc non est crumenæ prouentum augere, potius, quam ægrum curare? Et hæc medicinæ vestræ omnis summa est. Qua si non iuuatur æger, attamen vestra crumena.

Medic. reprehens.

CAPVT X.

SEd vt de vermibus pergam, sciendum est, eos non saltem aduersus dictum morbum & vermem, sed etiam contra ceteros omnes vermes corporis humani, quomodocunque appellatos [illegible]acere, si resiccetur, & puluis eorum sumatur in quocunque liquore. Optimum tamen foret, si daretur in sero lactis caprini. Ita enim vermes omnes per sedes deiicit, in ventre & intestinis hærentes. Per hos vermes curati sunt etiam Syrones, velut & tales, & ingentes dolores in membris.

Vermium vermes pellit.

Eodem

Eodem modo & mus syluestris præsigne contra Phthisin Mysterium est. Sic cancer cancrum seu carcinoma sæpius sanauit, hoc modo. Brachia seu forcipes cancri linteo obuoluerunt, & loco illi, vbi cancer erat, superligauerunt, donec moreretur. Eo mortuo, mortuum etiam malum seu morbus erat. Si vero exulceratus erat, quolibet Emplastro postea, ad perfossiones composito, curari potuit. *Cancer cancrum curat.*

Similiter & febres ac hydropes curarunt, vbi ægroto vngues vniuersi prosc indebantur, & dorso eius cancer primo superligatus, postea in flumen iterum exportatus est, nulla alia ad morbum cura impensa. Et hoc modo æger sanabatur. Sed nec hæc pro nugis aut superstitionibus a Pseudomedicis habenda sint, sed pro veris ipsius Naturæ operationibus, imo pro effectibus Dei, qui tantas creatis vires ab initio indidit. Sed cur non omnibus ex æquo remedium hoc succurrat: caussa hæc est notanda. Hos præcipue nō iuuat, qui Terminum suæ ætatis attigerunt, quibus iste morbus introitus ad mortem est. Hoc Pseudomedici, remedium id tentantes, parum attenderunt. Cumque viderent non promiscue vniuersis prodesse: falso id ex superstitione fieri concluserunt, quasi sola & nuda fides hic operaretur: quæ si absit, efficaciam quoque abesse contendendo. Quamuis equidem non inficier, imaginationem & fidem adeo efficacem esse, vt nos vel sanos vel ægros facere possit. Imo quod maius est, per eam vel salui vel damnati fieri possumus, prout ea vtimur. De fide ergo Christus haud frustra tanta nobis inculcat. Legimus etenim, ipsum sanatis omnibus dixisse: Crede, & sanus eris: aut Fiat tibi vt credis. Quibus innuit, nos medicinæ & medico credere debere, quod iuuare nos possint. Sed hæc non ad Pseudomedicos pectant, sed ad eos, qui serio, & ad exemplum Christi, ægrorum curam gerunt. Sed nec leuia & vilia remedia contemni debent, qualia sunt, quæ prius recensuimus. Si enim sacrarum literarum exempla inspiciamus, videbimus vtique, tam Christum quam Prophetas vehementes etiam morbos remediis perquam vilibus & simplicibus curasse. Sic Christus cœci oculos aperit admota saliua & luto. Sic Propheta pestem Emplastro de ficubus curauit. Sed exempla ista omnia huc congerere lōgius, nostri instituti non est. Pergemus iam ad harum rerum virtutes.

Cancer quomodo febres & hydropem pellat.

Fides & imaginationes vis ingens.

CAPVT XI.

Sed & virtutes aliæ in cancro deprehensæ sunt, insignis nimirum refrigeratio in Igne Persico, si ex illis contusis succus exprimatur & vsurpetur. Ex illis quidam etiam vnguentum composuerunt ad omnes adustiones ab Aqua, Igne, pice aut adipe. Similem huic medicinam aliam non inuenerunt. Prodest etiam vlceribus

Cancri succus vtilis ad Ignem Persicum, & adustiones.

inflammatis & erodent bus, dolorique capitis intenso, quo homo fere delirat, si tempora inungantur. Confert Erysipelati, calori & exulcerationi mammarum in fœminis: quibus in calib. multum sæpe profuit. Cancri etiam facultatem habent pellendi vrinam, arenulas, & calculum, quem quidem valenter exigunt per lotium. Nullum in homine Tartarum sinunt adhærescere, sed illum potenter exturbant. Qui ergo illis frequenter vescitur, is a prædictis morbis tutus est. Nam præseruatiuum insigne sunt.

Med. reprehens. Hic mentio etiam facienda est immisericordium, & carnificum Medicorum, qui curam cancri & vermis aggressi sunt secando, vrendo & corrodendo, nulla alia ratione ducti, quam quod putarent, per corrosiua istos affectus omnino coercendos esse.. Dolorem ergo addito dolore exasperantes, non attenderunt, affectum ipsum iam ante corrosiuum esse, cui ob id sedatiua conueniant, quæ dolorem mulceant, sedentq;, & blande sanent. Hoc vnum crepare didicerũt, mala malis pellenda esse. Ego contra testor, ac dico, dolores in vniuersum omnes mẽbrorum omnium primo sedatiuis pacandos esse, & ex his curationem postea procedere. Exemplo sit homo excandescens, & ira bileque percitus. Vt hunc nullis verberibus aut vulnerib: compesces: ita nec morbum remediis exasperantibus. Idem notum est etiam de mœstis ac tristibus. An non hi rebus lætis animandi sunt? An non peccatori Absolutio & Euangelium agnitorum malorum & contritæ conscientię remedium sunt? Itaque & hic malum bono, non malum malo curandum est. Hactenus enim in hoc turpiter erratum a vobis est: adeoque multoties euenit, vt falsis vestris remediis cancrum aut vermem sublaturi, voti vestri quidem compotes facti sitis: sed ægro ante cancrum aut vermẽ moriendũ fuerit. Hoc modo cancrũ & vermes multi conati sunt curare secando, vrondo, corrodendo, & torturis sæuis aliis, cõprimis aũt fiducia Arsenici, Auripigmenti & Mercurii sublimati. Non equidem inficior, in calcinato magno, Mercurio sublimato dulci, Mercurii dulcis oleo, ac maxime in Quinta Essentia Mercurii sanationes incredibiles consistere, non in his saltem, sed multo etiam grauioribus morbis, velut in Syrenibus, Fistulis, Lupis & similibus. Sed cruda illa, vt ex montibus eruuntur, nullius in medicina vsus sunt. Cumque præparationem illorum ignoretis, abstinere ab illis debebatis, & ab Alchimistis discere, qua arte præparanda & ad verum gradum deducenda sint. Tum demum, non citius, illis vti vobis licitum est. Nec enim euentus conatui vestro respondebit, sicut de mortificatione cancri & vermis antea diximus. Quod si enim Mannæ, pedes, manusque, digiti, nasus

& aures

& aures, ac mēbra cetera prius tollantur, neceſſario ipſe quoque cancer, &c. tolletur. Et hi errores a magiſtratu ſingulari pœna coercendi & vindicandi erant. Sed ne quid prætereamus, porro notate de Lupo, ipſum ſimiliter quoque curatum fuiſſe vnguentis & cataplaſmatis, ex carne & adipe Lupi paratis., quorum remediorum aliquot hic percenſeri poſſent. Sed cum de primariis iam dictum ſit: cetera inferiora omitto, tuæque experientiæ illa commendo inquirenda.

CAPVT XI.

SEd vt finem huic libro imponam, & nouiſſimum hoc caput ſumma & ſecretiſſima curatione, quæ ceteras prædictas longe ſuperat, claudam: notate primum, quod non ſolum dolorifici affectus & vlcera, veluti vermis, Syrones, cancer, Fiſtula, Lupus, &c. per animalia illa curata ſint, ſed etiam alia, quæ homo citra omnem ſenſum cum ſpectabili ſua forma & colore in corpore fert, & in vtero matris per Imaginationem eius, quę vel a pica vel terrore incutitur, adeptus eſt. Qui vero fiat, vt Imaginatione mater non ſibi ipſi, ſed ſoboli ſuæ ſignū imprimat: id alibi explicatur, nempe in Libro de Imaginatione. Quo vero modo iſtiuſmodi maculæ, &c. pellantur & curentur iterum, traditum nondum eſt, ſed hic demū expedietur. Pro cuius rei explicatione hanc ſimilitudinem notate.

Pone, vermem aliquem, & forma & colore ſuo ſpectabilem in quacunque corporis tui parte, inſtar maculæ hereditariæ apparere. Hic a matre primum expiſcandum eſt, cuius ille viſus vermis generis aut magnitudinis aut coloris, &c. fuerit. Et hoc vere ſcire debes. Poſtea ex matre etiam cognoſces tempus, diem & horam, adeoque momentum, quo eiuſmodi Imaginatio facta ſit. Tertio ſcies etiam, qua de cauſſa ea Imaginatio & contactus factus ſit. Quæ ſi non omnia plene perfecteque ex matre cognoſcere potes, prout raro matres de his perfecte inſtituere interrogantes poſſunt: conſules & interrogabis Aſtronomiam ac Magiam, quæ tibi plenam inſtructionem dabunt. Prę-cognitis omnibus, illius generis vermem cum eadem proportione ſumes. Quod ſi vermis a matre viſus, viuus fuit, oportet & illum alterum viuum eſſe: ſi mortuus fuit, talem & alterum ſumes. Eo ipſo autem tempore, quo Imaginatio facta eſt, vermem ſumtum ſuperligabis, ſeruata vndiquaque concordantia: Et vinum relinques ibi dum moriatur: morbum autem dum putreſcat. Quod ſi mater ex appetitu imaginata ſit; reappetita & infans ſatiandus eſt. Si Imaginatio ex terrore aut timore nata ſit, debet idem ſimiliter in infan-

Macularum in infante cura quæ ſit.

cauſſam factum eſt. Sciebat enim, ipſum ſe non minus in lumine naturæ præcellentem eſſe. Ibi ergo vetus dicterium, ſimilis ſimili gaudet recta completum eſt. Propter hanc ſimilitudinem in conſortiũ vnum illecti ſunt etiam ſerpens & Diabolus.

CAPVT II.

QVæ vero genuina huius proceſſus ratio ſit, quod naturaliter ſerpens homini tam excellentia Arcana in Lumine Naturæ reueler, omnia bona, malaque, & omnium ſimplicium creatorumque proprietates, potentiaſque cognoſcendi, quod certe imperitis incredibile & ſupra naturam eſſe videri poſſit: breui ſimilitudine de primo ſerpente dicta expediam. Non quidem per blandorum verborum illecebras, nõ per ſuauitatem vocis, non per conſtellationes, non per modos magicos alios ſerpens hominem hoc beſecit: ſed per pomi admotionem. Si de fructu non comediſſent: in peccatum præcipites illi minime ruiſſent. Hinc elici poteſt ſerpentem pomo ſuum effectum & eſſentiam veluti modo ſpirituali implantaſſe, nõ ſecus ac ſi corporali modo cum tota natura ac ſubſtantia præſte eſſet. Quod ſi rudiores & ſimpliciores his non acquieſcent: non equidem conſultum puto, margaritas porcis obiici. Sapiens me haud dubie capit & intelligit. In poſtremo tamen meo libello Myſteriorum non hunc ſaltem proceſſum plenius, ſed & arcana alia plura euidentius explicaturus ſum. Tu ergo his contentus eſto.

CAPVT III.

ETſi mihi nunquam fuerit de hiſce ſcribendi animus, nec eorũ quicquam in meis aliis libellis attigerim: ſumme tamen neceſſarium & vt ego arbitror, non ipſam ſaltem medicinam, ſed vna ceteras quoque ſcientias & Arcana Naturæ de nouo quaſi plantari: quandoquidem ſenſim obliuione obliterentur, & ab imperitis contemnantur & criminentur. Quam equidem pœnam nobis ſingulariter immitti a Deo perſuaſum habeo, ideo nimirum, quia inſignia Myſteria & dona Dei pro dignis non agnoſcuntur. Deus itaque offenditur, & incitatur, vt ſemel data ex cordibus noſtris iterum euellat, ac eadem aliis impertiat, qui maiore cum gratitudine, quæ dona nos oſcitanter tranſilimus & negligimus accipiant.

Quoniam de ſerpentibus tractationem inſtitui: fas eſt, me etiam deſcribere, quidnam vtilitatis per partes ſerpentis præſtari poſſit. Primo [illegible] Lingua eius miríficam ſemper potentiam exeruit. Et eo peruentũ [illegible], vt rem ſacram, eandem ſecum geſtarint aduerſus arma, aduerſus hoſtes præſentes & abſentes. Eadem permultis fortunam & victo-

vi[illegible]m attulit, non in pugnis saltem & præliis, sed & in actionib. aliis,

Per eandem amatores sibi etiam amicas conciliarunt, etsi id dictu mirum sit. Nec hoc recenseo, vt similia exempla imitemur: sed intelligatur, quam mira Naturæ vis & operatio sit. Interim & Fides his aliquid addit demitq;, prout vsurpantur. Nonnullis, qui interno aliquo circa cor Apostemate laborarunt, regioni cordis hæc pars applicata fuit: quibus citra cutis apertionem venenum adeo potenter extractum fuit, vt guttatim pectori adhærescere videretur. Guttæ subinde abstergebãtur, & remedium iterum imponebatur, donec nulla amplius gutta, appareret. Ita æger conualuerat. Idem vsus etiam bufonum est, sicut alio loco de illis diximus. Bufonis viui caput ligno transfigendum est, isque in aere siccandus. Siccatus, & linteo exceptus superligatur, dum venenum omne ex ægro attrahatur. Sed paucis bufone solo applicato auxilium præstitum est. Habenda est enim ratio ægroti & ipsius morbi, applicatioque iteranda, donec bufo non amplius intumescat. Id enim signum est, venenum omne extractum esse, & patientem sanescere. Etsi vero hoc animal vel solo aspectu horrorem omnibus incutiat ipsum in propinquo spectantibus: repudiandum tamen ob id minime est, sed pro magno Naturæ Mysterio habendum & vsurpandum. Vtinam hoc remedium omnibus attractiuis, maturatiuis & corrosiuis præferretur, secus quam hactenus factum est.

Bufo si vel impositus venenum ex corpore potenter extrahit.

CAPVT X.

Sed præter hactenus cõmemorata, multo adhuc plura per linguã serpentis effecta sunt, q̃ recenseri omnia cũ tædio lectoris esset. Vbi autẽ de curationibus Magicis tracditurus sum: non de his saltem, sed & [illegible] aliis, præ[illegible]bus rebus virtutibusque naturalibus copiosior mentio fiet. Sac[illegible]nim veteres multa secũ gestarunt, quæ prodigiosas vires & virtutes [illegible]erunt, in illis etiam morbis curandis: vbi nullum ex terra[illegible] remedium profuit. Et vires eos experti sunt solo gestatu, sic vt etiam ab armis & hostibus tuti essent, & fortuna ac victoriis insignibus v[illegible]: de quibus narratio prolixior tædiosa futura sit. Inuenta fuerunt verba, characteres & sigilla, signaue, & miræ imagines, in chartam virginis descriptæ & depictæ, aut metallis ac Gamaheis, velut & carniolis ac Sapphyris mira facie, tam humana, quam brutali sculptæ ac incisæ, quarum virtutes infandæ ipsius Naturæ limites omnes transgredi videri potuissent, veluti nonnulli de illis meminerunt *Ptolomæus*, *Hermogenes*, *Balenius*, *Virgilius*, *Albertus Magnus* *&c.* Sed cum dictorum Auctorum libri a ceremonialibus fœde corrupti sint: tuto illis omnibus credi non debet, nisi separatio quædam

instituatur, qua nucleus retineatur, cortex vero ceu inutilis abiiciatur.

CAPVT V.

QVare vt in illis omnibus audacter confidatis, ac vtamini, suasor vobis minime sum: sed cuius libet arbitrio rē committo. Et licet Virgilius quidem ac Albertus scriptoribus ceteris plus fidei mereantur: q tamen optimum sciuerunt, describere omiserunt, ac id secum consepiliri maluerunt. Et de supernaturali illa scientia nihil amplius restat, aut melius, quamquam *Techellus* post se reliquit. Cuius scriptorum etsi pars non magna in hominum manibus versetur: tamen contemtui etiam ea sunt, quæ supersunt, ideo, quia Iudæus ille fuit. Insignis tamen in Israel Magister fuit, & Naturæ indagator exquisitissimus. Quæ omnia cum ab imperitis negligerentur, excellentes Artes, Magica & Cabalia in contemtum abierunt. Sed non cogitarunt improbi Sophistæ, quod Deus populo suo, nempe Israelitis plus de Lumine naturæ reuelarit, quam hactenus a tempore Christi factum est. In Theologia quidem naturales & supernaturales artes omnes comprehenduntur: sed ea simplicioribus abscondita est. Mihi autem impossibile est, bardo cuilibet asino, veluti infanti palcem in os intrudere. Quod si in Lectione Salomonis Prophetarū & noui Testamenti diligens ac frequens sis; haud dubio fateberis, in illis thesaurum mundi omnium maximū & amplissimum conditum esse.

Techellus Iudaeus. &c.

Sed vt ad institutem de Serpente sermonem reuertar, sciendum est, in senecta seu exuuiis eius non saltem ad sanationem vulnerum insignem facultatem consistere, si puluis illius vulneribus inspergatur: sed mulieres etiam brachiis suis, quibus gladium vel alia arma moderabantur, eorum inde circumuoluentes, feliciter pugnarunt, & victoriam deportarunt. Sed & hoc factum est, vt prægnantes, ac parientes iam fœminæ senectam illam collo aut corpori obuoluerent: quæ & ipsæ in ea naturæ pugna victrices validæ factæ fuerunt. Verum tamen non est, senectam quamlibet serpentis vim ac potentiam istam habere. Vis enim talis illis taliem inest, quas serpētes ipsimet distringunt, & velut cerui cornua abiiciunt. Idem etiam de Lingua iudicandum, non quamlibet scilicet efficacem esse, sed eam tantum, quæ viuo serpenti euellitur.

Serpentis senecta vsus

CAPVT VI.

SEd vt ad huius materiæ finem properem: scire vos velim, serpentis adipi & carni insignem vim curatiuam inesse non saltem ad recentia vulnera, sed etiam ad omnes venenatos morsus, & praua vlcera [illegible]

virtutes etiam plures habet, vimque cumprimis maximam medicam & arcanum singulare habet caro, si viuo serpenti caput prius & cauda detruncetur & abiiciatur, cruorque, in quo venenum, est, effluat. Quæ omnia hoc loco breuiter saltem indico, quia de illis alio loco plenius tractaturus sum. Vos his paucis contenti este.

Sed vt nonnihil etiam de consecratoribus dicamus, sciendum est, illos rem male intelligentes, serpentem consecrasse, quod ordini Dei & naturæ aduersatur. Et licet consecrationibus illis serpentes quidem domiti & obsequentes facti fuerint: mos tamen ille locum inuenire nō debet, veluti nec consecrationes, ac superstitiones aliæ homines sanandi aut infirmandi. Cum enim per fidem rectam ex ipsa Natura id præstare possimus: cetera omitti debent. Negari tamen minime potest, verba quædam esse, quæ si aduersus serpentes pronunrientur, eosdem mites & obsequentes faciant. Sunt etiam quædam præseruatiua, quib. qui vtitur, a nullo venenoso animali læditur. Ab hoc quidem serpente, de quo hic tractamus, metuere nobis admodum non debemus. Nam a Natura in suo genere placidissimus est. Magna tamen cautione opus est ad serpentes stellatos, sirenios, crocodilos, salamandras, & Basiliscos, qui omnes ad genus serpentis referuntur. Vehementis enim & eximii veneni sunt, ipsique homini oppido infensi. Etsi vero illorum pauci in Germania reperiantur, hæc tamen eo fine percensere volui, vt vbiuis eo facilius caueri possint. Mihi quidem aduersus eos præseruatiuum melius & certius non est, quam Camphora in oleo petroleo, vel oleo de S. Quirino soluta quo linimento manus pedesque ac cetera nuda cutis vngatur. Ita tuto secutoque ipsos tractabis. Cum vero medicina hæc præseruatiua contra omnium immanissimos & sæuissimos serpentes, qualis est ille, qui e longinquo in hominem insilit, velut & crocodilus, qui hominem integrum, etiam mortuum deuorat, ac Basiliscus, qui solo visu hominem perimit, minime prodesset: nonnulli, qui in regionibus illis habitant, secum gestarunt Gamaheos, in quibus sculptus erat homo, serpentem pede sinistro premens, parte ea, quæ capiti proxima est. Et hoc Experimentum seu Præseruatiuum apud ipsos magnum fuit. De hoc & aliis Techellus scribens, Actores ceteros longo post se interuallo reliquit: cuius tamen opera improbi Sophistæ suppresserunt, & populo subtraxerunt, sibique illa reseruantes, nugis ac opiniones alias illorum loco substituerunt: adeoque, quod dolendum, suo tantū honori velificati sunt. Sed quid faciendum sit. Re iam peracta, euentus iudicio Dei committendus est.

Ad serpētes præseruatiuum.

Sed vt ad instituti mei finem perueniam: plura de his tradi necessi-

tas minime requirit. Eo autem libello, quo de Magicis rebus seu sacramentis docebo, plura & mirabiliora traditurus sum. Tu his iam acquiesce. Et hic tractatus de serpente colophon sit.

CAPVT VII.

Bufonis vsus ad qua.

PORRO autem non in serpente tantum, sed in aliis abominalibus, & solo aspectu horrorem homini incutientibus animalibus seu bestiis, admiranda Arcana latent. Bufo enim, veluti capite tertio meminimus, auxilium persæpe maximum præstitit in peste, in morsibus venenatis, si siccus impositus est. Repente enim & expedite venenum ex corpore extrahit, & vitam conseruauit etiam in illis, vbi de ceteris remediis iam desperatum erat. Per eundem vidimus etiam Morpheam promte, ac ex fundaméto curari, si viuus in oleo coctus est, donec moreretur: quo oleo postea malum, inungebatur. Idem & de aliis malignis vlceribus credendum est. Quæ tamen Arcana omnia pro nugis a Pseudomedicis habita sunt.

Aranea febrem fugat.

Idem similiter & de Aranea iudica. An ipsa non est abominabile animal: Et tamen ingens eius virtus est aduersus diuturnas febres, quotidie affligentes, si inscio homini in nucem inclusa appendatur, & ad diem quartum gestetur.

Salamandra tinctura &c.

Nec aliud de stellione etiam seu salamandra iudicabis. Circa ipsam enim multa Alchimistæ tentarunt, donec ex ea discerent facere bonum Aurum, & Tincturam ad metalla. Et licet in medicina quidem nullius vsus sit: propter iam dictum tamen Alchimistarum commodũ merito magni fieri debet. Sed tamen non nisi cum certo periculo tractatur, cum veneni sit perniciosissimi. Cautum ergo esse oportet, ne male res cadat.

CAPVT VIII.

POST abominabiles & venenosas iam commemoratas bestias, deinceps etiam de vulgaribus & contemtis animalculis sermonem instituemus. Spero autem hæc mihi vitio datum, aut pro nugamentis habitum non iri, sicut Pseudomedici faciunt, qui omnia vilia Simplicia, & facile parabilia, repudiarunt, & ceu plane inutilia abiecerunt, nõ attendentes ad hoc, quod Deus frustra nihil crearit, sed quælibet etiam minutissima pro diuina sua voluntate peculiaribus suis virtutibus donarit.

Quod autem ea ignoremus, culpa nostra est, qui somnolenti & increduli ac tædiosi Naturæ explorationem vilipendimus. Quod si alii

donis

domis his Dei & Naturæ operationibus perquirendis operam dantes, in publicum sua experimenta proferunt: vsque adeo illi corrupti sunt, vt non saltem cum gratitudine eadem non accipiant, sed insuper rideant, contemnant & criminentur.

Ex Inuentoribus illis equidem me non postremum vobis profiteor. Nam quicquid mihi scientiæ & artis est, id lubens vobis quam simplicissime descripsissem, & veluti infanti pultem in os ingessissem. Sed ambitio vestra & insolentia me absterruit, quod vobis ipsis hanc laudem assignetis, & ea defraudetis illum, a quo docti euasistis. Itaque arte mea digni minime estis. Multum quidem illa vobis conferret, si modo veros Medicos, & proximi amantes vos præstare velletis. Sed cum crumenæ culinæque commodum potius, quam ægrorum salutem quæratis: ad id quidem docti & instructi satis estis, meque longe peritiores, quod vltro vobis largior. Quod me accusatis, & culpam impingitis, quod si nulla vos laude exornem: id verum esse concedo. Sed me id mouet, quod crumenarũ saltem medicos agitis. Crumenarum enim vestrarum morbos, longe expeditius, quam corporum sanare potestis. Et hinc est, quod splendida ædificia exstruere, annulos aureos gestare, ac holoserico indui vobis tam facile sit. Vos mihi vitio datis & exprobratis paupertatem, vilemque, quo vsus sum, habitum. Sed si eadem vobiscum impudentia amplissimam vbiuis mercedem extorsissem, & plus crumenæ quam ægrorum salutem curassem: vestrum quouis longe opulentior euasissem. Quanquam vel sic vobis multo ditior sim. Bonum enim vestro constantius habeo. Ars quoque meum bonum est, & diuitiæ opulentissimæ, quas nullus mihi surripere fur, nullus ignis aut aqua perdere, nullus prædo expilare potest. Et licet corpus mihi quidem auferant, artem tamen minime acquirent. In me namque abdita & abscondita est: ac ob id mecum quoque interit. Videte, tam nobile mihi bonum est, quod longe præstantius est domo, areis, vestibus, opibus, auro argentoue, denique omni vestra facultate. Hoc enim cõstans & firmum est. Quod si quidem cum suauibus coepulonibus meis pecuniam prodigo: ipsi tamen summæ (vt vocant) capitali nihil decedit, & scientia me, fauente diuina gratia, nunquam deseret. Et quid placeo vobis?

Theophrast. omnibus Medicis opulentior.

CAPVT IX.

STet ergo sententia de nonnullis simplicibus, & præcipue animalibus, illisque cognatis, morbis, de quibus nemo Medicorum ante me quicquã differuit, tradere. Credo n. istos eorum omnino ignaros fuisse. Quod si quidem nouerint: contempsere tamen & vilipendere illa, ita,

vt denique obliuione omnino obliterarentur. Omnium simplicissimi & vulgatissimi vermes Lumbrici terræ vocantur, eo quia post imbres ex terra erumpunt. Et quis crederet, inesse illis tantam vim & Mysterium præ ceteris omnibus vermibus erga corpus humanum? Contra illum comprimis morbum & dolorem inanem, qui in digitis aut pedibus noctes atque dies interdum cruciatibus funestis sæuit, vt parum absit, quin a ratione sua homines deiiciantur? Hunc veteres vermem rodentē vocarunt, non citra caussam quidem. Nec enim nescii erant, morbum hunc per vermem curandum & sanandum esse. Processus eius talis est. Accipe lumbricum terræ, vt dictum, maiorem vel minorem pro ratione personæ & doloris. Si enim homo adulter, dolor autem sæuus est, eo maiorem etiam sumi vermem oportet, vt morbo sufficiens sit. Ipsum linteo exceptum dolenti parti applica, & 24. horis ibi relinq;, aut donec moriatur. Ipso mortuo, morbus curatus ac eodem quasi modo mortuus est. Videbuntur hæc quibusdam nugacia & superstitiosa. Sed vis ea ac operatio vere naturalis est. Vnde satis etiam patet, Deum nihil adeo vile, contemtum, obiectum aut turpe in mundo creasse, quod ad sanitatem & vsum hominis non faciat.

Lumbricorū Terræ vsus ad quosmorbos.

Sed cum huiusmodi remedia parum ad lucrum & penus vestrum faciant: tollere ea non potestis, sed ad contemtum, risum, & calumniā declinatis, quod iusta sane exaggerandum querela foret. Quot quæso mortales talibus remediis iuui equidem, cum vestra omnis medicina irrita esset: pro qua tamen cura ne quidem teruncium accepi. Taceo iam reliquos meos labores & sudores, quos gratis pauperibus impendi, cum vos interim tamen Doctores ne lotium quidem gratis inspiciatis, aut ægrum vel semel tantum visitetis. Ordini a vobis præfixo ne mo adversari audet. Pro qualibet inspectione dandus est bazio. pro sche lula Grossus: pro visitatione quindecim cruciferi. pro equitatione sup asino, dimidius florenus, &c. An hoc non est crumenæ prouentum augere, potius, quam ægrum curare? Et hæc medicinæ vestræ omnis summa est. Qua si non iuuatur æger, attamen vestra crumena.

Medic. reprehens.

CAPVT X.

SEd vt de vermibus pergam, sciendum est, eos non saltem aduersus dictum morbum & vermem, sed etiam contra ceteros omnes vermes corporis humani, quomodocunque appellatos facere, si resiccetur, & puluis eorum sumatur in quocunque liquore. Optimum tamen foret, si daretur in sero lactis caprini. Ita enim vermes omnes per sedes deiicit, in ventre & intestinis hærentes. Per hos vermes curati sunt etiam Syrones, velut & tales, & ingentes dolores in membris.

Vermes vermes pellit.

Eodem

Eodem modo & mus sylvestris præsigne contra Phthisin Mysterium est. Sic cancer cancrum seu carcinoma sæpius sanauit, hoc modo. Brachia seu forcipes cancri linteo obuoluerunt, & loco illi, vbi cancer erat, superligauerunt, donec moreretur. Eo mortuo, mortuum etiam malum seu morbus erat. Si vero exulceratus erat, quolibet Emplastro postea, ad perfossiones composito, curari potuit. *Cancer cancrum curat.*

Similiter & febres ac hydropes curarunt, vbi ægroto vngues vniuersi proscindebantur, & dorso eius cancer primo superligatus, postea in flumen iterum exportatus est, nulla alia ad morbum cura impensa. Et hoc modo æger sanabatur. Sed nec hæc pro nugis aut superstitionibus a Pseudomedicis habenda sint, sed pro veris ipsius Naturæ operationibus, imo pro effectibus Dei, qui tantas creatis vires ab initio indidit. Sed cur non omnibus ex æquo remedium hoc succurrat: caussa hæc est notanda. Hos præcipue nō iuuat, qui Terminum suæ ætatis attigerunt, quibus iste morbus introitus ad mortem est. Hoc Pseudomedici, remedium id tentantes, parum attenderunt. Cumque viderent non promiscue vniuersis prodesse: falso id ex superstitione fieri concluserunt, quasi sola & nuda fides hic operaretur: quæ si absit, efficaciam quoque abesse contendendo. Quamuis equidem non inficier, imaginationem & fidem adeo efficacem esse, vt nos vel sanos vel ægros facere possit. Imo quod maius est, per eam vel salui vel damnati fieri possumus, prout ea vtimur. De fide ergo Christus haud frustra tanta nobis inculcat. Legimus etenim, ipsum sanatis omnibus dixisse: Crede, & sanus eris: aut Fiat tibi vt credis. Quibus innuit, nos medicinæ & medico credere debere, quod iuuare nos possint. Sed hæc non ad Pseudomedicos spectant, sed ad eos, qui serio, & ad exemplum Christi, ægrorum curam gerunt. Sed nec leuia & vilia remedia contemni debent, qualia sunt, quæ prius recensuimus. Si enim sacrarum literarum exempla inspiciamus, videbimus vtique, tam Christum quam Prophetas vehementes etiam morbos remediis perquam vilibus & simplicibus curasse. Sic Christus cœci oculos aperit admota saliua & luto. Sic Propheta pestem Emplastro de ficubus curauit. Sed exempla ista omnia huc congerere lōgius, nostri instituti non est. Pergemus iam ad harum rerum virtutes. *Cancer quem do febres & hydropem pellat.* *Fides & imaginationes vis ingens.*

CAPVT XI.

SEd & virtutes aliæ in cancro deprehensæ sunt, insignis nimirum refrigeratio in Igne Persico, si ex illis contusis succus exprimatur & vsurpetur. Ex illis quidam etiam vnguentum composuerunt ad omnes adustiones ab Aqua, Igne, pice aut adipe. Similem huic medicinam aliam non inuenerunt. Prodest etiam vlceribus *Cancri succus valet ad Igne, Persico, & ambusta.*

& aures, ac mēbra cetera prius tollantur, necessario ipse quoque cancer, &c. tolletur. Et hi errores a magistratu singulari pœna coercendi & vindicandi erant. Sed ne quid prætereamus, porro notate de Lupo, ipsum similiter quoque curatum fuisse vnguentis & cataplasmatis, ex carne & adipe Lupi paratis, quorum remediorum aliquot hic percenseri possent. Sed cum de primariis iam dictum sit: cetera inferiora omitto, tuæque experientiæ illa commendo inquirenda.

CAPVT XI.

SEd vt finem huic libro imponam, & nouissimum hoc caput summa & secretissima curatione, quæ ceteras prædictas longe superat, claudam: notate primum, quod non solum dolorifici affectus & vlcera, veluti vermis, Syrones, cancer, Fistula, Lupus, &c. per animalia illa curata sint, sed etiam alia, quæ homo citra omnem sensum cum spectabili sua forma & colore in corpore fert, & in vtero matris per Imaginationem eius, quę vel a pica vel terrore incutitur, adeptus est. Qui vero fiat, vt Imaginatione mater non sibi ipsi, sed soboli suæ signū imprimat: id alibi explicatur, nempe in Libro de Imaginatione. Quo vero modo istiusmodi maculæ, &c. pellantur & curentur iterum, traditum nondum est, sed hic demū expedietur. Pro cuius rei explicatione hanc similitudinem notate.

Pone, vermem aliquem, & forma & colore suo spectabilem in quacunque corporis tui parte, instar maculæ hereditariæ apparere. Hic a matre primum expiscandum est, cuius ille visus vermis generis aut magnitudinis aut coloris, &c. fuerit. Et hoc vere scire debes. Postea ex matre etiam cognosces tempus, diem & horam, adeoque momentum, quo eiusmodi Imaginatio facta sit. Tertio scies etiam, qua de caussa ea Imaginatio & contactus factus sit. Quæ si non omnia plene perfecteque ex matre cognoscere potes, prout raro matres de his perfecte instituere interrogantes possunt: consules & interrogabis Astronomiam ac Magiam, quæ tibi plenam instructionem dabunt. Pręcognitis omnibus, illius generis vermem cum eadem proportione sumes. Quod si vermis a matre visus, viuus fuit, oportet & illum alterum viuum esse: si mortuus fuit, talem & alterum sumes. Eo ipso autem tempore, quo Imaginatio facta est, vermem sumtum superligabis, seruata vndiquaque concordantia: Et vinum relinques ibi dum moriatur: morbum autem dum putrescat. Quod si mater ex appetitu imaginata sit; res appetita & infans satiandus est. Si Imaginatio ex terrore aut timore nata sit, debet idem similiter in infan-

Macularum in infantib. cura quæ sit.

te quoque fieri in apponendo & superligando. Ita vermis in sede sua ac radice inuaditur & exstirpatur: Sed extra cutem nondum prodit. Ad hoc vsurpabis Aquam aliquam fortem, aut Regis, ita, vt cutis prius mũdelauetur. Ita fiet, vt dierum octo vel quatuordecim spacio cutis tota decedat, & noua subnascatur pulcrior. Hoc modo non animalium saltem, sed & fructuum, omniumque creatorum ac materiarum vestigia, per similia curari possunt. Et hæc istorum omnium secretissima cura est, quam ante me nemo prodidit. Cuius reuelatio pudori mihi non est, quia primus huius rei periculum feci. His dictis, libro huic finem imponamus.

DE THERMIS SEV BALNEIS Naturalibus Liber primus Theophrasti Hohenhemii Doctoris.

CAPVT I.

Separatio quid.

IN Thermarum caussis explicandis, prima est Separatio, de qua ita disquiremus. Primo opus est, scire, quid separatio sit. Est autem separatio id, quod duas vnitas essentias seiungit a se inuicem, & quamliber ad potentiam suam deducit, non secus ac lignũ, quod per medium finditur. Quanquam hæc de substantia dicantur, non de Essentia seu natura. Quantum autem Lignum substantia sua indicat: tantum de Essentia quoque similiter hic iudicandum est. Quæ autem per Separationem seiuncta fuerunt, sunt calidum & frigidum: ex quibus calidum in suam Essentiam, velut in suam etiam frigidum deductum est. In principio enim harum rerum Temperatura viguit. Et sicut Temperatura quælibet ex duobus contrariis constat: ita hic idem quoque sentiendum est. Quod si feruida aqua, gelidæ affunditur, id Temperatum dicitur. Iam separatio hoc agit, vt calidum a frigido iterum separetur, & frigidum a calido secernatur. Etsi vero factæ cum frigiditates, tum calidirates inueniantur, vt vtræque ex Transmutatione in antiquam naturam recidant: tamen instantia ea huc non quadrat. De ea enim separatione loquor, quæ est rei seu Essentiæ constantis, ex generatione, non ex Transmutatione prouenientis.

Temperatũ quid.

Separationum quanta.

CAPVT II.

IAm vt hinc & rationes exstruamus, ita statuimus, non eandem omnino ac similem libram pondusue in Thermis vsurpari, sicut exemplum

superius

ſuperius docuit: Verum vnum altero in gradu caloris aut frigoris altius eſt: ſimiliter & in Quantitate & ſeparatione, ſi ſegregantur, non vſqueadeo æqualiter & exquiſite calidum a frigido, & frigidum a calido extrahitur, ſed vtrinque aliquid remanet ſeu adhæret, quod non plane calidum aut frigidum eſt, prout natura caloris & frigoris requirit. Et huiuſmodi quidem permixtio in rerum principio facta negari minime poteſt, multoque minus iſtorum duorum ſeparatio, ex iam dictis cauſſis. Tum & ſequentia exempla docent, in principio ante ſeparationem, rem vnam fuiſſe diem & noctem, Solem & Lunam, Æſtatem & Hyemem, &c. Sic & metalla omnia in vno corpore, omnes fructus in vno ſemine, ſimiliter & generationes conſtiterunt. Sicut ergo nec dies nec nox in ſua potentia ſterit ante ſeparationem, æſtas vero ac hyems ſimiliter in vna temperatura vſque ad caloris & frigoris ſeparationem perſtiterunt, velut & Sol & Luna lumen vnum fuerunt vſque ad ſeparationem candidi a rubeo: ita in ſimili quoque virtute & forma Aquæ calidæ & frigidæ ſteterunt, donec vi prædicta ſepararentur. Quid enim in Temperatura eſt, quod nec frigidum nec calidum ſit? Quamobrem etiam a tempore primo iſtarum aquarum calidum & frigidum immutabiliter cum Sole & Luna manebunt, & durabunt ad tempus diei & noctis, Æſtatis & Hyemis, &c. Et ſicut neceſſaria fuit ſeparatio Luminum, æſtatis & hyemis, &c. ita & frigidæ aquæ a calida, & calidæ a frigida, vt ſuum locum quodlibet ad ceterarum rerum ſimilitudinem occuparet.

CAPVT III.

HInc colligi debet, rem quamlibet in Temperatura conſiſtentem, hoc eſt, in vno corpore congeſtam, poteſtatem ſuam habere poſſe, donec a cõiunctione a ſeparetur. Ea iam cauſſa eſt, cur Luna per ſe ſuam Eſſentiam habeat, ſuam etiam Sol, ſuam dies & nox, ſuã æſtas & hyems. Huius ordinis cauſſa eſt ſeparatio, quæ facit, vt quodlibet ad ſuas vires & potentias deducatur. Ex hoc ordine non hactenus ſaltem dicta, verum res ceteræ omnes, vires ſuas ſortiuntur. Ex hoc ipſo ordine proceſſit etiam ratio fructuum, qui omnes in vno inerant. Quorum qualis facta eſt ſeparatio: talis etiam eſt thermarum & aquarum frigidarum. Sicut poma & fructus alii naſcuntur, a temperatura ſecreti: ita æque calida ſcaturire aqua poteſt, ac frigida. Si profluere poteſt, frigida, cur non & calida? Si frigida opus eſt: cur non & calida? Vt hyems ſine æſtate eſſe non poteſt, nec nox ſine die: ita nec frigida ſine calida eſſe põt. Si res viliores, q̃ nullum vſum habent, oriuntur: cur non oriatur

etiam id, quo magis opus est. Non ergo minus aquæ calidæ, quam frigidæ cognoscendæ, ac ceterorum crescentium exemplo æstimandæ sunt.

CAPVT IV.

SI cui hæc mea Philosophia minus arrideat, qui putet, me pedem longius in Theologiam immisisse, & a Philosophia nimium digressum esse: is fundamentum videat aliud, quod Philosophiæ foras propinquius erit. Loquor de Separatione puri ab impuro, quasi dicat, de Separatione virtutis & vitii, ita, vt vtile ab inutili eximatur, nullumque contrarium cum altero relinquatur, ac medicina ab eo, quod medicina non est, extrahatur. Talis est Separatio Ambræ ab Assa fœtida, & Separatio Zuccari a sale, & separatio Mellis, ab Amarissa; quæ omnia in corpore vno coniuncta olim, per separationem eo deducta sunt. Concedenda mihi ergo hæc philosophia est, quod calida & frigida aqua in vno corpore coexstiterint. Quod si autem separationem caloris & frigoris concedere nolueritis: concedere tamen cogemini separationem virtutis, facultatis, medicinæ, & contrarietatis mutuæ, & impedimentum noxamque, quam ratione sui veneni mutuo habent, &c. Vnde secuta est caussa separationis harum aquarum non minus necessariæ, ac necessaria fuit separatio Solis & Lunæ. In Aqua communi vim quidem seu potentiam nullam esse scitis: Sed tamen in thermis. Quod si virtus thermarum in aqua frigida remansisset: Deus bone, quam misera nobis bibenda aqua fuisset? Bibenda namque fuissent Alumina, Salia, Sulphura, &c. Itaque separatio hæc eo facta est, vt, quod bibimus, sine tali veneno scaturiret; alterum autem sanum, in peculiarem suum locum directum est, gratia vsus. Sic ergo frigida sine virtutibus mansit, nisi quod brutis & hominibus, herbis & arboribus suo quodam modo vtilis sit. Sic ergo calidæ & frigidæ aquæ natura vtrinque firmata manet.

Frigida cur viribus careat.

CAPVT V.

QVod si Sophistis vobis hæc mea Philosophia non sufficit, sed more vestro positam iam caussam nullius esse momenti contendetis: en aliud. Videtis scilicet, in quolibet Elemento, velut in Terra, in Aqua, in Aere, in Igne, denique vbiuis frigidum & calidum separatum esse. Cernitis enim, quæ facta sit separatio Flammulæ a Solatro, & Mandragoræ a Mace, & Euphorbii a Camphora, quotum ingens numerus recenseri posset. Ita & Aquæ crescentia separata

sunt,

sunt, *Aurum*, scilicet & *Plumbum*, *Coralli* & *Carabe*, *&c.* Similiter in Firmamento *Sol* & *Luna*, *Sol* & *Saturnus*, &c. Et quo quæso ista exundarent, si ad finem ex ordine omnia recensenda forent? Hoc attendite. Quantopere Sol calidus est: tantopere frigidus Saturnus est: & tamen vtrique ab vno sunt. Cognoscite etiam, quanta sit separatio siccitatis & humiditatis, quamque humida sit aqua, siccus autem lapis? Eadem separatio velut etiam in rebus ceteris omnibus inest: ita ex viribus eius aquæ quoque calidæ & frigidæ suas rationes habent. Sic durum & molle, candidum & nigrum, & similia alia pro exemplis ad fundamentum thermarum cognoscendum adduci possent. Hæ ergo naturæ & Essentiæ separationi ascribantur, ex corpore temperato, sicut iam explicuimus.

TRACTATUS II.

CAPUT I.

PRæter superius adducta, rationibus etiam aliis sufficienter probari potest, quod & modis aliis, præter iam dictum, aquæ calidæ oriri queant ex frigida ita transmutata, eo tamen discrimine, quod præcedens explicatio de Fixis Thermis tractet: hæc autem iam sequens de illis præparatis cum suis virtutibus & potentiis, hoc modo. Notum est, calcem quamlibet aquam reddere calidam, si super infundatur. Hoc sicut per exusta mineralia præstare natura potest: ita aquæ etiam sunt, quæ ex calce Terræ, quam non videmus, similem concipere calorem possunt. Et de calce hac Philosophorum nemo dubitet. Miracula namque in montibus æque magna sunt & excellentia, ac ea, quæ supra terram fiunt. Vbi enim tam multa mineralia latent de *Cakimiis*, *Marcasitis*, *Talkis*, *Plumosis*, *&c.* impossibile est, vt per naturam propriam dissoluantur citra calcem. Cur ergo aquæ, per eam fluentes, calcis impressionem non conciperent? Vbi ergo huiusmodi calces & mineralia latent: si venæ, aquarum, in auram foras erupturæ per regiones illas fluunt, necesse est, vt cum mineralibus illis vniantur, illorum naturam & calorem concipiant, quem interim conceptum secum etiam foras, proferant. Fit tamen etiam, vt calefacta huiusmodi cataracta interdum eousque procurrat, vt aliquantum in via refrigeretur. Hæc caussa est, cur aquæ non ita calidæ erumpant, prout generatæ fuerint. Interdum etiam calx minore copia aut efficacia adest. Vnde thermæ aliæ aliis calidiores & fortiores effluunt. Hæ balneæ calcis naturam concipiunt interdum ex vi Magnetica, interdum ab Asphalto; interdū

Thermæ duplices sunt, &c.

Thermæ vi transmutationis per calcem fiunt.

ex carabe nigro, interdum ex natura Sulphurea, in seipsa exusta. Cuiuscunq; eius generis sit, eius certe vim aqua illa resipit.

CAPVT II.

THermarum ortus sunt etiam alii, non ex prædictis caussis, sed ex potentia alia, sicut videtis mõtes igniuomos, qui naturæ Ætneæ sunt, qui ardent, & tamen eorum corpus non nisi terra & lapides est, qui a nulla pluuia aut vnda exstingui possunt. Quæ miracula sicut extra terram fiunt: ita non minus etiam intra terram huiusmodi ardentes fomites sunt. Externa enim non ex externis oriuntur, sed ex cẽtro seu medio terræ, secundum ductum seu lineam in auram erumpendo, (sicut mineralium ordo docet) & ab aere per poros & meatus terræ ingresso, naturam suam flammiferam conseruando.

Si ergo ignem talem seu eius regionem aquea catarracta vna vel plures perfluunt: non minus ac aqua in cacabo, efferuescunt, quoniam ignis ille ab aqua exstingui non potest. Fit interdum etiam, vt in catarractas eiusmodi aliæ aquæ frigidæ influant, easque refrigerent prius, quam in auram erumpant. Harum multæ etiam in mare & alia flumina sese effundunt, minime conspicuæ, sed interdum solo fumo quodam emisso coniiciendæ. Huiusmodi ergo extranearum aquarum influxus, non calorem solum, sed & vires thermarum infringit. Ex eadem dicta caussa interdum etiam fontes in summis montibus aut imis vallibus, vbi niui aut frigori nullus locus est, scaturiunt.

CAPVT III.

SImiliter & aliæ thermarum caussæ sunt, Resoluta scilicet Mineralia, ex quibus compositionibus calor exoritur. Experimur enim hoc in simili quodam. Operationes enim Aquarum Regũm, quæ frigidæ sunt, quamprimum confunduntur, vehementer efferuescunt. In caussa sunt coniunctiones contrariæ, quia, sicut notum vobis est, spiritus vitrioli, etsi per se frigidus sit, si in frigidam aquam infundatur, eam feruidam reddit. Hæc si in externis fit: multo potentius fiet in ipsis Elementis. Ex illis enim egreditur prima Materia, cui talis vis & potentia inest, non solius vitrioli, sed & aliorum. Sicut ergo a spiritu vitrioli: ita a ceteris etiam salibus & mineralibus similis coniunctio fieri potest, quæ affluentes aquas tingat in calore & viribus, quotidiana ac perpetua sua alluuione. Præter has omnes caussas, alia quoque est, hæc nimirum, quod multa sint mineralia, quæ ab aere incendantur, adeoque aquas calefaciant in suis regionibus contentas. Et hoc Nitrosa præcipue Salia caussantur, & alia ex Liquoribus metallorum, quibus etiam extra eiusmodi operationem frigida aqua citra lignum

Spiritus vitrioli aquã gelidam feruidam facit.

lignum & ignem calefieri potest. Quamprimum enim contrarium sentiunt, inflammari incipiunt. Porro sicut ex tribus iam dictis Elementis factę thermæ oriri possunt: ita & per Elemētum Ignis Influentia fieri potest. Horum geminorum ea natura est, vt partim in anno fluāt, partim non. Istiusmodi enim tincturarum operationes secundum tempus digeruntur, secundum quod etiam durāt. Hinc si tempus illud effluxit, effluxit etiam Balneum: & si tempus redit, redit etiam balneum. Fit etiam frequenter, vt thermæ refrigerentur. Id facit tinctura, quæ frigidis cataractis defluxit. Deinceps ergo frigidæ fluunt, donec prædicta digestio recurrat.

CAPVT IV.

Regula communis tenenda hæc est, ꝙ thermarum plures sint, quam experiri nobis liceat. Hæc enim caussa est, cur aquæ marinæ congelari nequeant, aut congelatæ manere. Nisi enim aquarum illarum feruor obstaret, Saturnus vtique & Boreas congelarent ea vniuersa, quæ a quæ specie globus terræ complectitur. Et nec Sol, nec æstas congelatis illis resoluendis sufficeret, nisi aquarum feruor auxilio esset. Hæc caussa est, cur montibus niuosis nix nunquam decedat. Calidæ namq; hæ aquæ in subtilitatem illam ascendere non possunt: aut si ascendūt, priusquam in planitiem terræ erumpant, refrigerantur. Adde, quod cataractis per saxa & scopulos transeundum sit. Quibus cum refrigerētur: æstas ac Solis splendor per se non sufficiunt niuibus his liquefaciendis, nisi subditæ calidarum aquarum cataractæ opem suam conferant. Necesse n. est, inferius ex terra calorem sursum efferri, qui soli opem præstet in abigendo frigore. Hinc colligite, thermas in terræ globo se habere, vt se habent arbores super terra. Et sicut arbor ex suo semine sursum in aerem excrescit: sic etiam ex centro terræ exit semen, ex quo cataractæ seu aquarum venæ gignuntur, & diuiduntur in ramos suos, qua quidem globus in aerem effunditur. Quicquid n. in vel super terra est, ad cœlum omne tendit. Sic & arbor cum suis ramis ex terra erumpit, vnde globus calorem per omnes regiones sentit. Quo autem calor ille penetrare non potest, ob cataractarum defectum: in illis regionibus æstates nullæ sunt. Huiusmodi cataractæ interdum etiam præciduntur, velut ramus ab arbore detruncatur. Id fit per Terræmotus, aut cataractarum ruinas.

Mare cur non congeletur.

Nix in montanis cur æstate non liquescat.

TRACTATVS III.

De Thermis.

CAPVT I.

Sed vt de Thermis differere pergamus, proximum iam est, vt, quænam Thermarum materia sit, propius inquiramus. De Thermis ergo ex

Thermæ quæ minera sit. ſeparatione productis ſciendum eſt, quod ſint reſoluta minera ex corpore eo, quod ſimile eſt Alumini, vitriolo, & ſali, & tamen id non eſt. Ita emergunt ipſarum virtutes, ſecundum horum trium ſimplicium potentias. Hinc ſciendum eſt, thermas has non diſcrepare ſuis viribus, nec etiam vllius alterius ſimplex ſuperare. Nec etiam accidentariam quandam naturam habent, ſicut balnearum ceterarum proceſſus habet: ſed liberę & nudæ in ſuis generationibus conſiſtunt. Et ſicut Marmor ab Alabaſtro vel Cotoneus a moro maculari aut taminari non poteſt: ita multo minus aliæ virtutes, hanc naturam ingrediuntur. Et licet mineralia quidem percurrant ſeu alluant, nulla tamen parte mutantur.

CAP. II.

POrro Balnearum genera longe alia quoq; ſunt, quarum natura ab his, quæ ex ſeparatione gignuntur, diuerſa eſt. Et licet quidem mutuatitias vires habeant: virtus tamen ac potentia earum maior eſt, quam prædictarum. *Thermæ ex trib. primis vſus.* Id fit hoc modo. Quando mineralia ſeptem in primis tribus iacent, & in illis corrumpuntur, ita, vt ad ſuum peruenire effectum non poſſint: tunc, ſi extraneæ cataractæ ſiue per poros, ſiue per alios meatus alienæ aquę perruptum moliantur, virtus metallorum prænominatorum miſcetur in vnionem, per quam foras extra globum in auram illa expellitur. Hinc ſequitur, vires, virtuteſque & proprietates illarum trium primarum perfecte in vna aqua exſiſtere, quapropter æquipollet etiam illi metallo, per quod fluit, & eius naturā concipit. Hinc multę balneæ ſunt, quæ ad Lepram & Morpheam, & illius ſpecies efficaces ſunt, ideo nimirum, quia in illis eſt prima materia trium, in qua conſiſtit etiam vis ſanandi contracturam, magnam hypoſarcam, morbos matricis, & alios, ex infirmitate naturæ prognatos. *Therm. ex argento vſus.* Sunt etiam thermæ, quæ argenti primam materiam cōtinent, vtilem furioſis & maniacis, noxiam vero morbis ad articulos pertinentibus. *Ex Merc.* Sic qui ex Mercurio naſcuntur, modo *Ex ferro.* prædicto, Alopeciam, Morpheam, pruritum, & vlcera communia ſanāt, prout in ſale metallorum abundanter cōſiſtunt. Similiter & pro morbis *Ex venere.* febrium & putrefactionum thermæ ex ferro, miræ operationis & ſanationis oriuntur. Præterea ex Venere cuproſa natura egreditur, quæ aſſimilatur Floribus æris in mundando & purgando vlcera praua corporis, & Longaone purgando. *Ex Ioue.* Sunt etiam thermæ, ex prima materia Iouis ſcaturientes, quæ vim habent, Eſthiomena & Cancrenoſa vlcera ſanandi. *Ex Saturno.* Ex Saturno oriuntur balneæ, quæ ad vitæ longæuitatem faciunt.

Balnearum eiuſmodi cognitio comprimis Medico digna eſt. In his

enim

enim non medicina solum, sed vniuersa quoq; Philosophia, qua imbutum esse decet Medicum, fundamentaliter continetur.

Thermæ spiritib. prim.

Præter iam commemoratas sunt etiam Balneæ, natæ ex spiritibus illarum trium primarum, quæ singulares virtutes habent, in iam specificatis morbis pellendis. Vulgatium tamen thermarum naturam non habent, sed sunt calidæ & frigidæ, prout venæ & accidens sese inferunt, Nonnullæ extrahunt Ictericiam, etiā profundam. Quædam extrahunt febres: Aliquæ famem conciliant, quarum ortus est ex vitriolo & Sale viridi. Hæ multiplices exsistunt, & concurrentes etiam vires habent sanandi morbos chirurgicales, paralysin, & quālibet putrefactionem vermium expellendi.

CAPVT III.

Therm. Smaragd. natura.

PRæter has sunt etiam aliæ, ex liquoribus gemmarū prognatę. Sic quæ balneæ smaragdinum liquorem habent, nullam pudicitiæ violationē ferunt sine insigni damno. Sicut n. Smaragdus per se nullam libidinem fert citra sui iacturā: Sic econtra ipsius balneū eam non fert citra damnū eorum, qui eam exercent. Sunt etiam thermæ naturæ Sapphyricæ, pestem & Anthracem soluētes, ob id, quod aliquid Liquoris Sapphyri participent: vnde etiam lepram, Tineam, Leoninam & Elephantiam, ac cognatas alias species curant. Sunt etiam balneæ aquæque, ex carniolo resoluto nascentes, sistentes & curantes profluuium, grauem dysenteriam, hæmoptoisin, & quamlibet vulnerū aut venarum cruentationem. Sunt etiam aquæ, ex corallis & carabis natæ, corallorum & carabarum virtutes retinentes. Harum balnearum tot sunt, quot sunt Gemmæ, quæ recenseri omnes non possunt, sed ex virtutibus explorantur.

Therm. Sapphyricar. natura.

Therm. carniol. natura.

CAPVT VI.

SVnt etiam aquæ aliæ, ex quibus perlæ nascuntur, & conchæ. Harum natura & proprietas est, Apostemata, Paneritium, & similia alia Esthiomena vlcera glutinandi, curandiq; Tineas, & Fellas, &c, quæ ex spermate oriuntur, mitigandi, augendique lac mammillarum, præseruandi a cancro, hæmorrhoidibus, Spasmo, Tetano, & Paralysi. Continent enim aquæ eæ naturam perlarum eo, quod margaritæ ex ipsis nascantur, non ipsæ ex margaritis. Hoc ergo respectu virtutes ipsi aquę potius, quā margaritis ascribendæ sunt.

CAPVT V.

Fontes herbarum arborum & natura habentes.

SVnt etiam multi passim fontes, q. in se naturam habent arborum, fungorū, boletorū, herbarū &c. eius regionis, montis aut agri, ex quo scaturiūt. Hoc fit ꝓpter cōiunctionē, factā in resolutione illorū crescentiū, ex pte vna in generata, ex altera, in resolutionē: ex quo secreto resoluto humore fons generat̄, eiusdē exort⁹, incremēti & decremēti cū illo con-

crescente, & non a cataractis, sicut prius dictum est, sed hi fontes sunt crescens quoddam, simile crescenti suæ regionis, retinens illarum herbarum, arborum, &c. vires, potentias & proprietates. Et hinc prodit natura vngulæ caballinę, vt balneæ nõnullæ similes illi efficacias exserant: quædam mandagroræ & iusquiamo similiter operentur, ac præstent, vt impositis hominibus illico somnum inducant.

Sunt quædam, quæ manifesto impinguant, ex natura mucilaginis & visci bituminosi, quod ex crescente illo in ea regione incidit. Idem iudicandum similiter de omnium herbarum naturis & proprietatibus. Sunt quæ vrticę calorem, & frigus mandragorę aut opii habent, qua vi paralysin, arthritidem & sciaticam sanant.

CAPVT VI.

PORro vero aliæ etia aquæ ac fontes, magnarum virtutum, oriuntur in illis locis, vbi homines habitant. Eæ oriuntur ex salibus, ab hominibus aut pecudibus emissis, ac a terra imbibitis. Si enim pecora vrina in stabulo profundunt, terra autem aquosa attractiua est, tunc salsedo illa stercoris & vrinæ aquarum illarum congeriei permiscet, & (sic loquor) salnitratur. Quod si ergo aqua talis, quę salnitro similis est, fonte paratо excipitur, salnitrosam naturam asciscit ac retinet, & inducit exulcerationem seu scabiem, cutem erodendo & exedendo. Quam ergo sal vrinæ tam hominum quam pecorum naturam habet: eadem quoq; in illis fontibus seu aquis manifesto deprehenditur.

CAPVT VII.

Aquæ exulceratoria. GEnerantur quoq; variæ aquæ ab animalibus & piscibus, quales sunt paludes, in quibus tales pisces & vermes continenter degunt. Horum balneorum ad lauandum vsus naturæ contrarius est. Venenositate enim suam scabiem hereditariam inducũt, comprimis illis, qui biberint de illis. Putridas tales aquas, a piscibus aut vermibus productas, ac in regione quadam conceptaculo collectas, quisquis vsurpat, illum scabiei & pruritui subiectum esse oportet.

CAPVT VIII.

SVnt & alii fontes, qui vim contrahunt ex congesto fimo, ex putrefacto stramine aut gramine in cãpis, ex foliis arborũ & abietum. Qualis n. cuiusq; regionis effusio est: talis ea iudicanda est a medico ex eiusdẽ materiæ conditione, cum accessione experientiæ. Natura a. ac qualitas istiusmodi aquarũ multiplex est. Medici ergo officium est, Philosophiã cum experiẽtia quotidiana cõiungere, nec erubescere ad institutionem eorum, qui regiones tales incolunt & nouerunt. Et huius quidem farinę Medi-

Medicis ipsum quoque neruum calidarum & frigidarum balnearũ iudicandum relinquo.

CAPVT IX.

PRæter hæc omnia fontibus etiam accedit vis alia, concernens gustũ. Vndæ Thermæ nonnullæ sunt, quæ acetositatem & dulcedinem habent. Hæ si ex natiua constitutione tales sunt, ex vitriolo oriuntur. Id enim si ex prima sua materia resoluitur, acetosas aquas profert. Similiter etiam, cum summa in ipso dulcedo sita sit, naturæ suæ ratione dulces aquas profert. Possunt reperiri quidem etiam acidæ aquæ, quæ tamen huius generis non sunt. Id probat finis ad fundamentum seu cognitionem thermarum faciens. Ita enim & salia oriuntur, de quibus (de fontibus salsis & montibus saliferis) tamen hic iam sileo. Trado saltem de natura & proprietate aquarum acidarũ, quales in Europa aut aliis regionibus occurrunt, ex Liquoribus vitrioli natæ. Vnde vitrioli virtutes etiam illis assignandæ sunt, in curando serpigines, cicatrices, Alopeciã, Noli me tangere, adde & quamlibet impetiginem vlcerosam, veluti de Ærugine docemus.

Acetositas a vitriolo est.

CAPVT X.

SImiliter aquæ etiam sunt, quæ assimilantur potentiæ metallorũ, quales sunt, quæ ex vitriolo oriuntur, quodlibet ferrum in cuprum mutare idoneę. Similiter & aliæ aquæ, ex sale gemmæ procedentes, quodlibet coagulatum lignum in lapidẽ vertere valentes. Similiter aliæ exq; variæ etiã aquæ sunt, indurantes ferrum. Aliæ emolliunt chalybẽ, quędam coagulant fructus. Hę omnes multiplices sunt. Quæ tamẽ, quia ad medicinam (quo fine hic de Thermis scribo) non spectant, nec ad morbos curandos faciunt: ea hinc ad Philosophiam relegabimus.

TRACTATVS IV.

CAPVT I.

QVi virtutes & facultates thermarum, & ex qua minera oriantur, explorare satagit: huic opus est, vt naturam eorum iudicet ex probatis viribus, quas exserũt in morbis vel plurimis vel paucis, omnino vel ex parte sanandis. Thermarum alia nulla probatio inueniri potest. Quod si quandoque fiat, vt sapor sit sulphureus, & sulphur rubeum vel etiã mineralia alia secum ferat, ex eo iudicium firmũ fieri nõ potest. Quis enim sulphurum ortus sit, superius dictum est, nec ad thermarum cognitionem, seu virtutes earum æstimandas confert. Thermarum omnium natura, materia & proprietas cognoscitur, vt cognoscuntur arbores. Illas enim quis nosset, si fructus non ferrent? Sed ex fructibus cognoscitur illa-

Thermarũ natura vt cognoscenda.

rum natura & proprietas, item qualis ea arbor sit. Sic quicquid in natura alias etiam præsto est, ex fructibus cognosci debet.

CAPVT II.

Thermarũ variatem. positio & genera.

QVoniam ergo ex fructibus genus thermarum cognoscendum est: id fiet precipue per operationes, quas in morbis perficiunt. Thermæ enim nonnullæ paralysin & paralyticos sanant. Hæ ex Mercurio Solis genitæ sunt. Nonnullæ tollunt Ictericiam. Eæ ex Mercurio Veneris ortæ sunt. Quædam vlcera consolidant, & purulenta vulnera. Hæ ex Mercurio Argenti viui nascuntur. Quædam Febres sanant, ortæ ex spiritibus salis. Aliæ contrario modo infirmant & corrumpunt, ideo, quia concordantia, & compositio vera & genuina non est. Et ex hac operatione tot tamq; variæ species mineraliũ constituuntur, quotuplices aquarum virtutes existunt. Hinc elicitur, Medico incumbere, vt omnium mineralium vires & proprietates percognitas habeat, sciatq;, quod nam simplex in thermis prædominetur, vt duo ad se inuicẽ recte compatẽt.

CAPVT III.

Tempus in morbis sanandis spectandum.

VErum quidem est, ex multifariis hominibus multifarias proprietates cognosci. Dicemus saltẽ de vlceribus. Vbi accidit, vt centũ sæpe viri vna vlceratione affligantur. Ex his 50. sanantur: ceteri minime. Inistius modi operationibus iudicare & discernere debet Medicus, quæ nam hominum natura ad sanationem idonea sit vel minus, vel an tempus sanationis præsenter instet. His enim neglectis, homines seducuntur, & operatio thermarum naturaliũ contemnitur. Sic constat, Mercuriũ corporis miro modo curare luẽ Veneream, sordida vlcera, serpigines &c. Quod si tempus & conditio morbi non attenditur, tantum ille perdit, quantum sanat. Ita serpentina curat vulnera, non tamen omnia. Ita etiam materia Berlata phrenesin ledat, non tamen omnem. In talibus ergo obseruanda est theorica, ex qua, concordantia ipsa & compositum oritur, ne contraria coniunganrur. Vt finaliter dicam, ex fructibus, hoc est, ex sanantibus morbos arbores thermarũ, hoc est earum naturas cognoscere debetis, adeoque in omnibus praxin & theoricam obseruare, quasi ea peculiaris professio & facultas sit, ceteris similis. Nam in aquis consistunt eæ vires omnes, quas herbæ & lapides promunt.

CAPVT X.

PRincipio signa thermarum hac via cognoscenda sunt. Primo, quod ad eruptionem caussam dent. Id vero virtuti nulli æquiparari debet, quia est sal illud, quod in plumoso & vrtica latet seuiacet. Ea eruptio erosio est, balnei bonis vi tutibus non annumeranda, sed naturæ corrosiuæ asscribenda. Ea sibi ipsi iterum medelæ est. Semel enim rodit, quamdiu cutis viridis & varia est. Vbi viriditas perit, sanescit illa iterum? Interim

huiusmodi aqua potata, erosione similiter intus non caret. Quod si non eadem sæuitia erodat: balsamum corporis obstare sciendum est. Multi tamen inde in morbos coniiciuntur, qui ipsos ad mortem ducunt. Per eruptiones eiusmodi sæpius accidit, vt Apertiones fiant, nonnunquam oppilationes, & morbi alii plures. Hæc erga Balnearum natura pro bona virtute habenda non est, sed pro corrosiua erosione. Cuiuslibet ergo balnei natura & proprietas singulariter cognoscenda est, quas vires & virtutes habeat præter superius dictas vulgares.

CAPVT. V.

VT thermarum naturam adhuc rectius noscatis, sciendum est, tria esse, ex quibus medicinæ omnes procedāt. Ex Mercurio, sulphure & sale. Tria hæc distribuuntur in suas species. Quare triplices etiam morbi sunt, & ipsi in suas species diuisi: sunt morbi Mercuriales, sulphurei, & salis. Morbis Mercurialibus debentur Balneæ Mercuriales. Ita & de ceteris iudica. Itaque quod vlceratum est, per Mercurium sanandum est. Quod in visco consistit, per sal: Quod in igne, per sulphur. Iā vt species variæ sunt: ita variæ oriuntur thermæ. Mercurius vnus curat vlcera Apostematum, alius Esthiomena &c. Similiter & in salibus fit. Pars vna salis, tollit Alopeciam: alia pruritum: alia scabiem. Sic vicissim, nonnullum sulphur exstinguit ignem Persicū, aliud Icteritiam, aliud febres, & similiter species alias. Sic quod Lepram mundat, ex sulphure Antimonii oritur. Quod Hydropisin tollit, ex sale Gemę, & Alumine Rocho In quib. omnib. vt recte procedat, requiritur cognitio, prius ducta, omniū simplicium, extra thermas nascentium, hoc discrimine obseruato, quæ na nq; sc. thermæ ex compositione in calorem tendant, quæ ex compo-sito in Acetositatē &c. Quæ ex nitrosa natura oriātur, quæ ex Liquorib. terræ nascātur &c. Distinctionē proprietatū, distinctio thermarū sequitur.

Morbi triplices sunt.

CAPVT VI.

SEquitur iam communis Diæta ad omnes thermas & morbos directa, eo modo, vt Regimina ordinentur ad constitutionē cuiuslibet morbi seorsim, hac arte, vt balnei proprietas & Diæta concordent. Sic thermæ Arsenicales operationem suam non perficiunt, nisi per abstinentiā, quæ seruanda est. Aureæ thermæ operationem suam complent per cōfortationem: quare cibus & potus optimus præstituendus est. Potissimū vero, quod considerari debet, situm est in corporibus mucilaginosis, vbi viscus abundat, vt sunt podagra, fluxiones &c. vbi accurata abstinentia opus est. Si ex tali viscositate morbi orti non sint: balneo vtendum est, cum summa plenitudine cibi ac potus. Similiter etiam lauandum est secundum tempus, ex gradibus Mineralium petitum & æstimatum. Nā æqualis regula vbique tenenda est.

Thermis qualis Diæta debeatur.

Regula de Diæta in thermis.

Summum in thermis obseruandum hoc est. Si thermæ morbos vincunt, nec absentia nec hora cōsiderāda est. Si vero robur tale desit, diæta & ordo defectum illum supplent: sanationem tamen non præstant. Sanationem enim oportet procedere ex thermis. Omnis ergo cura eo conuertenda est, vt rectum & genuinum balneum eligas.

CAPVT. VII.

MEdici palmarium hoc quoque officium est, vt, si ęgrum ad thermas missurus est, initio sciat, an æger is nulla alia medicina sanari possit. Huius cognitionis vtilitas insignis est. Hæc nempe. Si Medicus de ægro sanando desperat, aut malum futurum peius metuit: tum balneum suadeat, vt a culpa excusatus sit. De his, qui animi gratia balneas visitant, hic nihil dico. Quantum autem ad sanationem morborum, processus tenēdus iste est. Scitote primum, thermis ex parte in viribus decedere, nec illas recta morbo quadrare. Oportet ergo dari compositum, quo perficiantur. Nam & extra in natura correctionib. multoties opus est. Sic & in balneis. Si quis contra paralysin lauat, paralytica remedia balneo addenda sunt. Sic Hydropisi Hydropica ad correctionem adduntur? Nec cōuenit, sexdecim vel plures homines, diuersis morbis affectos, simul in vna cisterna lauare: sed cuilibet suum seorsim pendatur debitum. Et incondita ea sunt medicorum consilia, quod confusionem illam suadent. Si in thermis id locum haberet: cur non etiā in simplicibus? Sed in neutro laudatur. Sedulo ergo opera dāda est, vt omnes proprietates discernantur, balneumque componendo ita temperetur, vt quadret ad morbum in sanitatem reconuertendum, non ad medicum excusandum.

TRACTATVS V.

De Thermis Piperinis.

Balnei piperini mixtura quæ.

POrro vt seorsim quodlibet balneum describatur, quęnam cuiuslibet materia sit, ex indicio illorum operationis noscenda: de Piperinis initio ita constituo thermis, quod calorem suum nō ex separatione sortiātur, sed ex composito vitriolatorum mineralium ex parte vna: postea ex altera ex tribus primis Veneris, Solis, Saturni: Hac de caussa congenitā sibi habent vim virtutemque eam, quā habent vitriolati Liquores, postea Sol, Venus, Saturnus. Postea diffluunt per illas mineras, & tandē per mineras ferri, nonnullæ etiam per lapides Alabastri: ceteris cataractis incidentibus non permixtis. Ex quarta parte Globi suum centrum & eruptionem sumit, cuius virtutes tales sunt. Curat mucilagines podagricas, & viscositates paralysis: Confortat etiam & reficit paralyticos, in consumtionem nondum delapsos. Colicā reuellit ex membris, eamq; per vrinam & sedes euocat. Quare contractis valde salubre est. Leprosis detra-

Eius vires.

detrahit cutem: & post validam exsiccationem integram nouam cutim illis inducit: vnde Lepræ remediũ esse videri posset. Sanat crura tumida, & omnia corrosiua vlcera, mũdificationib. debitis prius præparata. Tẽperat menstruum, sistendo & prouocando. Prodest etiã diuturnis morbis exhaustis, & sensim conualescentibus, quos insigniter roborat. *Compositio.*

Cum vero, vt superius dictum est, balneæ per se non aliter ac herbæ iudicandæ sint: ideò sine composito ad finem perfectè deducere nõ possunt. Qui ergo balneas Piperinas efficaciores ad prædictos morbos facere velit, is sequenti processu vtetur.

IN PODAGRA. *Ad podagram.*

℞. *Aquarum vitrioli* ℔ j.

Salis gemmæ ℔ ß.

Aquæ Thermalis, plenum solium. Misce, in hoc lauet æger vsque ad diem nonum: pòstea renoua, hoc modo.

℞. *Fol. Ellebori nigri.*

Fol. senæ ana ℔ j.

Fabarum.

Lentium ana ℔ iiij.

In prædicta aqua Thermali coquantur more recepto, laua vsq; ad finem. Operam da etiam podagricis purgationibus, singulis septimanis semel. IN PARALYSI ita compone. *Ad paralysin.*

℞. *Flammulæ*

Erucæ rubeæ an. M. vij.

Coquantur. In eo lauetur ad tempus dimidium, postea balneum muta, ita.

℞. *Petrolei* ℥ *iij, Olei philosophorum* ℥ *ß.*

Aq. Thermalis ℔ j

Bene tecta vna bulliant: postea effunde super spongias marinas, vt aqua omnis a spongiis imbibatur. Has impone balneo, & super illis laua. Hic non obliuisceris Confortatiuorum, interius in corpus ingerendorum.

IN CONTRACTVRA sic procede. *Ad cõtracturam.*

℞. *Serpentinæ longæ M. ij.*

Agrimoniæ, Iuæ Arteticæ an M. iij.

Herbæ hæc noctem ac diem macerentur in Aqua, die sequente bulliant. Super his continenter lauet. Poteris renouare ꝓ ratione morbi.

PRO LEPROSIS. *Ad leprosos.*

℞. *Flammulæ M. x. vngulæ Caballinæ M. v.* Cum prædicta Aqua ex illis succum exprime, vt sexta pars balnei de ipsis colorib. ingrediatur. In eo

lauet æger, & copiosa mucilago ac impuritas extrahetur. Quod si ob graueolentiam necessitas requirat, renoua. Cessante operatione, abluatur pura aqua thermali, vsque ad finem.

In cauitatibus & sordidis vlceribus, fiat permixtio cum Aquis Aluminibus, culiculę, serpentinę ana ad duodecimam partem Aquę thermalis. Ea lauentur membra sordidis vlceribus corrupta sola, non etiam corpus. Interim etiam purga, &c. sicut in vlceribus moris est.

IN MENSTRVIS ita procede.

Admenstrua. Iube lauet in pura aqua, & potandam præbe hanc permixtionem. ℞ *Liquoris melissæ, pulegii, Artemisiæ ana.* Adde quantitatem quadruplam Aquæ thermalis, ita lauent, & dictam aquam potent, vsque ad finem. In confortatiuis rectus ordo tenendus est.

Hoc modo quodlibet balneum iis, quæ, aduersus morbum conueniũt, corrigendum & componendum est. Opus ergo non est, vt seorsim ac minutatim quoduis describatur: sed respiciendus est morbus & peculiaris natura balnei, & illis Additiones conferendæ.

DE TERMIS BADENSIBVS superioribus.

Baln. Badensis mixtura qua. BAlneum Badense superius originem suam sumit ex Liquorib. Gemmarum, nempe ex Carabe, & citrino, perlis, & ex permixtione Spirituũ metallorum Veneris & Iouis. Egreditur ex quarto globi puncto, & ab aliis aquis peruaditur. Vnde emergit maior vel minor efficacia: idque vento & aeri subiectũ est, vt ab his eadem exstingui possit. Postea currendo percolatur per Saturnium Arsenicum, & nõnihil virtutis de calcibus & Asphalto attrahit. *Vires qua.* Vires eius Piperino respondent, si morbos excipias Mucilaginosos, Præterea a. temperat Hæmorrhoides & oppilationes in cardiaca passione: aperit obstructiones ex Tartaro factas, & eodem loco auertit generationem lapidis: tollit dolores articulorum & podagrã. Mulieribus peculiariter nec prodest, nec obest, nisi semẽ adsit, quod vel ad bonum vel ad malum decliner, quoad sanitatem. Id enim promouet. Correctio eius in dictis morbis similis est priori. Et ad dictos morbos, Hæmorrhoides, & vterinos permisceatur cum centesima parte succi de *Sabina.* Idem potandum est mane & vesperi indesinenter, in oppilationibus & cardiaca. Quantum ad calculos & arenas permiscendum est cum Oleo Cupertino. In vlcerib. quibus singulariter medetur, cum Realgare fixo temperetur, & vsurpetur lege balnearum. Facultas eius est, vt & scabiem ac pruriginẽ pellat, perfectissime mixtum cum aqua Aluminis. Et hæ correctiones instituendæ sunt propter infirmitatem, quã balneum a coincidentibus aquis concipit.

DE-

DE THERMIS VVALLISERENSIB.

THermæ in Wallis egrediuntur ex tertia parte Globi, genitæ ex Liquorib. Magnetis & Carabe nigri: alluunt mineras Marcasitarum, *Thalk, kakimiarum, &c.* nonnihil etiam de Granatis participat. Calorem suum balneũ hoc ascifcit ex Separatione, & gradum a montibus niualib. refrigeraturq; Liquoribus Cryſtalli, a Marcaſitis Kakimiiſq; ſuũ ſulphur extrahit, cum adhęrente vitriolo, breuemq; gradum tranſcurrendi Mineralia Lunæ & Mercurii habet. Virtutes eius per omnia prædictis balneis conueniunt, nullo excepto. Ceterum ſicut Scammonea ſuis virib. polypodium ſuperat: ita balneum in Wallis cetera balnea vincit. Præterea conditiones etiam habet futuram lepram & hydropiſin prodendi, ſi modo leuia indicia habeat. Similiter & in contractura, ſi colica in Inteſtinis adhuc hæret, malo eſt. Nocet etiam calidis oculis, & auditui, ac promouet ſemen quodlibet, quod in morbum vel ſanitatẽ erupturũ eſt.

Therm. Wallis quæ mixtura.

Vires quæ.

DE THERMIS PLVMBARIIS.

BAlneum plumbarium colligitur ex confluentibus Liquorib. in ſfoueam illam, eſtque in globi ſuperficie: eſtque putredo, ex variis rebus, *vt dictum eſt*, collecta. Putredo ea conuenit aceruo fimi, qui frigidus eſſet ſus, poſtea putrefactione ſua calorem concipit. Hac forma & Specie plũbarium quoque Balneum oritur. Intra ſeipſum primum generat *Nitrum & terreum ſaporem* ex ſulphure terreo. Ideo inſigniores alias vires non habet, quam habent Nitroſa, nimirum vt iuuent eruptionem ſeu expulſionem nullius vſus, & iterata lotione laſſitudinem tollant ſicut vulgarium aquarum mos eſt. Ex parte congenitam etiam vim habet promouendi id, quod ad bonum erumpere conatur: promouendi itidem id malum, quod ad malum vergit. Hic ergo prudentem decet eſſe medicum, ne in lancem periculi ægrum exponat. Vim habet etiam ad vlcera ſordida, ex ſalibus carnis nata, ſananda per naturam ſtypticam & ſerpentinam quæ in illo putrido nitro eſt. Si vero in ſordidis vlceribus ſanandis deficit correctio eſt, vt Realgare fixo balneum temperetur, & communi more vſurpetur. Efficax etiam comprimis eſt ad mouendos fluxus albos fœminarum, aliquot futuris annis erupturos: Similiter etiam ad mouẽdas futuras febres, velut & ad frangenda vlcera ſeu tumores, quos tamen porro non conſolidat. Promouet dyſenteriam & Hæmorrhoides. Ad ceteros morbos præcipuos etiam cum correctionibus additis non admodum facit. Qua de cauſſa de viribus eius plura ſcribi non poſſunt, quã de ceteris putridis aquis, quæ & ipſæ huius vires plerunque reſipiunt.

Therm. plumbariũ quæ mixtura.

Vires quæ.

DE THERMIS VVESTERENSIBVS.

BAlnei huius ortꝰ eſt ex reſoluto viſco terræ, hoc modo, quo quælibet terra ex vi & conditione Elementi Aquę naturam ſudorificã habet.

Therm. vl'ost er mixtura qua. Hinc quot genera & Species terræ: tot peculiares etiam liquores inde destillant. Sic eo loco peculiaris terra & peculiaris eius natura est, ad solum semen faciens promouendum, siue id bene siue male iactum sit. Quod vero ad morbos chirurgicos attinet, vt sordida vlcera & manantia, fistulas, & male curata vulnera, & vulnera foraminosa facta, ea omnia ad sanationem perducit, & virtutes insuper alias quoq;, aquis cognatas, *Vires qua.* secum vehit, cum gradu tamen superiore & fortiore.

Correctionem in morbis corporis non admittit. Solum n. per se, citra compositum operationem suam perficere gaudet. Morbi a. Chirurgici hoc modo corrigi debent, vt lutum id in calcem reuerberetur, postea soluatur in liquorem, aut ab ipso extrahatur *Alkali*: Ita applicetur vlceribus, post egressum balnei, & in balneo cum prædictis liquoribus ea aqua permisceatur. Hoc modo sanat etiam vlcerationes vesicæ, & partium internarum aliarum, ab Apostematibus natarum. Liquor iste hoc modo resolutus præstans medicina est podagricis & paralyticis, & malis aliis ex mucilaginosis liquorib. inductis, velut & in Articularibus morbis cum correctione superius præscripta. Tollit etiam *Ictericiam*, si potetur cum Reolis, & prouocat vrinam cum pilis albis potum. Macilentis & calidis vehementer nocet, qui ob id hoc balneum vitare debent. Ceteræ virtutes & facultates, posterioribus temporib. adhuc noscendæ sunt.

DE THERMIS BADENIS INFERIORIBVS, & Ferinis ac Zellensibus.

Therm. Bad. Ferin. & Zellens. mixtura qua. TRia hæc balnea eiusdem exortus sunt, & secundum cataractas in tria ista loca distribuuntur, & ex calce excurrũt, vnde calorẽ concipiunt. Vena ea, quæ versus Badenas inferiores vergit, perfecta & indissoluta vsque ad exitum manet, perfluens per duros scopulos & saxa, nec in via accessoriam virtutem accipit. Cataracta altera, quæ ad Ferinas, seu Bildebadenses thermas egreditur, per montana & ipsa excolatur, venam permixtam asciscens, quæ calorem & similes virtutes infringit: vnde id imbecillius fit. Zellense balneum totum ab affluentibus aquis refrigeratur, per asperitates transiens, nec aliam, quã natiuam naturam, acquirit. In sui ortus initio, aqua vulgaris est: postea per calcem funditur, vbi calorem suum concipit, & virtutem. Alias ergo quam calcis virtutes, non resipit.

Vires qua. Itaque vires eius adeo insignes non sunt, erodit cutem, vi calcis. Alias ad sananda vulnera & vlcera virtutes non habet, nisi quas præstat mundando & eluendo. Vis ea, quam ad membra paralytica habent, languida & infirma est. Si quid in mitiganda colica facit: commune id habet cum qualibet aqua, quæ calefit, aut per calcem transfunditur.

Si

Si lassitudinem mulcet, appetitum conciliat, membraque alleuiat: id a quiete fit, & lotione diuturna. Decrepitis, & a laboribus ex haustis, ac crebris puerperiis fractis fœminis, sustentatio quædam est, & tria hæc balnea viribus non admodum diuersa sunt. Si quicquam discriminis est, id fit ab influentibus aquis. Potestatem etiam habent morbos grauiores leniendi & mitigandi, sed minime integre sanandi. Si quid natura ad statum meliorem reduxit, id promouent: velut & quod ad malum declinat. Correctione nec ista carent. Vbi enim principale infirmum est, ibi correctiones perficere multum non possunt.

DE THERMIS GASTENIIS.

BAlneum hoc in ducatu Salisburgensi situm, originem suam sumit ex calce Marcasitarum, Antimonii, & illius Salisnitri: Ex sexta globi parte effluens citra alias concurrentes aquas. Meatus eius est per matrices rubeorum Granatorum, velut & aureorum, cum multis adhærentibus mineris argenti & immaturi auri. Vires saluas & integras conseruat vsq; ad irruptionem, eundemque caloris gradum vltimo retinet, quem primo habuit. Fortificationem etiam habet ex cuproso vitriolo, & ex mineralibus extrahit Arsenicum & Auripigmentum, despumat etiam ex se sulphur fixum & non fixum. *Therm. gastenaris mixtura qua.*

Vires eius assimilantur viribus piperis, periculosiore tamen cum gradu. Conditio enim eius est, vt omnia corporis Apostemata proferat & vi rumpat. Ad apostemata ergo procliuibus hominibus Balneum Gasteinense minime prodest. Tantæ potentiæ est, vt etiam ad tertium annum sufficiat curandis vlceribus sordidis, cum correctione sequente. Similiter & in quarto anno sanat contracturas, addita eius correctione. Hanc proprietatem assumit ex incremento coaffluentis Salisnitri, quod ad quintum annum suum augmentum extendit, velut Arsenicum ad quartum, Auripigmentum ad tertium. Ex hisce tribus virtutem prædictam habet. Vim Apostematum ruptoriam assumit ex Marcasitis, operatione illi similibus. Ceteris suis virtutibus comparatur reliquis thermis, maxime in pellenda arena, si debita correctio addatur. *Vires qua.*

Correctio ad vlcera maligna.

℞. Aquæ Aluminis, Aluminis lament an. ℔. ij.
Consolidæ Mucilaginis ℔ j. Balnei q. s. vt ere processu dicto.

Correctio ad Contracturam.

℞. Olei de Anthera Liliorum ℥ iiij.
Aq. Aluminis ℔ ß. vna decoquantur, donec oleum albescat, & mucilaginosum fiat: affunde in solium: laua pro vitium tolerantia.

crescente, & non a cataractis, sicut prius dictum est, sed hi fontes sunt crescens quoddam, simile crescenti suæ regionis, retinens illarum herbarum, arborum, &c. vires, potentias & proprietates. Et hinc prodit natura vngulæ caballinę, vt balneæ nõnullæ similes illi efficacias exserant: quædam mandagroræ & iusquiamo similiter operentur, ac præstent, vt impositis hominibus illico somnum inducant.

Sunt quædam, quæ manifesto impinguant, ex natura mucilaginis & visci bituminosi, quod ex crescente illo in ea regione incidit. Idem iudicandum similiter de omnium herbarum naturis & proprietatibus. Sunt quæ vrticę calorem, & frigus mandragorę aut opii habent, qua vi paralysin, arthritidem & sciaticam sanant.

CAPVT VI.

PORRO vero aliæ etiã aquæ ac fontes, magnarum virtutum, oriuntur in illis locis, vbi homines habitant. Eæ oriuntur ex salibus, ab hominibus aut pecudibus emissis, ac a terra imbibitis. Si enim pecora vrinam in stabulo profundunt, terra autem aquosa attractiua est, tunc salsedo illa stercoris & vrinæ aquarum illarum congeriei permiscet, & (sic loquor) salnitratur. Quod si ergo aqua talis, quę salnitro similis est, fonte parato excipitur, salnitrosam naturam asciscit ac retinet, & inducit exulcerationem seu scabiem, cutem erodendo & exedendo. Quam ergo sal vrinæ tam hominum quam pecorum naturam habet: eadem quoq; in illis fontibus seu aquis manifesto deprehenditur.

CAPVT VII.

Aqua exulceratoria. GEnerantur quoq; variæ aquæ ab animalibus & piscibus, quales sunt paludes, in quibus tales pisces & vermes continenter degunt. Horum balneorum ad lauandum vsus naturæ contrarius est. Venenositate enim suam scabiem hereditariam inducũt, comprimis illis, qui biberint de illis. Putridas tales aquas, a piscibus aut vermibus productas, ac in regione quadam conceptaculo collectas, quisquis vsurpat, illum scabiei & prurituі subiectum esse oportet.

CAPVT VIII.

SVnt & alii fontes, qui vim contrahunt ex congesto fimo, ex putrefacto stramine aut gramine in cãpis, ex foliis arborũ & abietum. Qualis n: cuiusq; regionis effusio est: talis ea iudicanda est a medico ex eiusdẽ materiæ conditione, cum accessione experientiæ. Natura a. ac qualitas istiusmodi aquarũ multiplex est. Medici ergo officium est, Philosophiã cum experiẽtia quotidiana cõiungere, nec erubescere ad institutionem eorum, qui regiones tales incolunt & nouerunt. Et huius quidem farinę Medi-

Medicis ipsum quoque neruum calidarum & frigidarum balnearũ iudicandum relinquo.

CAPVT IX.

PRæter hæc omnia fontibus etiam accedit vis alia, concernens gustũ. Vndæ Thermæ nonnullæ sunt, quæ acetositatem & dulcedinem habent. Hæ si ex natiua constitutione tales sunt, ex vitriolo oriuntur. Id enim si ex prima sua materia resoluitur, acetosas aquas profert. Similiter etiam, cum summa in ipso dulcedo sita sit, naturæ suæ ratione dulces aquas profert. Possunt reperiri quidem etiam acidæ aquæ, quæ tamen huius generis non sunt. Id probat finis ad fundamentum seu cognitionem thermarum faciens. Ita enim & salia oriuntur, de quibus (de fontibus salsis & montibus saliferis) tamen hic iam sileo. Trado saltem de natura & proprietate aquarum acidarũ, quales in Europa aut aliis regionibus occurrunt, ex Liquoribus vitrioli natæ. Vnde vitrioli virtutes etiam illis assignandæ sunt, in curando serpigines, cicatrices, Alopeciã, Noli me tangere, adde & quamlibet impetiginem vlcerosam, veluti de Ærugine docemus. *Acetositas a vitriolo.*

CAPVT X.

SImiliter aquæ etiam sunt, quæ assimilantur potentiæ metallorũ, quales sunt, quæ ex vitriolo oriuntur, quodlibet ferrum in cuprum mutare idoneę: Similiter & aliæ aquæ, ex sale gemmæ procedentes, quodlibet coagulatum lignum in lapidẽ vertere valentes. Similiter aliæ eæq; variæ etiã aquæ sunt, indurantes ferrum. Aliæ emolliunt chalybẽ, quędam coagulant fructus. Hę omnes multiplices sunt. Quæ tamẽ, quia ad medicinam (quo fine hic de Thermis scribo) non spectant, nec ad morbos curandos faciunt: ea hinc ad Philosophiam relegabimus.

TRACTATVS IV.

CAPVT I.

QVi virtutes & facultates thermarum, & ex qua minera oriantur, explorare satagit: huic opus est, vt naturam eorum iudicet ex probatis viribus, quas exserũt in morbis vel plurimis vel paucis, omnino vel ex parte sanandis. Thermarum alia nulla probatio inueniri potest. Quod si quandoque fiat, vt sapor sit sulphureus, & sulphur rubrum vel etiã mineralia alia secum ferat, ex eo iudicium firmũ fieri nõ potest. Quis enim sulphurum ortus sit, superius dictum est, nec ad thermarum cognitionem, seu virtutes earum æstimandas confert. Thermarum omnium natura, materia & proprietas cognoscitur, vt cognoscuntur arbores. Illas enim quis nosset, si fructus non ferrent? Sed ex fructibus cognoscitur illa- *Thermarũ natura vt cognoscenda.*

rum natura & proprietas, item qualis ea arbor sit. Sic quicquid in natura alias etiam præsto est, ex fructibus cognosci debet.

CAPUT II.

Thermarũ variatio, positio & genera.

QVoniam ergo ex fructibus genus thermarum cognoscendum est: id fiet precipue per operationes, quas in morbis perficiunt. Thermæ enim nonnullæ paralysin & paralyticos sanant. Hæ ex Mercurio Solis genitæ sunt. Nonnullæ tollunt Ictericiam. Eæ ex Mercurio Veneris ortæ sunt. Quædam vlcera consolidant, & purulenta vulnera. Hæ ex Mercurio Argenti viui nascuntur. Quædam Febres sanant, ortæ ex spiritibus salis. Aliæ contrario modo infirmant & corrumpunt, ideo, quia concordantia, & compositio vera & genuina non est. Et ex hac operatione tot tamq; variæ species mineraliũ constituuntur, quotuplices aquarum virtutes existunt. Hinc elicitur, Medico incumbere, vt omnium mineralium vires & proprietates percognitas habeat, sciatq;, quod nam simplex in thermis prædominetur, vt duo ad se inuicẽ recte compatẽt.

CAPUT III.

Tempus in morbis sanandis spectandum.

VErum quidem est, ex multifariis hominibus multifarias proprietates cognosci. Dicemus saltẽ de vlceribus. Vbi accidit, vt centũ sæpe viri vna vlceratione affligantur. Ex his 50. sanantur: ceteri minime. In istius modi operationibus iudicare & discernere debet Medicus, quænam hominum natura ad sanationem idonea sit vel minus, vel an tempus sanationis præsenter instet. His enim neglectis, homines seducuntur, & operatio thermarum naturaliũ contemnitur. Sic constat, Mercuriũ corporis miro modo curare luẽ Veneream, sordida vlcera, serpigines &c. Quod si tempus & conditio morbi non attenditur, tantum ille perdit, quantum sanat. Ita serpentina curat vulnera, non tamen omnia. Ita etiam materia Berlata phrenesin sedat, non tamen omnem. In talibus ergo obseruanda est theorica, ex qua, concordantia ipsa & compositum oritur, ne contraria coniungantur. Vt finaliter dicam, ex fructibus, hoc est, ex sanantibus morbos arbores thermarũ, hoc est earum naturas cognoscere debetis, adeoque in omnibus praxin & theoricam obseruare, quasi ea peculiaris professio & facultas sit, ceteris similis. Nam in aquis consistunt eæ vires omnes, quas herbæ & lapides promunt.

CAPUT X.

PRincipio signa thermarum hac via cognoscenda sunt. Primo, quod ad eruptionem caussam dent. Id vero virtuti nulli æquiparari debet, quia est sal illud, quod in plumoso & vrtica latet seu iacet. Ea eruptio erosio est, balnei bonis virtutibus non annumeranda, sed naturæ corrosiuæ ascribenda. Ea sibi ipsi iterum medela est. Semel enim rodit, quamdiu cutis viridis & varia est. Vbi viriditas perit, sanescit illa iterum? Interim

huiusmodi aqua potata, erosione simili intus non caret. Quod si non eadem sæuitia erodat: balsamum corporis obstare sciendum est. Multi tamen inde in morbos coniiciuntur, qui ipsos ad mortem ducunt. Per eruptiones eiusmodi sæpius accidit, vt Apertiones fiant, nonnunquam oppilationes, & morbi alii plures. Hæc erga Balnearum natura pro bona virtute habenda non est, sed pro corrosiua erosione. Cuiuslibet ergo balnei natura & proprietas singulatiter cognoscenda est, quas vires & virtutes habeat præter superius dictas vulgares.

CAPVT. V.

VT thermarum naturam adhuc rectius noscatis, sciendum est, tria esse, ex quibus medicinæ omnes procedāt. Ex Mercurio, sulphure & sale. Tria hæc distribuuntur in suas species. Quare triplices etiam morbi sunt, & ipsi in suas species diuisi: sunt morbi Mercuriales, sulphurei, & salis. Morbis Mercurialibus debentur Balneæ Mercuriales. Ita & de ceteris iudica. Itaque quod vlceratum est, per Mercurium sanandum est. Quod in visco consistit, per sal: Quod in igne, per sulphur. Iā vt species variæ sunt: ita variæ oriuntur thermæ. Mercurius vnus curat vlcera Apostematum, alius Esthiomena &c. Similiter & in salibus fit. Pars vna salis, tollit Alopeciam: alia pruritum: alia scabiem. Sic vicissim, nonnullum sulphur exstinguit ignem Persicū, aliud Icterum, aliud febres, & similiter species alias. Sic quod Lepram mundat, ex sulphure Antimonii oritur. Quod Hydropisin tollit, ex sale Gemę, & Alumine Rocho. In quib. omnib. vt recte procedat, requiritur cognitio, prius ducta, omniū simplicium, extra thermas nascentium, hoc discrimine obseruato, quæ na nq; sc. thermæ ex compositione in calorem tendant, quæ ex composito in Acetositatē &c. Quæ ex nitrosa natura oriātur, quæ ex Liquorib. terræ nascātur &c. Distinctione ē proprietatū, distinctio thermarū sequitur. Morbi triplices sunt.

CAPIT VI.

SEquitur iam communis Diæta ad omnes thermas & morbos directa, eo modo, vt Regimina ordinentur ad constitutionē cuiuslibet morbi seorsim, hac arte, vt balnei proprietas & Diæta concordent. Sic thermæ Arsenicales operationem suam non perficiunt, nisi per abstinentiā, quæ seruanda est. Aureæ thermæ operationem suam complent per cōfortationem: quare cibus & potus optimus præstituendus est. Potissimū vero, quod considerari debet, situm est in corporibus mucilaginosis, vbi viscus abundat, vt sunt podagra, fluxiones &c. vbi accurata abstinentia opus est. Si ex tali viscositate morbi orti non sint: balneo vtendum est, cum summa plenitudine cibi ac potus. Similiter etiam lauandum est secundum tempus, ex gradibus Mineralium petitum & æstimatum. Nā æqualis regula vbique tenenda est. Thermis qualis Diæta debeatur.

Regula de Dieta in thermis. Summum in thermis obseruandum hoc est. Si thermæ morbos vincunt, nec absentia nec hora cōsiderāda est. Si vero robur tale desit, dięta & ordo defectum illum supplent: sanationem tamen non præstant. Sanationem enim oportet procedere ex thermis. Omnis ergo cura eo conuertenda est, vt rectum & genuinum balneum eligas.

CAPVT. VII.

MEdici palmarium hoc quoque officium est, vt, si ęgrum ad thermas missurus est, initio sciat, an æger is nulla alia medicina sanari possit. Huius cognitionis vtilitas insignis est. Hæc nempe. Si Medicus de ægro sanando desperat, aut malum futurum peius metuit: tum balneum suadeat, vt a culpa excusatus sit. De his, qui animi gratia balneas visitant, hic nihil dico. Quantum autem ad sanationem morborum, processus tenēdus iste est. Scitote primum, thermis ex parte in viribus decedere, nec illas recta morbo quadrare. Oportet ergo dari compositum, quo perficiantur. Nam & extra in natura correctionib. multoties opus est. Sic & in balneis. Si quis contra paralysin lauat, paralytica remedia balneo addenda sunt. Sic Hydropisi Hydropica ad correctionem adduntur? Nec cōuenit, sexdecim vel plures homines, diuersis morbis affectos, simul in vna cisterna lauare: sed cuilibet suum seorsim pendatur debitum. Et incondita ea sunt medicorum consilia, quod confusionem illam suadent. Si in thermis id locum haberet: cur non etiā in simplicibus? Sed in neutro laudatur. Sedulo ergo opera dāda est, vt omnes proprietates discernantur, balneumque componendo ita temperetur, vt quadret ad morbum in sanitatem reconuertendum, non ad medicum excusandum.

TRACTATVS V.

De Thermis Piperinis.

Balnei piperini mixtura qua. PORro vt seorsim quodlibet balneum describatur, quęnam cuiuslibet materia sit, ex indicio illorum operationis noscenda: de Piperinis initio ita constituo thermis, quod calorem suum nō ex separatione sortiātur, sed ex composito vitriolatorum mineralium ex parte vna: postea ex altera ex tribus primis Veneris, Solis, Saturni: Hac de caussa congenitā sibi habent vim virtutemque eam, quā habent vitriolati Liquores, postea Sol, Venus, Saturnus. Postea diffluunt per illas mineras, & tandē per mineras ferri, nonnullæ etiam per lapides Alabastri: ceteris cataractis *Eius vires.* incidentibus non permixtis. Ex quarta parte Globi suum centrum & eruptionem sumit, cuius virtutes tales sunt. Curat mucilagines podagricas, & viscositates paralysis: Confortat etiam & reficit paralyticos, in consumtionem nondum delapsos. Colicā reuellit ex membris, eamq; per vrinam & sedes euocat. Quare contractis valde salubre est. Leprosis detra-

detrahit cutem: & póst validam exficcationem integram nouam cutim illis inducit: vnde Lepræ remediũ esse videri posset. Sanat crura tumida, & omnia corrosiua vlcera, mũdificationib. debitis prius præparata. Tẽperat menstruum, sistendo & prouocando. Prodest etiã diuturnis morbis exhaustis, & sensim conualescentibus, quos insigniter roborat.

Compositio. Cum vero, vt superius dictum est, balneæ per se non aliter ac herbæ iudicandæ sint: ideò sine compósito ad finem perfectè deducere nõ possunt. Qui ergo balneas Piperinas efficaciores ad prædictos morbos facere velit, is sequenti processu vtetur.

IN PODAGRA. *Ad podagram.*

℞. *Aquarum vitrioli* ℔ j.

Salis gemmæ ℔ ß.

Aquæ Thermalis, plenum solium. Misce, in hoc lauet æger vsque ad diem nonum: pósteà renoua, hoc modo.

℞. *Fol. Ellebori nigri.*

Fol. sena ana ℔ j.

Fabarum.

Lentium ana ℔ iiij.

In prædicta aqua Thermali coquantur more recepto, laua vsq; ad finem. Operam da etiam podagricis purgationibus, singulis septimanis semel. IN PARALYSI ita compone. *Ad paralysin.*

℞. *Flammulæ*

Erucæ rubeæ an. M. vij.

Coquantur. In eo lauetur ad tempus dimidium, postea balneum muta, ita.

℞. *Petrolei* ℥ *iij, Olei philosophorum* ℥ ß.

Aq. Thermalis ℔ j

Bene tecta vna bulliant: postea effunde super spongias marinas, vt aqua omnis a spongiis imbibatur. Has impone balneo, & super illis laua. Hic non obliuisceris Confortatiuorum, interius in corpus ingerendorum.

IN CONTRACTVRA sic procede.

℞. *Serpentinæ longæ M. ij.*

Agrimoniæ, Iuæ Arteticæ an M. iij. *Ad contracturam.*

Herbæ hæc noctem ac diem macerentur in Aqua, die sequente bulliant. Super his continenter lauet. Poteris renouare ꝓ ratione morbi.

PRO LEPROSIS.

℞. *Flammulæ M. x. vngulæ Caballinæ M. v.* Cum prædicta Aqua ex illis succum exprime, vt sexta pars balnei de ipsis colorib. ingrediatur. In eo *Ad lepro-sos.*

lauet æger, & copiosa mucilago ac impuritas extrahetur. Quod si ob graueolentiam necessitas requirat, renoua. Cessante operatione, abluatur pura aqua thermali, vsque ad finem.

In cauitatibus & sordidis vlceribus, fiat permixtio cum Aquis Aluminibus, culiculę, serpentinę ana ad duodecimam partem Aquę thermalis. Ea lauentur membra sordidis vlceribus corrupta sola, non etiam corpus. Interim etiam purga, &c. sicut in vlceribus moris est.

IN MENSTRVIS ita procede.

Admonitione. Iube lauet in pura aqua, & potandam præbe hanc permixtionem. ℞ *Liquoris melissæ, pulegii, Artemisiæ ana.* Adde quantitatem quadruplam Aquæ thermalis, ita lauent, & dictam aquam potent, vsque ad finem. In confortatiuis rectus ordo tenendus est.

Hoc modo quodlibet balneum iis, quæ, aduersus morbum conueniũt, corrigendum & componendum est. Opus ergo non est, vt seorsim ac minutatim quoduis describatur: sed respiciendus est morbus & peculiaris natura balnei, & illis Additiones conferendæ.

DE TERMIS BADENSIBVS superioribus.

Balnei Badensis mixtura qua. BAlneum Badense superius originem suam sumit ex Liquorib. Gemmarum, nempe ex Carabe, & citrino, perlis, & ex permixtione Spirituũ metallorum Veneris & Iouis. Egreditur ex quarto globi puncto, & ab aliis aquis peruaditur. Vnde emergit maior vel minor efficacia: idque vento & aeri subiectũ est, vt ab his tãdem exstingui possit. Postea currendo percolatur per Saturnium Arsenicum, & nõnihil virtutis de calcibus

Vires qua. & Asphalto attrahit. Vires eius Piperino respondent, si morbos excipias Mucilaginosos, Præterea a. temperat Hæmorrhoides & oppilationes in cardiaca passione: aperit obstructiones ex Tartaro factas, & eodem loco auertit generationem lapidis: tollit dolores articulorum & podagrã. Mulieribus peculiariter nec prodest, nec obest, nisi semẽ adsit, quod vel ad bonum vel ad malum declinet, quoad sanitatem. Id enim promouet. Correctio eius in dictis morbis similis est priori. Et ad dictos morbos, Hæmorrhoides, & vterinos permisceatur cum centesima parte succi de *Sasina.* Idem potandum est mane & vesperi indesinenter, in oppilationibus & cardiaca. Quantum ad calculos & arenas permiscendum est cum Oleo Cupertino. In vlcerib. quibus singulariter medetur, cum Realgare fixo temperetur, & vsurpetur lege balnearum. Facultas eius est, vt & scabiem ac pruriginẽ pellat, perfectissime mixtum cum aqua Aluminis. Et hæ correctiones instituendæ sunt propter infirmitatem, quã balneum a coincidentibus aquis concipit.

DE-

DE THERMIS VVALLISERENSIB.

THermæ in Wallis egrediuntur ex tertia parte Globi, genitæ ex Liquorib. Magnetis & Carabe nigri: alluunt mineras Marcasitarum, *Thalk, kakimiarum, &c.* nonnihil etiam de Granatis participat. Calorem suum balneū hoc ascitcit ex Separatione, & gradum a montibus niualib. refrigeraturq; Liquoribus Crystalli, a Marcasitis Kakimiisq; suū sulphur extrahit, cum adhęrente vitriolo breuemq; gradum transcurrendi Mineralia Lunæ & Mercurii habet. Virtutes eius per omnia prædictis balneis conueniunt, nullo excepto. Ceterum sicut Scammonea suis virib. polypodium superat: ita balneum in Wallis cetera balnea vincit. Præterea conditiones etiam habet futuram lepram & hydropisin prodendi, si modo leuia indicia habeat. Similiter & in contractura, si colica in Intestinis adhuc hæret, malo est. Nocet etiam calidis oculis, & auditui, ac promouet semen quodlibet, quod in morbum vel sanitatē eruptutū est. *Therm. Walisque mixtura.* *Viris qua.*

DE THERMIS PLVMBARIIS.

BAlneum plumbarium colligitur ex confluentibus Liquorib. in foueam illam, estque in globi superficie: estque putredo, ex variis rebus, *vt dictum est*, collecta. Putredo ea conuenit aceruo fimi, qui frigidus effusus, postea putrefactione sua calorem concipit. Hac forma & Specie plūbarium quoque Balneum oritur. Intra seipsum primum generat *Nitrum & terreum saporem* ex sulphure terreo. Ideo insigniores alias vires non habet, quam habent Nitrosa, nimirum vt iuuent eruptionem seu expulsionem nullius vsus, & iterata lotione lassitudinem tollant sicut vulgarium aquarum mos est. Ex parte congenitam etiam vim habet promouendi id, quod ad bonum erumpere conatur: promouendi itidem id malum, quod ad malum vergit. Hic ergo prudentem decet esse medicum, ne in lancem periculi ægrum exponat. Vim habet etiam ad vlcera sordida, ex salibus carnis nata, sananda per naturam stypticam & serpentinam quæ in illo putrido nitro est. Si vero in sordidis vlceribus sanandis deficit correctio est, vt Realgare fixo balneum temperetur, & communi more vsurpetur. Efficax etiam comprimis est ad mouendos fluxus albos fœminarum, aliquot futuris annis erupturos: Similiter etiam ad mouēdas futuras febres, velut & ad frangenda vlcera seu tumores, quos tamen porro non consolidat. Promouet dysenteriam & Hæmorrhoides. Ad ceteros morbos præcipuos etiam cum correctionibus additis non admodum facit. Qua de caussa de viribus eius plura scribi non possunt, quā de ceteris putridis aquis, quæ & ipsæ huius vires plerunque resipiunt. *Therm. plumbariorū qua mixtura.* *Viris qua.*

DE THERMIS VVESTERENSIBVS.

BAlnei huius ortᵘˢ est ex resoluto visco terræ, hoc modo, quo quælibet terra ex vi & conditione Elementi Aquę naturam sudorificā habet.

Si lassitudinem mulcet, appetitum conciliat, membraque alleuiat: id a quiete fit, & lotione diuturna. Decrepitis, & a laboribus ex haustis, ac crebris puerperiis fractis fœminis, sustentatio quædam est, & tria hæc balnea viribus non admodum diuersa sunt. Si quicquam discriminis est, id fit ab influentibus aquis. Potestatem etiam habent morbos grauiores leniendi & mitigandi, sed minime integre sanandi. Si quid natura ad statum meliorem reduxit, id promouent: velut & quod ad malum declinat. Correctione nec ista carent. Vbi enim principale infirmum est, ibi correctiones perficere multum non possunt.

DE THERMIS GASTENIIS.

Balneum hoc in ducatu Salisburgensi situm, originem suam sumit ex calce Marcasitarum, Antimonii, & illius Salisnitri: Ex sexta globi parte effluens circa alias concurrentes aquas. Meatus eius est per matrices rubeorum Granatorum, velut & aureorum, cum multis adhærentibus mineris argenti & immaturi auri. Vires saluas & integras conseruat vsq; ad irruptionem, eundemque caloris gradum vltimo retinet, quem primo habuit. Fortificationem etiam habet ex cuproso vitriolo, & ex mineralibus extrahit Arsenicum & Auripigmentum, despumat etiam ex se sulphur fixum & non fixum. *Therm. gastenensis mixtura quæ.*

Vires eius assimilantur viribus piperis, periculosiore tamen cum gradu. Conditio enim eius est, vt omnia corporis Apostemata proferat & vt rumpat. Ad apostemata ergo procliuibus hominibus Balneum Gasteinense minime prodest. Tantæ potentiæ est, vt etiam ad tertium annum sufficiat curandis vlceribus sordidis, cum correctione sequente. Similiter & in quarto anno sanat contracturas, addita eius correctione. Hanc proprietatem assumit ex incremento coaffluentis Salisnitri, quod ad quintum annum suum augmentum extendit, velut Arsenicum ad quartum, Auripigmentum ad tertium. Ex hisce tribus virtutem prædictam habet. Vim Apostematum ruptoriam assumit ex Marcasitis, operatione illi similibus. Ceteris suis virtutibus comparatur reliquis thermis, maxime in pellenda arena, si debita correctio addatur. *Vires quæ.*

Correctio ad vlcera maligna.

℞. *Aquæ Aluminis, Aluminis lamens an.* ℔. *ij.*
Consolidæ Mucilaginis ℔ j *Balnei q. s. vtere processu dicto.*

Correctio ad Contracturam.

℞, *Olei de Anthera Liliorum* ℥ *iij.*
Aq. Aluminis ℔. ß. *vna decoquantur, donec oleum albescat, & mucilaginosum fiat: effunde in solium*: laua pro vitium tolerantia.

Qui apud Grisones est, similis est Gœppingensi, & eo paulo nobilior: quia plura confluentia mineralia in catararctis iacent, p quas illa aciditas quasi percolatur, seque melius purgat.

De Scaturiginibus Sessis.

DE Liquaminibus Salis hanc proprietatem tenete. In his qui debita ratione & ordine lauat, is liber est ab omnib. oedematosis cruribus & q̃cquid ex illis oriri potest. Aspellit etiam futura vlcera maligna &c. Tollit etiam fluxus Podagræ & Paralyseos, ac omnem hydropysin & hyposarcam in initio expugnat. Vim etiam habet corroborandi neruos, articulos, & si quid aliud mali ex defluxionibus & liquoribus oritur, id tollit. Quicquid per se non operatur: additionibus correctum non perficit.

Ceterum post hęc omnia de Balneis a me præscripta scire vos etiam velim, multas adhuc alias easq; admirandas virtutes in illis cõsistere, quæ nedum quidem penitus exploratæ sint. Per imperitiam enim Doctorũ & Medicorum tantus in thermis abusus committitur, vt ipsa balnearum proprietas in ægris operari non admodum multum possit. Quælibet enim virtus, si recte non vsurpetur, operatione & effectu caret. Multa præterea etiam sunt alia, quorum nomina hic non pono, in regionibus aliis, de quibus in initio libelli generaliter aliquid dixi. Pro illustriori tamen explicatione, quo vobis vniuersis thermarum proprietas notior & planior sit, deinceps notate, quibusnam simplicibus aut herbis eæ conueniant aut correspondeant.

Piperinæ thermæ conueniunt Melissæ, & foliis Ellebori albi & nigri, similiter & Iuæ Arthecicæ, ac Agrimoniæ, & Serpentinæ, velut & ex parte Mumiæ. *Quæ thermæ quibus herbis &c. conueniant.*

Badenæ superiores æquipollent Arthemisiæ, & parte quadam virib. Basiliconis, & pœoniæ, ac Aluminis.

Wallis conuenit cum Alumine quadamtenus, deinde Iassæ, & Antheræ Liliorum.

Plumbariæ æquiparantur solatro & portulacæ, cum coincidente calore.

Thermæ Badenæ inferioris & in sylua Martiæ, &c. assimilantur Chamomillæ, & ex parte Iuæ Artheticæ.

Gasteni cõparatur Melissæ, Pulegio, Iuæ Artheticæ, Serpentinæ, consolidæ, & magna ex parte Chamomillæ.

Depplicenses, Badenses, Austriaca, Villacenses, conueniunt viribus Ligustici.

Scaturigines salis æquipollent calci exstinctæ, & Lithargyrio præparato, ac bolo resoluto.

Hinc ita collige & disce. Præmemoratæ quidem hæ herbæ, etsi insignibus viribus dotatæ sint, ac sublimiter (vt ita dicam) specificatæ, sæpius tamen auxilium non præstant. Eodem modo & Balneæ suis in virtutibus nutant & vacillant: quod quidem cautionis loco in dandis consiliis singulariter obseruandum est.

DE THERMARUM PIPERINARUM *IN SVPERIORE HELVETIA SITARVM VIRTVtibus, Facultatibus, Operationibus, ortu & scaturigine, Regimine ac ordine, Explicatio*

D. Theophrasti Paracelsi.

REVERENDISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOmino Ioanni Iacobo Russingero, Cœnobii Piperini Abbati, Domino suo clementi.

Reuerendissime Princeps, Domine clementissime: ante omnia opus est suggeri explicationem quãdam, quæ naturalium virtutum describendarum viam & occasionem sternat. Id hoc modo fiet. Homo ex duobus nascitur parentibus. Vnus est terra, alter cœlum. Terra est homo: Cœlum sunt Astra. Ex homine concipitur corpus: ex Astris intellectus. Sic homo procreat suam imaginem: & Astra suum naturale Lumen. Hac ratione quilibet nascitur ad conditionem sui parentis. Huic quod implantatur, perficere aptus est. Ita filius potestatem habet, in paterna sua hereditate versandi.

Porro quoniam corpus & naturalis sapientia gignuntur, vtraq; quidem ad lumen naturæ: ex eo sequitur, quod, quicquid natura Astrorum illuminat, magnum id & admirandum inferiorib. videatur: ita, vt nonnulli pro Diis habiti fuerint, ab illis, qui ex minori influentia homines nati fuerant. Hinc laudem captarunt spurii & degeneri heredes, vt cum gloria etiam diuitias sub generationis legitimæ prætextu compararent. Cum vero extra superiorum Astrorum sapientiam hereditariam illa minime dẽtur: exorta hinc sunt fraudes, doli, imposturæ &c. quales non leui cum noxa in Medicina apparent.

Cæterum cũ prouidẽtia diuina huiusmodi irruẽtes falsarios in speculo Prophetiæ præuideret: caritatem erga proximum, & in Hiericho vulneratum complens non ex Academiis sed ex laicis Samaritanorum Medicos immisit. & citra improbe compositam falsariorũ recepta per vinũ & oleũ illũ ægrum cõseruauit & sanauit. Quare Deus Magnalia sua miro modo declarat, ne per spuriorum Medicorum errores ægrotis se-

ii seducantur: seducti autem iamdum, a Deo tanquam proximo, iterum confirmentur per eöposita nempe diuina, quæ in thermis seu balneis calidis, ex quibus hoc quoque piperinum est, demonstrantur.

Quod cum apud me profundius cogitarem, Reuerendissime Princeps, huius Balnei vires & facultates, quibus ingentia Dei Magnalia mirifice produntur, describere fas ac æquum esse censui. Cumque prouidentia diuina per gratiam & impressionem cœlestem in Reuerendissima vestra dignitatis Ducatum tantam aquam collocarit, quam innata tua regia mens hactenus splendide conseruauit & sertotutata est: haud temeraria cogitatio subit, diuinam hanc dotem propter imperitiam Medicorum in vsum & subsidium ægrorum prolatam esse, quam ob id equidem etiam communicato consilio augere & illustrare volui, vt vires illius in operando & iuuando eo essent efficaciores. His me cum ipsis ægris in R. D. T. gratiam & fauorem offero. Datum in Cœnobio vestro vltimo Augusti An. 35.

R. V. C.

Subiectus

Theophrastus Hohenhemius, Doctor.

DE BALNEIS PIPERINIS IN HELVETIA SVPERIORE, in Ducatu Reuerendiss. Principis ac Domini Domini Ioannis Iacobi, Dei Gratia ibidem Abbatis, in ditione Sangans.

QVæcunque in terra apparent, & ex ea producuntur, ex tribus composita sunt, nempe ex Sulphure, Sale & Mercurio. Id per Philosophiam demonstratur in generatione metallorum, Marcasitarum, lapidum & gemmarum, similiter & fructuum ex terra nascentium, ex quibus omnibus constat, tria illa, quæ prima materia sunt, in vltimis materiis reperiri ac inueniri. Ex qua inuentione ipsæ deinde vires & facultates cognosci possunt. Hæc ego propono, quia thermæ in Europa, mihi quidem cognitæ, per se ipsæ met produnt, quænam ipsarum prima materia & corpus sit. Eo cognito, fas deinde est Medico, secundum inuenti corporis conditionem easdem describere. Sed vt de balneo Piperino dicam, in eo tria prima manifesto non inueniuntur, ita, vt aqua hęc ex prędictis corporibus vim ac potentiam suam acceperit. Nullo ergo modo pro Elementorum fructu habendum est, sed est id per se elementũ perfectum, & vt elementum in proprietatibus aquæ describendum. Et sicut ortus in elemento aquæ deprehenditur: ita similiter ipsum quoq; balneum exaltatum est. A doctis ergo Sulphuris, Salis & Mercurii mentio facienda non est. Qui vero eius ortus & generatio intelligi debeat, id lumen Naturæ demonstrat, ceu sequitur. *Ex tribus vniuersa constant.*

Separatio omnia Docet Naturæ lumen Deum quodlibet separasse & diuisisse, vt seorsim existeret. Ita separabantur lux & tenebræ, citra omne mutuum damnum, quod dies & nox probant. Præterea separabit idem etiam metalla, quodlibet in suam proprietatem. Sic sua vena est auro, sua minera est ferro, suus splendor argento: suum denique proprium domicilium cuilibet metallo. Discreuit insuper a se inuicem Marcasitas & genera salium. Eodem modo & æstatem ac Hyemen, & elementa, & herbas, & fructus, & crescens quodlibet, vt nimirum hinc videamus, quã varias Species Deus ex vnico Iliastro creariт, quamque sublimia ipsius in Terra Magnalia sint, dum omnem arenarum numerum Officinæ ipsius species superent, qui celum & terram eousque ornauit, vt omnia denique satis cognosci aut considerari non possint.

Permira potentia in Natura.

Hæc ideo recenseo, quia in hoc balneo piperino aqua separata est in sua complexione, calida nempe in suas peculiares venas & catarractas & frigida similiter in suos ductus. Nihil enim adeo frigidum est, quin calorem contineat. Nihil adeo calidum quin frigus habeat. Sic a seinuicẽ separantur sensationes frigoris & caloris. Ita Aqua & Balneum Piperinũ est Elementum Aquæ, ab Elementis ceteris sensu caloris separatum. Nõ quidem, quod hęc aqua sola talis sit: Sed huiusmodi venę aliæ plures sunt quæ exitu suo erumpunt in flumina, Oceanos & Maria, nobis quidem minime nota. Ceterarum enim aquarum frigus illarum calorem exstinguit. Hinc multæ aquæ sunt, quæ debitam aquæ frigiditatem non referunt, sed nonnihil calidæ deprehenduntur.

Montes ardentes &c. Omnibus constat, creasse Deum in mundo montes ardentes & ignivomos: velut olim in Sicilia Ætna apparuit, & in Misnia kolberga, & alii plures, continenter & iugiter ardentes, igne nullo exstinguibiles. Corpus, in quo ignis ille ardet, sunt lapides & terra illius montis. Quod si Deus ignem tam admirabilem in terra ex lapidibus suscitat: an non etiam concedet ratio humana, quod Deus ardentes aquas producere possit?

Nam experientia docet, ipsum vinum ignem ardendem in sese continere, si acetum ab ipso separetur. Et Segregatio diuina non possit etiam separare ignem ab aqua, acetum eius remouendo? Ipsi quidem oculi nostri plus non largiuntur, quam quod Ignis habitationem suam in sulphure, hoc est, ligno habeat. Et tamen lapides ardentes, Magnalia Dei stupenda esse, demonstrant. Qui lapides ardere facit: is facit etiam feruere aquas.

Ex ardentibus ergo illis montibus, oculis nostris expositis, demonstrari potest, quod similiter & intra terram multus eiusmodi ignis sit,

qui

quæ venas aquarum transfluentes feruofaciat, quæ postea ita calidæ extra terram erumpant, & aliquando non refrigerentur. Hanc a. aquam similem ac talem originem sortiri, negandum est. Ipsa enim nec saporem, nec proprietatem, nec permixtionem illius terrenæ Ignitionis secum effert, sicut in multis aliis thermis deprehenditur, in hoc aũt balneo Piperino animaduerti non potest. Est n. per se aqua pura & clara est, nulli corpori adhærens, nec vllum saporem referens.

Notandum etiam est, quod Deus mirando modo naturas has separarit, nec vnum alteri obstare & impedimento esse possit. Sol suum calorem retinet: suum frigus Luna, & tamen vtriusque sua in cœlo peculiaris Essentia est. Quod si in cœlo: non vtique minus etiam in terra, frigida & calida Aqua, citra Essentiarum destructionem ex terra in auram erumpere possunt. Porro ipsa etiam natura docet, quod in herbis vis vrẽs &c. sit. Qui tamen ignis cum sensibilis non sit, ad comparationem hunc non faciet: Sed dicendũ erit de sensibilib. Negari quin etiam nõ potest, multos adhuc montes igniferos esse. qui tamen Ignem nondũ conceperunt. Sic mea ætate in Stiria prope Ebischwald tẽpore autumni a pastoribus ignis succensus iuxta salicem fuit, a quo igne multa deinde prata exardescere cœperunt, ita, vt collecta numerosa plebe opus esset, quæ terram verendo ignis progressum coerceret: An tamẽ is extinctus iam sit, satis non constat. Eodem modo etiam calidæ aquæ oriri possunt, quæ tamen non pro thermis: sed pro aliis calefactis aquis habendæ sunt. *[illegible]*

Ceterum vt balnei Piperini defectum & reditum intelligatis, ita attendite: Quicquid Deus creauit, id ad renascentiam destinauit. Sic per interitum senioris emergit iunius: adeoque cuilibet rei sua meta suus terminus præfixus est, quo gaudeat & exsultet, nec amplius dominetur, siue ea bona siue mala sit. Exemplum. Lunæ Terminis quatuor septimanarum est. Eo exacto, renouatur, & tamen Luna vna est. Si Luna 4. septimanis senior fieret: ad eam malitiam ascenderet, vt Astra omnia opprimeret. Itaque si ad summum sui instituti ascendit, cogitur iterum descendere, & renouari. Sic cuilibet Creaturæ suus Terminus præpositus est, quem transilire ea non potest, siue bona siue mala sit. Quod si Terminum suum vrtica transcenderet: quam acris & vrens ea futura sit? Si rosæ terminum suum transirent: quis odorem illarum ferre posset? Tam bonis ergo, quam malis Deus suam metam præstituit, ne quicquam æquo altius ascenderet. Id enim non conduceret. Sic & balneum Piperinum renascentiæ destinatum est, vt in æquali virtute perseueret, & æquo nec peior nec melior euadat. *[illegible]*

Hoc planius ita intelligite. Solem Deus ordinauit ad id, vt in ipso

emergerent & æstimaliter viuerent omnia ea corpora, quæ solis viribus subiecta sunt. Sic cum Sole crescunt ordinatæ constellationes, herbæ & alia, & vna cum eodem iterum moriuntur. Idem & de thermis Piperinis iudicate, renascentiam eius incipere in vere, & terminare in hyeme adeoq; cum herbis crescere & mori. Et sicut herbæ coguntur ab ortu Solis, vt ex terra enascantur: ita per potentiam & operationem Solis protrudi tēt balneū Piperinum, vt cum terrenis crescentib. prodire, & cum iisdem iterum interire cogatur, semine interim ipsius in terra relicto, quod tandem vi Solis ad priorem statum resuscitetur. Sed de ortu & generatione balnei Piperini hæc dicta sufficiant.

Thermæ Piperinæ oriuntur, moriuntur & renascuntur.

CAPVT II.

De viribus & facultatibus Aquæ ac Balnei Piperini.

BAlnei Piperini virtutum descriptionis, modus hic erit. Homo in se habet loca expurgationis (Emunctoria vocantur) per quę natura expellit aduersa & superflua. Hic multa impedimēta incidunt, ita vt in expellendo natura interdum infirmior sit. Ad hanc iuuandam medicina condita est. Iam loca quædam expurgationis sunt, ad cutem pertinētia. Vbi si Natura deficit, ei succurrendum est. Vbi enim ipsa expulsionem molitur, ibi opem ei prēstare medicus debet. Sic ergo expellentes virtutes tantum sunt purgantia. Quædam expellunt intrinsecus, vt Rhabarbara, nonnulla forinsecus, vt Thermæ. Hoc modo Piperinum balneum est purgatio extrahens ea, quæ Emunctoria elicere non possunt, idq; vi per carnem & cutem, viribus suis similis Scammoneæ.

Natura in suo opere medicina iuuanda.

Purgantiū quot ordines.

Prēterea scitis, multiplices herbas esse quę & ipsę forinsecus purgāt, vt sunt *Cicatrisantia, Cantharides, Melaones, Flāmula.* Quas virtutes & potentias herbæ hæ & simplicia habent, eædem huic quoq; balneo assignantur. Vos ergo Doctores & Medicos in genere scire decet, quænā secundum duo puncta prædicta, per purgationes externas expelli debeant, vt ea huic balneo destinetis. Similiter & vis ac natura cicatrisantium probe cognoscenda est. Huius enim balnei virtutes simplicia cetera longe superant, & cum Quinta Essentia probe conferri debent. De hoc ita dissero.

Compertum est vobis, calorem varias habere essentias seu naturas. Vbi calor sensibilis est, ibi insensibilem virtutib. longe superat. Secundo alius est calor Solis, alia operatio caloris fimi, alius calor ignis ex Ligno, alius calor cum opatione in igne lapidū &c. Adducemus exēplum. Massam quandā pone in vitrū, & hoc occlude, ac expone calori Solis: putrefit in aliud. Colloca in calorē fimi, iā iterū digeret in aliā putrefactionē-

Calor in natura multiplex est.

Si ad

Si ad ignem lignorum posueris, [illegible] aliud experieris. Similiter & in calida aqua, calido aceto &c. Cum ergo vis caloris tam diuersimode operetur, nec vnam semper eandemque digestionem producat: Concedendum vtique huius Piperini balnei calorem esse, quod operatio eius in attrahendo cetera Attractiua longe superet. Per essentiam enim caloris virtus Attractiua fortificatur, & in operatione tali nulla alia medicina ei æquiparari potest. Caloris ergo consideratio apprime necessaria est, ac instar Arcani cuiusdam habenda.

Notate præterea, alios etiam morbos esse, qui ad externas purgationes non deducuntur, vt sunt Podagra, Arthetica, contractio &c. vulnera & similia. Quibus de caussis, his talibus in balneo auxilium præstetur, ita obseruate. Virtutes omnes, quas subtilis Terpentina continet, in balneo piperino etiam inueniuntur. Hunc effectum caussatur nec frigus, nec calor, sed virtus peculiaris alia, a Deo in salutem ægrorum congenita. Apparet enim ibi virtus Iuæ potabilis. Medicus ergo hoc casu mediũ morbũ nec per purgationes internas, nec per externas expellere potest: Sed is ad Arcana Iuæ Artheticæ, q̃ hic satis copiosa inuenitᷣ, deducendus est. Multum tamen hic ẽt operatur congenitus calor, qui mulcedine sua humano calori admodum familiaris est. Congenitus namque calor ingentia operatur, sicut calor gallinarum pullos excludit. Ex eodem calore etiam vermes bombycini nascuntur. Sic calor virginum vel fœminarum decrepitorum ætatem prorogat. Quoniam ergo eiusmodi calor insitus est, aqua hæc Piperina insignis efficaciæ erit, cognata sibi simplicia omnia, in quibus nullus calor sensibilis est, excedens. *Calor thermarum calori naturæ familiaris.*

CAPVT. III.

De attractu balnei Piperini, ac de nominibus morborum ad thermas has [illegible] non.

HVius balnei operatio in attractu seu aggressione morborum, duob. modis perficitur. Primo extractione materiæ morbificæ: Secũdo, eiusdem consumtione. Pro his notate Exemplum. Veluti Magneti Deus suam virtutem indidit, vt trahat ferrum: ita his Piperinis thermis etiam vim attracticem cõtulit, extrahendi ex lateribus corporis morbos eos omnes, qui chirurgiæ subiiciuntur. Hæc aqua est medicina, qua chirurgus in omnibus desperatis morbis vti debet. Hoc est, si natura operationi non sufficit: facit id hoc balneum. Si quęras, cur? Ob vim magneticam. Itaque quod Deus admirabiliter adeo ordinauit: id lumen Naturę capere non potest, sed id per se Arcanum ipsum testatur. Præterea adest etiam vis consumens, quæ quod attrahendo domari non potest, consumit. Sicut Ventus humores terræ, aut Sol fouearum aquas absorbet & *Balnei operatio duplex.*

exficcat: ita in hoc balneo materia quoque & fluxus morborum confumitur.

P*iscina Siloa,&c.* Sed ne obliuifcar pifcinæ in *Siloa*, quam Angelus definitis temporib. commouit in quam etiam qui primi ingrediebantur, fani euafeunt. fcire conuenit, hoc loco ipfum naturæ lumen huic Angelo cedere debere. Potentia enim diuina naturalem explicationem omnem fuperat: Cuius manus quicquid attingit, id perficit. Deus namq; natura fuperior eft.

Æger itaque, qui in hoc Balneo lauat, non vfitatum morem fectabitur, fed vfum fuo morbo accommodabit. Nonnulli morbi d. eb. nouem vel decem finiuntur quędam pluribus. Refpiciendumque eft ad craffam complexionem & naturam hominum, balneandi diligentiam vel negligentiam, lauantis proprietatem, & morbi conditionem. Poftea æger de tolerando dolore animum obfirmet. Nam cum materia in corpore claufa per poros exire nequit, cutis auferenda eft, vt exitus pateat. Tanta huius balnei potentia eft. Infuper malitia & fenium morbi non femper vnica vice (hoc eft, vna ad balneum profectione inftituta) illico extrahi poteft, fed idem interdum denuo, ac tertio quartoue repetendum eft. Balneum enim fibi ipfi digeftiuum eft & fyrupus. Quod maturat, etiam extrahi finit. Plura in genere defcribenda non funt, fed modo infra fcripto procedendum.

De Morbis ad Thermas Piperinas fpectantibus.

QVælibet contractura, & membrorum contorfio, ex ira, vino, colica, tamque fœminarum quam virorum.

Omnis tremor manuum pedumque, ex vitio medullæ natus, aut ex ira, vel intemperantia, vel refrigeratione neruorum & tendinum fufcitatus.

Quælibet podagra & Arthetica, feu mẽbrorum Arthritis, fynouiæ fe conferens, fimiliter & omnes dolores dorfi, coxendicis, &c.

Omnia laffa membra, cholericis familiaria, aut iis, qui durioribus fe laboribus exercuerunt, vt baiuli, opifices, tabellarii &c.

Omnia ex coagulatione rabefcẽtia mẽbra, vbicunq; in corpore fint.

Omnes febres antiquæ, comprimis quartanæ, quæ annofiores propter intempeftiue adhibita remedia contumaces factæ funt.

Omnes affectus ad Ictericiam propendentes, & ex bile orti, cum internorum Apoftematum cauffa.

Hi morbi interni præcipui funt, qui balneis Piperinis commodiffime tolli queant. His adde duos palmarios alios, Paralyfin & Diabeticam: quorum ea natura eft, vt, fi balneũ tertio renouetur feu renafcatur, magnam inde vtilitatem percipiant.

S.mi-

Similiter & Mania, non tamen sine sequente consilio.

Prosunt etiam omnib. morbis muliebribus, ea tamen ratione, quam in huius libri fine apposuimus.

Faciunt etiam contra arenas, tam albas, quam rubras. Item aduersus calculum in vreteribus impactum, addito tamen certo concilio. Iisdem & omnibus malis renum & vesicæ, prodest, vt deinceps.

Iam sequuntur morbi Chyrurgici.

OMnes morbi, qui intra cutem & carnem, vel in cute & carne vel abditi latent, vel manifesti sunt: vt sunt, macies, ariditas, syrones, pruritus, scabies, impetigines, & impuritates aliæ, cum scabie & prurituu coniunctæ.

Hi quoque morbi ad Chirurgiam pertinent, sed caussam in internis positam habent.

TVmores & vlcera omnia sub crure enata, manantia & sordentia, aut pure quomodolibet fœdata.

Vulnera aperta omnia, quæ foris crusta intecta, interius cuniculis factis quoquouersum serpunt.

Similiter omnia foramina vesicatoria, quæ contractura sequitur, aut quæ a remediis exasperata sunt.

Itidem manantes Syrones, cancer Esthiomenus, & fistula cum vlceribus pectoris.

Similiter & foramina sicca, tumida.

Hæ sunt virtutes, quæ in vulneribus & extrinsecus affluentibus morbis deprehenduntur.

OMnia vulnera, æquo maturius sanata, siue solida carne subnata.

Omnia vulnera suffocata, superius cōsolidata, interius adhuc caua.

Omnia vulnera male curata, relictis officulis & fragmentis.

Omnes ossium male curatæ fracturæ, ex arte nō tractatæ & solidatæ.

Omnia membra luxata, ex articulis emota, aut per torturam elisa.

Membra, quæ post vulnerationem tabescunt, quocunque modo.

COntumacia omnia vulnera punctionum, telorum, glandium, tormentorum, medicationem non admittentia. Sic etiam telorum ramenta aut glandes intra cutem hærentes. His exitus paratur.

Grumosus omnis sanguis & concretus, a casu, contusione, plagis siue, is exterius, siue interius hæreat, siue vetus, siue recens sit. Hunc enim resoluunt.

Omnia vel recens vel antiquitus refrigerata membra. Frigus extrahunt, & natiuum calorem reducunt.

Sequentes morbi nonnunquam fouentur, nonnunquam minime. Periti ergo doctorum consilio opus est.

Papulæ sine contractura & hydrargyro venenatæ. Similiter & Herisipila.

Hi morbi ad balneum Piperinum ducendi sunt.

Quælibet nimirum Lepra, excepta ea, quę ex Menstruis oritur.

Omnes hydropes, exceptis illis, quæ non ex Apostematis proueniũt.

Omnes prægnantes, & quæ morbis diuturnis cum Apostematis internis laborant. Etiam hi morbi, in quibus paralyticos signa apparent.

Omnes illi, qui papulas vel cum vel sine contractura habent. Sic quibus sanguis ad caput ascendit.

Omnes, qui caduco affliguntur.

Omnes, qui ad profluuium ac diarrhœam propensi sunt.

Omnes, qui ad colicam ex ira dispositi sunt.

Quilibet æger seipsum exploret, & in balneo hocistum ordinem seruet, qui sequitur.

CAPVT IV.

Conditiones hæ ante omnia seruandæ & tenendæ sunt.

LAuandum est ad necessitatem vsque. Quod si vna ad balneum profectio satis non sit, continuetur & iteretur eadem, quam diu opus est.

In cibo & potu temperantia seruetur, nec crapulæ aut ebrietati vllo modo opera detur. Calendum est: & frigida non aspergenda, Caueatur etiam ventus. Lauans probe munitus sit vestibus, calceis &c. Vitetur libido, ne tali excessu virtus balnei diffametur.

Ordo in cibo & potu.

Ordo ciborum & potuũ in balneo. IN balneo generatim vitanda sunt allia, cæpe raphani, sinapi, porrum, vinum sublimatum, pisa, lentes, pultes ex lacte, caseus, lac, & ex lacte parata, nisi recentia sint, caro ferina, nisi iusto tempore capta sit, caro porcina, caprina, & vetusta, feræ ac domesticæ Anates anseres, columbæ seniores, saliti aut indurati pisces & carnes, tinchæ, murænulæ, anguillæ, frixa, panis vetustior, panis hordeaceus, vinum mixtũ, fortius, turbidum aut acidum. Ceteri cibi, vt salutares, admittuntur.

Ex aromatibus solum cinnamomum, crocus & Macis vsurpetur.

Quilibet etiam pro morbi sui conditione, maiorem minoremue sui curam agat. Qui animi & oblectationis caussa lauant, hi suo arbitrio linquunt. Cetera necessaria addisci possunt ex iis, qui in balneis ministrãt. Experientia namque quotidiana librorum consilio melior est:

Cuilibet etiam lauanti, etsi nulla alia medicina vtatur, prodest, si sub quamlibet auroram tria Iuniperi grana ex aceto pro purgãdo sanguine

deuoret. Post cibum sumtum, tam mane quam vesperi etiam confert duo vel tria coriandri grana ex aceto vorare, vt ciborum euaporatio impediatur.

Balneantibus certus & præcisus horarum numerus designari non potest. Consilium enim id non a Doctoribus, sed a conditione morbi, tolerantia ægri, balnei robore, &c. petitur. Balneum suo modo operatur. Qui numerum obseruando, balnei naturã negligit, is malũ peius reddit.

Multi morbi sunt, qui quotannis, interdum secundo, tertio, quarto, ue, &c. nouum balneum poscunt. His parendum est. Huius classis sunt defluxiones, Arthetica, podagra, & vlcera sordida manantia.

Consilium peculiare in vehementibus morbis adhibendum.

SIcut de regimine in vsurpando ligno notum est: ita hic sciendum, ordinationem talem etiam in balneo Piperino vsurpatam, insignes & stupendos morbos sanare, eos nempe omnes, qui ex defluxionibus oriuntur, sicut tam interni quam externi morbi probant. Quæ mala per lignum & solitam eius abstinentiã perfecte tolli non possunt, ea in hoc balneo plene & perfecte abolentur.

Consilium bonũ est, vt iuscula in cantharis decocta citra ipsius substantiam roborandi caussa administrari non intermittantur.

Consilium aliud pro morbis nonnullis, quo vtendum est, cum natura balnei ignauior est, quam vt illos ad perfectam curam deducere possit.

HVius generis sunt cõtractura, podagra, tabes membrorum, paralysis, vlcera corporis maligna. Itẽ, arena, mania, & q̃ ad vulnera referũtur.

In contractura tale est. Post primam lotionem, oleo vulpino, cum Balsamo de Galbano, vt Arnoldus docet, mixto, mane & sero inunge pro consilii Medici tempore. Ita contracturæ sanantur. Vtile etiam est, paulo post iterum lauare.

In podagra similiter, aut cum Balsamo de Mumiis nost. ꝗ descriptionis. Prius autem quotannis bis in puncto ingressus nouilunii pro consilio Doctoribus vena secanda est.

In tabe & paralysi postremo post primam lotionem vtile est, corpus illinere succo flammulæ aut lini palustris, cum additione cantharidum aut alterius attractiui. Cum illa apertione balneum iterum ineundũ est, vsq; ad curæ finem. Sic curatur macilentus, Alopecia, & rimę manuum pedumque.

Ad sordida manantia vlcera post lotionem finitam vsurpanda sunt Emplastra & oppodeltoch, aut verum Apostolicon ac Diaquilon, quæ consolidant & claudunt ea, quæ balneũ reliquit. Instituantur etiam venæ sectiones, purgationes, pro periti Medici consilio.

Ad arenam & calculos Lithontripon cum benedicta laxatiua ante ingressum balnei assumtum, arenas educit.

In Mania omnis materia ad caput compellitur. Secandæ ergo sunt pulsatiles, aut centrum capitis aperiendum, aut quatuor capitis partes cauteriis aperiendæ sunt.

Male curata vulnera aperienda eo modo, vt quilibet peritus chirurgus eorum naturam videre, & ita perfecte curare possit.

Explicatio Synonymorum Latinorum, in præcedentibus capitibus Vsurpatorum.

Sulphur est Liquor ardens.
Mercurius est corpus, in quo proprietates continentur.
Sal est, quod conglutinat in vnum corpus.
Materia est res, quæ manibus sumitur.
Corpus est res, in quo virtus inest abscondita.
Species est aliquid per se.
Iliaster est prima materia ante creationem.
Magnalia sunt Opera Dei.
Arcanum, est principale, per experientiam cognoscendum.
Constellatio, est coniunctio inferiorum & superiorum.
Terminus est meta, cuiuslibet dominationi præfixa.
Operatio est actio, quam natura perficit.
Emunctorium est locus naturalis expurgationis
Reubarbara, est purgatio bilis.
Cicatrisans, est res, vesicas excitans.
Melaones, sunt scarabæi Mediolanenses.
Flammula, est Ranunculus.
Simplex, est vnum per se.
Quinta Essentia est, quo Natura vltra gradum suum fortificatur
Putrefactio est rei ad vltimam Essentiam corruptio,
Digerere, est rem in aliam Essentiam præparare.
Attractiuum est, quod naturaliter trahit.
Podagra est Arthritis manum pedumue.
Artheticus est podagricus.
Contractio, est membrorum distortio.
Liquores mandibularum, sunt Oleum ex illis ossibus.
Iua potabilis est medicina, contra contracta membra.
Iua arthetica est medicina ad membra contracta.
In lacertis, hoc est, in cauitatibus carnis & corporis.
Erysipela, est malum simile pesti.

Balsamus

Balsamus de Mumiis, est medicina sumta de carne.
Oleum vulpinum est linimentum vulgare.
Balsamus de Galbano est oleum ex tribus rebus compositum.
Cantharides sunt insecta aurei coloris.
Alopecia est exulceratio capitis contagiosa, &c.
Lithontripon, Benedicta Laxatiua, sunt pharmaca officinarum.
Pulsatiles sunt venæ temporum.
Cauterium est scientia seu remedium inustionis.
Centrum est initium in morbo.
Aperire est, pandere seu patefacere,

Conclusio & Salus ad ægrotos.

QVandoquidem vos ægri cognouistis, quanta mala naturalib. viribus subinde contraueniant, quanta itidem in arte impedimenta incidant, persuasum vobis iam hoc esse velim, id a prouidentia diuina in primo illico initio ita constitutum esse. Vt vero ægri a seductione, quampropter intellectus imbecillitatem incurrunt, liberentur: sua peculiaria composita Deus ordinauit, ita vt in scaturientibus aquis longe plures & perfectiores virtutes inueniantur, quam in chartis hinc inde disiectis. Hoc considerantes illa visitate, & seposita leuitate cum Gratiis vsurpate. Vale.

Finis septimæ partis Operum Theophrasti